

GRVCE-01296

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

+900

2008

Αριθ. εισ.

273/1959

ΔΩΡΕΑ

Γρ. Τσούπεδης

» Δοκίμιον ἔσω αὕτη ἡ μετα πολλῶν μου πόνων
καὶ δυσκολιῶν ἐκ τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν
καθωμλημένην διαλεκτον μετενεχθεῖσα, καὶ νῦν
πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα μετάφρασίς μου. Τούτου
ἔνεκα καὶ παρακαλοῦνται οἱ φιλόλογοι καὶ φιλινα-
γνῶσαι ὁμογενεῖς μου, διὰ μὲν τὰ ἀκούσια ἐλλείμ-
ματά μου, τὰ μὴ προσεγγίζοντα ἴσως εἰς τὴν τρέ-
χουσαν εὐαρέσως τοῖς φιλοκάλοις γλῶσσαν, νὰ μοι
ἀποδώσωσι κατ' εὐθείαν διὰ γραμμάτων τὴν ἀνή-
κουσάν μοι συγγνώμην καὶ ἀδελφικὴν συμβουλὴν·
περὶ δὲ τοῦ, εἰ χρήσιμος αὕτη ἡ Ἱστορία εἰς τὸ γένος
καὶ εὐάρεστος εἰς τοὺς φιλόλογους, ὁδηγίαν, διὰ
τὴν μέλλουσάν μου ἐνασχόλησιν.

Ὁ Μεταφραστής.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ὅς τις παρατηρήσει μόνον ἐπιπολαίως τὸ μέγα σέβας, τὸ ὁποῖον οἱ Γάλλοι ἐδείκνυσον πάντοτε πρὸς τὸν Βασιλέα των, δὲν δύναται νὰ σοχασθῇ καὶ νὰ πεισθῇ, ὅτι μία τοσοῦτον ἰσχυρὰ ἐπαναστασις ἡδύνατο νὰ ἐξαφθῇ, ὡς τῷ ὄντι εἶδομεν εἰς τοὺς ὑσέρους χρόνους, ὅτι συνέβη. Φρικώδεις εἰσὶν αἱ σκηναὶ, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν ὑπαρξιν αὐτῆς τῆς ἐπαναστάσεως συνέβησαν· ἀπίθανοι αἱ μεταξύ αὐτῆς ἐκτελεσθεῖσαι ὡμότητες· ἄπειρος ὁ ἀριθμὸς ἐκείνων, οἵτινες δι' αὐτῆς ἀπώλεσαν τὴν ζωὴν των, ἢ καὶ τὰ ὑπάρχοντά των· ἀνήκουστος ἡ θυσυχία, ἣτις διεσπάρη δι' αὐτῆς οὐχὶ μόνον εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀλλ' ἔτι καὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, καὶ τὴν ὁποίαν ἠπειλοῦν ἔτι νὰ διαδῶσται σχεδὸν καὶ εἰς τὰ ἀπώτατα μέρη τῆς οἰκουμένης. Οἱ μεταγενέστεροι ἀναγινώσκοντες τὴν ἱστορίαν ταύτην, θέλουσιν εὐρεθῇ βέβαια εἰς διςαγμὸν, ἂν πρέπη νὰ θεωρήσῃσι τοὺς ἱστοριογράφους καὶ συναγωγοὺς ἱστορικῶν τινων ἀποσπασματίων, ὡς φίλους τῆς ἀκαλλωπίσου ἀληθείας,

ἢ ὡς παθητικούς ἀνατροπείς τῶν ἀληθῶς συμβεβη-
κότων πραγμάτων· καὶ μόνον ἡ σύμφωνος Ἱστορία
ὅλων ἐκείνων, οἵτινες συνέγραψαν περὶ αὐτῆς τῆς
αἰωνίως ἀξιομνημονεύτου πολιτικῆς καταστροφῆς,
θελεῖ τοὺς πληροφορήσει, ὅτι τὰ ἰσορούμενα εἰσὶν
ἀληθῆ συμβεβηκότα, ἃ τινὰ ἀλλέως ἤθελον νομισθῇ
ὡς μυθώδη πλάσματα, καὶ ποιητικαὶ περιγραφαί.

Βέβαιος ὢν λοιπὸν περὶ τούτου, ἀπεφάσισα
καὶ ἐγὼ νὰ συνθέσω τὴν παρούσαν ἱστορίαν, ἐν ᾗ
θελῶ προσπαθῆσαι, ὅσον ἡθέλε μοι εἶναι δυνατόν εἰς
τοὺς νῦν καιροὺς, νὰ ἐχνηλατήσω τὴν ἀλήθειαν πιστῶς,
Μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἐλπίζω νὰ ὑπολάβῃ τις, ὅτι σκο-
πῶ νὰ παρασῇσω τὴν ἱστορίαν ταύτης τῆς πολιτικῆς
μεταβολῆς ὡς συνισαμένην ἐκ συμβάντων προμελε-
τημένων, ἐξητασμένων, καὶ μεθοδικῶς προξενηθέν-
των· ὅχι, διότι τοῦτο δὲν ἀνήκει· ἐπειδὴ ἡ μετα-
βολὴ αὕτη δὲν ὑπῆρξε τοιοῦτον τι, ἀλλ' εἶναι ἐν
συμβάν, τὸ ὅποιον ἐπῆγασε μόνον ἐκ παθητικῶν
πράξεων, τὰς ὁποίας ἕκαστος, ἐλπίζων νὰ ἐπισπάσῃ
ὠφέλειάν τινα ἐξ αὐτῶν, καὶ ὠφελούμενος ὑπὸ τῶν
προκειμένων περιστάσεων, ἐνήργησε κατὰ τὴν μεθ'
ὁρμῆς ἐπιθυμίαν τῆς δοξομανοῦς, ἢ φιλοκερδαῦς, ἢ
πονηρᾶς, ἢ καὶ παραπικραμμένης του καρδίας. Εἰς
τοῦτο συνεισέφερεν ὅχι ὀλίγον ὁ κοῦφος, ὁ ἄσματος

καὶ ἐν τ' αὐτῷ ὁ ὀξύς καὶ ὀρμητικὸς χαρακτήρ τῶν Γάλλων.

Ἦθελε λανθασθῇ ὅμως ἐκεῖνος, ὅς τις νομίσει, ὅτι ὁλόκληρος ἡ Γαλλία, ὁηλαδή ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Γαλλίας ἐπεθύμουν ἀπὸ ψυχῆς αὐτὴν τὴν πολιτικὴν μεταβολήν· διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν εὐχομένων καὶ ἐνθέρμως ἐπιθυμούντων αὐτὴν ὑπῆρχε τῷ ὄντι πολλὰ μικρὸς, καὶ οἱ τοιαῦτοι ἐσχημάτιζον καὶ συνίσων ἀναμφιδόλως τὸ πολλοσημῶριον τοῦ λαοῦ. Ἀρξάμενης τῆς ἐπαναστάσεως ἐφαίνετο μάλιστα ἐνεργούσα ἡ ὀλιγαριθμοτέρα καὶ θαρράλαιοτέρα κλάσις· ἀλλ' ὅμως καθεὶς γινώσκει καλῶς τίνι τρόπῳ, ἄνθρωποι τῶν ὑποδεεσέρων τάξεων τοῦ λαοῦ συνεθίζουσι νὰ πολιτεύωνται. Τρέχουσιν οὗτοι ὅπου συμβῇ θόρυβος, καὶ συνθορυβοῦσι, χωρὶς νὰ πληροφορηθῶσι διατί. Ἐάντις συρίζῃ, ἐξουθενήσῃ καὶ ἐμπαίξῃ τὸν ἄλλον, τυσσυρίζουσι καὶ αὐτοὶ, ἐξουθενοῦσι καὶ ἐμπαίζουσιν αὐτὸν τὸν ἴδιον, χωρὶς οὔτε κ' νὰ ἐννοῶσι τίς εἶναι, ἢ τί ἐπραξε. Σήμερον μετ' ἐπαίνου ὑψώνουσί τινα ὑπὲρ ἄνω τῶν ἀσέρων, χωρὶς νὰ ἐννοῶσιν, ἂν οὗτος ὁ ἔπαινος ἀνήκει τῷ ὄντι εἰς τὸν ἐπαινούμενον. Καὶ πράττουσι τοῦτο, διότι ἐκεῖνος ἐπλημέθη παρ' ἄλλων· τὸν οὗτον δὲ καταπατοῦσι πάλιν αὖριον ἐκ παρομοίας ἀπ' ἐναντίας αἰτίας. Ἡ

ἱστορία ἐν ἐνὶ λόγῳ τῆς Γαλλίας θέλει ἐπικυρώσει αὐτὴν τὴν ἐκ πείρας θέσιν μου μὲ ἀναρίθμητα παραδείγματα.

Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ συγκρίνωμεν αὐτὰ τὰ ἀπὸ ἀνηκούσιον πράξεων γέμοντα, καὶ ἀξιωμακρόνευτα συμβεβηκότα, μὲ τὴν ἔκρηξιν μιᾶς κατὰ συμβεβηκὸς ἐξαφθείσης σύριγγος (mina λαγοῦμι)· διότι ἡ ἔκρηξις ταύτης τῆς σύριγγος ἦτο προητοιμασμένη, καὶ τὰ φύλλα αὐτῆς ἔκαιον πρὸ πολλοῦ, ἀλλ' ὅμως ἡ πτώσις τοῦ ἀξιολόγου κτιρίου ἀπέβη πολλὰ χειρότερα, ἢ ὅτι ἐνόμιζον οἱ τὴν σύριγγα αὐτὴν ἐξάψαντες. Ἐλπίζω δὲ, ὅτι δὲν θέλω φανῇ ἀηθὴς εἰς τοὺς ἀναγνώσας τοῦ πονήματός μου, ἂν, ὅσον μοὶ εἶναι δυνατόν, συντόμως προσθέσω καὶ ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἐπανάστασις προητοιμάζετο εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς ἐποχὴν, καὶ τοιούτῳ τρόπῳ νὰ τοὺς προδιαθέσω διὰ νὰ ἔχωσι καθαρὰν ἰδέαν τοῦ ὅλου.

Δύναμαι δὲ νὰ προὑποθέσω βεβαίως, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν λαβόντες αἰτίαν ἐκ τούτου, θέλουσιν ἐπιθυμήσει νὰ μάθωσι, τί ἐστὶ Μοναρχία, τί Δημοκρατία, τί Ἀριστοκρατία, τί Ὀλιγαρχία, τί Ἀναρχία, τί Ἐπανάστασις, τί Συστηματικὴ, τί Νομοδοτικὴ καὶ τί Ἐκτελεστικὴ Δύναμις· καθὼς ὁμοίως καὶ τὴ Μακαριότης τοῦ Βασιλείου, τὴ Εὐ-

δαιμονία ἰδιαιτέρα ἀνθρώπων, τὴν Ἐλευθερίαν καὶ Γοστιμίαν, τὴν Τυραννίαν, καὶ τὴν σημαίνουσι κυρίως αἱ τοιαῦται καὶ ἄλλαι παρόμοιαι ἐκφράσεις, αἱ ὅποιαι κάμνουσιν εἰς τινὰς σημαντικωτάτην ἐντύπωσιν. Ἐγὼ ὅμως, ὅς τις εἰμὶ συνειδησμένος πάντοτε νὰ λαλῶ σαφῶς καὶ εὐλήπτως, θέλω συνάψῃ περὶ τούτου διὰ ὅλους τοὺς ἀναγνώσας, ἂν καὶ οὐχὶ σοφῶς, μ' ὅλον τοῦτο γενικῶς εὐκατανοήτους ἰδέας, διὰ νὰ ἀποκαταστήσω ἕκαστον ἱκανὸν, νὰ κρίνῃ μετ' ἀληθείας περὶ τοῦ μεγίστου τούτου παρ' ἐμοῦ ἐνταῦθα περιγραφομένου συμβεβηκότος.

Ὅταν πολλοὶ ἄνθρωποι ἐνοῦνται μὲ ἀμοιβαίους στοχασμοὺς πρὸς ἐκπλήρωσιν ἑνὸς προσδιωρισμένου σκοποῦ, τότε αὕτη ἡ ἔνωσις ὀνομάζεται ἑταιρεία. Αὗται αἱ ἑταιρείαι εἰσὶ ποτὲ μὲν μεγάληται, ποτὲ δὲ σμικρότεραι. Αἱ μεγάληται ἐξ αὐτῶν εἰσὶν αἱ ὀνομαζόμεναι Πόλεις. Μία πόλις εἶναι δεσμὸς πολλῶν ἀνθρώπων διαφόρων διαθέσεων, οἱ τινες ἐνοῦνται ἀμοιβαίως, διὰ νὰ συνεργήσωσι, νὰ ἀποκαταστήσωσι καὶ νὰ διατηρήσωσι τὴν γενικὴν ἡσυχίαν, ἀσφάλειαν, εὐχαρίστησιν καὶ ἐξωτερικὴν μακαριότητα ὅλων τῶν εἰς αὐτὸν τὸν δεσμὸν εἰσαχθέντων μελῶν· τοιοῦτον τρόπον ὅμως, ὥστε μόνον τινὲς ἐξ αὐτῶν νὰ ἔχωσι δικαίωμα, νὰ

Σεμελιώσωσιν ἐκεῖνο, δι' οὗ δύναται νὰ συνερογηθῇ κατὰ τὸν ἀμοιβαῖον σκοπὸν, καὶ νὰ διατηρηθῇ αὕτη ἡ γενικὴ ἡσυχία, ἀσφάλεια, εὐχαρίστησις, καὶ ἡ ἐξωτερικὴ μακαριότης.

Ἡ προκαταρκτικὴ σύστασις τῶν Ἐπαρχιῶν δυσκόλως προσδιορίζεται μὲ βεβαιότητα. Νὰ τὴν ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἄμεσον θείαν πρόνοιαν, δὲν ἔχομεν ἀρκοῦσαν βάσιν. Πιθανωτέρως οἱ ἄνθρωποι, ἀπ' ἀρχῆς τῆς πλάσεως, ἢ οὕτως εἰπεῖν τῆς διασπορᾶς των, ἔζων εἰς ἰδιαιτέρας οἰκογενείας, καὶ ἔπραττον τοῦτο ἐκ συνηθείας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν γεραιτέρων αὐτῶν πατέρων, ὅπερ αὐτοὶ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν φύσεως αὐτομάτως ἐδιδάχθησαν. Τὰ τέκνα συνειθισμένα νὰ ἀφιερώνωνται εἰς τὴν πατρικὴν τῶν ὁδηγίαν, ἐξηκολούθουν καὶ ἐκτέλουν τὰς συμβουλάς τῶν ἰδίων αὐτῶν γεννητόρων, ποτὲ μὲν ἐκ κλίσεως, ποτὲ δὲ ἐκ συνηθείας, κοινῶς δὲ πάντοτε, καὶ προσέτι καὶ κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους, ὅτε ἦσαν ἱκανὰ νὰ ὁδηγῶνται ὑφ' ἑαυτῶν. Ἐνυμφεύοντο κατ' ἀρχὰς μὲ ὑποκείμενα ἐκ τῶν ἰδίων οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ ἐγένοντο ἐκ τούτου πολυαριθμότεραι. Διὰ αὐτοῦ τοῦ πολλαπλασιαζομένου ἀριθμοῦ ἤυξανε κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἡ καθοδηγοῦσα αὐτὰ τοῦ γεραιτέρου πατρὸς δύναμις. Ὑπὸ αὐτὴν τὴν ὁδηγίαν ἔζων

αὐτοὶ, ἀπολαμβάνοντες τοὺς καρπούς τῶν ἀγρῶν καὶ δένδρων, καὶ εὐφραίνόμενοι κατὰ τινὰ τρόπον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν των.

Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἠδύναντο εὐκόλως νὰ συμβῇ, ὅτι ὁ παράτινων κατοικοῦμενος μικρὸς τόπος νὰ μὴ δίδῃ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀναγκαίους πρὸς τὸ ζῆν καρπούς· ὅθεν διὰ νὰ δύνωνται νὰ διατηρήσωσι τὴν ζωὴν των, ἐξήτουν νὰ εὕρωσιν ἄλλο μέρος γῆς, τὸ ὁποῖον παρετήρουν ὡς πολὺ καρπιμώτερον. Καὶ ἐκ τούτου ἐγένοντο αἱ μετοικήσεις καὶ αἱ ἐφορμήσεις τῶν ἰδιαιτέρων οἰκογενειῶν καὶ φατριῶν, τῶν ὁποίων ἔτι τὴν σήμερον ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα.

Εἰς τὰς τοιαύτας ἐξορμήσεις ἠδύναντο, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἔπρεπεν οἱ συμπεριφερόμενοι ν' ἀπαντήσωσιν ἄλλας παρομοίως συμπεριφερομένας, ἢ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἡσύχως διαγούσας οἰκογενείας. Ὅθεν ἢ συνέβαινε τότε μεταξύ των φιλονεικία τις, ἢ συγκατένευον νὰ συζῶσι κοινῶς τε καὶ φιλικῶς. Ἐκ τοῦ υἱέρου ἀποκατέστη μία πολιτεία, ἐν ἣ ἢ οἱ πρῶην ὑπάρξαντες γεραίτεροί πατέρες ἀνεδέχοντο τὴν ὁδήγίαν κοινῶς, ἢ ἀμφότεραι αἱ οἰκογένειαι συνεφώνουν ἀλλήλοις, ν' ἀφιερῶσωσιν εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν ὅλας τὰς μεταξύ των συμβαινούσας ὑποθέσεις. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἠδύναντο τρεῖς, τέσσαρες, ἢ καὶ περισ-

σότεραι ἔτι φαμίλιαι νὰ συγκατοικῶσιν εἰς ἓν μέρος γῆς, εἰάν αὐτὸ ἦτον ἱκανὸν νὰ τοῖς προμηθεύσῃ μὲ αὐτάρκειαν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἡ πολιτεία αὕτη ἀποκαθίστατο μεγαλητέρα, καὶ ἡ διοίκησις τότε ἡ διενέμετο εἰς πλείοτους, ἡ ἐνεπιστεύετο εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν καὶ μόνον.

Τοῦτο τὸ ὕψερρον ἡδύνατο μὲν νὰ ἀκολουθήσῃ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ μόνον, ἀλλ' ὅμως εἶναι πιθανότερον, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ συνέβη μετὰ σκέψεως, καὶ ἐκ διαφόρων αἰτιῶν. Ὡς ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τινὰς ἐξ αὐτῶν, χωρὶς ὅμως νὰ ἐγγυηθῶμεν, ἂν αὐταὶ συνέβησαν τῷ ὄντι οὕτω, καὶ οὐχὶ ἄλλῶς. Τοιαῦται συμπεριερχόμεναι φατρίαι κατώκησαν ἀναμφισβόλως ἀσμενέστερον εἰς βαλτώδεις, παρὰ εἰς ξηρὰς πεδιάδας, δηλ. πλησίον ποταμῶν, ἢ εἰς πλουτούσας ἀπὸ πηγὰς μεταξὺ τῶν ὀρέων κειμένους κοιλάδας. τὰ δὲ τοιαῦτα μέρη ἡδύναντο, καὶ ἔπρεπε ἐκ τούτου καὶ ἐξ ἄλλων μάλιστα αἰτιῶν νὰ τοῖς εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀρεστά. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὑπῆρχον διὰ τοὺς κατοίκους τοιοῦτων μερῶν διάφοροι καὶ μεγαλητέροι κίνδυνοι· καθὼς χάριν παραδείγματος αἱ πλημύραι καὶ ἐκχύσεις τῶν ποταμῶν, εἴτε ἡ περὶ τὴν ἀνοιξιν ἀπὸ τῶν ὀρέων κατακυλιωμένη χιών, ἢ καὶ τὰ πέριξ ἐμφωλεῦντα ἄγρια καὶ αἰμαδώρα θηρία. Εἰς

οιαύτᾳς περιστάσεις οἱ Γεραίτεροι Πατέρες ἦσαν ἐκεῖ-
νοι, οἵ τινες ἐκοπίαζον καὶ διέτατον κατ' ἐξοχὴν τὰ
χρειώδη πρὸς ἀποβυλὴν τούτων τῶν κινδύνων, διὰ
να σώζωσι τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ν' ἀποδιώκωσι τὰ
ἄγρια θηρία. Ἄν τις ἐξ αὐτῶν ἐφαίνετο ἀξιώτερος
τῶν λοιπῶν κατὰ τὸ προβλεπτικόν, διὰ νὰ βοηθῇ,
ὅπου ἤθελε γένῃ χρεία βοήθειας· κατὰ τὴν φρόνη-
σιν, νὰ μεταχειρίζεται ὀρθῶς τὰ ἀνήκοντα καὶ σκο-
πιμώτατα μέσα· κατὰ τὸ προσωπικόν θάρρος, νὰ
ἀντιπαρατάττηται γενναίως εἰς τοὺς κινδύνους· καὶ
κατὰ τὸ ἀποφασιστικόν, διὰ νὰ ἐνεργῇται ἡ ἐκτέλε-
σις τῶν διαταγῶν του· τότε ὅλοι οἱ λοιποὶ σρέφοντες
τοὺς ὀφθαλμοὺς των ἐπ' αὐτὸν καὶ μόνον, ἀφιέρωνον
εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς διὰ τὸ μέλλον ἐλπίδας των. Ἡ-
ρώτων αὐτὸν πάντοτε, καὶ ἐξήτουν τὴν συμβουλήν
αὐτοῦ εἰς τὰς ὑπόπτους περιστάσεις, ὅταν ἀμφίβαλ-
λον νὰ ἐμπιστευθῶσιν εἰς τὰς ἰδίας των γνώσεις. Αἱ
ἀποφάσεις τούτου ἀνεδέχοντο μὲ σέβας, αἱ συμβου-
λαὶ του ἐκπληροῦντο εὐγνωμόνως, αἱ διαταγαὶ του
παρετηροῦντο ἀκριβῶς· καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀποκα-
θίστατο αὗτος, ὁ ἀνώτατος ἑθνηγός, ὁ κυρίως ἐξου-
σιασὴς καὶ Μονάρχης αὐτῆς τῆς σχεδὸν σμικροτά-
της Πολιτείας.

Ἐὰν αἱ τοιαῦται Πολιτεῖαι διῆγον ἐν ἡσυχίᾳ,

ἡδύναντο βέβαια εὐκόλως νὰ πληθυνθῶσιν· ἐπειδὴ
 δὲν ἐγνώριζον ἔτι παντελῶς τὸν βεβιασμένον τρό-
 πον τοῦ ζῆν τῶν ὑπὸ πολλῶν κατοικουμένων πό-
 λεων, ὅπου ὁ κεκλεισμένος καὶ μετὰ πολλῶν ἀναθυ-
 μιάσεων γέμων ἀήρ, ἡ ἀπόλαυσις τῆς πολυποικίλου
 καὶ ἐρεθιστικῆς τροφῆς, ἡ ἀκνησία, ἡ ὀκνηρία, ἡ
 ἀργία καὶ τὰ λοιπὰ ἐναντία διαχέουσι τὰ φθοροποιὰ,
 αὐτῶν ἀποτελέσματα κατὰ τῆς ὑγείας, γονιμότη-
 τος καὶ ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν λοιπὸν τὸ κοι-
 νὸν ἐπληθύνετο, ἔπρεπεν αὐτοὶ ἢ νὰ ἐκταθῶσι καὶ
 νὰ ὑπάγωσι περαιτέρω, ἢ νὰ βιάσωσι διὰ τῶν χει-
 ρῶν αὐτῶν τὴν γῆν, διὰ νὰ τοῖς προμηθεύσῃ θαψι-
 λεσέρως τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, παρὰ ὅτι αὐτὴ
 ἀφ' ἑαυτῆς διὰ τῆς ἡμέρου καὶ γλυκείας ἐπιρροῆς
 τοῦ αἵρος, τοῦ φωτός, τῆς θρόσου καὶ ἄλλων πα-
 ρομοίων ἡδύνατο νὰ ἀναψύῃ πρὸς τροφήν αὐτῶν. Τὸ
 πρῶτον ἔδωκε πολλάκις αἰτίαν πρὸς φιλονεικίας καὶ
 μάχας, αἱ ὁποῖαι εἰς συνέβαινον μετὰ πολλῶν
 καὶ ἐκ διαφορῶν τῶν περὶ ἐναντίων ἀνθρώπων, ὧν οὐ
 μάζοντο πόλεμοι. Τὸ δεύτερον ἐγέννα ὀλίγον κατ'
 ὀλίγον διαφοροὺς τέχνας, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς μὲν
 εἰσὶν ἀναμφιδόλως πολλὰ ὠφέλιμοι εἰς τοὺς ἀνθρώ-
 πους, ἄλλαι δὲ ἀπ' ἐναντίας ἐπιβλαβέζονται, καθὼς
 ὑπάρχουσι καίτινες, περὶ τῶν ὁποίων μένει ἀμφίβο-

λόν, ἂν αὐταὶ προξενῶσι τοῖς ἀνθρώποις μᾶλλον ὄφελος, ἢ ζημίαν. Ἐν τούτοις τόσον οἱ πόλεμοι, ὥς καὶ αἱ τέχναι συνήργησαν εἰς τὸ νὰ πληθυνθῶσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς πολλὰς τοιαύτας μικρὰς Πολιτείας, καὶ ἐπομένως νὰ αὐξηθῶσι καὶ αὐταὶ αἱ Πολιτεῖαι, αἱ ὅποιαι ὁμως ἔμειναν ἔτι εἰς πολὺν καιρὸν σμικραί. Ὡς αὐταὶ ἦσαν ὡς σκιαγραφία τις τῶν καθ' ἡμᾶς μεγίστων Μοναρχιῶν.

Ἰσως μένει εἰς πολλοὺς ἀκατανόητον, τίνι τρέφῃ ἡδύναντο αὐταὶ αἱ Πολιτεῖαι ν' αὐξηθῶσι διὰ τοῦ πολέμου· ὅθεν θέλω τὸ ἀποδείξω συντόμως· μάλιστα ἐπειδὴ δι' αὐτοῦ τούτου δύναται τις εὐκόλως νὰ ἐννοήσῃ τὴν Πηγὴν τῶν τρεχουσῶν πολιτικῶν διαταγῶν, καὶ νὰ μάθῃ ἐν τ' αὐτῷ τὰς ἀδίκους κατηγορίας τινῶν, αἱ ὅποιαι τὴν σήμερον προσάπτονται σωρηδὸν ἐναντίον τῶν αὐτῶν πολιτικῶν διαταγῶν. Πολλάκις συνέδῃ, ὅτι τινὲς οἰκογένειαι, μὴ δυνάμεναι νὰ τρέφωνται ἱκανῶς ἐκ τῶν παρ' αὐτῶν κατοικουμένων τόπων, ἀπεδήμουν, καὶ μετέβαινον εἰς ἄλλας εὐφορωτέρας καὶ εὐτυχεςέρας πεδιάδας, ὅπου ἔδλεπον εὐχαρίως πλουσιωτέραν γενικὴν καρποφορίαν. Ἐὰν αὐταὶ αἱ περιφερόμεναι οἰκογένειαι εὐρισκον ἐνταῦθα ἄλλας οἰκογενείας, αἱ ὅποιαι ἤδη κατώκουν, αἱ τινες καὶ ἐφοβούντο, ὅτι ἤθελον δοκο-

μάση ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων, ἂν αἱ νεοφθασμένοι ἤθελον συγκατοικήσῃ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον· τότε αἱ ἐγκατοικοὶ παλαιαὶ οἰκογένειαι ἦναντιοῦντο εἰς τὰς νεοφθασμένας, καὶ ἐκ τούτου βέβαια ἐγένετο φιλονεικία. Καὶ ἂν τὰ μέρη ἀμφοτέρωθεν ἦσαν μεταξύ των ἰσοδύναμα, τότε ἐγένετο συμβιβασμὸς, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἔχῃ διαφορετικὰς ἐκβάσεις. Ἐὰν δὲ τὸ ἓν μέρος ἐκέρδιζε καὶ ἐλάμβανε τὴν ὑπεροχὴν, ὑπεχρέωνε τὸ ἄλλο εἰς συμφωνίας, διὰ τῶν ὁποίων ἢ ἐσυγχώρει αὐτὸ νὰ μείνῃ μεταξύ τῶν νικητῶν, ἢ ἀπεφάσιζε νὰ κατοικήσῃ πάλιν πλησίον αὐτῶν. Οἱ νενικημένοι, ἐλπίζοντες νὰ ζῶσι μετ' αὐτῶν ἐνταῦθα καλητέραν καὶ ἡσυχωτέραν ζωὴν, ἢ ὅτι διήγον πρότερον ὄντες μόνοι, ἐδέχοντο αὐτὰς τὰς συμφωνίας, αἱ ὁποῖαι ὅμως συνίσταντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοῦτο, ἢ νὰ διδῶσι δηλ. εἰς τοὺς νικητὰς ἐν διωρισμένῳ μέρει ἐκ τοῦ καρποῦ τῶν ἔργων αὐτῶν, ἢ νὰ ὑποχρεῶνται νὰ συντρέχωσι καὶ νὰ βοηθῶσιν αὐτοῖς πάντοτε κατ' ἄλλων νέων πατριῶν, ἐὰν τυχὸν ἤθελον ἔλθῃ μεθ' αὐτοὺς νὰ κατοικήσωσιν ἐκεῖ, ἢ κατ' ἄλλων ἐνδεχομένων κινδύνων.

Ταύτας τὰς συμφωνίας προσδιώριζε μόνον ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον ἐμπεισιγεμένη ἡ ὁδηγία

τῶν ἐκεῖ παρευρισκομένων ἤδη οἰκογενειῶν. Ἡ δὲ
ναμίς του ἤυξανε λοιπὸν διπλασίως, κατ' ἀναφορὰν
τοῦ παρ' αὐτοῦ ὀδηγουμένου πλήθους, δηλ. κατὰ
τὸ μέγεθος τῆς Πολιτείας του, καὶ κατὰ τὴν σερεά-
τητα τῆς δυνάμεώς του· διότι διὰ τῆς τριαύτης ду-
νάμεως ἐδίαζεν ἐνίους ἐξ αὐτῶν εἰς ὅτι αὐτοὶ ἐθε-
λουσίως δὲν ἔκλεγον νὰ ἐκτελῶσι, καὶ οὔτε ποτὲ
ἤθελον ἐκλέξῃ. Ἐνταῦθα κεῖται λοιπὸν ἡ πρώτη
βάσις τῆς ὑποκλίσεως τοῦ ἐνὸς, καὶ τῆς Κυριαρ-
χίας τοῦ ἄλλου μέρους, ἥτις διαφέρει κατ' ὀλίγους
βαθμοὺς ἐκείνης τῆς ὀδηγίας, περὶ τῆς ὁποίας ἀνω-
τέρω σαφέστερον εἴρηται. Ἐπειδὴ εἰς μίαν ὀδηγίαν
δὲν ὑπάρχει οὔτε βία, οὔτε ποινὴ, εἰάν καὶ δὲν ἐκ-
τελεσθῶσιν αἱ διαταγαὶ τοῦ ὀδηγοῦ· ἀλλ' εἰς τὴν
Κυριαρχίαν καὶ ὑπόκλινιν ἔνεσι καὶ βία, καὶ ποινὴ.
Τῷ ὄντι ἡ βία δὲν εἶναι ἰδίως βία, ἥτις ἀποσερεῖ
τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς βία, διὰ τῆς
ὁποίας ἀναγκάζεται τις ἐκ τινῶν περιστάσεων νὰ δε-
χθῇ ἐκουσίως ἐκεῖνο, ὅπερ εἰς ἄλλας περιστάσεις δὲν
ἤθελε δεχθῇ. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐνταῦθα.
Οἱ νενικημένοι δὲν ἤθελον ἐκλέξῃ τὰς παρὰ τῶν
νικητῶν προγραφομένας αὐτοῖς συμφωνίας, εἰάν δὲν
ἐπίσσειον ν' ἀποφύγῃσι δι' αὐτῶν τῶν συμφωνιῶν χει-
ροτέραν τύχην. Τοῦτο ὁμῶς δὲν ἀποσερεῖ ποσῶς

τὴν ἐλευθερίαν· καθὼς καὶ ὁ ἀσθενὴς δὲν ἀποσε-
ρεῖται ποσῶς τῆς ἐλευθερίας του, ὅταν ἐκλέγῃ τὸ
ἀντιφάρμακον πρὸς ἰασίν τοῦ τυραννοῦντος αὐτὸν
πόνου· ἀλλὰ καθὼς οὗτος πάντῃ οἰκαιοθελῶς ἐκλέγει
τοῦτο πρὸς ἰασίν του, οὕτω μένει καὶ ὁ νικηθεὶς ὡς-
σοῦν ἐλεύθερος, εἰς ἀναδεχθῇ τὰς παρὰ τοῦ νικητοῦ
θωροισμένας αὐτῷ συμφωνίας, τὰς ὁποίας αὐτὸς προ-
κρίνει βέβαια ποθεινοτέρως μιᾶς κινδυνωδεσέρας τύ-
χης. Ἡ ἐλευθερία σηκώνεται ἐκεῖ μόνον, ὅπου δὲν
μένει οὐδεμία ἐκλογὴ, ὅπου δὲν ἔχει τις δύω, ἢ
τρία πράγματα, ἐκ τῶν ὁποίων δύναται νὰ ἐκλέξῃ
τὸ ἐν· καὶ ὅπου βιάζεται τις νὰ δεχθῇ ἐν μίᾳ,
καθὼς ὁ σιδηροδέσμιος, ὁ ὅποιος μὴ ἔχων μέσον
ἐλευθερίας δὲν δύναται νὰ φύγῃ ἐκ τῆς φυλακῆς.

Αὗται αἱ συμφωνίαι δὲν περιωρίζοντο μόνον
ἐφ' ὅρου ζωῆς τῶν νενικημένων, ἀλλ' ἐπεσερεώοντο
ἔτι καὶ διὰ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν· καὶ τοῦτο συνέ-
βαινε δικαίως καὶ πρεπόντως· διότι εἰς τὰς σερ-
χθείας συμφωνίας ὑπῆρχον πάντοτε καὶ τινα κέρδη,
πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν ὁποίων οἱ νενικημένοι εὐχαρι-
στοῦντο νὰ ὑποφέρωσι καί τινας δυσκολίας. Ἐπειδὴ
δὲ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν ἀπελάμβανον τὰς εἰς τοὺς
προγόνους των παρεχομένας ἰδίας ὠφελείας καὶ κέρ-
θη οὕτω· δίκαιον ἦτο καὶ αὐτοὶ νὰ γένωσι μέτοχοι

καὶ εἰς τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἐκεῖνοι ἀνεδέ-
 χθησαν· μάλιστα ἐπειδὴ ἤθελον ἀποσπρηθῇ ἵπως αἰω-
 νίως αὐτὰς τὰς ὠφελείας, ἅν οἱ πρόγονοι, διὰ τὰ
 μὴ θυσιάσωσι τινὰς εὐαρεσθήσεις, δὲν ἤθελον τὰς
 ἀναδεχθῇ. Σαφῶς βλέπει καθεὶς ἐκ ταύτης μόνης
 τῆς σκέψεως, πόσον ἀδίκως καὶ ἄνευ λόγου καὶ βᾶ-
 σεως παραπονεῖται ἐκεῖνος, ὅς τις λέγει τί μὲ μέλ-
 λει περὶ τῶν συμφωνιῶν τῶν προγόνων μου; Δὲν
 ὑπεχρώσθη ἐγὼ εἰς αὐτάς, ἀλλ' οὔτε συγκατένευσα
 εἰς τοῦτο. Πᾶσα συμφωνία, ἐκ τῆς ὁποίας διὰ τὸν
 μετέχοντα πηγάζει μέρος ὠφελείας, καὶ μέρος ζη-
 μίας, ὑποχρεοῖ αὐτὸν τὰ ὑποφέρει καὶ τὰ βάρη,
 ἕως οὗ ἀπολαμβάνει τὸ εὐνοϊκὸν καὶ ὠφέλιμον
 αὐτῆς.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐξέργοντο αὗται αἱ συμφωνίαι,
 ἀπελάμβανον οἱ νενικημένοι ἐπομένως ὅλας τὰς λοι-
 πὰς ἐπωφελείας, τὰς ὁποίας ἔχαιρον καὶ αἱ οἰκαγέ-
 νειαι τῶν νικητῶν, καὶ ἡ μικρὰ Πολιτεία ἠϋξανε
 ἔτι μᾶλλον· ὅθεν ἀποκαθίστατο καὶ δυνατωτέρα ἐπο-
 μένως ἐναντίον ἐξωτερικῶν δυνάμεων, ἀσφαλεστέρα
 δὲ ἐκ παντοίων κινδύνων· μ' ὅλον τοῦτο ἐδιοικεῖτο
 πάντοτε καὶ κατεκρατεῖτο ὑφ' ἐνὸς ὁδηγοῦ. Κατ'
 αὐτὸν τὸν τρόπον λοιπὸν ἐγένετο ἰσχυροτέρα ἡ Πο-
 λιτεία ἢ ὅτι ἐξ ἀρχῆς διὰ τοῦ πολέμου. Ἡ τοιαύτη

Πολιτεία ἡδύνατο τότε δικαίως νὰ ὀνομασθῇ καὶ **Μοναρχία**· καθότι **Μοναρχία** ὀνομάζεται μία **Ἐπικράτεια**, τῆς ὁποίας ἡ ἀνωτάτη ὁδηγία παραδίδεται εἰς τὴν διοίκησιν ἑνὸς μόνου. Ἐν τ' αὐτῷ εὐρίσκομεν ἐνταῦθα ἐν σημαντικῶν παράδειγμα τῆς ἀνισότητος τῶν καταστάσεων, ἐν ᾧ ἡ κατάστασις τῶν νενικημένων δὲν ἦτον ὁμοίως καλὴ, ὡς τῶν λοιπῶν. Καὶ τῷ ὄντι ἐν παράδειγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου βλέπομεν καθαρὰ, ὅτι αὕτη ἡ ἀνισότης δὲν πηγάζει ἐκ μίσους σκληροκαρδίας καὶ ἀπανθρωπίας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλευθέρας ἐκλογῆς τῶν αἰθρώπων. Ἐπομένως ἐμπεριέχονται εἰς τοῦτο οἱ πρῶτοι χαρακτῆρες τῆς Νομοδοτικῆς δυνάμεως, ἥτις μετὰ ταῦτα φυσικῶ τῷ τρόπῳ πάλιν περαιτέρω ἐκτείνεται. Ὡςδε βλέπομεν καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ἡ δύναμις δὲν ὑπῆρχε ποτὲ ἀδίκως τις ἀρπαγμὸς, ἀλλὰ φυσικὴ συνέπεια τῶν συμβεβηκότων, τὰ ὁποῖα δὲν ἡδύναντο ποτὲ νὰ ἀποβληθῶσιν. Οἱ νενικημένοι ἐγνώριζον τὸν ἀνώτατον διοικητὴν τῶν νικητῶν ὡς νόμιμόν των **Κυριάρχην**· αἱ παρ' αὐτοῦ ἐπιτιθέμεναι αὐτοῖς συμφωνίαι ἦσαν ἐκθέσεις τῆς θελήσεώς του, τὰς ὁποίας ἐθεώρουν εὐχαρίστως ὡς δικαίας, ὑποτασσόμενοι εἰς αὐτάς. Αἱ ἐκθέσεις τῆς θελήσεως ἑνὸς νομίμου **Κυριάρχου**, ὅς τις ἔχει πρὸς βάσιν τὴν δικαιοσύνην, ὀνομάζονται

Νόμοι, καὶ ἡ Νομοδοτικὴ δύναμις ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δώσῃ Νόμους. Εἰς ταύτην τὴν περίσσειαν ὅμως βλέπει τις, ὅτι τοῦτο τὸ δικαίωμα παρεχωρήθη εἰς τὸν ἀνώτατον διοικητὴν τῆς Ἐπικρατείας, τόσον παρὰ τῶν ἑκπαλαὶ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διαγουσῶν οἰκογενειῶν, ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν νεωστὶ ἐκεῖ ἐλθουσῶν. Ὡς καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Νομοδοτικὴ δύναμις, ἦτον ἐνωμένη πάντοτε μὲ τὴν ἀνωτάτην δαίκεσιν τῆς Πολιτείας.

Ὅσον περισσότερον λοιπὸν ἤυξανε τὰ δημοτικὸν πλῆθος, τοσοῦτον συνήυξανε καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ ἀπολαμβάνωσι διὰ τῆς καλλιέργειας τῶν ἐκ τῆς γῆς πλειοτέρους καρποὺς, ἀφ' ὅ,τι αὐτὴ ἠδύνατο ἀφ' ἑαυτῆς νὰ γεννήσῃ. Αἱ τέχναι ἐτελειοποιούντο, καὶ τότε πολλῶ μαλλον ἤυξανον τὰ αἷτια πρὸς ἕκτασιν τῆς Νομοδοτικῆς δυνάμεως· καθότι ὑπῆρχον ἀδύνατοι ἄνθρωποι, οἳ τινες δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτελῶσι τὰς ἀπαιτουμένας ἐργασίας· ὅθεν ἔπρεπε διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν λοιπῶν νὰ τρέφονται, νὰ ἐνδύονται καὶ νὰ βοηθῶνται εἰς τὰς λοιπὰς ἀνάγκας. Ἐτι ὑπῆρχον ὀκνηροὶ καὶ ἀμελεῖς ἄνθρωποι, οἳ τινες ἢ δὲν ἠθέλουν ποτὶς νὰ ἐργάζονται, ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἐργάζοντο ἀναλόγως κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν. Διὰ νὰ μὴ ταλαιπωρῶνται λοιπὸν οἱ πρῶτοι, καὶ διὰ νὰ

μὴ βαρύνωσιν οἱ ὕψεροι τοὺς φιλοπόρους, καὶ διὰ
 τούτου νὰ τοὺς καταπιέζωσιν, ἦτον ἀναγκαῖον νὰ
 συζηθῶσι καὶ νὰ ἐπικυρωθῶσι προσδιορισμένοι κανόνες,
 διὰ τῶν ὁποίων τότε οὗτοι, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι, ἔ-
 πρεπε νὰ ζυγοσταθμῶσι μὲ τοὺς λοιπούς. Φυσικὸν εἶ-
 ναι ἐνταῦθα πάλιν καὶ τοῦτο, ὅτι οὗτοι οἱ κανόνες
 ἐπεκυροῦντο μόνον ἀπὸ τὸν ἔχοντα τὴν ἀνωτάτην
 διοίκησιν τῆς Ἐπικρατείας. Ὅς τις λοιπὸν κατὰ τοῦτο
 ἀποδίδει τὴν Νομοδοτικὴν δύναμιν εἰς μίαν ἄδικον
 ἀρχήν, καὶ βίαιον κατάθλιψιν τοῦ ἀσθενεσέρου μέρους,
 οὗτος, ἢ πλανᾶται ὑπ' ἄλλων, ἢ ἐκ κακοτροπίας καὶ
 πονηρῶν ἰδίων σκοπῶν παρακινεῖται νὰ λέγῃ ἐκεῖνο,
 τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ ἴδιος διὰ ψευδὲς νομίζει.

Ἐκ τῆς Νομοδοτικῆς δυνάμεως ἔπεται τοσοῦ-
 τον δίκαιος, ὅσον καὶ φυσικῶς ἡ τῶν κριτῶν δύ-
 ναμις, καὶ τὸ δίκαιον τοῦ τιμωρεῖν τοὺς ἀπειθεῖς.
 Αὕτη ἡ διπλάσιος δύναμις εἶναι πρὸς διατήρησιν
 τοῦ καλοῦ, τῆς εὐταξίας, καὶ τῆς γενικῆς εὐτυχίας
 ὅλων τῶν ἰδιαιτέρων μελῶν τῆς Ἐπικρατείας τοσοῦ-
 τον ἐπωφελῆς καὶ ἀναγκαῖα, ὡς καὶ ἡ Νομοδοτι-
 κὴ δύναμις. Ποῖον ὄφελος λοιπὸν ἤθελον ἔχῃ οἱ
 ἄνθρωποι, ἂν ὑπῆρχον μὲν Νόμοι, ἀλλὰ καθεὶς κα-
 τὰ τὴν Φέλησίν του δὲν ἤθελε τοὺς φυλάττης; Ἡ
 εὐτυχία τῶν μελῶν τῆς Ἐπικρατείας ἔμενε τότε χω-

ρις ἐνεργείας, καὶ ἀθεμελίωτος. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑπάρχῃ ἐν μέσσοις, τὸ ὁποῖον νὰ ὑποχρεώσῃ πρὸς ὑπακοὴν ὅλους ἐκείνους, οἵτινες διὰ τῆς παραβάσεως τῶν Νόμων ἀντιτείνουσιν εἰς τὸ κοινὸν καλόν. Τὸ λυσιτελέσσερον μέσον εἶναι βεβαίως, ὅταν ἐναντίον τῶν παραδατῶν τῶν Νόμων ψηφίζωνται δυσάρεστα, καὶ κατὰ τὴν ιδιότητα τοῦ σφάλματος ἐκάστου ἔτι λυπηρὰ ἀποτελέσματα, δηλαδὴ ὅταν τιμωρῶνται οἱ τοιοῦτοι παραβάται. Ἡ δύναμις τοῦ τιμωρεῖν εἶναι λοιπὸν ἀναγκαίῃ τῷ τρόπῳ συνδεδεμένη μετὰ μιᾶς εὐτάκτου Πολιτείας, καὶ ἐντὶ αὐτῷ μετὰ μιᾶς Μοναρχίας· τοῦλάχισον ἐπειδὴ τὰ πάθη διεγείρουσι πάντοτε τοὺς ἀνθρώπους νὰ πράττωσιν, ὅ,τι ἀρέσκει καὶ εὐχαρισεῖ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, χωρὶς νὰ ἀποβλέπωσι ποσῶς εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν λοιπῶν.

Ἐξ αὐτοῦ τοῦ δικαίου τοῦ τιμωρεῖν τοὺς πταί-
σας καὶ ἀπειθεῖς, ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἀμέσως ὡς ἀ-
ναγκαῖον παρεπόμενον ἢ τῶν κριτῶν δύναμις· δη-
λαδὴ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐξετάζειν τὰς τῶν ἀνθρώπων
πράξεις, εἰς τὴν σύμφωνον μὲ τοὺς Νόμους, ἢ ἐ-
ναντία αὐτῶν· διότι ἂν τοῦτο τὸ δικαίωμα θὲν ὑ-
πῆρχε συνδεδεμένον μετὰ τῆς ἀνωτάτης διοικήσεως
τῆς Ἐπικρατείας, ἡδύναντο εὐκόλως νὰ πάσχωσι καὶ
νὰ τιμωρηθῶσι, καὶ οἱ μὴ ἐναντίον τῶν Νόμων πρά-

ξαντες, τὸ ὅποσον ἤθελεν εἶναι βεβαίως μέγας τις βαθμὸς τῆς αἰταξίας καὶ ἀδικίας. Καὶ ἂν θέλωμεν νὰ εἰπώμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἤθελεν εἶναι πλεον ἀπλῶς ποινὴ, ἀλλὰ κυρίως τυραννία. Ἐὰν ἐξήτη λοιπὸν τις νὰ ἀποφύγῃ τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἔπιπτεν ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς ἄλλον, διὰ νὰ μὴ παιδεύωσι τοὺς παραβάτας τῶν Νόμων, τὸ ὅποιον ἤθελεν εἶναι πάλιν ἐπιζημιωδύνατον διὰ τὴν Ἐπικράτειαν, ἐν ᾧ τὸ νὰ μὴ τιμωρῶνται οἱ παραβάται τῶν Νόμων, δίδει ἰσχυρότατον ἐρεθισμὸν πρὸς μεγαλητέραν παρά- βασιν αὐτῶν. Διὰ νὰ μὴπραγματεύηται τις λοιπὸν μηδαμῶθεν ἐναντίου τοῦ κοινου καλοῦ, ἦτον ἄφευκτον ἀναγκαῖον νὰ καταστηθῇ τὸ τῶν κριτῶν ἀξιωμα· καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ παραπονῇται περὶ τοῦ- του, εἰς δὲ ὅτ. ὁ ἀνώτατος διοικητὴς (ὁ Μονάρχης) ἐξετάξῃ ὁ ἴδιος, ἢ δι' ἄλλων τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἂν εἶναι κατὰ τοὺς Νόμους, ἢ οὐχί· διότι τοῦτο ὑπάρ- χει ἀναγκαῖον πρὸς ὄφελος ἐνὸς ἐκάστου.

Καθὼς λοιπὸν εὐρίσκονται ἄνθρωποι, οἵτινες διὰ τῆς παραβάσεως τῶν Νόμων συνεργοῦσι πρὸς ζη- μίαν τῶν ἄλλων, οὕτως εὐρίσκονται πάλιν ἄλλοι, οἵτινες ἀπὸ ἀγάπην, ἣν ἔχουσι πρὸς τὴν κοινὴν ω- φέλειαν, πράττουσι περισσότερον καλόν, ἢ ὅ,τι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων Νόμων ὑποχρεοῦνται. Καὶ ἐπει-

ἢ τοῦτο συνεργεῖ πρὸς τὸ κοινὸν καλὸν, τὸ ὁποῖον
 εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς ἐκάστης Ἐπικρατείας, πρέπει
 ὁ περὶ τούτου τοῦ κοινοῦ καλοῦ φροντίζων ἀνώτατος
 διοικητὴς, νὰ ἔχῃ καὶ τὸ δικαίωμα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν
 νὰ ὑποχρεοῖται εἰς τὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ πρὸς τοῦτο τὰ
 ἰδιαιτέρα μέλη δι' ἀμοιβῶν, διὰ ἡσέων, καὶ εὐχα-
 ρίστων εὐκαιριῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέονται μετὰ ταύτας
 ἐπωφελεῖς, ἂν καὶ ὅχι κατὰ χρέος πράξεις. Τὸ δι-
 καίωμα τοῦ ἀνταμείδειν τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους,
 εἶναι ἐκ τούτου ἐν οὐσιῶδες μέρος τῆς ἀνωτάτης δι-
 οικήσεως τῆς Ἐπικρατείας. Δὲν ἤθελεν ὑπάρχει λυ-
 πηρότερον, εἰάν ὁ διοικητὴς, ἢ ὁ Κυριάρχης, εἶχε
 μόνον τὴν δύναμιν τοῦ τιμωρεῖν τοὺς πταίσας, οὐχὶ
 δὲ καὶ τὴν δύναμιν τοῦ εὐεργετεῖν τοὺς ἐθελουσίως
 καλὰ πράττοντας; Αἱ ἀμοιβαὶ ὅμως εἰσὶ κατὰ τὴν
 διαφορὰν τῶν περιστάσεων διάφοροι. Μία τῶν Πρω-
 τίστων ἀμοιβῶν ὑπάρχει τὸ νὰ κοινοποιῶνται, καὶ νὰ
 εὐφημίζωνται αἱ τοιαῦται πράξεις, καὶ εἰς τὸν ἔκτε-
 λέσαντα αὐτὰς νὰ ἀποδίδεται μία προτίμησις τῶν
 ἄλλων. Ἐπειδὴ λοιπὸν αἱ καλαὶ καὶ ὠφέλιμοι πρά-
 ξεις, αἱ ὁποῖαι ἄνευ ὑποχρεώσεως ἐκτελοῦνται, ὁ-
 νομάζονται εὐγενεῖς, τοιούτῳ τρόπῳ καλοῦνται καὶ
 οἱ οὕτω πράττοντες αὐτὰς εὐγενεῖς· καὶ ἐντεῦθεν
 πηγάζει ἡ εὐγένεια, ἥτις οἰδεῖται εἰς ἐκείνους, οἱ

τινες ἐκτελοῦσιν ἄνευ ὑποχρεώσεως πολλὰς ὠφελί-
μους πράξεις. Ἡ δὲ οὖν τῆς εὐγενείας δὲν εἶναι λοι-
πὸν κατάθλιψις τοῦ μεγαλητέρου μέρους τοῦ λαοῦ,
ἀλλὰ μᾶλλον εὐεργεσία, καὶ πρὸς τοὺς μὴ ἀπα-
λαμθάνοντας μάλιστα αὐτήν.

Διὰ τὰ γένη ὅμως αὕτη ἡ εὐγένεια ἰσχυρώτερον
καινοῦν πρὸς εὐγενεῖς πράξεις, ἐπεκυρώθη, ὅτι νὰ μὴν
ἀπαλείφηται μὲ τὸν αὐτὴν τὴν εὐγένειαν ἀναδεχθέν-
τα, ἀλλὰ νὰ μεταδίδηται καὶ εἰς τὰ τέκνα, καὶ
εἰς τοὺς λοιποὺς αὐτοῦ ἀπογόνους. Δι' αὐτοῦ τούτου
ἠθέλησαν νὰ ἐνεργήσωσι δύο τινα. Πρῶτον, ὅτι
οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰ κάμωσι τὰ τέκνα των εὐτυχέστερα
(πρὸς τὸ ὅποιον ἕκαστος Πατὴρ κινεῖται ἐξ αὐτῆς
τῆς φύσεως) ἔπρεπε νὰ προσπαθῶσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι
νὰ πράττωσιν εὐγενεῖς πράξεις· δεύτερον, ὅτι τὰ
τέκνα των εὐγενῶν γονέων, διὰ τῆς κατ' ἰδέαν
παραστάσεως των εὐγενῶν πράξεων των προγόνων
των, ἤθελον κινῶνται εἰς παρομοίας εὐγενεῖς ἐπι-
χειρήσεις. Ποῖος θέλει τολμήσει νὰ κατηγορήσῃ
τὴν κατὰ κληρονομίαν εὐγένειαν, ὅταν παρατηρήσῃ
τὸν οὕτω δίκαιον αὐτῆς σκοπὸν; Ἴσως μόνον ἐκεί-
ναι αἱ σμικραὶ ψυχαὶ βέβαια, αἱ ὅποιαι δὲν δύ-
ναι νὰ ὑψωθῶσιν ἕως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν των εὐ-
γενῶν τούτων πράξεων.

"Αχρις οὗ λοιπὸν αἱ Πολιτεῖαι ἦσαν σμικραί, συνιστάμεναι μόνον ἕκ τινων ἑκατοντάδων ἀνθρώπων, ἡδύναυτο εὐκόλως νὰ διοικῶνται ὑφ' ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου, ἦτοι διὰ τοῦ ἀνωτάτου ὁδηγοῦ, Διοικητοῦ, **Κυριάρχου, Μονάρχου.** Ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ μετὰ παρέλευσιν πολλῶν χρόνων, καὶ διὰ ποικίλων συμβεβηκότων ἤυξησαν εἰς πολλὰς χιλιάδας, ἀποκατεστήθη ἀδύνατον διὰ τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς δυνάμεις ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου, νὰ διοικῇ μόνος τοσαύτας πολλαπλασίους ὑποθέσεις· ὅθεν ὁ διοικητὴς ἔκλεξε τότε ἐκ τοῦ μεγάλου πλήθους τινὰς τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὁδηγουμένων, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνεκάλυψεν ἐπιτηδειότητα, δικαιοσύνην καὶ τιμιότητα, ὥστε νὰ τοῖς ἐμπιστευθῇ ἕν μέρους τῶν ὑποθέσεων του, ἢ νὰ τοὺς ἐρωτᾷ ἀσφαλῶς περὶ τῆς γνώμης των. Οἱ ὕστεροι ἰωνομάσθησαν μὲ τὸν καιρὸν σύμβουλοι· οἱ πρῶτοι ὅμως πρότε κριταί, καὶ πότε σύμβουλοι. Ἐκ τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ἔλαβον τὴν ἀρχὴν των τὰ νῦν Συμβούλια, τὰ Κριτήρια, καὶ τὰ τοπικὰ Βουλευτήρια, τὰ ὅποια ἐπομένως κατὰ τὸν τοιαῦτον πρῶτον διοργανισμὸν των εἰσὶν ἀφιερωμένα πρὸς τὸ κοινὸν καλόν.

Οὗτοι οἱ κριταί, σύμβουλοι καὶ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ ἄνδρες, οἵτινες ἀφιέρωσαν ὁλόκληρον τὴν

ζωήν των εἰς τὸ κοινὸν καλὸν τοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ἐπικρατείας, δὲν εὐκαίρουν πλέον νὰ προμηθεύωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα δι' ἰδίων ἐργοχειρῶν, ἐκ τῶν ἀγρῶν, ἢ κήπων. Δίκαιον ἦτο λοιπὸν, ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ταιούτων ὠφελούντο, νὰ παραχωρῶσιν εἰς αὐτοὺς ἐκ τῶν καρπῶν τῶν ἐργοχειρῶν των, ὅπόσους αὐτοὶ ἐχρειάζοντο. Αὐτοὶ οἱ παραχωρούμενοι καρποὶ τῶν ἐργατῶν ὠνομάσθησαν ἀποδεκατώσεις, καὶ συνίσαντο, ἐκ τινος μέρους τῶν συνηθροισμένων καρπῶν τῆς γῆς, ἢ τῶν δένδρων, ἕως οὗ ἐφευρέθησαν τὰ χρήματα· ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡ χρῆσις τῶν χρημάτων εἰσῆχθη εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐδίδετο ἐν μέγα μέρος αὐτῶν τῶν ἀποδεκατώσεων εἰς νομίματα, καὶ τότε ὠνομάσθησαν φόροι. Ποῖος ἡδύνατο νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ προσδιορίξῃ τὴν μεγίστην ποσότητα καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποδεκατώσεων, ἢ τῶν χρηματικῶν φόρων; Εὐκόλως καὶ ἄνευ σκέψεως δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι τοῦτο τὸ δικαίωμα ἀνῆκε μόνον εἰς τὸν ἔχοντα τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῆς Πολιτείας. Αὗται αἱ ἀποδεκατώσεις καὶ οἱ φόροι ἐπολλαπλασιάζοντο ἀναλόγως μὲ τὸν ἀριθμὸν ἐκείνων τῶν ὑποκειμένων τῆς Πολιτείας, οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ καταγίνωνται πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἰδίων πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαιῶν.

Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἤρξαντο αἱ Μοναρχίαι, δηλαδὴ τοιαῦται Ἐπικράτειαι, εἰς τὰς ὁποίας εἰς μόνος ἄρχει, καὶ οὗτος ὀνομάζεται Αὐτοκράτωρ, ἢ Μονάρχης. Ὅλοι δὲ αἱ λοιποὶ καλοῦνται ὑποκείμενοι· ἢ εἰς συμπαράλαβη τις τὸ ὅλον λαός. Αἱ πρῶται Μοναρχίαι ἦσαν μικραὶ, καὶ ἀναφερόμεναι πρὸς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, ἀρκετὰ ἀσήμενται· μετὰ ταῦτα ὅμως ἠύξησάν τινες τῶν τοιούτων Μοναρχιῶν εἰς Κολοσσαϊκὸν μέγεθος. Ὁ τόπος, εἰς τὸν ὅποιον ἐξουσιάζει εἰς Μονάρχης καλεῖται Ἐπικράτεια· ὅταν δύναται νὰ συναριθμηθῇ μὲ τὰ τῶν δυνατωτέρων, καὶ ὁ ὄχλος μετὰ τῶν πολυαριθμοτέρων. Ἐπὶ δὲ αἱ Μοναρχίαι διαιροῦνται εἰς διαδοχικὰς καὶ ἐκλεκτικὰς. Ἡ διαδοχικὴ εἶναι, ὅπνταν ὁ υἱὸς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρὸς τοῦ ἀναδέχεται τὴν ὁδήγιαν, διοίκησιν, καὶ ἐξουσίαν τοῦ λαοῦ. Ἡ δὲ ἐκτελεκτικὴ εἶναι, ὅταν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μονάρχου, ὁ λαός, ἢ τοῦλάχιστον τινὲς ἐκ τοῦ λαοῦ πρὸς τοῦτο ἐκλελεγμένοι ἄνδρες συναθροισθέντες, ἀποφασίζουσι διὰ νὰ ἐκλέξωσιν ἕνα ἄλλον Ἐξουσιασὴν, καὶ Μονάρχην. Ἡ ἐρώτησις, εἰς ἢ ἐκλεκτικὴ, ἢ ἡ διαδοχικὴ Μοναρχία εἶναι καλητέρα, δὲν ἀνήκει ἐνταῦθα. Εἰς τὰς Αὐστριακὰς εὐτυχεῖς Πολιτείας εὐρίσκομεν τὸ διαδοχικὸν· εἰς τὴν

Γερμανίαν τὸ ἐκλεκτικὸν • ἡ Γαλλικὴ Πολιτεία ἦτο πρὶν νὰ ἐξαφθῇ ἡ ἐπανόστασις παρομοίως κατὰ κληρονομίαν.

Ὅταν ὁμῶς συμπεριφερόμεναι δύο, ἡ καὶ περισσότεραι οἰκογένειαι, αἱ ὅποιαι ἐνωμέναι οὔσαι κατώκησαν συμφώνως εἰς τινα τόπον • αὗται αἱ δύο, ἡ καὶ πλειότεραι οἰκογενειῶν κεφαλαὶ λαμβάνουσιν ὁμοφώνως καὶ ἀλληλοδιαδόχως τὴν ὁδηγίαν τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων, καὶ τότε σχηματίζεται ἡ πρώτη βάσις τῆς Ἀρισκρατίας. Ἀρισκρατία ὑπάρχει ἐκεῖ, δηλ. ὅπου αἱ ὑπερέχοντες ἔχουσιν ἀνὰ χεῖρας τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν ὅλην τῶν εἰς αὐτὰς τὰς συναθροισμένας οἰκογενείας ἀνηκόντων μελῶν. Δικαίῳ τῷ τρόπῳ λοιπὸν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ Ἀρισκράτας ἐνταῦθα ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεπισεύθη αὕτη ἡ ἀνωτάτη διοίκησις. Τὴν σήμερον συνεθίζουσι νὰ ὀνομάζωσιν ὡσαύτως Ἀρισκράτας, καὶ τῷ ὄντι μετὰ μεγίστης ἀδικίας ἐκείνους, οἵτινες ἐπαυμοῦσι μίαν τακτικὴν διοίκησιν • μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἔχομεν περὶ τούτου νὰ ἀναφέρωμέν τι περισσότερον.

Ἐν τούτοις οἱ Ἀρισκράται (εἰάν λάβωμεν τὴν ἀνήκουσαν σημασίαν τῆς λέξεως ταύτης) ἔχουσι τὴν ἰδίαν δύναμιν, τὰ ἴδια δίκαια εἰς τὰς Ἐπαρχίας των, τὰ ὅποια καὶ οἱ Μονάρχαι ἔχουσιν εἰς τὰς ἐδικάς

των· δηλ. τὴν δύναμιν εἰς τὸ νὰ διδῶσι Νόμους, νὰ ἐξετάζωσι τὰς πράξεις τῶν ἄλλων, ἐὰν ὡς κατὰ τοὺς Νόμους, ἢ οὐχί· νὰ τιμωρῶσι τοὺς παραβάτας τῶν Νόμων, νὰ ἀνταμείβωσιν ἐκείνους, οἵτινες μᾶλλον καλῶς ἔπραξαν, ἀφ' ὅ,τι οἱ Νόμοι διατάττουσιν· οὗτοι δύνανται προσέτι, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, νὰ ἐκλέγωσι συμβούλους, ὑπηρέτας, οἱ ὅποιοι ἔπειτα ὠνομάσθησαν ἀξιωματικοί, καὶ ἔτι τὴν σήμερον ὀνομάζονται· νὰ βᾶλλωσι καὶ ἄλλους νὰ ἐπέχωσι τὸν τόπον τῶν τοιούτων· αὐτοὶ ἔχουσι λέγω τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβέττωσιν εἰς τὸν λαὸν φόρους καὶ ἄλλα τινὰ, ἅτινα ἀνήκουσι πρὸς οἰκονομίαν τῆς διοικήσεως. Ὅλη λοιπὸν ἡ διαφορὰ εἶναι, ὅτι εἰς τὴν Μοναρχίαν εἰς μόνος, δηλ. ὁ Μονάρχης ἀποτελεῖ πᾶσαν ὑπόθεσιν. Εἰς τὴν Ἀριστοκρατίαν δὲ, ἡ συμφωνία τῶν πλειοτέρων. Τοιαῦται Ἀριστοκρατίαι ὑπῆρχον τὰ παλαι εἰς τὴν Βεννετίαν, καὶ Γένουσαν.

Δημοκρατία, ἢ Δημαγωγία ὑπάρχει ἐκεῖ, ὅπου ὁ ἴδιος λαὸς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τινὰ μέλη αὐτοῦ ἀναλαμβάνουσι τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν ὅλων τῶν εἰς τὸ κοινὸν καλὸν ἐπιρροὴν ἔχουσῶν ὑποθέσεων. Ἡ καθ' αὐτὸ Δημαγωγία ἦθελεν ὑπάρχει μόνον τότε, ὅταν ὅλοι οἱ οἰκοπατέρες συνερχόμενοι εἰς

ἐν, ἤθελον προπορίσῃ τι μὲ ἀμοιβαίας σκέψεις, καὶ πῶς αὐτὸ πρέπει νὰ διαταχθῇ. Μ' ὅλον τοῦτο ὅπου τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ εἶναι μεγάλον, ἐκεῖ ἀποκαθίσταται τοῦτο ἀδύνατον, καὶ τότε εὐχαριστοῦνται μόνον μὲ τὴν ἀφ' ὅλου τοῦ πλῆθους οἰκοπατέρων τεινῶν ἐκλογὴν χωρὶς διαφορᾶς, ἂν οἱ ἐκλεγόμενοι ἤθελον ὑπάρχωσιν ἄγαμοι, εἴτε συνεζευγμένα γυναιξίν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐμπιστεύονται αἱ ὑποθέσεις τῆς διοικήσεως· καὶ ἐκ τούτου προκύπτει φυσικῶς, ὅτι ἡ διοικοῦσα συνάθροισις, ἢ τὰ διοικούντα μέλη συνίζανται ἀπὸ πεπαιδευμένους, ἐμπόρους, χειροτεχνίας καὶ χωρικοὺς ἄνδρας.

Ἡ Δημοκρατία, ὡς ἕκαστος δύναται νὰ ἐννοήσῃ εὐκόλως, ὁμοιάζει ὅχι ὀλίγον μὲ τὴν Ἀριστοκρατίαν, διαφέρει ὅμως εἰς πολλὰ ἀπ' αὐτῆς. Ἡ κυριωτέρα συμφωνία ἀμφοτέρων τούτων τῶν εἰδῶν τῆς διοικήσεως συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι δηλ. εἰς τὰς δύο ἡ ἀπόφασις ἐκάστης ὑποθέσεως γίνεται κατὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν ψήφων· ὅταν δηλαδή ὁ λόγος γίνεται περὶ τῆς ἐκτελέσεως ἐνὸς πράγματος, καὶ αἱ περισσότεραι γνώμαι εἰσὶ πρὸς τὸ γενέσθαι τοῦτο, ἢ οὐχί, τότε ἐκτελεῖται· ὅταν ὅμως πάλιν οἱ ἀνθιστάμενοι εἰσὶ πλείοτεροι ἀπὸ τοὺς σέροντας, τότε ἀπορρίπτεται δι' ὅλου. Ἡ διαφορὰ ταύτης τῆς

διοικήσεως ὅμως συνίσταται ἐξαιρέτως, ὅτι εἰς τὰς Ἀριστοκρατίας τὰ οἰκοῦντα μέλη ἐκλέγοντο μόνον ἐκ τινῶν οἰκογενειῶν, αἵ ὅποιοι πάντοτε ἐπροτιμοῦντο ἀπὸ τὰς ἄλλας, ἢ ἐγίνωσκον νὰ διαφυλάξωσι καλῶς τοῦτο τὸ προτέρημα. Εἰς τὰς Δημοκρατίας ὅμως ἐκλέγονται ἀφ' ὅλων τῶν φαμιλιῶν χωρὶς διαφορᾶς, καὶ ἂν (ὅπερ τῷ ὄντι ἐν ταῖς Δημοκρατίαις σπάνιον εἶναι) τινὲς ἐξ αὐτῶν ἤθελον ἔχωσι τινὰς ὑπεροχάς.

Πάντα ταῦτα τὰ εἶδη τῆς διοικήσεως δύνανται νὰ διαφέρωσιν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τότε βέβαια χάνουσι μέρος τι τῆς καθαρότητός των. Ἡ Μοναρχία, ὡς ἄνωθεν εἵπομεν, καλεῖται καθαρά· ἀλλ' αὕτη συμμίγνυται πολλάκις μετὰ τῆς Ἀριστοκρατίας· ὅταν δηλ. τινὲς κλάδοι τῶν ὑποθέσεων τῆς διοικήσεως δὲν δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσι χωρὶς τῆς θελήσεως καὶ ψήφου πολλῶν προϋχόντων, μάλιστα πλουσίων οἰκογενειῶν. Τοιαῦται φαμίλιαι, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν κεφαλαὶ τῶν τοιούτων οἰκογενειῶν, καλοῦνται Ἐπαρχοί. Μίαν τοιαύτην περὶωρισμένην Μοναρχίαν εὕρισκει τις εἰς τὸ Βασιλείον τῆς Οὐγκαρίας, καὶ σχεδὸν, ἀγκαλὰ εἰς μικρότερον βαθμὸν, εἰς ἄλλας Αὐστριακὰς κατὰ κληρονομίαν Ἐπαρχίας. Εἰς τὴν ἐρώτησιν, εἰ μίᾳ ἀπερίοριστος καὶ καθαρά

Μοναρχία ἤθελεν εἶναι καλητέρα διὰ τὸ κοινὸν καλὸν, ἀπὸ μίαν περιωρισμένην, δυσκάλως δύναται τις ν' ἀποκριθῇ βασίμως. Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ ἀμφιβάλλω, εἰάν οἱ κοινοὶ ἐφημεριδογράφοι ἠδύναντο νὰ κάμωσι ταύτην τὴν ἀπόκρισιν, οἱ γνήσιοι φιλόσοφοι ὅμως εὐκολώτερον. Μ' ὅλον τοῦτο διὰ τὸ παρὸν σύγγραμμα καὶ εὐκαιρίαν εἶναι πάντῃ περιττή. Ἀξιοπαρατηρητοτέρα εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς Μοναρχίας ἀπὸ τὴν Δεσποτείαν, ἢ ἀπὸ τὴν Δεσποτικὴν διαίχῃσιν· ἐπειδὴ ὁ Μονάρχης ὁδηγεῖ καὶ διοικεῖ τὸν λαόν του κατὰ τινὰς συμβιβασμούς, Νόμους καὶ ὅγμματα, τὰ ὅποια οἱ πρῶτοι Μονάρχαι, οἱ πρῶτοι Ἐξουσιασαὶ τοῦ λαοῦ ἐνέκριναν, ἢ προέγραφαν καὶ διώρισαν εἰς τὸν ἑαυτὸν των, ἢ εἰς τοὺς ἀπογόνους· ὁ Δεσπότης ὅμως δὲν γνωρίζει εἰς τὴν διοίκησιν ἄλλην τινὰ ὁδηγίαν, εἰμὴ τὴν θῆλησίν του. Τοιοῦτος Δεσποτισμὸς εὐρίσκεται εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας, ὁ γνωστότατος εἰς ἡμᾶς εἶναι ὁ ὠθωμανικὸς· ἀγκαλὰ καὶ οὗτος δὲν ὑπάρχει πάντῃ καθαρὸς Δεσποτισμὸς. Τυραννία δὲ εἶναι μία Δεσποτεία μὲ ἀπανθρωπίας καὶ σκληρότητας συμμεμιγμένη.

Ἡ Ἀριστοκρατία καταντᾷ συνεχῶς εἰς Ὀλιγαρχίαν, σπανίως ὅμως ὑφούται εἰς Μοναρχίαν. Ὀλιγαρχία εἶναι, ὅταν μόνον ὀλίγοι τινὲς ἔχωσι τὴν διοίκησιν· ὅταν τὰ μέλη τῆς διοικήσεως λαμβάνωνται μόνον ἐξ ὀλιγωτάτων φαμιλιῶν, καὶ εἰσὶν ὀλιγάριθμα· ἐηλασθὲ ὅταν ἡ ἀνωτάτη δύναμις τῆς Πολιτείας κεῖται εἰς τὰς χεῖρας πέντε, ἑπτὰ, ἑνὸς ἢ καὶ πλείονων, τότε ἡ Πολιτεία αὕτη καλεῖται Ὀλιγαρχία. Τὰ ὑποκείμενα, τὰ ὅποια εἰς μίαν Ἀριστοκρατίαν, εἴτε Ὀλιγαρχίαν, καὶ Δημοκρατίαν ἔχουσιν ἀνὰ χεῖρας τὴν ἀνωτάτην δύναμιν, ὀνομάζονται πολλάκις περιληπτικώτερον, σῶμα Νομοδοτοῦν ἢ Διοικοῦν, τὸ ὅποιον ὅμως εἰς τὴν Ὀλιγαρχίαν εἶναι σμικρὸν, εἰς τὴν Ἀριστοκρατίαν μεγαλῆτερον, καὶ εἰς τὴν Δημοκρατίαν μέγιστον. Τὸ τελευταῖον εἶδος τῆς διοικήσεως, ἡ Δημοκρατία καταντᾷ πολλάκις σχεδὸν εἰς Ἀναρχίαν, ἥτις κυριεύει μᾶλλον, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ τακτικὴ τις διοίκησις, ἥτοι ὅταν, ἢ οὐδὲν μέλος τοῦ Νομοδοτουῦτος Σώματος ἐκλέγεται δικαίως, ἢ τὰ δικαίως ἐκλελεγμένα καταπιέζονται· καὶ ἡ διοίκησις, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ ἰσχυρὰ καὶ βίαιος ὁδηγία τοῦ λαοῦ ἐνωμένη οὖσα, ἀρπάζεται ὑπ' ἐκείνων, οἱ τινες ἔχουσι τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐλκύσωσιν ἄλλους πρὸς ἑαυτοὺς

δὲ ἀπάτης, κακίας καὶ ἰσχύος, καὶ νὰ ἐπικυρωθῶσιν ἐν ὅσῳ νὰ καταπιεσθῶσιν αὐταί, καὶ ν' ἀποβληθῶσιν οἱ ἴδιοι πάλιν ὑπ' ἄλλων δολιωτέρων, χειροτέρων καὶ ἰσχυρωτέρων. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις δὲν ὑπάρχει τῷ ὄντι διοικήσεις· διότι αὐθεὶς γινώσκει, ἐὰν πρέπη τότε, καὶ εἰς ποῖον πρέπει νὰ ὑπόκηται. Βίαι, καταπιέσεις (ξενοχωρίαι) ἀρπαγαί, δολοφονίαι, φόνοι καὶ ἀπανθρωπία λαμβάνουσι τότε τὸν τόπον τῆς διοικήσεως, καὶ ἡ ἀθλιότης τῶν ἀνθρώπων φθάνει εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν διὰ τῆς κακίας. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο κατέθλιβεν αὕτη ἡ Ἀναρχία, ἐν τῇ ἐνδεκαετῇ διαρκείᾳ τῆς ἐπαναστάσεως, τὸν ἀξιοβρῆνητον λαὸν τῆς Γαλλίας. Καὶ λοιπὸν πρέπει τις ὁμολογῶν τὴν ἀλήθειαν νὰ παραστήσῃ, ὅτι ἐκάσῃ ἐπανάστασις εἶναι πάντοτε μεμολυσμένη μὲ τὸ ἄκρον τοῦτο κακὸν τῆς ἀπανθρωπότητος, ὃ ἐστὶ μὲ τὴν Ἀναρχίαν.

Τὶ εἶναι ὅμως ἡ ἐπανάστασις; Εἰς αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως διπλὴ ἀπόκρισις· ὁλ. ἡ πρώτη περιέχει τὴν Κυρίαν καὶ οὐσιώδη κατασκευὴν μιᾶς ἐκάστης ἐπαναστάσεως, ἡ δευτέρα παραφαίνει τὰς ιδιότητας τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως· ἐπειδὴ μ' ὅλον ὅτι ἐκάσῃ ἐπανάστασις εἶναι ἐν ἀληθὲς καὶ προφανὲς κακὸν, τόσοι δὲ ὅλην τὴν

Ἐπικράτειαν, ὅσον καὶ διὰ τὰ πλειοτέρα κατ' ἰδίαν μέλη, ἀλλ' ὅμως ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ὑπερέβη βεβαίως ὅλας τὰς ἄχρι τοῦδε γνωσὰς ἐπαναστάσεις. Ἐπανάστασις εἶναι μεταβολὴ τῆς Πολιτείας, ἡ μεταβολὴ τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως· καὶ ἐκ τούτου δύναται μία Μοναρχία νὰ μεταβληθῇ εἰς Ἀριστοκρατίαν, ἡ Δημοκρατίαν, ἡ μία Ἀριστοκρατία εἰς Δημοκρατίαν, ἡ καὶ Μοναρχίαν· ἡ τελευταῖον μία Δημοκρατία εἰς Ἀριστοκρατίαν ἢ Μοναρχίαν. Ὅποια ἐκ τούτων τῶν ἑξ' περιστάσεων συμβῇ, καλεῖται πάντοτε μεταβολὴ καὶ διαστροφὴ τῆς πολιτείας, εἴτε ἐπανάστασις· ἀλλ' ὅμως ὅταν μία περιορισμένη Μοναρχία μεταβληθῇ, ἡ τέλος πάντων μία Δημοκρατία μετασχηματισθῇ εἰς Ἀριστοκρατίαν, ἢ Μοναρχίαν ἀπεριόριστον, ἢ τὸ ἀνάπαλιν, εἴτε ὅταν Δεσποτισμὸς τις μεταβῇ εἰς καθαρὰν Μοναρχίαν, ἢ ἡ Μοναρχία εἰς Δεσποτισμὸν, τότε ὀνομάζεται ὁμοίως μεταβολὴ τῆς διοικήσεως, ἢ ἐπανάστασις.

Περὶ μιᾶς ἐκάστης τοιαύτης πολιτικῆς μεταβολῆς πρέπει νὰ εἴπητις, ὅτι αὕτη ἀνήκει εἰς τὰ κακὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄς μὴ ἐρωτήσητις, εἰ δὲν εἶναι ποεὺς δυνατόν νὰ διατρέξῃ καὶ μία ἐπανάστασις εὐτυχῆς· ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἡ μεταφυσικὴ πειθανότις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ· ὅπου θηλ.

πρέπει νὰ ζυγασθῶνται αἱ ἐπωτερικαὶ οὐσιώδεις ιδιότητες ἐνὸς πράγματος. Ἀλλ' ὅμως ἐὰν παρατηρήσωμεν μίαν τοιαύτην μεταβολὴν τῆς διοικήσεως, ἣτις ἔλαβεν αἰτίας ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, ἢ τοῦλάχισον ἐκ τῆς φιλοκερδείας, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι οὐδεμία ἐπανάστασις δύναται νὰ συμβῇ χωρὶς μεγάλης δυσυχίας. Ἔσω καὶ ἐὰν ἔω τοῦδ' ἐτις αὐστηρὸς Δеспότης ἤθελε μεταχειρισθῇ πρᾶγμα τέραν διοίκησιν, κατὰ μίμησιν ἄλλων διασκητῶν! Ἐκεῖνοι, οἵ τινες δίδουσι τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως δὲν εἶναι εὐχαρισημένοι μὲ τὴν προηγουμένην διοίκησιν, καὶ νομίζουσιν, ὅτι δι' αὐτῆς τῆς ἐπαναστάσεως θέλουσι μετατεθῆ εἰς εὐτυχεςέρας περιστάσεις, ἀποφεύγοντες τὴν κατάστασιν τῆς δυσυχίας καὶ καταπιεσμοῦ, τὸν ὅποιον φαντάζονται, ὅτι ὑποφέρουσιν ἄχρι τότε. Φυσικῶς τῷ τρόπῳ ἐμπίπτουσιν ἐναντία μέσα αὐτοῖς, καὶ δὲν τοὺς ἀφήνουσιν νὰ ἐξακολουθήσωσι, καὶ νὰ ἐκτελέσωσι τὰ χέως, τὸν ὃν προέλαβον σκοπὸν· δι' αὐτοῦ τούτου αὐξάνουσι καὶ ἐξάπτονται ἔτι μᾶλλον ἢ φιλαυτία καὶ τὰ λοιπὰ πάθη τῶν ἐπαναστατῶν. Αὐτοὶ μεταχειρίζονται ἔτι μᾶλλον μεγάλας δυνάμεις, ἀνδρίζονται μ' ἐνθουσιασμόν, ἐξοπλίζονται μὲ πανουργίας καὶ μὲ ἄλλα ἰσχυρὰ μέσα· καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἄρχεται

φιλονεικία καὶ μάχη, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰσχωρεῖ εἰς τὸν ἄχρι τότε εἰρηνικὸν τόπον ἐν μέγα πλήθους ἀπεριγράπτων συμφορῶν καὶ δυσυχιῶν, καὶ ἡ εὐτυχία μυρίων ἀνθρώπων ἀφανίζεται πρὶν νὰ τὴν καταλάβωσι καὶ ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους πίπτει οὗτος ὁ σκληρότατος λυπηρὸς κληρὸς.

Τοῦτο εἶναι μᾶλλον ἀληθές· καθότι οἱ ἄχρι τοῦδε διοικηταὶ καὶ Ἐξουσιασαὶ, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπήφισαν ἐν ἑαυταῖς τὸν ἀφανισμόν των, ἔχουσι προσηλύτους καὶ ὑποτεταγμένα ὑποκείμενα, τὰ ὁποῖα φρονοῦσιν, ὡς καὶ ἐκεῖνοι· ἢ ἔχουσι τὸ αὐτὸ συμφέρον, καὶ εἰσὶν ἔτοιμα νὰ πνίξωσιν ἄλλους, ἢ νὰ πνιγῶσιν ὑπ' ἄλλων δι' ἀγάπην ἐκεῖνων, μετὰ τοὺς ὁποίους ὁμοφρονοῦσι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἄρχεται τότε οὗτος ὁ ὀνομαζόμενος ἐμφύλιος πόλεμος· ὁ λυπηρότατος λέγω, φθοροποιότατος καὶ ἀφανισκίωτατος ἀφ' ὅλων τῶν πολέμων, εἰς τὸν ὁποῖον σφάζονται, καίονται, κατακόπτονται καὶ φονεύονται, χωρὶς νὰ ἐξεύρωσι διατί, καὶ χωρὶς οὔτε καὶ νὰ γνωρίζωσιν ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἀποκαταστάνουσιν ἐπαίτην ἐλεεινότατον, ἢ τὸν ῥίπτουσιν εἰς τὸν τάφον· εἰς τὸν ὁποῖον (πόλεμον) ἀναιροῦνται ὅλοι οἱ Νόμοι, καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποῖου γέκεται δόθος ἀνοικτὴ πρὸς αὐθάδεια καὶ ἐθελουσίους ἀδικίας.

εἰς τὴν ὁποίαν οἱ πειστικοὶ καὶ κακοῦργοι εὐρίσκουσι
 εὐκαιρίαν νὰ φονεύωσι σκληρῶς τοὺς μόνον νομιζο-
 μένους ἐχθροὺς των, καὶ νὰ πληρύνωσι τοὺς προθύμους
 καὶ ἐλευθερίους δανειστές των μὲ τὸν φονικὸν σίδηρον·
 εἰς τὸν ὁποῖον (πόλεμον) κινδυνεύει ἐκεῖνος, ὅς τις
 θέλει καὶ ζητῇ νὰ εἰσάξῃ εὐταξίαν, ἢ νὰ δώσῃ
 συμβουλὴν ὑπὲρ αὐτῆς· εἰς τὸν ὁποῖον οὐδεὶς δύ-
 ναται καὶ νὰ Ἐλπίσῃ, οὔτε καὶ νὰ περιμεῖνῃ δι-
 καιοσύνην ἐναντίον τῶν ἀπατεώων καὶ καταπιεσῶν.
 Ταῦτα τὰ κακὰ καὶ ἀπερίγραπτα ἐπόμενα μιᾶς με-
 ταβολῆς καὶ ἀνατροπῆς τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ πο-
 λιτεύματος, ἢ μιᾶς ἐπαναστάσεως, δύναται μὲν ν'
 ἀποδειχθῶσι μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν, ἀλλ' αὕτη
 ἢ ἀπόδειξις κεῖται ἔξω τῆς σφαίρας τοῦ σκοποῦ μου·
 διότι καὶ αὕτη ἡ ἰδίᾳ σύντομος διήγησις τῶν συμβε-
 βηκότων κατὰ τὰ τέλη τοῦ κρισίμου τούτου δεκάτου
 ὀγδόου αἰῶνος εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου τὸ ἐν μέρος
 ἀνθίστατο κατὰ τοῦ ἄλλου, προσπαθοῦντες ὅλοι νὰ
 κρημνίσωσιν ἀλλήλους, εἶναι ἡ σαφεστέρα ἀπόδειξις
 ὧσων προεῖπον.

Μ' ὅλον τοῦτο πρέπει ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα
 μᾶλλον ἐκτεταμένως ἐν ἐπόμενον κακὸν μιᾶς ἐκά-
 ρσης ἐπαναστάσεως, τὸ ὁποῖον γενικῶς ὀλίγον πα-
 ρατηρεῖται· δηλαδή τὴν ἀποδημίαν τῶν δυσχε-

ζουμένων. Πεπληροφορημένοι καθείς, ὅτι ἐν ἐκάσῃ
 ἐπαναστάσει συμβαίνουσιν ἀπερίγραπτοι βδελυραὶ
 πράξεις, παραιτοῦσι πολλοὶ τὴν Πατρίδα των, ἐπ'
 ἐλπίδι νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ αὐτὰς, καὶ ν' ἀνα-
 ζητῶσι τὴν σωτηρίαν των εἰς ἄλλοδαπὴν γῆν. Διά-
 φορα εἶδη ἀνθρώπων ὅμως εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἵτινες
 κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παραιτοῦσι τὴν Πατρίδα των,
 καὶ ἀποδημοῦσιν ἀπ' αὐτῆν. Πρῶτον εἶναι ἐκεῖνοι,
 οἵτινες ὑπὸ τὴν προτέραν διοίκησιν ἐθισαύρισαν καθ'
 ὅποιον δὴποτε τρόπον σημαντικὰς ποσότητας χρη-
 μάτων, ὅθεν μ' εὐλογοφανῇ αἰτίαν φοβοῦνται τότε
 μήπως ἀρπαχθῇ ἀπ' αὐτοὺς ἡ περιουσία των, μετ'
 αὐτῆς δὲ καὶ ἡ ἰδία των ζωὴ. Τινὲς λοιπὸν ἐκ τού-
 των, οἱ τοῦτο δηλαδὴ ποιεῖν δυνάμενοι, ἀσφαλί-
 ζουσι τὴν περιουσίαν των, ἐτοιμάζουσι τὰ ἀξιοτίμητα
 καὶ πολύτιμα σκεύη των, καὶ τὰ ἀναγκαῖα γράμματά
 των, παραιτοῦσι τὸ τῆς Πατρίδος ἔδαφος, καὶ διά-
 γουσι μὲ τὴν λυτρωθεῖσαν περιουσίαν των ἔξω καὶ
 μακρὰν τῆς Πατρίδος εἰρηνικῶς, ἡσύχως καὶ μὲ
 ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς των. Ὅτι ἐν ταύτοις ἡ ἀποδη-
 μία ταύτης τῆς κλάσεως τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι
 διὰ τὴν Πατρίδα ἐπωφελῆς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου
 μάλλον ἐπιβλαβής, ἕκαστος, ὅς τις ἔχει τὰς πέντε
 αἰσθήσεις σώας καὶ ἀνθρώπινον νοῦν, πρέπει νὰ γνω-

ρίζῃ τοῦτο καλῶς· διότι ἡ Ἐπικράτεια ἀποκαθίσταται διὰ τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν πραγματικῶν χρημάτων πτωχῇ, καὶ οἱ ἰδιαίτεροι κάτοικοι αὐτῆς, τόσοι πλούσιοι, ὅσους καὶ πένητες ἐμποδίζονται εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των, καὶ ὑποφέρουσι πολλάκις ζήτησιν καὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων.

Ἡ δευτέρα κλάσις συνίσταται ἐξ ἀνθρώπων, οἵτινες ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι οἱ καταγινόμενοι καὶ ἐνεργοῦντες εἰς αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν εἶναι ἐχθροὶ των, καὶ φοβοῦνται αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, ἢ τοὺς προσηλύτους αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι ζητοῦσι τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς των μακρὰν τῆς Πατρίδος των· ἀλλὰ φυσικῶ τῷ τρόπῳ δὲν δύνανται ν' ἀπέλθωσι μὲ κενὰς χεῖρας, ἢ πῆρας· ὅθεν ἀναχωροῦντες ἀποσεροῦσι τὴν Πατρίδα των ἀφ' ὅσα ἐκ τῆς περιουσίας των δύνανται νὰ πάρωσι μεθ' ἑαυτῶν. Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἑτέρα μεγάλη ζημία τῆς Πατρίδος· μ' ὅλον τοῦτο ἤθελεν κρίνῃ ἀδίκως, ὅς τις τοὺς τοιοῦτους ὡς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος νομίζει· καθότι αὐτοὶ ἤθελον μένῃ εὐχαρίσως, ἂν δὲν ἐφοβῶντο ἐν αὐτῇ τῇ Πατρίδι ἄκραν δυσυχίαν, καὶ ἂν δὲν ἔπρεπε πρὸς τούτοις νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν χρημάτων, περὶ τῶν ὑπαρχόντων καὶ περιουσίας των, τὰ ὅποια οὐχὶ μόνον δὲν ἤθελον μεταχειρισθῇ πρὸς τὸ κτῆνὸν καλόν, ἀλλ' ἤθελον ἀρπαχθῇ καὶ διαμοι-

ρασθῇ ὑπὸ τῶν πολλάκις ἀνθρώπων ἀχρειοτάτων
 ὄντων. Τίς δύναται νὰ κατηγορήσῃ ἕνα ἄνθρωπον,
 ὅς τις φροντίζει περὶ τῆς ζωῆς του, ὅσον δύναται,
 καὶ δὲν θέλει νὰ ἐκτεύῃ εἰς τὰς κατὰ ἀρέσκειαν
 καταδρομὰς τῶν ἐχθρῶν του; καὶ μάλιστα ἐν ᾧ γι-
 νώσκει, ὅτι καὶ μὲ τὴν ἰδίαν θυσίαν τῆς ἰδίας του
 περιουσίας καὶ ὑπολήψεώς του, δὲν δύναται νὰ βοη-
 θήσῃ τὴν Πατρίδα του;

Ἡ τρίτη κλάσις, τέλος πάντων, περιλαμ-
 βάνει τοὺς φίλους τῆς διοικήσεως, οἵτινες νομίζου-
 σιν, ὅτι ἐν ἐκείνῃ ἐπεσερίζετο ἡ ἰδία, καὶ τῶν συγ-
 γενιῶντων εὐτυχία, προσέτι δὲ καὶ τὸ ἀληθινὸν
 καλὸν τῆς Πατρίδος· καὶ ὅτι πρέπει νὰ καταβά-
 λωσι πάντα μόχθον πρὸς διαφύλαξιν αὐτῆς. Πρὸς
 τούτοις ὅμως φρονοῦσιν ὡς βέβαιον, ὅτι ἔξωθεν τῆς
 Πατρίδος ἤθελον δυνηθῇ νὰ ἐνεργῶσι πρὸς ὑποση-
 ρίξιν τούτου καλῆτερα, παρὰ ἂν ἔμενον εἰς τὴν
 αὐτὴν Πατρίδα των. Εἰς τὴν δυσυχῇ ἐπανάσασιν
 τῆς Γαλλίας ὑπῆρχεν ἐν ἀπερίγραπτον πλήθος τοι-
 οῦτων φυγάδων, τοὺς ὁποίους οἱ τὴν ἀνωτάτην δύ-
 ναμιν ἀρπάξαντες, αὐσηρότατα καὶ ἀπανθρωπότατα
 μετεχειρίζοντο. Εὐκόλως ἐννοεῖται λοιπὸν πόσον ἄ-
 δικον εἶναι τὸ τοιοῦτον· ἐπειδὴ πολλὰ ἐναντίως σο-
 χάζεται ἐκεῖνος, ὅς τις νομίζει ὡς ἐχθροῖς τῆς Πα-

τρίδος τοὺς τοιοῦτους· καθότι αὐτοὶ δὲν φεύγουσιν ἐκ τῆς Πατρίδος διὰ νὰ βλάψουσιν αὐτήν, ἀλλ' ἐνεργοῦσιν διὰ νὰ τὴν ἐλευθερώσωσιν ἀπὸ ἐν βαρύντατον κακόν, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἀπὸ τὴν σκληρότητα ἐκείνων, οἵτινες ἐπιφέρουσιν αὐτὴν τὴν ἐπανάστασιν. Ὁ ὕπὲρ Πατρίδος σκοπὸς τῶν εἶναι πάντοτε καλὸς, ἂν καὶ ἤθελον πλανῶνται κατὰ τὴν ἰδέαντων, τὸ ὅποιον ὅμως βεβαίως δὲν ὑπάρχει. Ἐκεῖνοι εἶναι βεβαίως ἐχθροὶ τῆς Πατρίδος, ἐχθροὶ τῆς εὐταξίας, ἐχθροὶ ὅλων τῶν τιμίων ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐχθροὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦτων, οἵτινες ἐπιχειροῦνται τὴν ἐπανάστασιν, προξενοῦντες μεγάλα καὶ διαρκούντα κακὰ, τὰ ὅποια ἐκτείνονται εἰς ὅλους τοὺς τιμίους, ἡσυχούς καὶ φιλεργούς Πολίτας, καὶ πολλάκις πίπτουσιν ἐπάνω εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν Ἀρχηγούς.

Δι' αὐτῶν τῶν ἀποδημιῶν ἀποσερεῖται ἡ Ἐπικράτεια βεβαίως ἐνὸς μεγίστου μέρους πραγματικῶν μετρητῶν χρημάτων αὐτῆς· καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἐλαττοῦται ὁ πλοῦτος τοῦ ἔθνους. Ἐπεὶ δὲ ἡ Ἐπικράτεια ἀποσερεῖται φιλεργῶν ἀνθρώπων, οἵτινες διὰ τῶν σωματικῶν, ἢ πνευματικῶν προτερημάτων αὐτῶν ἠδύναντο ἄφευκτα νὰ ὠφελήσωσι τὰ μέγιστα τὴν Πατρίδα. Γονεῖς θεωροῦσι μὲ λυπηρόν ὄμμα

τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀπὸ τὰ ὅποια χωρίζονται, χωρὶς
 νὰ γινώσκωσι τὴν μέλλουσαν τύχην των, καὶ χωρὶς
 νὰ δύνανται ἔτι νὰ ἐλαφρύνωσι τὰ βάρη αὐτῶν· ἀ-
 δύνανται γυναῖκες, παραιτημέναι ἀπὸ τῶν συζύγων
 των, καὶ ἐγκαταλελειμμέναι εἰς τὴν ἀθλιότητα,
 ἄνευ ὑπερασπιστῶν καὶ σωτήρων· παιδία περιπλα-
 νῶνται τῇ δε κακείσῃ, χωρὶς νὰ ἔχωσιν τινα νὰ προ-
 τίσῃ περὶ τῆς τροφῆς καὶ ἀνατροφῆς των, καὶ περὶ
 τοῦ μέλλοντος πόρου τῆς ζωῆς των· καὶ τοὺς ἀπο-
 δημούντας οὕτω λυπηρῶς ἐκ τῆς φιλαγῆς Πατρίδος,
 ποία θλιβερά ἄραγε τύχη τοὺς περιμένει εἰς ξένους
 τόπους, εἰς ἄγνωστα μέρη, χωρὶς νὰ ἡξεύρωσι πολ-
 λάκις εἰς ποῖον τόπον νὰ εὔρωσι καταφυγὴν, χωρὶς
 νὰ ἡξεύρωσι λέγω, ποῦ νὰ νυκτερεύσωσι, καὶ ποῦ
 νὰ διημερεύσωσιν ἀσφαλῶς; Ὅποία σκληρὰ τύχη!
 ὅποια θυσυχία καὶ ἐλεεινὴ κατάστασις, τοσοῦτον δὲ
 αὐτοὺς, ὅσον καὶ διὰ τοὺς παραιτηθέντας ὑπ' αὐ-
 τῶν! Καὶ μ' ὅλον τοῦτο οἱ Γαλλικοὶ Ἐξουσιασαί, ἢ
 μᾶλλον εἰπεῖν οἱ τύραννοι τῆς Γαλλίας ἠδυνήθησαν
 νὰ μαίνωνται τόσον κατὰ τούτων, ὡς καὶ κατ' ἐκεί-
 νων· ἠδυνήθησαν λέγω νὰ σκληρυνθῶσι τοσοῦτον,
 ὥστε νὰ ψηφίσωσι τούτους μὲν εἰς θάνατον ἐλεεινόν,
 ἐκείνους δὲ καὶ νὰ ἀποσερήσωσιν τῶν ὑπαρχόντων.
 Ἐν τούτοις αὐταὶ αἱ ἀποδημίαι εἰσὶν εἰς ἐκάστην

ἐπανάσασιν ἐν ἀναπόφευκτον κακὸν σχέδιον· καὶ ἐντ' αὐτῷ μία νέα ἀπόδειξις, πόσον πρέπει νὰ φυλάττηται τις καὶ ἀπὸ τὴν πλέον μικροτάτην ἰδέαν τινος ἐπαναστάσεως. Ποῖος τίμιος λοιπὸν; ποῖος ἐχέφρων δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ, ἢ νὰ συνεργήσῃ εἰς ἐν τοιοῦτον πολλαπλάσιον καὶ ἀπανθρωπώτατον κακόν;

Ἄς μὴν εἴπη τις, ὅτι τὰ θηριώδη ταῦτα κακὰ δὲν εἶναι συνδεσμεύμενα ἀναγκαίως καὶ μὲ τὴν μεταβολὴν τῆς διοικήσεως. Τὰ παραδείγματα τῆς μεταβολῆς τῆς εἰς τὴν Γέννοθα διοικήσεως, Πιεμόντε καὶ Ῥώμην, καὶ καθ' ἑξῆς, εἶναι βέβαια ἰσχυραὶ ἀποδείξεις ἐναντίον τούτου· καθότι αὐταὶ δὲν συνωδύνησαν παντελῶς μὲ τὰς τοσαύτας ἀπανθρωπίας, ὥς ἐκείνητῃς Γαλλίας. Ἄλλ' ὅς τις ἄγνοεῖ τί συνέβη τῷ ὄντι ἐκεῖ, δύναται νὰ λαλήσῃ τοιούτῳ τρόπῳ· ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐπανάκαμψιν τῶν ἡσύχων καιρῶν (εἴθε νὰ ἐπέσρεφον ὅσον τάχιστα οἱ τοιοῦτοι καιροὶ) θελομεν μάθῃ βεβαίως τὰς βδελυρὰς πράξεις, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν δι' αὐτῶν τῶν αὐτῶς ὀνομαζομένων πολιτικῶν μεταβολῶν τῆς διοικήσεως· ἄχρι τοῦδε ὁ φόβος κλείει τὸ στόμα πολλῶν εἰς τοῦτο, καὶ δὲν τολμῶσι νὰ λαλήσωσι· καὶ τὰ στρατιωτικὰτάγματα, τὰ εἰς αὐτὰ τὰ περίξ μέρη διατρίβοντα, ἐμποδίζουσιν ἔτι πάντοτε νὰ μάθωμεν ἀληθῶς, τί συ-

νέσθῃ εἰς αὐτοὺς τοὺς δυσυχεῖς τόπους. Ἐν ταῦτοις εἰς τὴν θύλην νὰ λαλήσῃ κατ' ἀκρίβειαν καὶ ἀληθῶς, δὲν δύναται οὔτε νὰ ὀνομάτῃ τὰς ἐπαναστάσεις αὐτὰς μετὰ ἀληθινὴν ἔννοιαν τοῦ λόγου πολιτικὴν μεταβολὴν τῆς διοικήσεως, ὡς φέρ' εἰπεῖν τὴν Γαλλικὴν, ἢ τὴν Ἑλβετικὴν· ὅταν τὸ ἔθνος ἐχωρίσθῃ ἀπὸ τοὺς παλαιούς Ἐξουσιασὰς του, ἢ τὴν Ὀλλανδικὴν· ὅταν οἱ Ὀλλανδοὶ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τοὺς Ἰσπανούς. Αὗται αἱ κυρίως μεγάλαι ἐπαναστάσεις εἰς πρόξενον μεγάλων αἱματοχυσιῶν, καὶ ἀφανισμοῦ πολλῶν περιουσιῶν, καὶ μόνον μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν δύναται νὰ φέρωσι εὐτακτόν τινα καὶ κανονικὴν διοίκησιν. Ἡ Ἑλβετικὴ ἐπανάστασις ἤρξατο κατὰ τὸν Γαυνουάριον Μῆνα τοῦ 1308 ἔτους, μετ' ἀφανισμὸν τῶν Παλατιῶν, τῶν Προσώτων τῆς Ἐπαρχίας· ἐνεδυναμώθη κατὰ τὸ ἔτος 1332. 1351. 1352. ἐκτάθη εἰς τοὺς χρόνους 1481. 1501. 1513. προξένησε, διαρκούντος αὐτοῦ τοῦ καιροῦ, ἕνα ἐνευήκοντα δύο χρόνους διαρκέσαντα πόλεμον μετὰ τὰς ἐξωτερικὰς δυνάμεις· καὶ κατὰ τὸ 1524 ἔτος ἐξέπεσε εἰς ἕνα φανερόν ἐμφύλιον πόλεμον, ὅς τις μόλις κατὰ τὸ 1648. ἔτος ἔλαβε τέλος· ἀπὸ τὸν ὁποῖον καιρὸν ἡ Ἑλβετία ἔπειτα ἀπό τοσαύτας ἀπεριγράπτους μεγάλας αἱματοχυσίας, καὶ ἄλλας ἀ-

πείρους δυσυχίας ἀπήλαυσεν εὐτυχῇ ἡσυχίαν, ἕως οὗ αὕτη πάλιν κατὰ τὸ 1798. ἔτος ἀνετράπη ὑπὸ τῶν Γάλλων. Ἡ Ὁλλανδικὴ ἐπανάστασις ἐξήφθη κατὰ τὸ 1572. ἔτος δὲ ἐνὸς μετὰ τοῦ Ἐξουσιασοῦ τῆς Ἐπικρατείας ἀρξαμένου ἀφανιστικοῦ πολέμου, καὶ ἔλαβε τέλος παρομοίως μὲ τὴν εἰς Μίνσερ συμφωνηθεῖσαν εἰρήνην, κατὰ τὸν ὁποῖον καιρὸν πάλιν ἐπέσρεψεν εἰς τὴν Ἐπικράτειαν ἡσυχία, διακοπταμένη ὅμως συνεχῶς μὲ πολέμους, ἕως οὗ, τέλος πάντων, ἡ πτωχὴ αὕτη Ἐπικράτεια ἐκινήθη, ἣ ἐδιδόσθη ὑπὸ τῶν Γάλλων εἰς ἄλλην νέαν πολλὰ φθοροποιὰν ἐπανάστασιν. Ἀπ' αὐτῶν τούτων τῶν μεγάλων καὶ φρικτῶν ἐπαναστάσεων διαφέρουσιν, ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, αἱ εἰς τὴν Λιγυρίαν καὶ Πιεμόντε ἀσήμεντοι ἐκτελεσθεῖσαι ἐπαναστάσεις· καθότι εἰς αὐτάς τὰς τελευταίας κατεβλήθησαν τὰ φιλονεικοῦντα μέρη, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῆς ὑπεροχῆς τῶν ἐκεῖ διατριβόντων Γαλλικῶν στρατευμάτων, μ' ὅλον ὅτι ὑπῆρχον καὶ ἄνθρωποι, οἵτινες ἀνθίσαντο εἰς τοὺς ἀρπάξαντας τὴν δύναμιν, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς προσήψαν ἀδίκῳ τῷ τρόπῳ τὸ ὑβριστικὸν ὄνομα τῶν ἀποστατῶν, καὶ ὅταν κατελάμβανον αὐτούς, τοὺς ἐφόνευσον σκληρῶς.

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ὅμως διαφέρει ἀπ'

ὅλας τὰς λοιπὰς · ἐπειδὴ τὴν ἐδέχθησαν ὡς ἐν πρό-
 βλημα φαινόμενον φιλοσοφικόν, καὶ ὡς νὰ εἶχε φι-
 λοσοφικὰς βάσεις ὁ ὁδηγὸς ὅλης αὐτῆς τῆς ὑποθέ-
 σεως. Οἱ Ἐξουσιασταὶ τῆς Γαλλίας προβάλλουσιν,
 ὅτι αὐτοὶ ὑπερασπίζοντο τὰ δίκαια τῆς ἀνθρωπότη-
 τος, καὶ ἔθεσαν ἕκαστον εἰς κατάστασιν νὰ χαίρῃ τὴν
 φυσικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἰσότητά, συνεργοῦντες μόνον
 πρὸς τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ δίκαιωμα τῆς
 ἀνθρωπότητος, ἡ Ἐλευθερία καὶ ἡ ἰσότης εἰσὶ τινες
 μαγικαὶ ράβδοι, δι' ὧν ἐπλάινεσαν αὐτοὶ, καὶ ἐμά-
 γρυσαν ἤδη πολλὰς ἀνθρωπίνας ψυχάς. Ἀπαιτοῦσιν
 ἄραγε τὰ δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ φονεύωνται
 ἐκεῖνοι, οἵ τινες δὲν ὁμοφρονοῦσι μεθ' ἡμῶν; Δύνα-
 ται νὰ εἶναι αὕτη ἐλευθερία, ὅτε οἱ ἄνθρωποι βιά-
 ζονται νὰ ὑποτάττωνται εἰς μίαν διοίκησιν, ἢ τις ὁδη-
 γεῖται μόνον ὑπὸ τολμῆς καὶ κακίας, ὑπὸ αἰσχρο-
 κερδείας καὶ σκληρότητος; Εἶναι αὕτη μία ἐπιθυ-
 μητὴ ἰσότης, ὅταν ὁ πτωχὸς δὲν ἀπολαμβάνῃ τι,
 καὶ ὁ πλούσιος κατανατᾷ εἰς ἐσχάτην πενίαν; Μ' ἔλον
 τοῦτο ἐπειδὴ αὗται αἱ τρεῖς λέξεις εἰς τὰς ἡμέρας
 μας ἤχοῦσι συνεχέσασα, καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ πολλῶν,
 οἵτινες δὲν τὰς ἐννοοῦσιν, νομίζονται ὡς λέξεις
 μεγάλης καὶ ἐπωφελοῦς σημασίας · ἐπειδὴ λέγω
 αὐτὰ τὰ λόγια ἐπλάινεσαν πολλὰς ταραχώδεις κε-

φαλας νὰ ἐκσρατεύσωσιν ἐναντίον τοῦ καλοῦ, διὰ τοῦτο θέλω ἐξηγήσῃ ἐνταῦθα αὐτὰ, μόνον διὰ ν' ἀποδείξω, ὅτι πρὸς ἐπισήριξιν τῶν δικαίων τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος, δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐπανάσσεις, ἀλλὰ μάλλον αὐτὴ ἐναντιοῦται εἰς τὸν σκοπόν.

Ποῖος ἀμφισβᾷ εἰς τὴν ὑπαρξιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων; ἀλλὰ δύνανται νὰ καταβλίθωνται, ἢ νὰ ἐξαλείφωνται αὐτὰ ὑπότινος εἵδους διοικήσεως; Ἐὰν εἴπη τις, ὅτι αὐτὰ δύνανται μ' ἔλουν τοῦτο νὰ ἐξαληφθῶσι, τότε ἐγὼ συμφωνῶ μετ' αὐτοῦ, καὶ λέγω ἔτι πλέον, ὅτι αὐτὰ πάσχουσι τῷ ὄντι μείωσιν, καὶ τοῦτο οὐχὶ μόνον ὑπὸ μᾶς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ παντὸς εἵδους διοικήσεως, ὁλοκλήρως ὁμως δὲν ἀναιροῦνται εἰς οὐδεμίαν. Ἐὰν τοῦτο ποτὲ συνέβῃ εἰς τινὰ καιρὸν, καὶ εἰς τινὰ Ἐπικράτειαν (περὶ τοῦ ὁποίου οὔτε νὰ φιλονεικήσω θέλω, οὔτε εἰς ἔρευναν νὰ ἔμβω) δὲν ἦτον ἐπόμενον τῆς διοικήσεως, ἀλλὰ τῶν σφαλμάτων τῆς Ἐπικρατείας, ἢ τῶν Ἐξουσιασῶν αὐτῆς. λοιπὸν πρέπει τις καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίσσειαν νὰ μὴ σοχάζεται ἀμέσως περὶ τῆς μεταβολῆς τοῦ εἵδους τῆς διοικήσεως, ἀλλὰ νὰ προσμένῃ τὴν φυσικὴν, ἢ νόμιμον μεταβολὴν τῶν Ἐξουσιασῶν, ἀλλέως παρασκευάζει τις δέκα κακὰ ἀν'

ένος, ὅπερ ἐν παντὶ καιρῷ εἶναι χείριστον τοῦ Πρώτου. Δὲν ὀνομάζεται τοῦτο μᾶλλον ἀφανισμὸς τῶν ἀνθρωπίνων δικαιοματίων; καὶ δὲν δύναται τις νὰ λαλήσῃ ὠρισμένως, ὅταν λαλήῃ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιοματίων; Ὑπάρχουσιν οὐσιώδη καὶ ἄμικτα δικαιώματα, ἀλλ' ἐν τ' αὐτῷ ὑπάρχουσι καὶ πρόχειρα, ἃ τινα μεταβάλλονται κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν περιστάσεων· ὑπάρχουσιν ὅμως ἐτι ἀληθῆ καὶ κατὰ φαντασίαν δίκαια. Ταῦ μὲν ἀληθῆ θεμελιούνται εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὰ ὅποια οὐδεμία διοίκησις ἔχει ἐπιρροήν· τὰ δὲ κατὰ φαντασίαν μόνον αὐτὴ πρέπει νὰ παρατηρηθῶσιν, ἐὰν θέλη τις νὰ μὴ ζῇ αἰωνίως ἐν συγχύσει. Αὐτὰ λέγω θεμελιούνται εἰς τὴν ἀγνωσίαν καὶ ἀμβλύτητα τοῦ νοός. Ποσάκις νομίζετε, ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἴπῃ εἰς τοῦ ἄλλου κατὰ πρόσωπον ὑβριστικὰς λέξεις, ἢ νὰ ἐκδώσῃ πατυρισμοὺς ἐναντίον τοῦ πλησίον του. Ἄλλος φαντάζεται, ὅτι ἔχει τὸ δίκαιον νὰ ὑψώνεται ἀπὸ τοὺς λοιποὺς, καὶ ὅτι οἱ λοιποὶ χρεωζοῦσι νὰ ὑποφέρωσι τὴν οἴησίν του· ἄλλοι λαμβάνουσι μόνον τὸ δικαίωμα νὰ κρημνίσωσι τὴν μεσαίαν κλάσιν τῶν ἀνθρώπων εἰς ἐπαιτικὴν κατάστασιν διὰ τῆς ἀπεριγράπτου αἰσχροκερδείας των, ἢ νὰ ἀποδιώξωσι διὰ τῆς προφανοῦς κακοηθείας των πᾶσαν τιμιότητα καὶ

ἀρετὴν ἀπὸ τὴν τιμίαν καὶ δικαίαν Ἐπικράτειαν καὶ ἂν ἡ διοίκησις ἀνθίσταται κατὰ χρέος εἰς τοῦτο τὸ κακόν, τότε αὐτοὶ παραπονοῦνται, ὅτι τὰ ἀνθρώπινα δικαίωματα καταπατοῦνται, ὅτι πάσχουσιν, ὅτι τοὺς πειράζουσιν ἀδίκως, καὶ ὅτι οἱ ὑποκείμενοι μεταχειρίζονται τυραννικῶς ὅποια ἀδικα! ὅποια εὐήθη καὶ ἀσύνητα παράπονα!

Ἡ Ἐλευθερία καταπατεῖται, λέγουσιν αὐτοί, ἡ ἔλευθερία εἶναι τὸ ἀκριθέστερον θῶρον, ἀφ' ὅσα ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ μὴ ὅλον τοῦτο αὐτὸ τὸ Θεόθεν ἐξαίρετον διδόμενον θῶρον ἐξουθενεῖται ὡς τῆς ἀδικίας! τοιοῦτῳ τρόπῳ παραπονοῦνται αὐτοί. Βέβαια ἠδύνατό τις νὰ τοῖς παραστήσῃ πλῆθος φιλοσόφων, οἵτινες εὐκόλως ἐπικυροῦσιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ποσῶς ἐλευθερίαν τινά· ἀλλὰ, κατὰ τὸ ἐμοὶ δοκοῦν, οἱ οὕτως ὀνομαζόμενοι φιλόσοφοι, δὲν γινώσκουσι ποσῶς ἑαυτοὺς· ἡ ὁλόκληρος ἡ διάλεξις των εἶναι παίγνιον λέξεων δεισιδαιμονίας. Ὁ ἄνθρωπος πράττει τι ἐνίοτε βεβιασμένος, πολλάκις δὲ πράττει πάλιν τὸ αὐτὸ ἄνευ βίας καὶ εὐχαρίως, μόνον ἐπειδὴ πιστεύει, ὅτι αὕτη ἡ πράξις του εἶναι καλὴ καὶ οὐχὶ ἄλλη· σκέπτεται καθ' ἑαυτὸν, εἴαν πρέπη νὰ πράξῃ τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο, καὶ κατὰ τὴν δόξαν του ἀποφασίζει νὰ πράξῃ, τέλος

πάντων ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλει. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐλευθερία ἐν τῷ ἐνεργεῖσθαι πλανᾷ πολλάκις τὸν ἄνθρωπον, καὶ φέρει αὐτὸν εἰς ἐπιβλαβεῖς πράξεις, διὰ τοῦτο, ὡς εἶδαμεν ἄνωτέρω, ἔχει ἡ διοίκησις τὸ δικαίωμα καὶ καθ' ὑποχρέωσιν νὰ ἐμποδίσῃ παντοῦ τρόπῳ ἐν τούτῳ αὐτὰς τὰς ἐπιβλαβεῖς πράξεις, καὶ μὲ σωματικὰς ποινάς. Ἐντ' αὐτῷ οὗτος ὁ περιορισμὸς εἶναι ἀναγκαῖος, καὶ οὐχὶ ἐναντίος τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων· ἐπειδὴ οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πράξῃ ἐκεῖνο, ὅπερ ἤθελεν εἶναι ἐπιβλαβὲς εἰς τοὺς ἄλλους. λοιπὸν καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν φύσιν δὲν ἔχει ἐλευθερίαν τινὰ εἰς τοῦτο. Ἡ ἐλευθερία λοιπὸν εἰς τοιαύτην περίσσειαν δὲν περιορίζεται εἰς αὐτὸν, οὔτε ὑπὸ τῆς διοικήσεως, οὔτε ὑπὸ τοῦ Νόμου, ἀλλ' ἡ φύσις τοῦ ἀπεσέρησεν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας.

Ὅστις ἐκ τούτου δὲν γνωρίζει, ὅτι ἀδίκως πράττει, ἐὰν εἰς τοιαύτας περιστάσεις κατὰ τῆς διοικήσεως παραπονῆται, ὁ τοιοῦτος πρέπει νὰ εἶναι εἰς ἕσχατον βαθμὸν ἀνόητος. Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἐπανάστασεως τῆς Γαλλίας, ἢ τουλάχισον οἱ πλείότεροι αὐτῶν, ἠθέλησαν νὰ παρασῇσωσιν μόνον εἰς τὸν λαὸν ἐν φάντασμα, διὰ νὰ τὸν τυφλώσωσιν, ἢ καὶ νὰ διασπέρψωσι τὰ βλέμματά του ἀπὸ τὸν ἀληθινόν.

σκοπὸν τῶν ἀποστατῶν, καὶ νὰ τὸν πλανέσωσιν εἰς ὅ,τε
 δὲν ἤθελεν ἀφεθῇ πότε νὰ πλανηθῇ, εἰάν ἡδύνατο
 νὰ ἴδῃ τὴν ἀλήθειαν γυμνήν. Οὕτως ὁμως ἔλεγον
 αὐτοὶ· δεῦτε συμπολῖται! ἐνωθεῖτε μεθ' ἡμῶν, οἵ
 τινες ὑπερασπιζόμεθα τὴν ἐλευθερίαν σας μετ' ἀκά-
 ματον ἐπιμονὴν καὶ μετ' κόπον τῶν πνευματικῶν ду-
 νάμεών μας. Ἐάν μᾶς βοηθήσητε διὰ τῶν πνευμα-
 τικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεών σας πράτετε τοῦτο
 μόνον καὶ μόνον διὰ τὸ καλὸν σας καὶ διὰ τὴν ἐλευ-
 θερίαν σας. Τὶ χρησιμώτερον, καλῆτερον, μεγαλή-
 τερον καὶ εὐγενέστερον τούτου δύνασθε νὰ πράξητε;
 καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὴν ἐλευθερίαν μας πρέπει νὰ ὑ-
 περασπισθῶμεν, ἔκραξεν ὁ λαὸς ματινόμενος, ἐ-
 πυρπόλει καὶ ἠφάνιζε μνημεῖα θαυμάσια τῆς τέχνης
 καὶ τῆς φύσεως· ἐφόνευε κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του
 τὸν τυχόντα, καὶ ἐνόμιζε ν' ἀπαθανατῇ τὸ ὄνομά
 του εἰς τὰ χρονικὰ βιβλία τοῦ ἔθνους του. Ἐάν
 εἶχον ἀποκαλύψῃ εἰς τὸν λαόν τὴν ἀλήθειαν, εἰάν
 ἐφανερώωνον εἰς αὐτὸν, ὅτι οἱ κακοῦργοι οὗτοι μετε-
 χειρίζοντο τὰς χεῖρας καὶ τὰς δυνάμεις τῶν ἄλλων,
 μόνον διὰ νὰ εὐχαρισῶσι τὰ πάθη των, διὰ νὰ θη-
 παυρίσωσι, διὰ ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς,
 ἀντιπάλους καὶ θανεισάς των, καὶ μ' ὅλον τοῦτο
 νὰ εἶναι μακρὰν κινδύνου, εἰάν ἀποτύχωσι τοῦ σκο-

πουμένου· τότε βεβαίως αὐτὶ νὰ προσφέρωσι τὰς χεῖράς των ὡς ὄργανα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν κακούργιων των, ἤθελον ἐξορίσῃ, ἀφανίσῃ καὶ ἐξαλείψῃ αὐτούς. Νὰ ἀπολαύσῃ τις τὴν ἐλευθερίαν του, δὲν ἔχει χρεῖαν ἐπαναστάσεως, τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν ἀπολαμβάνει τις ἀπὸ παντὸς εἶδους διοικήσεως, τὴν δὲ ψευδῇ, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ὀνομάζῃ τις μᾶλλον αὐθάδειαν, καὶ χαιρέκακου λύσσαν, δὲν δύναται νὰ ἀπολαμβάνῃ τις οὐδαμῶς.

Ἄλλ' οἱ φίλοι τῆς ἐπαναστάσεως, ἐξαιρέτως δὲ οἱ πρὸς φθορὰν τῶν Μοναρχιῶν καὶ Ἀριστοκρατιῶν, ἔχουσιν ἔτι καὶ ἄλλα φάντασμα, τὸ ὁποῖον παρασκάνουσιν εἰς τὸν λαόν, ὅταν θέλωσι νὰ κάμωσι κατὰχρησιν αὐτοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς κακίας των· ἄλλο τι φάντασμα λέγω, ὅμοιον μὲ τὸ μηχανικὸν ἐργαλεῖον, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ ἀλιεῖς διὰ νὰ δυνηθῶσιν εὐκολωτέρας νὰ σαγηνεύσωσι τὸ εὐαπάτητον Κῆτος. Ἰσοτιμία, κράζουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἰσοτιμία πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μεταξύ ὅλων τῶν ἀνθρώπων· ἡμεῖς δὲν ἔχομεν χρεῖαν Μονάρχου, οὔτε κληρονομικῆς εὐγενείας, ἀλλ' οὔτε ταξικρατίας καὶ σημαίας, οὔτε Κυρίων καὶ ὑπ' ἐξουσίων, οὔτε Δεσποτῶν καὶ δούλων· ὅλοι ἐκ τῆς αὐτῆς γῆς ἐπλάσθημεν, ὅλοι ἐσμέν πλάσματα μιᾶς ὑφύσεως χειρὸς,

ὅλοι ἐσμέν Πολῖται, ὅλοι ἰσότημοι. Ἀχρεῖται εἰσὶν οἱ οὕτω λαλοῦντες καὶ μεγνύοντες τὴν ἀλήθειαν μετὰ τοῦ προφανοῦς ψεύδους, χαμερπεῖς οἱ τοιαῦτα φρονοῦντες καὶ πράττοντες· καὶ ὁ νουνεχὴς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ταραττεται, ὅταν ἀκούῃ τοὺς τοιοῦτους τοιαῦτα φρονοῦντας, λαλοῦντας, καὶ πράττοντας. Οἱ οἱ ἄνθρωποι, ναί, πρέπει νὰ εἶναι εἰς μίαν Πολιτείαν ἢ Ἐπικράτειαν ἰσότημοι· διότι ἐκ μιᾶς ὑψίσεως χειρὸς ἐπλάσθησαν, καὶ τῷ ὄντι εἰς πᾶν εἶδος διοικήσεως εἰσὶν ὅμοιοι, καθ' ὅσον ὁμοιάζουσιν αἱ περιστάσεις των· διὰ ὅλους δίδονται ὅμοιοι πολιτικοὶ Νόμοι, εἰς ὅλους διορίζονται ὅμοιοι ἀμοιβαί, ὅταν εἰς ὁμοίας περιστάσεις, μὲ παρομοίαν φιλοπονίαν καὶ παρομοίαν θυσίαν ἐκτελοῦσιν εὐγενεῖς, χρησὰς καὶ κοινωφελεῖς πράξεις· εἰς ὅλους ἐπιτίθενται παρόμοιαι τιμωρίαι, ὅταν αὐτοὶ μὲ ὁμοίαν κακίαν καὶ παρόμοιον σκοπὸν εἰς ὁμοίας περιστάσεις πράττωσιν ἐναντίον τοῦ κοινοῦ καλοῦ. Θέλετε, ἐσεῖς Κύριοι, ἴσως ἄλλην ἰσότητα· καλῶς, ἀλλὰ τότε πρέπει ν' ἀποκατασταθῇτε ὅλοι ἡμερομίσθιοι, βάνηται, ἀμαξοσύρται, ἀλιεῖς, γεωργοί, ἀχθοφόροι καὶ ὅλων τῶν πρὸς σύστασιν τῆς ἀνθρωπότητος συντελούντων αὐτουργοί. Κόψατε λοιπὸν τὰ ξύλα σας μόνοι, συναθροίσατε τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα μόνοι

ὑπηρετηθεῖτε οἱ ἴδιοι, καὶ μὴ δαπανᾶτε περισσότερα ἀφ' ὅ,τι οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι δαπανῶσιν· ἀλλ' οὐχὶ οὕτω· διότι οὗτοι οἱ χαμερπεῖς θέλουν τὴν ἰσότητά ἕως τότε, ἕως οὗ μόνον ν' ἀποκατασταθῶσιν ἀνώτεροι ἐκείνων, οἵτινες ὑπερέχουσιν αὐτῶν· χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι ὑπόχρεοι καὶ νὰ ἐπιχειρισθῶσι τὴν ἐκτέλεσιν ἐκείνων τῶν πράξεων, διὰ τῶν ὁποίων αὐτοὶ ἠδυνήθησαν ν' ἀποκτήσωσι τὴν ὑπεροχὴν ταύτην, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ νὰ προμηθεύσωσιν εἰς τοὺς ἰδιώτας καὶ ἐργάτας, εἰς τοὺς δυσυχεῖς καὶ κατατρίχομένους ὑπὸ πείνης καλητέρας, εὐποριωτέρας καταστάσεις, καὶ εἰρηνικωτέραν ζωὴν.

Ἐρρίκος ὁ τέταρτος ἐπεθύμει καὶ ἐπεμελεῖτο μετὰ πάτης χαρᾶς καὶ προθυμίας νὰ ἴδῃ, ὅτι ἕκαστος τῶν ὑποκειμένων του χωρικῶν ἠδύνατο νὰ ζῇ ἐν ἀνέσει καὶ μὲ δαψίλειαν· ἀλλ' ἔφθασέ ποτε ἄραγε εἰς τὴν βδελυράν ψυχὴν τινὸς τῶν Ἀρχηγῶν τῆς ἐπαναστάσεως τοιοῦτος σοχασμὸς; εἰς τὴν ψυχὴν λέγω ἐνὸς Ὁρλεάνου, Μιραβὼ, Μαράτ, Ραβεσπιέρρ, Δαντιῶν, Σέντ Γυζῶς, Ραυδὲλλ καὶ Κονσέρτ; ἐνεθυμήθησαν λέγω ποτὲ οὗτοι ν' ἀποκαταστήσωσιν ἀνωτέραν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ σμικρύνωσιν ὅπως οὖν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀλλεπαλλήλων δυσυχεῶν, διὰ νὰ προμηθεύσωσιν εἰς τοὺς τε-

βλημένους αὐτοὺς τὴν ἀπόλαυσιν ὅπως οὖν τῶν προσ-
καίρων καλῶν; ὅχι βέβαια· ἀλλ' εἰς τοῦτο συνί-
σταται ἡ φροντίς καὶ ἐπιμέλεια ἐκάστου καλοῦ καὶ
φρονίμου διοικητοῦ· καὶ διὰ τὸ ἐνεργηθῇ τοῦτο δὲν
εἶναι χρεῖα ἐπαναστάσεως. Τίς νομνεχὴς ἄνθρωπος
θέλει νὰ βυθίσῃ λοιπὸν χιλιάδας ἀνθρώπων εἰς ἐ-
σχάτην δυσυχίαν; Τίς λέγω ἐπιθυμεῖ νὰ φονεύσῃ
μυριάδας, διὰ νὰ ἐπικέρῃ εἰς δέκα μόνον ἓνα μόλις
ἀξιοπαρατήρητον μεγαλητέρας γῆνους καὶ προσκαί-
ρου εὐδαιμονίας βαθμόν; Εἶναι λοιπὸν ἡ Μοναρχία,
ἡ ἔμμισθος εὐγένεια, ἡ τῶν ἀρχόντων ἐξουσία κα-
τάβληψις καὶ ξενοχωρία τοῦ λαοῦ; Ἀρπάζεται τοῦτο
τὸ προτέρημα δυνασικῶς; Δὲν θεμελιούνται ταῦτα
πάντα εἰς συμφωνίας, αἱ ὁποῖαι ἐθελουσίως ἐγίνοντο
ἀπὸ τοὺς προγόνους; Διατί ν' ἀναφρεθῶσι τοιαῦτα
πράγματα λοιπὸν; Διατί νὰ ἐξουθενηθῶσι καὶ ν' ἀ-
ποβληθῶσι τοιαῦτα τὰ πρὸς εὐγενεῖς καὶ γενικῶς ἐ-
νεργητικὰς χρησὰς πράξεις κινουῦντα μέσα; Ὅταν
Πατὴρ τις παραχωρῇ διὰ τινος συμφωνίας εἰς τινα
φίλου του ἓν μέρος τῶν ὑπαρχόντων του, δύναται
ὁ υἱὸς ἄραγε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρὸς του νὰ
ἀρπάξῃ καὶ νὰ κυριεύσῃ δυνασικῶς τὰ τοιαῦτα χα-
ρίσματα; Διαφέρουσιν ἄραγε κατὰ τι πρὸς τοῦτο ἡ
Μοναρχία, ἡ Ἀριστοκρατία, καὶ Δημοκρατία; Οὐ-

δαμοῦ ὁ δεσποτισμὸς εἰσχωρεῖ τόσον εὐκόλως, ὥς εἰς τὰς Δημοκρατίας, ὅπου εἰς τὰς συνελεύσεις τῶν πληρεξουσίων τοῦ λαοῦ, ἕκαστος νομίζει, ὅτι εἶναι ὁ Κύριος, ὅτι δύναται νὰ προσάξῃ, καὶ ὅτι πρέπει νὰ δώσῃ τὴν γνώμην του.

Δὲν δύναμαί ποτε νὰ φαντασθῶ μίαν τοιαύτην ποικίλην συνάθροισιν ἐπαγγελημάτων ἄνευ γέλωτος. Ἐνταῦθα κάθεται εἰς δραστήριος δικανικὸς, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ τὰς χεῖρας οἱ γεραιτεροὶ συνεπαγγέλματοι καὶ συνετεχνίται τοῦ ἀρπάζουσιν ὅλας τὰς δικανικὰς ἐγγράφους φιλωνεικίαις. Πλησίον του εἰς γέρον παλαι-οῦ ποδηματορράφος, (παλοματὰς παλαιῶν ὑποδημάτων) ὅς τις γινώσκει μὲν καλῶς νὰ διορθώσῃ ἓν ἐσχισμένον πόδημα, οὐχὶ ὅμως καὶ μίαν διεφθαρμένην καὶ ἄτακτον Πολιτείαν. Ὁ πλησιέστερος συγκάθεδρός του εἶναι στρατιώτης τις, φέρων μόνον τὴν στρατιωτικὴν του ράβδον ἀνὰ χεῖρας, καὶ προσφέρει εἰς τὸν καθήμενον πλησίον του, εἰς ἓνα λέγω καθηρη-μένον Ἱερέα μίαν δόσιν ταπάκου, διὰ νὰ διασκεδάτῃ τὴν ὁσμὴν, ἣτις ἐξατμίζεται ἔτι ἀπὸ τὸ ἰδρω-μένον ῥάσσον του. Πλησίον τούτου ἵσταται ἓν διδά-σκαλίδιον, ὅς τις ἔμαθε τὸ ἀλφαριθμητικὸν τριῶν, ἢ καὶ τεσσάρων γλωσσῶν, γνωρίζει ὅμως μόνον κἀλ-λιστα ὅλους τοὺς νεωτερισμοὺς τῶν φορεμάτων, καὶ

πλησιάζει τὴν καθέδραν του εἰς κωμικόν τινα, ὃς τις φαντάζεται, ὅτι εἶναι τόσον εὐκόλον νὰ γίνητις Βασιλεὺς, ὅσον αὐτὸς ἤθελεν ὑποκριθῇ καὶ τὸν παραστήσῃ ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ θεάτρου του. Μετ' αὐτὸν ἔπεται εἰς πλούσιος ἀρτοποιὸς (ψωμᾶς), καὶ πάλιν μετ' ἐκείνου, εἰς δυνατὸς καὶ πλατεῖς ὠμούς· ἔχων χωρικός, ἐπισηροῖζόμενος ἐπὶ τὸ θεξιὸν του γόνου. Ἀμέσως πάλιν κἀθίηται εἰς φαντασιώδους ἱατρός, ὃς τις γινώσκει νὰ μεταχειρίζεται τὴν θέσιν τοῦ τόπου, ἀποβλέπουσαν μόνον πρὸς ὑγίειαν τῶν πρὸς αὐτὸν ἐρχομένων ἀσθενούντων. Ἐπ' αὐτὸν ἐπακουμβᾷ εἰς τίμιος ράπτης, φέλων διὰ τοῦ ψαλιδίου του καὶ τῶν λοιπῶν ἐργαλείων τῆς τέχνης του ν' ἀναιρέσῃ ἐπιτηδεύως παλαιάν τινα πολιτείαν καὶ διοίκησιν, καὶ νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ νέαν κατὰ τὴν γνώμην του. Μετὰ τοῦτον ἔρχεται πτωχὸς τις μυθογραφεὺς, ὃς τις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀντέγραψε τινὰς κόλας ἀφ' ἐνὸς πολιτικοῦ Κιῶδῆκος, ἢ ἐξ ἐνὸς δικανικοῦ βιβλίου, καὶ φράττει τὰ ὥτα του διὰ νὰ μὴ ἀκούῃ τὸν Σόρυβου τοῦ γείτονός του, ἐνὸς νομιζομένου καὶ κατὰ φαντασίαν φιλοσόφου, ὃς τις καταταράττεται καὶ κατανατᾷ εἰς ἐσχάτην ἀγανάκτησιν· ἐπειδὴ οἱ λοιποὶ δὲν δέχονται τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντα ὡς ἀναντηρήρητα ἀξιώματα. Αὕτη ἡ παικίλη σύμμιξις τῶν τοιούτων

χαμερπῶν ἀνθρώπων, οἵτινες πολλάκις δὲν γινώσκουσι τὰς πρώτας βάσεις μιᾶς Πολιτείας ἢ διοικήσεως, τὰ πρὸς ἀλλήλους χρέη καὶ τὴν συνεξάρτησιν τῶν διαφόρων πολιτικῶν μελῶν, τὴν σχέσιν τὴν πρὸς τὰς γεγενηζούσας αὐτῇ Ἐπαρχίας, ἢ χώρας ἢ καὶ πολιτείας, καὶ οὔτε καὶ τὴν παραμικρὰν ιδέαν ἔχουσι τῶν κινδύνων, οἵτινες προΐσανται εἰς ὅποιαν ὀλίποτε πολιτείαν ἢ Ἐπαρχίαν, οὔτε γινώσκουσι πόσως τὰς ὠφελείας, τὰς ὁποίας αὐτῇ δύναται ὑπολαύσει, οὔτε τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἀνύονται νὰ ἐπισηρίξωσι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν Πολιτῶν. οἵτινες δὲν ἐξήτασάν ποτε, ἀλλ' αὐτὲς ἠδύναντο νὰ ἐξετάσωσι γενικῶς τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας καὶ γνώσεις, ἢ δυνάμεις· εἰς τοὺς ὁποίους ἡ διαφορὰ τῶν πραγματικῶν ὑπαρχόντων, καὶ τῶν κατὰ φαντασίαν χιμαιρῶν, εἶναι ὥςτινα μυσῆρια· οἵτινες θέλουσι νὰ ὑπολαμβάνωται αἱ φανταστικαὶ τινὲς ὡς αἰώνιαι ἀλήθειαι, αἱ πολλάκις ἄξιαι γέλωτος καὶ ἐμπαιγμοῦ συνεῖθαι, καὶ ἰσχυρογνωμίαι τινὲς ὡς φυσικοὶ Νόμοι, καὶ οἱ λόγοι τινὲς ὡς θεῖαι ἐντολαί· οἵτινες δὲν ἐσκέφθησάν ποτε, οὔτε μίαν στιγμήν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων δεινῶν, οὔτε περὶ τοῦ τρόπου, πῶς νὰ δώσωσι χεῖρα βοηθείας εἰς αὐτὴν τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλ' οὔτε εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ σκεφ-

θῶσι ποτε περὶ τούτων • τὰ ταμεία τέλος πάντων τῆς ἀηδίας, ἀμαθείας τε καὶ ποταπότητος. Καὶ μὲν ὅλον τοῦτο οἱ τοιοῦτοι ἐπιμένουσι καὶ θέλουσι νὰ θύσωσι Νόμους, καὶ νὰ κάμωσι τοὺς λαποὺς ἀνθρώπους νὰ ὑπακούωσιν πρεπόντως εἰς αὐτούς. Ὡς σκεφθῇ τις μόνον ὀλίγον ταύτην τὴν σύντομον παρατήρησιν καὶ εἰρημένην περιγραφὴν τῶν τοιούτων, καὶ θέλει καταλάβῃ πολλὰ εὐκόλως, ὅτι μία τοιαύτη ἐπανάστασις θὲν δύναται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐπιφέρῃ τὴν σωτηρίαν καὶ εὐδαιμονίαν εἰς μίαν Πολιτείαν ἢ Ἐπικράτειαν • ὅτι μόνον ἔχθροὶ τῆς Πατρίδος, καὶ ἔχθροὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μόνον οἱ ἐγωῖσαι τὴν ἐπιθυμοῦσι, τὴν ἐνεργοῦσι, καὶ τὴν ἀποτελεῶσιν εἰς ἄκρον βαθμόν.

Ἄλλ' ἐγὼ ἀπομακρύνομαι ἀπὸ τὸν σκοπὸν μου, θέλων μόνον νὰ σαφηνήσω ἐκείνας τὰς λέξεις, τὰς ὁποίας εἰς τὰς ἡμέρας μας, πολλάκις τὰς ἀκούουσι περιφερομένας ἀπὸ πολλὰ στασιώδη πνεύματα, χωρὶς νὰ τὰς ἐννοῶσι τινές.

Μεταξὺ τούτων ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἐφ' ἑξῆς • Νομοδοτικὸν σῶμα, Ἐκτελεστικὴ δύναμις, Στασιώδης διοικήσις, καὶ Σύστημα • θέλω λέγω νὰ διέλθω καὶ αὐτὰ συντόμως. Ἡ Νομοδοτικὴ δύναμις εἶναι ἐκείνη,

ἣτις θεσπίζει Νόμους, κατὰ τὰς ὁποίους ὁ λαὸς πρέπει νὰ διευθύνεται. Αὕτη ἡ δύναμις ἀνήκει τακτικῶς εἰς τὸν Μονάρχην, ἢ εἰς τὴν συνέλευσιν ἐκείνων, εἰς τῶν ὁποίων τὰς χεῖρας ἐνεπισεύθη ἡ διοίκησις τοῦ λαοῦ. Οἱ Γάλλοι ὁμῶς διήρεσαν τὴν διοίκησιν, καὶ παρέδωκαν τὴν Νομοδοτικὴν δύναμιν εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ λαοῦ, δηλαδὴ εἰς τοὺς παρὰ τοῦ λαοῦ ἐκτελεστέους, διὰ τὰ δύνωνται ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ νὰ προσάξωσι, ν' ἀποφασίσωσι, καὶ νὰ συμβέττωσι Νόμους.

Ὅθεν τὴν μὲν συνάθροισιν τούτων τῶν ἐπιτρόπων ὠνόμασαν Ἐθνοσύνελευσιν, τοὺς δὲ Νομοθέτας Νομοδοτικὸν σῶμα. Ἀπὸ μὲν τοὺς πρώτους ὁμῶς ἀφήρεσαν τὴν ἐνέργειαν καὶ Ἐκτελεστικὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν ἐνεπισεύθησαν μόνον εἰς ὀλίγους τινας, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ πρῶτον εἶχον δῶση τὸ ὄνομα Βουλῇ, φροντίζουσα ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς κοινότητος· ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου συστήματος ἔδωκαν τὸ ὄνομα Ἐφορεῖαν (Directorium). Ἐπὶ τοῦ πρώτου συστήματος (τὸ ὁποῖον ἦν τὸ φιλανθρωπότερον ἀφ' ὅσα ἐγένοντο ἀπ' ἀρχῆς τῆς Γαλλικῆς ἀταξίας) ἦτον ἀφιερωμένη ἡ δύναμις αὕτη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Βασιλέως, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο συγκεχωρημένον ἔπειτα νὰ ἐνεργῇ τὴν ἐκ-

τέλεσιν τοῦ ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῶν Νομοδοτῶν συν-
τεθέντος Νόμου. Μεταξὺ τῶν μέσων τῶν ἐνεργούντων
πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων πρέπει νὰ καταλεχθῶ-
σιν ἐξαιρέτως, πρῶτον ἡ κοινοποίησις αὐτῶν, καὶ δεύ-
τερον ἡ ἐκλογή τῶν ἐπαγρύπνων ὑποκειμένων εἰς
τὴν διατήρησιν αὐτῶν, καὶ κρατούντων τοὺς ἀπειθεῖς
μὲ ἐξωτερικὰς ποινὰς εἰς τὴν κατὰ Νόμον διαγωγὴν.
Πρὸς τοῦτοις ἦσαν καὶ ἄλλα τινὰ ἐκτελεσικὰ χρῆ-
ματα, τὰ ὅποια ὅμως ἐπειδὴ δὲν ἐδημοσιεύθησαν
παρατρέχω σιωπῶν.

Ἡ δὲ μένει ν' ἀναφερθῇ καὶ ἡ σasakiensis
διοίκησις, ἐκεῖνο λέγω τὸ τέρας, τὸ ὅποιον πρὸ τῆς
Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως δὲν ἦτον εἰς ὑπαρξίν ποτέ·
ἐπειδὴ τὰ μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως εἰς τὸ 1793
ἔτος ἤθελον νὰ καθαιρεθῇ ἀφεύκτως ἡ Βασιλεία, καὶ
οἱ πλείστοι τούτων ἔσπερον νὰ μὲν μία μόνον καθαρὰ
Δημοκρατία· δὲν ἠδύνανται μ' ὅλον τοῦτο νὰ συμ-
φωνήσωσιν ἀμέσως περὶ τοῦ, πῶς ἔπρεπε, καὶ ἦν
δυνατὸν νὰ διορισθῇ καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ τακτικῶς ὁ
τρόπος τῆς διοικήσεως· διότι ἕκαστος ἤθελε νὰ με-
τέχῃ ἐνὸς πολλὰ καλοῦ μέρους αὐτῆς, καὶ νὰ εἶναι
ἀσφαλὴς τῆς μετέξεώς του. Τὰ συμφέροντα ἐκάστου
αὐτῶν ἀντέκειντο πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοιούτῳ τρόπῳ

ἦτον ἀδύνατον νὰ συμφωνήσωσιν· ὅθεν ἐφεῦρον ἓνα τρόπον τῆς διοικήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ μέλη αὐτῆς ἦσαν ἐλεύθερα νὰ μεταχειρίζωνται ὅλους ἐκείνους τοὺς τρόπους, τοὺς ὁποίους εἰς μίαν στιγμήν ὁποιασδήποτε περιστάσεως ἤθελε κρίνῃ διὰ ἀναγκαίους νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ σκοπούμενόν των. Αὕτη ἡ διαρκεία τῆς διοικήσεως ἔμελλε νὰ ἐκταθῇ τόσον καιρὸν, ἕως οὗ ν' ἀποκατασταθῇ ἐν σύστημα, τὸ ὅποιον ἡδύνατο νὰ κοινοποιήσῃ τὸν χαρακτῆρα μιᾶς καθ' ὅλου ἀληθοῦς ὠφελείας, καὶ ἐπομένως νὰ λάβῃ τέλος ἡ καθ' αὐτὸ ἐπανάστασις. Ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας λοιπὸν ὠνομάζετο αὕτη τσασιῶδης διοίκησις, ἡ ὁποία ὅμως κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρει ἀπὸ τὴν ἀληθῆ Ἀναρχίαν· διότι εἰς αὐτὴν μὲν εἰσὶν διορισμένα πρόσωπα πρὸς ἐξακολούθησίν της, εἰς τὴν Ἀναρχίαν ὅμως ὄχι.

Ἐν τούτοις αὕτη ἡ τσασιῶδης διοίκησις προξένησεν εἰς τὴν Ἐπικράτειαν μέγιστα κακὰ καὶ ἀπείρους δυσυχίας· διότι ἔδιδεν εὐκαιρίαν εἰς τὰ μέλη αὐτῆς διὰ νὰ φονεύωσιν ἐν προσχήματι τοῦ ἐπαγγελματοκοῦτων χρέους ὅλους τοὺς ἐχθρούς των, καὶ νὰ φυγαδεύωσιν ἐκείνους, τῶν ὁποίων τὰ κτήματα ἠῦχοντο καὶ ἐπιθύμουν νὰ κατακυριεύσωσι καὶ νὰ τὰ οἰκειο-

ποιηθῶσι. Τοῦτο ἠνάγκαζε τὰ τίμια καὶ εὐγενεῖως
φρονούντα μέλη τῆς συνελεύσεως, καὶ ὅλους τοὺς το-
μίους Πολίτας ἀπάτης τῆς Ἐπικρατείας ὡς ἀνασθενά-
ζωσι διὰ μίαν εὐτακτον, κανονικὴν καὶ σερεάν διοί-
κησιν, διὰ τὴν ἀποκατίστασιν τῆς ὁποίας ἦτον ἀναγ-
κατον ἐν δυνατὸν σύστημα. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι
μία κανόνων συλλογὴ, κατὰ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ
ἐκλέγῃται, νὰ διατηρῇται καὶ νὰ ὑπερασπίζηται μία
τακτικὴ διοίκησις, καὶ κατὰ τοὺς ὁποίους αὕτη ὡς
ἀποκαθιστᾷ, νὰ διοικῇ, νὰ ὑπερασπίζηται καὶ νὰ κη-
ξάνη τὴν κοινὴν ἡσυχίαν καὶ γενικῶς τὴν εὐδαιμο-
νίαν τῆς κοινότητος. Εἰς ἐκάστην διοίκησιν πρέπει νὰ
τίθεται ὡς θεμέλιον τὸ τοιοῦτον σύνταγμα· ὅθεν ἐ-
φροντίζον πάντοτε νὰ συνθέσωσι καὶ νὰ σερεώσωσι
τὸ τοιοῦτον καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἔως τῆς ἐποχῆς
τῆς ἐν Κάμπο φόρμιω γεγονυίας εἰρήνης εἶδομεν τρία
παρόμοια συντάγματα· τὸ Πρῶτον ἐν ἔτει 1791.,
δεύτερον 1793, καὶ τὸ τρίτον 1795. — εἰς τὴν

Διὰ νὰ διατηρήσω τὴν καθαρὰν ἀληθείαν καθ'
ὅλα, πρέπει ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα, ὅτι ἡ ἱστορία τῆς
Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, τῆς ὁποίας τὴν ἔκθεσιν ἐ-
πεχείρησα, διακρίνεται εἰς ἑξ. περιόδους· ὧν ἡ Πρώτη
περιέχει ἐκεῖνα τὰ πρῶτα συμβαίνοντα, τὰ ὁποῖα εἶχον

ἐπ' ὅσῃ εἰς τὴν ἐπανόστασιν, καὶ ἐκτείνεται ἕως εἰς τὰς πέντε τοῦ Μαΐου 1789, καθ' ἣν ἡμέραν ἠνοίχθη ἡ συνεδρίασις τῶν καταστάσεων τοῦ Βασιλείου.

Ἡ δευτέρα ἄρχεται ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας, καὶ λαμβάνει τέλος τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ Νοεμβρίου 1792, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ Γαλλία ἐκηρύχθη Δημοκρατία.

Ἡ τρίτη περιλαμβάνει εἰς δύο τμήματα τὴν ἐποχὴν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Δημοκρατίας, ἕως τῆς εἰκοστῆς τρίτης τοῦ Ὀκτωβρίου 1795, καθ' ὃν καιρὸν λαμβάνει τέλος ἡ ἕως τότε ὑπάρχουσα Ἐθνικο-συνέλευσις, καὶ λαμβάνει τὸν τόπον αὐτῆς ἡ νέα Νομοδοσία, καὶ τὸ ἐκ δύο συμβούλων συνιστάμενον Νομοδοτικὸν σῶμα.

Ἡ τετάρτη ἐκτείνεται ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας, ἕως εἰς τὴν δεκάτην ἐβδόμην Ὀκτωβρίου 1797 εἰς Κάμπο φόρμιον κλεισθεῖσαν εἰρήνην μεταξὺ τῆς Αὐστριακῆς Αὐλῆς καὶ τοῦ Γαλλικοῦ ἐκτελεστικοῦ Διοικητηρίου.

Ἡ δὲ πέμπτη ἄρχεται ἀπὸ τοῦ καιροῦ τούτου, καὶ καταλήγει ἕως τοῦ τετάρτου πολιτικοῦ συστήματος, ἡτοιτῆς Ἰπιατικῆς διοικήσεως, τοῦτ' ἐστὶ ἀπὸ τῆς εἰκοστῆς ἑκτῆς Ὀκτωβρίου τοῦ 1797 ἕως, μέχρι τῆς ἐνάτης Νοεμβρίου τοῦ 1799.

Ἡ δὲ ἔκτη ἀρχεται ἀπὸ τῆς Ὑπατικῆς διοική-
σεως καὶ καταντᾷ μέχρι τῆς ἐπικυρώσεως εἰρήνης
τοῦ Ἀμιάς, τῇ εἰκοστῇ Μαρτίου κατὰ τὸ χιλι-
οστὸν ὀκταπονησὸν δευτέρου ἔτους.

τεσάρων καὶ ἡμίσεος χιλιάδων μελλιονίων Φράγκα· *)
 πρῶτον μὲν διὰ τῆς πρὸς τὴν ὑπερβολικὴν μεγαλο-
 πρέπειαν ὀρμῆς του, καὶ δεύτερον διὰ τῶν πολέμων
 αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους μάλιστα ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ ἐ-
 πέφερε, διὰ νὰ θεμελιώσῃ εἰς τὴν Γαλλίαν μίαν
 κοινὴν Μοναρχίαν, καὶ νὰ καθυποτάξῃ ὅλην τὴν
 Εὐρώπην. Ὁ δὲ λαὸς περίλυπος καὶ ἄθυμος ὢν διὰ
 τὰ συνεχῆ ὑπερβολικὰ καὶ βαρέα δοσίματα, καὶ διὰ
 ἄλλας πολλὰς καταχρήσεις, ἠθάνετο πανταχόθεν
 μεγίστην τινὰ κατάθληψιν, καὶ ἠύχετο νὰ ἐλευθερω-
 θῇ ἀπ' αὐτῆς. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Λουδοβίκου
 τῷ 1715, ἀνέλαμψέτις ἀκτὶς γλυκείας ἐλπίδος εἰς
 τὰς καρδίαις τῶν λελυπημένων ὑπηκόων. Ὁ μὲν
 Ἐγκονος αὐτοῦ Λουδοβίκος εἰ. μὴ ὢν εἰς ἡλικίαν
 λοιπὸν νὰ κυβερνήσῃ τὰς ἡνίας τοῦ Βασιλείου, εἶχεν
 ἐπιτρόπους διοικοῦντας αὐτό· ὁ δὲ λαὸς ἠλπίζεν, ὅτι
 αὕτη ἡδιοίκησις ἤθελεν ἀποβάλλῃ τὸ κακόν, ἢ τοῦ-
 λάχιζον ἤθελεν ἐλαφρώσῃ αὐτό.

2. Ἄλλ' ἡ ἐλπίς τοῦ λαοῦ διελύθη παρעυθὺς
 ὡς ἡ χιών· διότι Ἡ ἐπιτροπικὴ φροντίς ἐζήτησε μὲν
 νὰ θεραπεύσῃ τὴν σεσαθρωμένην κατάστασιν τῶν εἰ-
 σοδημάτων, ἀλλὰ τὰ εἰς τοῦτο μεταχειριζόμενα μέ-

*) Ἐν φράγκου ἐξισοῦται σχιδὸν μὲ ἐν γρόσιον Τούρκ.

σα δὲν ἦσαν ἀνάλογα εἰς τὸν ποθεύμενον σκοπόν.
 Εἰσῆχθησαν μὲν ἔπειτα χάρτινα χρήματα, ἀλλὰ
 τοῦτο ἐγένετο ἄλλη νέα θλίψις σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ
 τάγματα τῶν ἐγκατοίκων τοῦ τόπου, καὶ ἤυξησε τὸ
 κοινὸν βάρος τῶν χρεῶν. αὐτὸν τούτοις δὲ καὶ τὴν
 ἀθυρίαν καὶ τὸν γογγυσμὸν παντὸς τοῦ λαοῦ, τὰ
 ὅποια καθ' ἑκάστην αὐξανόμενα ἐγένοντο ἐπαισθητό-
 τερα, καὶ μὲν νῆας ἐλπίδας μόνον ἠδύνατο νὰ σμι-
 κρυνθῶσι, τὰς ὁποίας ὁ λαὸς πρᾶσθαι οὐκ εἶχε
 καίρῳ, καθ' ὃν ὁ ἴδιος Λουδοβίκος ἤθελε παρα-
 λάβῃ τὴν διοίκησιν. Οὗτος ὁ καιρὸς ἤλθε τέλος
 πάντων τῶν ὄντων, καὶ ὁ Λουδοβίκος παραλαβὼν τὰς
 τῆς διοικήσεως ὑποθέσεις, παρέδωκε τὰ εἰσοδήμα-
 τα τοῦ Βασιλείου εἰς χεῖρας τοῦ γηράλαιου καὶ δι-
 καίου συμβούλου Φλεουρύ, ὅς τις ἤθελε μὲν πάντα
 θεὸν νὰ οἰκονομῇ αὐτὰ, χωρὶς νὰ παραβλάψῃ τὴν
 δικαιοσύνην· ἀλλ' ὅτι αὐτὸς διὰ τῆς οἰκονομίας του
 ἐθυσταύριζε, κατεδαπάνᾳ ὁ Ἀυλικὸς τῆς πολυτε-
 λείας ἔρωσ, καὶ οἱ ἀλλεπαλλήλως ἐπακολουθοῦντες
 πόλεμοι· ἐν καιρῶ τῶν ὁποίων τὸ Βασίλειον ἄείποτε
 ἐπεφορτίζετο χρεὶν περισσότερα, καὶ καθ' ἑκάστην
 τρῶσιν ἐπιπτεν ἐκ τῆς ὑπολήψεώς του, ὥστε ἦτον
 ἀνάγκη ἐν ἔτει 1763 νὰ κλείσῃ εἰρήνην καὶ μὲν ζυ-
 μιῶδεις συνθήκας.

3. Ὁ λαὸς ἐγένετο ἐκ νέου ἄθυμος, καὶ ἔλαβεν εὐθὺς ἔτι πλειότεραν ἀφορμὴν πρὸς γογγυσμὸν, μαθὼν, ὅτι ἡ Ἀυλὴ μετήρχετο ἐμπόριον μὲ χάρτινα χρήματα καὶ μὲ γεννήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἔφερε πάντα τὰ εἶδη τῶν τροφῶν εἰς ὑπερβολικὴν τιμὴν. Τὸ μὲν Ἔθνος ἦτον τότε ὑπερβαλλόντως ἡγανακτισμένον κατὰ τῆς διοικήσεως, ἀλλ' ὅμως δὲν προὐχώρησέ περαιτέρω, ἀλλ' ἤνυχτο μόνον μεταβολὴν τοῦ Θρόνου, ἢ μάλλον εἰπεῖν τοῦ Βασιλείοντος.

4. Τελευταῖον ὅτε ἀνέβη τὸν Θρόνον ἐν ἔτει 1774 Λουδοβίκος ὁ ις'. ὁ λαὸς ἠλαλαξεν ἀπὸ χαρὰν διὰ τὴν εἰς τὸν Θρόνον ἀνάβασίν του, ἐλπίζων εὐτυχῇ μεταβολὴν εἰς τὸ μέλλον, διὰ τοῦτο καὶ ὠνόμαζε τὸν νέον Μονάρχην του Λουδοβίκον τὸν ποθητόν. Τὸ θεμέλιον τῆς ἐλπίδος τοῦ λαοῦ ἦτον ἡ κοινῶς γνωστὴ χηρσότης τῆς καρδίας τούτου τοῦ δυστυχοῦς Βασιλέως, καὶ ἡ πολλάκις ἀποδεδειγμένη καλὴ θέλησίς του εἰς τὸ νὰ ἐλαφρώσῃ τὴν κοινὴν δυστυχίαν τοῦ τόπου. Ἐν τοσούτῳ ὅμως δὲν ἐβάλλθη εἰς ἔργον τὸ ποθαύμενον· ὁ δὲ λαὸς συνεθισμένος ἤδη ὦν ὑπὲρ τοὺς 100 ἐνιαυτοὺς εἰς ἀποστροφὴν τοῦ ἐγχωρίου Μονάρχου, ἤρξατο πάλιν νὰ

γογγίζη, καὶ ἐπεθύμει τότε μὲ ἀνασθεναγμούς νὰ τῷ
δοθῇ βοήθειά τις, ὅθεν καὶ ἂν ἦτο δυνατόν.

5. Αὕτη ἡ πρὸς τὸν Θρόνον, καὶ πρὸς τὴν
μέχρι τότε τοπικὴν διοίκησιν ἀποσροφὴ προὔξενήθη
ὑπὸ τινων σκοτεινῶν καὶ δυσημάτων συγγραμμάτων
τινῶν συγγραφέων, οἵτινες οἰκειοποιοῦντο μὲν τὸ
ὄνομα τῶν φιλοσόφων, ἀλλ' ἐν ἔργῳ ἦσαν μᾶλλον
ἀγχίνους σκῶπται, ἢ βαθεῖς κριταὶ περὶ διοικήσεων
καὶ Βασιλείων, περὶ καταβλίψεως τῶν ὑπηκόων,
καὶ περὶ ἄλλων παρομοίων αὐθαδῶς εἰς τὸ γελοιῶ-
δες μετεσχηματισμένων ἀντικειμένων. Ἐπειδὴ τὰ
ἀνεξήγητα, ἡ ψευδῇ καὶ ἐσφαλμένα ἀξιώματα αὐ-
τῶν, τὰ ὅποια πολλάκις μετὰ καλλωπισμοῦ καὶ εὐ-
πρεπείας προσφερόμενα ἐγίνοντο ἀπατηλὰ, ὑπὸ ἡ-
μιμαθῶν ἀνδρῶν ἐπιμελῶς ἀναγινωσκόμενα, κατέ-
λιπον εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν συγκεχυμένην τινα εἰ-
κόνα Δημοτικῆς ἐλευθερίας, ἥτις εὐκόλως συγχίζει
ὅλα τὰ πνεύματα· καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσον αὐτοὶ
ὑπὸ ταύτης τῆς Δημοτικῆς ἐλευθερίας ἰδεάζοντο
εὐδαιμονίαν τινα, ἡ ὅποια κατὰ τὴν γνώμην των ἦν
τὸ εὐκταῖον καὶ ἀξιεραστότατον πρᾶγμα· ἐν ᾧ αὕτη
δὲν ἦν ἄλλοτι, εἰμὴ πομφόλυξ τις σαπωνίου, ἡ
μᾶλλον εἰπεῖν παγίς, διὰ τῆς ὁποίας οἱ πολλοὶ ἔλ-
κονται ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἀναπόφευκτον καὶ ἀπέ-

ραντον ἐλεεινότητα, ὥς ῥηθήσεται σαφέστατα ἐπο-
μένως.

6. Αὗται λοιπόν αἱ δύο παραστατικαὶ ἰδέαι ἤγειραν εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ πλειοτέρου ὄχλου ἔνθερ-
μὸν τινα βίαν, νὰ ἀπαλαχθῶσι ποτὲ τῆς νομιζομένης
καταθλίψεώς των, καὶ νὰ ἀγωνισθῶσι περὶ τινος εὐ-
δαιμονίας, τὴν ὁποίαν οὐ μόνον δυνατὴν, ἀλλὰ καὶ
πολλὰ εὐκόλου ἐνόμιζον νὰ τὴν ἀπολαύσωσιν. Αὕτη
δὲ ἡ βία ὑπετρέφετο διὰ τῶν ψιθυρισμάτων τινῶν
μεμισθωμένων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι περιήρχοντο ἐ-
πίτηδες νὰ διεγείρωσι τὸν λαὸν πάντοτε περισσύτερον
κατὰ τῆς νομίμου αὐτοῦ ἀρχῆς, καὶ νὰ ἀνάπτωσι
πῦρ μεταξὺ αὐτῶν, τὸ ὅποιον εἰάν ποτὲ ἀνεσθίδετο
εἰς βιαίαν φλόγαν, δὲν ἦτον εὐκόλου νὰ σβεσθῇ.
Οὗτοι δὲ οἱ μισθωτοὶ ἐπληρόνοντο ἀπὸ ἐντάγματος ἀν-
θρώπων, οἱ ὅποιοι ἤδη πρότερος καιροῦ ἐνήργουν
μουσικῶς πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ θρόνου· καὶ οὗτοι ἦ-
σαν οἱ γνωστοὶ Ἰακωβῖνοι· Κορυφαῖος δὲ αὐτῶν
ἦτον ὁ Δοῦξ Ὁρλεάνς, εἰς τῶν μεγίστων κακούργων,
τοὺς ὁποίους ὁ κόσμος εἶδε ποτὲ.

7. "Ολαι δὲ αὗται αἱ πρὸς ἀποστασίαν καταβο-
λαὶ ἔμενον τότε εἰς τὴν Αὐλὴν ἄγνωσαι. Τούτους
τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ
ἀνακαλύπτωσιν εἰς τὸν Βασιλέα, ἐξήτουν μᾶλλον

νὰ τοὺς κρύπτωσιν ἀπ' αὐτὸν, καὶ νὰ μὴ ἀφήσωσιν
 εἰς αὐτὸν εὐκαιρίαν τινὰ νὰ λάβῃ πληροφορίαν περὶ
 αὐτῶν. Ἐν τούτοις δέτινες κακότροποι Αὐλικοί,
 οἵτινες ὡσαύτως ἦσαν ὀπαδοὶ τοῦ Ὁρλεάνς, ἡ-
 δυνήθησαν νὰ κατορθώσωσιν, ὥστε ἡ Βασίλισσα,
 ἥτις τοσοῦτον καιρὸν ἦδη δὲν ἐκάθητο μὲν ἐπὶ
 τοῦ Θρόνου, ὅμως ἡγαπᾶτο ὑπερμέτρως ὑπὸ τοῦ
 λαοῦ, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν ἐλατρεύετο, ἐγένετο τὸ
 ἀντικείμενον τοῦ μίσους τούτου τοῦ ἰδίου λαοῦ· καὶ
 δὲν ἤθελε δεῖξῃ τις παντελῶς κολακείαν, ἐὰν ἔλε-
 γει, ὅτι τοῦτο τὸ πρὸς τὴν Βασίλισσαν ἀποδιδόμε-
 νον μῖσος, ἦτο παρανομώτατον καὶ ἀδικιώτατον.
 Οὔσα δὲ ἔλεγον κατ' αὐτῆς ἦσαν ἀπλῶς συκοφαντίαι,
 τὰς ὁποίας διέδιδον εἰς τὴν Αὐλὴν, καὶ εἰς ὅλην
 τὴν Γαλλίαν. Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν καταστάσει ὄντων
 τῶν πραγμάτων, συνηθροίζοντο πανταχόθεν σκο-
 τευὰ νέφη κατὰ τοῦ Θρόνου, τὰ ὅποια εἰς πᾶσαν
 σιγὴν ἠπείλουν νὰ διαρράγῳσιν· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς
 καὶ ἡ Βασίλισσα οὐδὲν ἐγίνωσκον περὶ τούτου, ἀλ-
 λέως ἠδύναντο ν' ἀποφύγῳσι τοῦτα τὰ κακὸν, τὸ
 ὁποῖον πολλαὶ Ἑκατονταετηρίδες δὲν ἤθελον φέρῃ
 πλέον εἰς Ἑκδασιν.

8. Ὁ Λουδοβίκος ἦτον εἰς τῶν ἀρίστων ἀν-
 δρῶν τοῦ κόσμου· τὸ σέβας πρὸς τὰ χρηστὰ ἦθη, ἡ

ἀγάπη πρὸς τὴν ἀπλότητα εἰς πᾶσαν τὴν διαγωγὴν του, ἡ φιλοκαλία τῶν αἰκιακῶν καλλωπισμάτων, καὶ τὸ πρὸς πάντας εὐπρόσιτον ἐκόσμου τὴν θυρυχὴ ζωῇ του. Ἡ δικαιοσύνη ἦν ἡ ἐρασμία ἀρετῆτου, ἡ οἰκονομία, ὁδηγήτρια τῶν ἐξόδων του, καὶ ἡ εὐσέβεια τὰ φῶς, μὲ τὸ ὅποιον αὐτὸς ἠκολούθει εἰς ὅλας τὰς πράξεις του. Ἡγάπα νὰ διδάσκηται ὑφ' ἑαυτοῦ ἀσμένως περὶ πάντων τῶν πραγμάτων, εὐρισκεν ἡδονὴν εἰς τὴν σπουδὴν, καὶ Βασιλεὺς ὢν, ἐμάνθανε τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν. Πρὸ πάντων δὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου ὢν, ἠγωνίζετο πάσῃ δυνάμει νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸν λαόν του εὐτυχῇ· ὅλαι δὲ αὗται αἱ οὐπιώδεις καὶ ἐνδοξεῖ ἀρεταὶ του προϋξένουν εἰς αὐτὸν κατ' ἀρχὰς τὴν ἀγάπην παντὸς τοῦ λαοῦ.

9. Οὗτος ὁ Βασιλεὺς ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1754 τῇ 23. Αὐγούστου, καὶ συνεζεύχθη ἐν ἔτει 1770 τῇ 10. Μαΐου μὲ τὴν Μαρίαν Ἀυτωνίαν Ἀρχιδούκισσαν τῆς Αὐστρίας, θυγατέρα τοῦ Ἀυτοκράτορος Φραγκίσκου τοῦ πρώτου, καὶ τῆς μεγάλης Θηρεσίας, γεννηθεῖσαν ἐν ἔτει 1755 τῇ 2. τοῦ Νοεμβρίου. Αὕτη ἡ Βασίλισ ἦλθεν εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὸν 15 χρόνον τῆς ἡλικίας της, πλήρης νεανικῆς ἀθρότητος, κακοσμημένη μὲ τὰ ωραιότατα θῆλγητρα τοῦ σώματος, καὶ μὲ τὴν ἐξαίρετον εὐφυΐαν τοῦ νοῦς

της. Αὐτὴ ἠδύνατο βέβαια νὰ εὐτυχήσῃ ὅλον τὸ Βασιλεῖον, εἰὰν ὁ φθόνος καὶ τὸ μῖσος δὲν ἤθελον κινήσῃ κατ' αὐτῆς ὅλας τὰς μηχανὰς τῶν σκευωριῶν, καθὼς ἡ Ἱστορία θέλει τὸ ἀποδείξῃ.

10. Ἐν ἔτει 1774 ἀπέθανε Λουδοβίκος ὁ ιε'. ὁ δὲ δυστυχὴς Λουδοβίκος ις', ἔκγονος αὐτοῦ ἀνέβη, ὡς προείπομεν, τὸν θρόνον περὶ τὸν Ὀκτώμβριον Μῆνα. Τὸ πρῶτον ἔργον αὐτοῦ ἦτο νὰ ἀπαβάλῃ τοὺς συμβούλους, οἵτινες διὰ τὰς ὑπερβολικὰς καταθλίψεις αὐτῶν ἐπεφορτίσθησαν τὸ μῖσος παντὸς τοῦ ἔθνους. ὁ δὲ Μαυρέπας, ἀνὴρ γεγενηκὺς ἤδη εἰς τὴν πολιτικὴν, ἐκλέχθη σύμβουλος, μαθ' οὗ ἀνηγορεύθησαν, ὁ μὲν Τουργύτ σύμβουλος τῶν Βασιλικῶν εἰσοδημάτων. ὁ δὲ Σαίντ Γερμαίν, πολέμαρχος. ὁ Μαυρέπας ἔδωκεν εἰς τὸν Βασιλέα διαφόρους ὠφελίμους συμβουλὰς. καὶ κατὰ τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ περιωρίσθη ἡ μετὰ τῶν μουσικῶν διαταγὴν πρὸς φυλάκωσιν κατάχρησις. τὰ δὲ ἐπὶ τῆς προτέρας διοικήσεως διαλυθέντα Βουλευτήρια, ἀπεκατεσάθησαν πάλιν μετὰ τῶν περιορισμῶν. Ὡσαύτως ἤθελε παραιτηθῇ καὶ ὁ διὰ τὰς ἐν τῇ ἀρκτιᾷ Ἀμερικῇ ἀποικίας πρὸς τὴν Ἀγγλίαν γενόμενος πόλεμος, εἰὰν τι δυνατώτερον μέρος τῆς Αὐλῆς δὲν ἤθελε ματαιώσῃ τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ.

11. Καὶ ἐνταῦθα ἐγένετο ὑπὸ τούτου τοῦ ἀ-
 γαθοῦ Βασιλέως ἐν μέγιστον καὶ ἀπερίγραφτον πταῖσ-
 μα, τὸ ὁποῖον πολὺ συνέδραμεν εἰς τὸ νὰ ἐπιφέρῃ
 τοῦλάχιστον ταχύτερον τὴν ἐπανάστασιν, περὶ τοῦ ὁ-
 ποίου πρέπει ἐν ταῦθα νὰ ἀναφέρω ὀλίγα τινά. Αἱ
 τῆς Ἀρκτικῆς Ἀμερικῆς ἀποικίαι ἐνόμιζον, ὅτι κα-
 τεβλίσοντο ὑπὲρ τὸ δέον ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως τινῶν,
 καὶ ἔκαμαν κατὰ τινῶν δοσιμάτιον παρασάσεις, αἱ
 ὁποῖαι εἶχον ἐν ἑαυταῖς ὑπέκδηλον τὸν χαρακτῆρα
 ἐνὸς βρασμοῦ. Ἦδη ἐν ἔτει 1764 ἦλθε τὸ πρᾶγμα
 εἰς διαπραγματεύσεις περὶ τῆς διορθώσεως τοῦ εἰρη-
 μένου βρασμοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐν ἔτει 1774 ἐτελείωσαν
 μὲ σκληρόν τινα πόλεμον. Οἱ Ἀρκτῶοι Ἀμερικανοὶ
 μόνοι ἦσαν πολλὰ ἀδύνατοι νὰ ἀντισταθῶσι μὲ δρα-
 σμηριότητα κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς θυνάμεως, ἐξήτουν
 λοιπὸν ἄλλο θέν που ὑποσηρηγμόν· ὅθεν καὶ ἔπεμ-
 ψαν τὸν γνωστὸν Φραγκλὴν εἰς τὸ Παρίσιον, διὰ νὰ
 λάβωσιν ἐκεῖθεν χρηματικὴν καὶ στρατιωτικὴν βοή-
 θειαν. Ὁ Φραγκλὴν ἔφθασε μὲν ἐκεῖ περὶ τὸν Δε-
 κέμβριον 1775, ἀλλὰ μόνον περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ
 1779 ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ· καὶ τότε
 τῇ 17 Φεβρουαρίου συνεφωνήθη ἡ συμμαχικὴ συν-
 θήκη μετὰ τὴν Γαλλίαν καὶ Ἀμερικῆς, μεθ' ἣν ἔ-

λαβε τὴν ἀρχὴν ὁ πόλεμος πρὸς ὑποστήριξιν τῶν Ἀμερικανῶν κατὰ τῆς Ἀγγλίας.

12. Γενομένης δὲ ἐν ἔτει 1783 τῆς εἰρήνης, καὶ κυρωθείσης ἐλευθέρως διὰ αὐτῆς τῆς τῶν Ἀμερικανῶν Δημοκρατείας, ὑπέσρεψαν τὰ συμμαχικὰ Γαλλικὰ στρατεύματα εἰς τὴν Πατρίδα των, μὲ ἐνθερμοτάτας Ἰδέας μιᾶς χιμαιρικῆς Δημοτικῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ μόνον μὲ τὸν πάταγον τῶν ὀπλῶν ἤθελον νὰ θηρεύσωσι, χωρὶς πρότερον νὰ σκεφθῶσιν αὐτὴν ὀρθῶς. Οὗτοι οἱ στρατιῶται, μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἐπιστροφὴν των, ἔλεγον πολλὰ περὶ τῆς καταθλίψεως τῶν ὑπηκόων, περὶ τῆς δι' ἀποσχασίας ἀπαλλαγῆς ἐκ ταύτης τῆς καταθλίψεως, περὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐνὸς ἐλευθέρου λαοῦ, καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων τοιούτων ἀντικειμένων πραγμάτων· ἀλλ' αὐτοὶ διελέγοντο μόνον γενικῶς, χωρὶς νὰ ἐννοῶνται ὀρθῶς μεταξύ των, ἀλλ' οὔτε ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν των, παρὰ τῶν ὁποίων μ' ὅλον τοῦτο ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἐθαυμάζοντο καὶ ἐφημίζοντο. Ἐκ τούτου λοιπὸν ἐχύθη ἔλαιον εἰς τὸ πῦρ· διότι τὰ πνεύματα αὐτῶν ἔτι μᾶλλον παρωξύνοντο εἰς ὀργήν, καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐλευθερωθῶσιν ὡσαύτως ἐγένετο ἡδὴ εἰς διάφορα μέρη ἀρίσθλος, μ' ὅλον ὅτι ὀλίγον τι

πρότερον μάλιστα ἠδύναντο νὰ συλλάβωσιν αὐτήν, καὶ νὰ τὴν φαντασθῶσιν. Ὅθεν οὗτος ὁ Ἀγγλοαμερικανὸς πόλεμος ἐγένετο μία τῶν ἐξαιρέτων καὶ οὐσιωδῶν συναιτηῶν τῆς μετὰ ταῦτα συμβάσεως γενικῆς ἐπαναστάσεως.

13. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὁ Σάιντ Γερμαίν ἤθελε νὰ μετασχηματίσῃ διὰ τῶν ἐξαιρέτων σχεδιασμάτων του τὸν στρατὸν, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσῆχθη ἀνεπαισθήτως πλῆθος καταχρήσεων· ἀλλ' ἡ σκευωρία ἀντέστη κατ' αὐτοῦ μ' ὅλην τῆς τὴν δύναμιν· τὰ σχέδιάτου λοιπὸν ἔπρεπε τότε νὰ ναυαγήσωσιν· ὅθεν καὶ ἐν ἔτει 1777 ἀπέθετο ἀπὸ ἀδυναμίας τὸ ἀξίωμα του. Διάδοχος δὲ τούτου ἀπεκατέστη ὁ Τουργότ, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐντὸς ὀλίγου παραιτήθη· ἐπειδὴ θῆλουν νὰ βοηθήσῃ τὰς ἐξαντληθείσας προσόδους τῆς ἐπικρατείας, διὰ παντὸς εἵδους οἰκονομίας, εἵλκυσε μὲ τοῦτο ἐπὶ τὸν τράχηλόν του μέγα πλῆθος ἐχθρῶν εἰς τὴν Ἀυλὴν, οἱ ὅποιοι κατώρθωσαν τὸ πρᾶγμα τόσον, ὥς ἡναγκάσθη εὐθὺς νὰ παραιτήσῃ τὸ ἐπάγγελμάτου.

14. Εἰς τὸν τόπον δὲ τούτου ἦλθεν ὁ ἐκ τῆς Γενέδας καταγόμενος περίφημος, καὶ πλούσιος μεγαλέμπορος Νέκκερ, ὅς τις πρότινων ἐτῶν ἐμπορικὸς θοῦλος ὢν, ἀπεκατέστη μικρᾶς τιнос περιουσίας κύ-

ριος· καὶ ἐπειδὴ εἰς ὀλίγον διόσημα καιροῦ ἠδυνήθη
 ν' ἀποκτήσῃ μέγαν πλοῦτον, ἐνομίζετο τοιοῦτος ἀ-
 νήρ, ὃ ἔπρεπε νὰ ἰξεύρῃ παράδοξά τινα μυ-
 σήρια νὰ κερδαίνῃ πλούτη, καὶ ἐπομένως, ὅτι ἦτον
 ἐπίσης καὶ ἱκανὸς νὰ φέρῃ τὴν Γαλλίαν ἐκ τῆς κα-
 ταστάσεως τῆς ἐνδεείας τῆς εἰς ἄλλην ἀνθηρὰν κατὰ-
 σαιεν· ἀλλὰ τὸ μυστήριόν του δὲν ἦτο τόσων ἀξιό-
 λογου· ἐπειδὴ αὐτὸς ἐκέρδησε τὰ πλούτη του ἔκτι-
 νος εἶδους τοκισμοῦ, καὶ διάτινος κέρθους τῆς ἀλ-
 λαγῆς τῶν τῆς ἐπικρατείας χρεωσικῶν ὁμολογιῶν.
 Πρὶν νὰ ἔλθῃ εἰς κατάρσασιν ἡ πρώτη ἐν Βερσαλλίᾳ
 εἰρήνη, καὶ ἐν ᾧ αἱ τῆς ἐπικρατείας χρεωσικαὶ ὁ-
 μολογίαι ἦσαν ἔτι εἰς πολλὰ ταπεινὴν καὶ ἐκπε-
 σμένην τιμὴν, ἀκούσας αὐτὸς μετὰ βεβαιότητος, ὅτι
 ἐγγὺς ἐστὶν ἡ εἰρήνη, ἠγόρασεν εὐθὺς τότε πλῆθος
 ὁμολογιῶν, τῶν ὁποίων ἡ τιμὴ ἤυξησεν εὐθὺς μετὰ
 τὴν εἰρήνην, καὶ οὕτως ἐγένετο διὰ τούτου ὁ Νέκ-
 κερ πλούσιος.

15. Οὗτος ἐγένετο λοιπὸν διοικητὴς τῶν Βα-
 σιλικῶν προσόδων, μ' ὅλον ὅτι ἦτον εἰς τῶν Χουγ-
 γενότων, οἵτινες εἰς τὴν Γαλλίαν δὲν φθάουσί ποτε
 εἰς τινα ὑψηλὴν ἀξίαν. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς κατὰ τὸν
 καιρὸν τοῦ Ἀμερικανοῦ πολέμου, ὅς τις μ' ὅλον ὅτι
 ἦτο πολυέξοδος, δὲν διώρισε νέα δοσίματα, ἐνό-

μιζον, ὅτι ἡ περὶ τὰς προσόδους καλὴ αὐτοῦ διοίκησις ἐνῆργησε τοῦτο· διότι οὐδεὶς ἐγίνωσκεν, ὅτι αὐτὸς ἤυξῃσε τότε τὸ βάρος τῶν χρεῶν τῆς Γαλλίας με δάνεια τοῦλάχιστον 500· μυλλιονύων Φράνκων· περὶ τῶν ὁποίων αὐτὸς εἰς τὸ κατάσχετον τῶν λογαριασμῶντου πολλὰ φρονίμως ἀπεσιώπησεν, ἐν ᾧ μὴ ὅλον τοῦτο ὑπεκρίνετο, ὅτι θέλει δημοσιεύσει λογαριασμὸν τῶν ἐκ τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ εἰσοδημάτων, ὅθεν ὑπεραγαπᾷτο καὶ ἐτιμᾶτο κοινῶς. Τοῦτο ἔκαμεν αὐτὸν τόσον ὑψηλόφρονα, ὥς ἐξήγησε διὰ μὲν τὸν ἑαυτὸν τοῦ τόπου εἰς τὸ Βουλευτήριον τοῦ Βασιλείου, διὰ δὲ τὴν σύζυγόν του, κατοικίαν ἐν τῷ κοινῷ Παλατίῳ τῆς Βασιλείσης, τὸ ὁποῖον ἦτο δικαίωμα μόνον τῶν δουκισσῶν. Ὁ μὲν Μαυρέπας ἀπέδειξεν εἰς αὐτὸν τὸ μῆρόν τῆς αἰτήσεώς του· ἄλλ' αὐτὸς ἐπέμενεν εἰς τὴν αἴτησίν του· διὸ καὶ ἔλαβε διὰ αὐτὸ τῇ 9. Μαΐου 1781 τὴν παραίτησίν του. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀπεδήμησεν εἰς τὴν πατρίδα του, ὁδὸς λαὸς τῆς Γαλλίας ἐλυπήθη περὶ τούτου ἐς ἄκρον· ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζεν ἔτι τὸ φοβερὸν μυστήριον τῆς πολιτικῆς διοικήσεώς του.

16. Ἐν ἔτει 1783 ἀπέθανεν ὁ Μαυρέπας· ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἔλαβε τὸ ἐπάγγελμάτου ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων Φεργγίνις, ἀνὴρ εὐφυῆς καὶ

φιλόπονος, ὅς τις εὐτύχησε τὴν Γαλλίαν διὰ τῆς εἰρήνης, ἣν ἔκλεισεν ἐν ἔτει 1783. Τοῦ Νέκκερ διάδοχος ὁμοῦς ἐγένετο ὁ Ἰόλυ δὲ Φλερύ, ὅς τις κατέστη μισητὸς εἰς τὸν λαόν, καὶ διὰ αὐτὸ τοῦτο ἠναγκάσθη εὐθὺς πάλιν νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἀξιώματός του. Εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἦλθεν ὁ Δομερσὼν, ὅς τις ἐκέρδησε μὲν τὰ παρὰ πάντων σέβας, ἀλλὰ δὲν ἔμεινε πολὺν καιρὸν εἰς τὸ ἀξίωμα του. Τοῦτον διεδέξατο ὁ Καλόννε, ἀνὴρ μὲ πολὺ πνεῦμα καὶ εὐφυΐαν, ἀλλ' ὁμοῦς δὲν εἶχεν οὔτε σερεὸν χαρακτῆρα, οὔτε ἀρησκείαν· διότι ἦτον ἐπιρρέπης πρὸς σκευωρίας, καὶ μὲ διάφορα ἐλαττώματα μεμολυσμένος. Οὗτος ἐγίνωσκε μὲν καλῶς τὴν αὐλίαν κατὰ τὰς τῶν προσώπων, καὶ μ' ὅλον ταῦτα κατώπριζεν εἰς τὸν ἀγαθὸν Βασιλέα, καὶ ἐπηγγέλτο εἰς ὅλον τὸ ἔθνος, ὅτι ἐγίνωσκε τὸ μυστήριον νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ Βασίλειον ἀπὸ τὸ βάρος τῶν χρεῶν· ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἐγένετο αἷτιος νὰ γένωσι τσαῦτα μάλιστα ἐξοδα, τὰ ὅποια, εἰάν ἡ ἀλήθεια ἦτο γνωστὴ, ποτὲ δὲν ἤθελον γένῃ.

17. Μ' ὅλον τοῦτο ἐν ἔτει 1786 δὲν ἦν δύνατο πλέον ὁ Καλόννε νὰ κρύψῃ τὴν τῶν χρημάτων καὶ ὑπολήψεως ἔνδειαν, καὶ προὔβαλεν εἰς τὸν Βασιλέα νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν τιμὴν τῶν εἰς τὸ τελῶνιον ὑποκειμένων διαφορῶν πραγμάτων· ἀλλ' ἐ-

πειθῇ τὰ Βουλευτήρια εἶχον τὸ δικαίωμα τότε νὰ ἐμποδίζωσι πᾶσαν νέαν διάταξιν, ὁ δὲ Καλόννε προὔβλεπε καλῶς, ὅτι αὐτὰ τὰ Βουλευτήρια δὲν ἤθελον δώσῃ τὴν συγκατάνευσίν των τότε· συνεβούλευσε νὰ συγκληθῶσιν οἱ ἐγκριτώτατοι, τοῦτ' ἔστι μέλη τινὰ ἐκ τῶν ἀνωτάτων τάξεων τῆς Βασιλείας. Ὁ Βασιλεὺς ἠναντιώθη μὲν πολὺν καιρὸν νὰ κλίνῃ εἰς αὐτὴν τὴν συνέλευσιν, ἀλλ' ἔμως εὗρέθη τελευταῖον ἠναγκασμένος νὰ συγκατανεύσῃ. Οἱ ἔγκριτοι λοιπὸν συνεκλήθησαν· καὶ αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς διώρισε τὰ ὑποκείμενα, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσωσι τὴν συνέλευσιν αὐτῶν. Ἦσαν δὲ 7 Ἀρχιεπίσκοποι, 7 Ἐπίσκοποι, 26 Δούκες, 8 Βουλευταὶ τοῦ Βασιλείου, 4 Ἐπαρχοὶ τῶν Ἐπαρχιῶν, 24 τῶν Δημογερόντων, ὅλοι οἱ γενικοὶ ἐπίτροποι, ὅλοι οἱ Πρόεδροι τῶν Βουλευτηρίων, καὶ τελευταῖον τινὲς ἀπεσταλμένοι ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐπαρχιῶν.

18. Οὗτοι λοιπὸν συνήλθον εἰς τὸ Παρίσιον, εὐθὺς μετὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ 1787 ἔτους, καὶ συνέσκησαν τῇ 22. Φεβρουαρίου τὸ πρῶτον αὐτῶν συνέδριον. Τότε ὁ Καλόννε προὔβαλε τὸ μυστήριον τῶν προσόδων, τὸ ὅποιον συνέστατο ἐν τούτῳ· ὅτι τὸ Βασίλειον πρὸ 10 ἐτῶν ἐδανείσθη 1250 μελλιόνια Φράγκα, ἐκτὸς τῶν παλαιῶν χρεῶν· καὶ ὅτι δὲν ἤ-

δύνατο νὰ θανεισθῇ τι περισσότερον, ἢ νὰ ζητῇ τις πλέον προκαταβολήν· ἐπειδὴ αἱ εὐγενεῖς ἤδη διὰ πολλὰ ἔτη ἐπλήρωσαν τὰ δοσίματά των· καὶ ὅτι μόνον διὰ μιᾶς γενικῆς συνεισφορᾶς, τὴν ὁποίαν ἔκαστος, χωρὶς ἐξαιρέσεως, κατ' ἀναλογίαν τῆς παρουσίας του ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ, καὶ διὰ μιᾶς ὑπερβαλλόντως βαρεῖας τιμῆς τῶν ἐσφραγισμένων χαρτίων, ἐδύνατο νὰ προξενήσῃ τινὰ βοήθειαν εἰς τὰ παρόντα περιστατικά. Τοῦτο τὸ πρόβλημα παρώξυνε πάντας εἰς μεγίστην ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ συμβούλου· ἰδιαιτέρως ὅμως τοὺς εὐγενεῖς καὶ τὸ Ἱερατεῖον, αἱ τινες, εἰάν τὸ πρόβλημά του ἤθελε γένη δεκτὸν, ἔπρεπε νὰ πληρώσωσι τὸ πλειότερον μέρος. Ἡ ἀγανάκτησις ἤυξεν τασοῦτον, ὥστε ὁ Βασιλεὺς ἀπέδαλεν αὐτὸν παρευδύς· αὐτὸς δὲ ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Οἱ ἔγκριτοι λοιπὸν διελύθησαν πάλιν τῇ 25. Μαΐου, χωρὶς νὰ ἐκτελέσωσιν τι πρὸς ὄφελος τοῦ Βασιλείου.

19. Τότε ἐζήτουν ἄνδρά τινα διὰ τὸ Βουλευτήριον τῶν προσόδων, ὅς τις ἤθελεν ἔχῃ πλειοτέρας θρασυηρίους ἀρετάς, διὰ ν' ἀποσπάσῃ τὸ Βασίλειον ἐκ τῆς ἀνάγκης· καὶ ἐπίστευον νὰ εὕρωσι τοῦτον εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ Κόμητος Λομενιέ Δε Βριέννε, Ἀρχιεπισκόπου τῆς Τολούζας, ὁ ὁποῖος πανταχοῦ

τότε ἀσμένως εὐεωρεῖτο, καὶ πολλὰ ἐφημίζετο, ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ συνελεύσει τῶν ἐγκρίτων μὲ πολλήν παρρησίαν ἀντίστη εἰς τὰ προβλήματα τοῦ Καλόνου. Ἐκ τούτου ἠλπιζοντο πολλὰ ἀγαθὰ, ἀλλ' ὅμως αὐτὸς εὐθὺς προὔξεν· αὐτὸς ἐπέμενεν ἔπειτα μὲν ὅλην του τὴν δύναμιν εἰς τοῦτο, ὅτι αἱ ἀγχαρίαι νὰ μεταβληθῶσιν εἰς χρηματικά ὀσσίματα, καὶ αἱ προβληθεῖσαι γενικαὶ συνεισφοραὶ νὰ εἰσαχθῶσιν. Ὁ Βασιλεὺς συνέστησεν εἰς τὴν Βερσαλλίαν Βασιλικόντι συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπρόσβαξε νὰ ἔλθῃ τὸ Βουλευτήριον τοῦ Παρισίου, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν παρουσίαν ἐκέλευσε νὰ εἰσάξωσι τοὺς καταλόγους τῶν εἰρημένων τελωνικῶν ἐκτιμήσεων, διὰ τοῦ ὁποῖου αὐταὶ ἔμελλον νὰ λάθωσι τὴν δύναμιν ἐνὸς νόμου, καὶ νὰ τεθῶσιν εὐθὺς εἰς πρᾶξιν.

20. Μόλις ὑπέσρεψε τὸ Βουλευτήριον εἰς τὸ Παρίσιον, καὶ εὐθὺς τότε προσέταξε πάλιν, εἰς ἓν νόμιμον καὶ φανερόν συνέδριον, νὰ ἐξαλειφθῶσιν αὐταὶ αἱ διαταγαί, διὰ τὸ ὁποῖον τοῦτο τὰ μέλη αὐτοῦ ἐξωρίσθησαν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Τρώϊε, εἰς ἓνα πολλὰ λυπηρόν, καὶ πάσης χαρᾶς ἐσερημένον τόπον τῆς Καμπανίας. Συνειθισμένοι δὲ ὄντες ν' ἀπολαμβάνωσι τὰς μεγαλοπρεπεῖς διατριβὰς τῆς Βασιλευούσης, εὔρον τοῦτον τὸν τόπον ἀνυπόφορον, καὶ ἤρξαντο εὐ-

θὺς νὰ κάμωσι διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Μεταξὺ τούτου συνέβη εἰς τὴν Βασιλεύουσαν ὁ πρῶτος βρασμός τοῦ λαοῦ, ὅστις ὠργισμένος ὦν ὑπερβαλλόντως διὰ τὸν ἀπομακρυσμὸν τοῦ Βουλευτηρίου, τότε παρωξύνθη ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς τοῦ Δουκὸς Ὁρλεάνς κακίας· διότι ἦν ἀρίστος ἐχθρὸς τοῦ Κόμητος Ἀρτοᾶ, καὶ διότι ὅλος ὁ ἄγων αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ἄλλο τοσοῦτον ἀπέβλεπεν, ὅσον εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ θρόνου· καθότι ὅτε οἱ δύο Ἀδελφοὶ τοῦ Βασιλέως ἐφ' ἀμάξης ἐπορεύοντο εἰς δύω ἀνώτατα Κριτήρια, διὰ νὰ ἐγγράψωσι τὰ νέα δοσίματα εἰς τοὺς καταλόγους· τότε ὁ νεώτερος, ἦτοι ὁ Κόμης Ἀρτοᾶ ἐσυρίχθη ὑπὸ τοῦ γογγύζοντος λαοῦ, ἡ δ' ἀμαξία τοῦ αὐτοῦ περικυκλώθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ὥστε μόνον ἡ φρουρά μετὰ πολλῆς θυνασείας ἠδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἐλεύθερον τινα τόπον διὰ νὰ καταστῇ ἐξ' αὐτῆς. Εἰς τοῦτο τὸ περιστατικὸν ὁ Πρίγκιψ ἦλθεν εἰς κίνδυνον τῆς ζωῆς του· ὡπαιτως καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του ἡ φρουρά ἔπρεπε νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν λύσσαν τοῦ παροξυνθέντος λαοῦ.

21. Εἰς τὴν Βερσαλλίαν τότε ἤρξαντο ὅλοι νὰ καταντήσωσιν εἰς ἀγωνίαν· ὁ Βριέννε ἀνεδιδάσθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ πρώτου συμβούλου τῆς Βασιλείας, καὶ ἔκαμνε συνεχεῖς συνελεύσεις μετὰ τοῦ Λα-

μοιῶν, Βασιλικῷ σφραγιδοφόρῳ, κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ ὁποίου ἤρξατο νὰ κάμῃ αὐτὸς καὶ τὰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ ἐξωσθέντος Βουλευτηρίου. Τότε τὸ Βουλευτήριον ἐκήρυξε τὴν παράτασιν ἐνὸς προσδιορισμοῦ τῶν τιμῶν, ὅστις ὠνομάζετο ὁ δεύτερος διπλοῦς ἀποδεκατισμός· ἐνόμιζεν ὅμως, ὅτι τὰ νέα ὑπερβολικὰ θασίματα ἡδύναντο νὰ συγχωρηθῶσι μόνον ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῶν τῆς Βασιλείας ταγμάτων. Ὁ πρῶτος σύμβουλος ἀπεκρίθη, ὅτι γινώσκει καλῶς ταῦτα, μ' ὅλον τοῦτο, ἐπειδὴ ἡ ἀνάγκη εἶναι μάλλον κατεπείγουσα, ἢ ὥστε νὰ ἀναμείνηται τὴν σύγκλησιν τῶν ταγμάτων ὅλης τῆς τῆς ταυταύτης ἐκτεταμένης Βασιλείας, ἐξήτει νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς τὴν Αὐλὴν, νὰ κάμῃ ἐν τῷ μεταξύ νέα δάνεια· εἰς τὸ ὅποιον τὰ πλεῖστα μέλη ὑπέσχοντο, ἀλλὰ μόνον κατὰ μέρος, νὰ μὴν ἀντισταθῶσιν εἰς τοῦτο. Ἐπὶ τούτοις ἡδύνατο τὸ Βουλευτήριον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Παρίσιον. Ὁ Βασιλεὺς παρεγένετο εἰς τὴν συνέλευσιν, διὰ νὰ προσάξῃ νὰ ἐγγράψωσιν εἰς τὸν κατάλογον τῶν χρεῶν ἐνώπιόντου δάνεια 450 μυλλιόνια Φράγκα. Τινὰ μέλη τοῦ Βουλευτηρίου ἠναντιώθησαν εἰς ταῦτα τὰ δάνεια· διότι ἐνόησαν, ὅτι ὁ Σύμβουλος, ὅς τις ἦτον πάντῃ ἀπρόσεκτος ἐν

τῷ ὁμιλεῖν, δὲν ἤθελε νὰ συγκαλεσθῶσι ποτὲ τὰ τοῦ Βασιλείου τάγματα.

22. Ἐν ἤθελον ἀριθμηθῇ τότε αἱ ψῆφοι, ἤθελον εὐρεθῇ αἱ περισσότεραι αὐτῶν σύμφωνοι εἰς τὸ νὰ γένῃ ὁ δανεισμός· καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἡ ἐπαπειλοῦσα τότε λαίλαψ, ἃν καὶ δὲν ἀποδιώκετο, τοῦλάχιστον ἀνεβάλετο μακρότερον. Ὁ Λαμοϊνῆν φοβούμενος ἴσως πέραν τοῦ δέοντος, μήπως συμφωνήσωσι περισσότερα μέλη κατὰ τῶν δανείων, ἐκώλυσε τὴν ἀπαρίθμησην τῶν ψήφων, καὶ προσέταξε νὰ ἐγγράψωσι τὸ θέσπισμα, χωρὶς τινος ἀναβολῆς καιροῦ. Ὁ Ὀρλεάνς, οὗτος ὁ ἥρωὸς τῶν κακουργημάτων, ἠναντιοῦτο εἰς τὴν παραίτησιν τῶν πολιτικῶν τελετῶν· ὅθεν ἐξωρίσθη εἰς τὸ Ρίνξί· δύο δὲ τῶν ἰσχυρογνωμονεσάτων μελῶν τοῦ Βουλευτηρίου ἐκρατήθησαν εἰς φυλακὴν. Ἐν τοσούτῳ τὰ μὲν διορισθέντα δάνεια εὔρον κακὴν προχώρησιν, ἡ δὲ ἀνάγκη ἐκ τούτου δὲν ἐσμικρύνθη τελείως. Τὸ Βουλευτήριον ἐζήτει τὴν ἐλευθερίαν τῶν δύο κεκρατημένων μελῶν του, καὶ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Ὀρλεάνς· ὁ Βασιλεὺς συνεχώρησε καὶ τὰ δύο, καὶ ὑπέσχετο ἐν ταύτῳ νὰ συγκαλέσῃ καὶ τὰ τάγματα τοῦ Βασιλείου. Εἰς ταύτην τὴν ὑπόσχεσιν ἠναντιώθησαν ὁ Βριέννε καὶ ὁ Λαμοϊνῶν, οἵτινες ἐντεῦθεν μόνον

κακὰ ἀποτελέσματα ἐσυμπέραινον· ὁ δὲ Λαμοϊνῶν κατασκεύατεν ἐν σχέδιον ὃ ἀποσπασθῇ ὅλη ἡ δύναμις ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Βουλευτητηρίου. "Οθεν εἰς ὅλον τὸ Βασίλειον ἔπρεπε νὰ συζηθῶσιν ἀνώτατα κριτήρια δικαιοσύνης· πρὸς τούτοις ὅμως νὰ συντεθῇ μία ἀνωτάτη Βουλὴ τοῦ Βασιλείου, ἡ ὅποια ἔπρεπε νὰ ἔχῃ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ διορίξῃ ἄλλα νέα δοσίματα. Ὁ ἴδιος Βασιλεὺς διώρισε τὰ ὑποκείμενα, τὰ ὅποια εἰς ταύτην τὴν Βουλὴν ἔπρεπε νὰ ἐμφανίζωνται· μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὸν κοινὸν λαὸν δὲν ἐγένετο τὸ πρᾶγμα γνωστόν· διότι τότε ἐφυλάττετο ἀκριβεστέρα τινα σιωπὴ, ἢ πρότερον.

24. Διὰ νὰ δύνωνται νὰ γνωστοποιῶσι τὰ περὶ τούτου ἀναγκαῖα θεσπίσματα καὶ διαταγὰς, συνεζήθη εἰς τὴν Βερσαλλίαν ἐν νέαν τυπογραφεῖον, εἰς τὸ ὅποιον ἡμέραν καὶ νύκτα ἐδοῦλεον, χωρὶς νὰ δυνηθῇ τις ἐκ τοῦ λαοῦ νὰ μάθῃ τί ἐν αὐτῷ ἐτυπούτο. Ἐν ᾧ μία τριπλὴ φρουρὰ περὶ τὴν τυπογραφίαν ταύτην τεταγμένη οὔσα, ἐκώλυε πᾶσαν κοινωνίαν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ λαοῦ· μ' ὅλον τοῦτο εἰς τῶν ἐκ τοῦ Βουλευτηρίου ἠδυνήθη νὰ λάθῃ εἰς χεῖράς του ἐν ἐκτύπωμα τοῦ θεσπίσματος, προσφέρων 500 Λουίςδωρ, ἥτοι τριπλῶν φλωρίων, τὸ ὅποιον ἐρρίβθη εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ παραθυρίου τῆς τυπογραφίας

ἐν μιᾷ σφαίρᾳ πηλοῦ. Οὗτος ἐκοινολόγησεν αὐτὸ εἰς ὅλους τοὺς λοιποὺς Βουλευτάς, καὶ πάντες ὥμοσαν νὰ μὴ δεχθῶσι ποτὲ τοῦτο τὸ ψήφισμα. Ὁ Σύμβουλος τότε προσέταξε νὰ κρατήσωσιν εἰς φυλακὴν τὸν κύριον Τεσπρεμενὴλ, καὶ ἐν ἄλλο μέλος τοῦ Βουλευτηρίου, τὸ δὲ Βουλευτήριον ἀντέστη εἰς τοῦτο· τὴν νύκτα ἦλθον οἱ στρατιῶται διὰ νὰ ἐπιφέρωσι δυναστείαν, ἀλλ' οὗτοι οἱ δύο κύριοι ἦσαν ἀρκετὰ γενναιοφρονες καὶ παρεδύθησαν ἰδιοθελήτως.

25. Ἐν ᾧ ταῦτα ἐγίνοντο, παρῆλθεν ἀρκετὸν διάστημα καιροῦ, καὶ πρῶτον μόνον τῇ 8. Μαΐου 1788 ἐγένετο γνωστὸν, καὶ καταγράφη εἰς Κώδικας τοῦτο τὸ θέσπισμα περὶ τῆς συστάσεως ταύτης τῆς γενικῆς Βουλῆς, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Βασιλέως, ἐνώπιον τῆς συναλεύσεως, Πριγκίπων, Πατρικίων, Βουλευτῶν καὶ στρατιωτικῶν ὑποκειμένων. Ἄλλ' ἡ γενικὴ Βουλὴ δὲν συνηθροίσθη· ἐπειδὴ οἱ Δούκες Ρ'οχεζουκάουλτ, Λουξεμπουργ, Ροάλλ δὲν ἐδέχθησαν τὰ θεσπίσματα τῆς ἀναγορεύσεώς των εἰς τὸ νὰ γένωσι Βουλευταὶ τῆς γενικῆς Βουλῆς· ἡ δὲ Ἐπαρχία Βρετανία ἔπεμψε 12 πρέσβεις, οἵτινες ἀνθίσταντο ἐναντίον ταύτης τῆς γενικῆς Βουλῆς, ἐπ' ὀνόματι ὅλης τῆς Ἐπαρχίας ὀνομάζοντες αὐτὴν συμβεβηκός τι καθ' ὑπερβολὴν ἀδικιώτατον. Ὡσαύτως

καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Γαλλίαν ἐκυρίευσεν πάγκοινός τις
 γογγυσμὸς καὶ ἀγανάκτησις· διότι οἱ εὐγενεῖς καὶ
 τὸ Ἱερατεῖον ἐφοβοῦντο νὰ μὴ χάσῃσι τὰ προνόμια-
 των, καὶ τὰ ὑποστατικάτων· οἱ πολυκτήμονες καὶ
 πλούσιοι ἐφοβοῦντο τὴν πτώσιν τῆς Βασιλείας, καὶ τὴν
 παντελεῆ ἀποβολὴν ὅλης των τῆς περιουσίας· ὁ λαὸς
 ἐνόμιζε ταύτην τὴν νέαν σύστασιν τῆς γενικῆς Βουλῆς
 ὡς μίον ὑπερβαλλόντως δεσποτικὴν ἐπιχείρησιν,
 ὡς ἀνυπόφορον κατάσλιν, καὶ ἤυχετο ἐλάφρυσιν, ὅ-
 βεν καὶ ἂν προήρχετο. Ὁ γογγυσμὸς ἤρξανεν, ἐπειδὴ
 οἱ μὲν παλαιὲι κριταὶ τῆς δικαιοσύνης ἀπεβάλλοντο, τὰ
 δὲ προβλήθέντα ἀνώτατα κριτήρια δὲν ἠδύναντο νὰ
 συσθῶσιν· ἐπομένως εἰς ὅλην τὴν Γαλλίαν, κατὰ
 τινὰ καιρὸν, δὲν ἦτον οὐδεμία πρόνοια περὶ αὐτῆς
 τῆς δικαιοσύνης. Ταύτην τὴν συμφωνίαν μετεχειρί-
 σθησαν πρὸς ὄφελός των ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅσοι ἠγώ-
 νιζοντο νὰ ἐνεργήσῃσι πάγκοινόν τινα ἀταξίαν ἐφ'
 ὅλης τῆς ἐπικρατείας. Οἱ εὐγενεῖς ἐγόγγυζον ἀνα-
 φανθὸν κατὰ τῆς Αὐλῆς, καὶ μὲ τοῦτο ἠρέθιζον
 τὰ πνεύματα τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς ἠρεθί-
 ζετο μυσικῶς δι' ἀπεσαλμένων ἐπὶ τούτῳ κατὰ τῶν
 εὐγενῶν. Ἔως καὶ εἰς τὰ στρατεύματα εἰσείρπυσε, καὶ
 εἰσῆχθη ἀταξία καὶ ἀνυποταγή· ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ λαὸς
 ὅλος συνεφώνησε καὶ ἔκλινεν εἰς ἐπανάστασιν· ἡ δὲ

κοινή ἐπιθυμία, ν' ἀπομακρυνθῶσιν οἱ Σύμβουλοι, καὶ νὰ συναθροισθῶσι τὰ τῆς ἐπικρατείας τάγματα, ἐγένετο φανερωτέρα τῆς προτέρας· καὶ ὁ μὲν κατὰ τῆς Αὐλῆς σύνδεσμος ἐγένετο γνωστὸς, ἀλλ' εἰς τὸν Βασιλέα ἡ ἀληθινὴ κατάστασις τῶν πραγμάτων ἔμεινεν ἔτι ἄγνωστος.

22. Οἱ Σύμβουλοι ἤλπιζον νὰ δώσωσι καλὴν μεταβολὴν εἰς τὸ πρᾶγμα, διὰ τοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἀυγούστου 1788 Θεσπίσματος, ὥς νὰ συναθροισθῶσι τῇ πρώτῃ Μαΐου τοῦ ἐπομένου ἔτους πάντα τὰ τῆς ἐπικρατείας τάγματα, ἀλλ' ἡ ὑπόσχεσις ἤργησεν, ὁ δὲ λαὸς ἔμεινεν ἀδιάφορος. "Ἀλλήν χειροτέραν ἐνέργειαν ἔκαμεν ἐν ἄλλο μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐμφανισθὲν Θεσπισμα, ἐν ᾧ ἐλέγετο, ὅτι αἱ πληρωμαὶ εἰς τὰ γαζοφυλάκια μέρος μὲν ἔπρεπε ν' ἀναβληθῶσι, μέρος δ' οὕτω νὰ περιορισθῶσιν, ὥς μόνον τρία πεμπτημόρια νὰ πληρωθῶσι μὲ νομίσματα, καὶ δύο πέμπτα μὲ ὁμολογίας χρεωσικάς. Τότε ἐγένετο πανταχοῦ γνωστὴ ἡ κοινὴ δυσυχία, καὶ ὁ παραπικρασμὸς τοῦ λαοῦ ἀνέβη ἔτι μᾶλλον εἰς ἀνώτερον βαθμὸν. Τότε πρῶτον ἐπεχείρησεν ὁ Πρίγκιψ Κοντὶ ν' ἀνοίξῃ τὰ ὄμματά τοῦ Βασιλέως περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Βασιλείου. Ὁ Βριέννε παρητήθη εὐθὺς, καὶ ἔφυγεν ἔξω τῶν

Ἀλπειον, συμβουλευσας πρότερον τὸν Βασιλέα νὰ ἐκλέξῃ Σύμβουλόν του τὸν Νέκκερ. Μόλις ἤκουσεν ὁ λαὸς, ὅτι ὁ Νέκκερ ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν Βασιλικῶν προσόδων, καὶ εὐθὺς τότε διηλλάγη μετὰ τοῦ Βασιλέως· διότι αὐτὸς ἐθεωρεῖτο πάντοτε ὁ μόνος σωτὴρ ὅλης τῆς Πατρίδος· ἐπειδὴ τὸ μυστήριον τῆς διοικήσεως τῶν προσόδων ἔμενεν ἔτι ἄγνωστον. Παραιτηθέντος δὲ τοῦ Βριέν-
νε, ἐζήτησε καὶ ὁ Λαμοϊνιὴν εὐθὺς τὴν παραίτησίν του, τὴν ὁποίαν καὶ ἔλαβε.

27. Ταύτην τὴν παραίτησιν τῶν Συμβούλων ἐώρτασεν ὁ λαὸς μετὰ χαρμολύπης ἀλαλαγμοῦ, ὁ ὁποῖος εὐθὺς μετετράπη εἰς μέγα θόρυβον καὶ εἰς ἀναίσχυτον αὐθάδειαν· διὰ τὰ ὁποῖα ταῦτα ἢ διὰ τὴν εὐταξίαν τῆς πόλεως διορισμένη φρουρὰ ἔπεμψεν εἰς τὸ Παρίσιον μέρος ἱππέων διὰ νὰ διασκορπίσῃ τοὺς συνηθροισμένους νέους. Οἱ ἱππεῖς ἐφέρθησαν σκληρῶς, ῥίπτοντες ἀσπλάγχχνως τυφέκια, καὶ θανατώνοντες μὲ τὰ σπαθία τοὺς προσυχόντας, χωρὶς νὰ ἔχωσιν εἰς τοῦτο προσαγὴν οὐδεμίαν ἐκ τῆς φρουρᾶς. Οἱ λαὸς κατήντησε δι' αὐτὸ εἰς ἄκραν μανίαν, καὶ ἐδίωξε τοὺς ἱππεῖς· ἔπειτα διασκορπισθεὶς εἰς διαφόρους πλατείας τῆς πόλεως, κατέκαυσε τὰς στρατιωτικὰς φυλακὰς, καὶ συνηθροίσθη

ἀλαλάζων εἰς τὴν Κρεδθεπλατείαν καλουμένην. Κεκρυμμένοι τότε στρατιῶται ἔρριπτον κατὰ τῶν συνηθροισμένων τυφέκια, οὗτοι δὲ ἔφευγον εἰς τὰς οἰκίας των. Οἱ ἐκ ταύτης τῆς ἀλληλομαχίας πεφονευμένοι ἔρρίφθησαν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς νυκτός εἰς τὸν ποταμὸν, τὸ δὲ Παρίσιον ἡσύχασε μέχρι τινὸς καιροῦ. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ Κρενόβλ ὠπλίσθησαν τότε στρατιῶται καὶ πολῖται κατ' ἀλλήλων. Ἐλθούσης δὲ τῆς εἰδήσεως περὶ τῆς παραιτήσεως τοῦ Βριέννε, καὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Νέκκερ αὐτ' ἐκείνου, ἀπέρριψαν οἱ πολῖται τὰ ὄπλα, καὶ ἐνηγκαλίζοντο τοὺς στρατιώτας ὡς ἀδελφούς. Παρόμοιαι σκηναὶ ἐγένοντο καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ Βασιλείου· ὁ Νέκκερ λοιπὸν ἐμβῆκεν εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀξιωματός του μὲ πάγκοινον χαράν.

28. Κατὰ τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ εἰσηγαγεν ὁ Βασιλεὺς πάλιν τὰ Βουλευτήρια, τὰ ὅποια σχεδὸν πέντε μῆνας ἦσαν κεχωρισμένα, καὶ μετέβαλε τὸ προειρημένον θέσπισμα, τὸ ὅποιον ἀνεφέρετο εἰς τὰς πληρωμὰς τῶν Βασιλικῶν γαζοφυλακίων τοιούτῳ τρόπῳ, ὥς αἱ μὲν κατεπείγουσαι πληρωμαὶ νὰ γίνωνται μὲ μετρητὰ χρήματα, αἱ δὲ λοιπαὶ νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἄλλον τινὰ καιρόν. Ὁ Νέκκερ ἐκτίησατο μὲ τοῦτο ἐμπισωσύνην παρὰ πάντων τῶν

μεγαλεμπόρων, καὶ ἡ μεγάλη σενοχωρία τῆς ἐπικρατείας τοῦ Βασιλείου ἠλαττώθη. Συνεδούλευσε καὶ τὸν Βασιλέα νὰ ὑποσχεθῇ ἐκ νέου εἰς τὸν λαὸν τὴν συνέλευσιν τῶν ταγμάτων τοῦ Βασιλείου, τὰ ὅποια ἐκ τοῦ 1614 χρόνου δὲν συνηθροίσθησαν. Εὐφροσύνη τότε καὶ ἀλαλαγμὸς περιεχύθη εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν· διότι ἕκαστος ἤλπιζε νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τούτου. Μόνον ἡ Ἀυλὴ, οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ Σύμβουλοι ἔτρεμον διὰ ταύτην τὴν συνέλευσιν· ἀλλ' ὁ Νέκκερ θαρρύνόμενος εἰς ἑαυτὸν, καὶ εἰς τὴν παρὰ τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτὸν κλίσιν, οὐδὲν ἐφοβεῖτο, ἀλλ' ἤλπιζε βαθαίως, ὅτι ἤθελεν εἶναι ὁ μόνος χειραγωγὸς, καὶ οὕτως εἰπεῖν, ἡ ψυχὴ ὅλης τῆς συνέλευσεως.

25. Τότε δὲ ἤρξαντο αἱ φιλονεικίαι περὶ τῆς ἐρωτήσεως, τίνι τρόπῳ ἔπρεπε νὰ παρασθῇ ἕκαστον τῶν ταγμάτων. Εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν, καὶ εἰς τὴν μετὰ ταῦτα, πῶς ἔπρεπε νὰ γένῃ ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀπεσταλμένων, ἐνησχολοῦντο τότε ἐπέκεινα τῶν χιλιῶν κονδυλίων εἰς τὴν Γαλλίαν. Τέλος πάντων τὸ Βασιλευτῆριον ἤθελε νὰ δώσῃ ἀποφασιστικὴν τινα ψῆφον, λέγουσαν οὕτως, Ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν ταγμάτων οὕτω διαταχθή-

τω, ἢ ὀργανισθήτω, ὡς ἦν ἡ τελευταία ἐν ἔτει 1614. Ἐκασον τάγμα σχηματιζέτω μίαν φυλὴν, καὶ διδότην μόνον μίαν ψῆφον. Εἰς ταύτην τὴν ἀπόφασιν οὐδεμία ἀνθρώπινος ψυχὴ ἦτον εὐχαριστημένη· διότι ἡ τελευταία γενικὴ συνέλευσις ἐγένετο μισητὴ εἰς τὴν Ἱσπορίαν· τὴν μεγίστην δυσαρέσκειαν ἐδείκνυε καὶ τὸ τρίτον τάγμα, τοῦτ' ἔστι τὸ τῶν πολιτῶν, πρὸς τὸ ὅποιον ἀνῆκε καὶ τὸ τάγμα τῶν γεωργῶν· διότι ἐνόμιζον, ὅτι τοῦτο τὸ πολυάριθμον τάγμα, ἔχον μόνον μίαν ψῆφον, ἤθελε καταβλίσεται εὐθύς ὑπὸ τῶν ἄλλων δύο μικροτέρων ταγμάτων, ὑπὸ τῶν εὐγενῶν δηλ. καὶ τοῦ Ἱερατείου, τὰ ὅσα συνάμα ἔμελλον νὰ ἔχωσι δύο ψήφους. Εἰς ὅλον τὸ Βασίλειον ἦτο σύγχυσις καὶ ἀσυμφωνία· καὶ μόνον εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Δωφῖνι ἐμεινεν εἶδος τι ἡσυχίας. Τὰ δύο τάγματα, τὰ ἔχοντα προνόμια, ἤγουν οἱ εὐγενεῖς καὶ τὸ Ἱερατεῖον ἐθαφρόνουντο εἰς τὰ προνόμιά των· ἡ ἀναγόμενσις τῶν ἐπιτρόπων ἀφέθη εἰς ἐκλογὴν πάντῃ ἐλευθέραν· μόνον ἐκεῖνος ὁ ἀριθμὸς διωρίσθη, ὃ ὅποιος ἔπρεπε νὰ παραστήσῃ πᾶν τάγμα, δηλ. τὸ τῶν πολιτῶν ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃ τοσούτους ἐπιτρόπους, ὅσους τὰ δύο ἄλλα τὰγματα ὁ

μοῦ. Δωρίσθη, ὅτι αἱ συμβουλαὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ γίνωνται πλέον εἰς ἰδιαίτερα οἰκήματα, ἀλλ' εἰς ἓνα κοινὸν μόνον οἰκίσκον. Τελευταῖον ἀπεφασίσθη νὰ μὴ πληρώνωνται πλέον ἄλλα τινὰ δοσίματα, νὰ μὴ φυλάττωνται πλέον ἄλλοι νόμοι, εἰμὴ ἐκεῖνοι, οἵτινες συνεχωρήθησαν ὑπὸ τῶν ταγμάτων τῆς ἐπικρατείας, καὶ διετάχθησαν. Τὰ τάγματα τῆς ἐπαρχίας Δωφίννε ἐτάχθησαν εἰς ἀλληλογραφίαν μετὰ τάγματα τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν, διὰ νὰ τὰ παρακινήσωσιν εἰς παρόμοιον ἐπιχείρημα.

30. Τότε ἤρξατο λοιπὸν ἡ ἐπανάστασις κατὰ τὸν κυρίως σκοπόντης, καὶ μάλιστα ὅτε αἱ πλείοται ἐπαρχίαι ἠκολούθησαν τοῦτο τὸ παράδειγμα· καὶ οὗτος ὁ προσδιορισμὸς εἰς τὴν ἐπικράτειαν ἔτι τῇ 27. δεκεμβρίου τούτου τοῦ ἔτους ἐλήφθη, καὶ ἀπεφασίσθη· μ' ὅλον ὅτι ἡ ἀπόφασις, διὰ νὰ γίνωνται αἱ συμβουλαὶ μένου πληρεξουσίως, δὲν ἦτον ἀνάλογος μὲ τὴν εὐτυχίαν τοῦ τόπου· διότι τότε ἡ παντελής μετασχημάτισις τῆς Γαλλικῆς ἐπικρατείας ἦτον ἀναπόφευκτος· δηλ'. ὅτι καὶ ἂν ἤθελεν ἀκολουθήσῃ, μ' ὅλον τοῦτο αἱ παλαιαὶ σχέσεις μεταξύ τῶν διαφόρων τάγμάτων, μεταξύ τῶν ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, μεταξύ τοῦ Μονάρχου καὶ τοῦ λαοῦ ἦσαν πάντοτε κεχωρισμένοι. Ὁ Βασιλεὺς

θὲν ἦτο πλέον ὁ νομοδότης· τὰ Ἀρχεῖα δὲν ἦσαν πλέον τὰ κυβερνῶντα τὰς δημοσίους ὑποθέσεις· τὰ Βουλευτήρια δὲν ἦσαν πλέον αἱ παραστάται τοῦ λαοῦ· ὁ κάκιστος καὶ μωρότατος ἐλάμβανεν εἰσροὴν εἰς τὴν κοινὴν δυσυχίαν καὶ εὐτυχίαν ὅλης τῆς ἐπικρατείας· εἰς τὰς μηχανουργίας καὶ σκευωρίας ἦσαν πλέον ἐκ τούτου αἱ θύραι καὶ πύλαι ἀνοικταί· εἰς τὴν παντελεῖαν ἀνομίαν καὶ ἀναστροφὴν ἐκάστης τάξεως ἡτοιμάσθη ἡ εὐρυχωροτάτη ὁδὸς· οἷός τι δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ εἰς μίαν συνέλευσιν πολλῶν, εἰς ἄνθρωπος κακοῦργος μὲ γνῶσιν πραγμάτων πολλῶν, καὶ μὲ τὸ χάρισμα τοῦ εὐφραδῶς ὁμιλεῖν, καὶ ὅς τις ἰξεύρει νὰ ἐλκύσῃ τοὺς μωροτέρους; πόσα κακὰ ἄραγε δὲν δύναται οὗτος νὰ ἐπιφέρῃ; Αἱ Ἱστορίαι ὅλων τῶν ἐποχῶν μᾶς διδουσι περὶ τούτου μυρία παραδείγματα, τῶν ὁποίων ὅμως ἡμεῖς βάθαια οὐδεμίαν χρεῖαν ἔχομεν· ἐπειδὴ ἡ Ἱστορία, τὴν ὁποίαν ἐν ταῦθα ἐγὼ συνέγραψα, δὲν μᾶς ἀφίνει πλέον οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν περὶ ταύτης τῆς λυπηρᾶς ἀληθείας, συμβάσης κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν.

31. Τῇ 14. Ἰαννουαρίου, ἐν ἔτει 1789 ἐφάνησαν ἤδη αἱ συγκλητικαὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἐκλεχθέντων ἀπεσταλμένων ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν.

Αὗται, λέγεται, ὅτι ἦσαν 1200. Τριακίσαι το
 εὐγενῶν, 300 τοῦ ἱερατείου, καὶ 600 τῶν πολ
 τῶν ἐκ πάντων τῶν μερῶν τῆς ἐπικρατείας· ὅλ
 αὗται ἔπρεπε νὰ φανῶσι τῇ δεκάτῃ ἐξοδόμῃ Ἀπριλ
 λίου εἰς τὴν Βερσαλλίαν· τότε ἤρξαντο εἰς ἕλ
 τὴν ἐπικράτειαν αἱ ἐκλογαί, καὶ μετ' αὐτῶν σχ
 σματα, ἀσυμφωνίαι, βρασμοὶ, συνωμοσίαι καὶ φόν
 Εἰς τὴν ἑπαρχίαν Πρεσβάντσαν, καὶ εἰς τὸ Παρίσι
 ἔρρεεν ἡδὴ αἷμα ἀνθρώπινον. Εἰς τὴν αὐτὴν Πρ
 βάντσαν ἤνυχετο ὁ Κόμης Μιραβὼ νὰ γένῃ πρόεδρ
 τῶν εὐγενῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἐκεῖ ὑποστα
 κα, δὲν συνεχωρήθη εἰς αὐτὸν ἡ ἀξιότης τῆς ἐ
 λογῆς ταύτης· ἠγόρασε λοιπὸν ἐν ἐμπόριον ρούχ
 εἰς τὴν Μαρσιλλίαν, ἠνώθη μὲ τὸ τάγμα τῶν π
 λιτῶν ταύτης τῆς πόλεως, καὶ οὕτως ἠδυνήθη
 κατορθώσῃ εὐθὺς τὸν σκοπὸν του, ὥς ἐκλέχθη ἐπ
 τροπος τοῦ τάγματος τῶν πολιτῶν, δηλ. τῶν Ἀ
 καὶ Μαρσιλίας· αὗτος διήγειρε τότε τὴν σκληρ
 τάτην δημεγεργσίαν, ἐν ᾗ πολὺ αἷμα ἐχύθη, τ
 ὅποιαν οὔτε ἡ στρατιωτικὴ δύναμις καὶ δυνασεὶ
 ἀλλὰ μόνῃ ἡ φωνὴ του ἠδύνατο νὰ τὴν καθητυχ
 σῇ. Ὅμοίως καὶ εἰς τὸ Παρίσιον ἐφώρμησαν δις
 τὸν οἶκον ἐνὸς τιμίου καὶ ἡσύχου πολίτου, χω
 νὰ καταλάβῃ τις τὴν αἰτίαν· ὅλα τὰ σκεύη αὐτ

συνετρίφθησαν, ἡ δὲ ἐπιδρομὴ κατεπιγιάσθη μόλις μετὰ πολλὴν αἵματοχυσίαν.

30. Εἰς τόπους, ὅπου αἱ ἐκλογαὶ ἡσυχότερον ἐγίνοντο, ὁ λαὸς μ' ὅλον τοῦτο προητοιμάζετο νὰ ἐπαναστήσῃ συνάμα εἰς πᾶσαν περίεασιν. Αἱ μεγάλαι πόλεις διηρέθησαν εἰς κόμματα· Ἰδιαιτέροι τύποι ἐκλέχθησαν, ἐν οἷς ἐγίνοντο συνελεύσεις διὰ νὰ διδῶνται αἱ ψῆφοι περὶ τῶν δημοσίων ὑποθέσεων. Αὗται αἱ συνελεύσεις ὠνομάζοντο Κλοῦψ, δηλ. κρυπταὶ συνελεύσεις. Περὶ αὐτῶν τούτων τῶν ὑποθέσεων ἐγίνοντο ἀλληλογραφίαι σχεδὸν καὶ μετὰς γειτνιαζούσας Ἐπαρχίας· ἀμφότεραι δὲ αὗται διήρκεσαν ἔτι καὶ μετὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐκλογῆς. Τοιοῦτῳ τρόπῳ λοιπὸν ἐκρίθη εὖλογον νὰ σηκώσωσι τὸν λαὸν καὶ εἰς τὰς τολμηροτάτας καὶ κινδυνολάτας ἐπιχειρήσεις, ἐν καιρῷ θέοντι. Οἱ συνετώτεροι ἤρξαντο τότε νὰ ὑποπτεύωνται μεγάλα κακὰ περὶ τοῦ θρόνου, καὶ παρήνουν τὸν Βασιλέα νὰ μετακομίσῃ τὴν συνέλευσιν τῶν βασιλικῶν ταγμάτων εἰς μίαν τῶν μεγαλητέρων πόλεων, εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ Βασιλείου, καὶ ν' ἀποφύγῃ τὴν πλησιότητα τῆς Βασιλευούσης, ἥτις ἠδύνατο νὰ εἶναι πρὸς αὐτὸν πολλὰ κινδυνώδης· ἄλλοι παρεκίνουν αὐτὸν τοῦναντίον, νομίζοντες, ὅτι ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἠδύ-

νατο νὰ καταστήσῃ ἐν μέγιστον στρατόπεδον μεταξύ Παρισίου καὶ Βερσαλλίας, καὶ μὲ τοῦτο ν' ἀποφύγῃ πάντα κίνδυνον· ἀλλ' ἡ δευτέρα γνώμη ὑπερίσχυ-
σεν, ὁ δὲ Βασιλεὺς ἠκολούθησεν αὐτὴν πρὸς μεγάλ-
λην του βλάβην.

31. Μεταξὺ τοιούτων ἐτοιμασιῶν ἐτελειώθη-
σαν καὶ αἱ ἐκλογαὶ τῶν ζαλθητομένων ἐπιτρόπων,
καὶ ἐσχεδιάσθησαν μὲ μεγάλην ταχύτητα εἰς διά-
σημα ὀλίγων ἡμερῶν αἱ ὁδηγαί, τὸ πῶς ἔμελλαν νὰ
φερθῶσιν. Αὗται δὲν ἐδύναντο λοιπὸν νὰ εἶναι κα-
λαί, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον συνήλθον οἱ 1200 ἄν-
δρες εἰς Βερσαλλίαν. Εἰς φοβερὸς ἀριθμὸς, ὅς τις
διὰ μὲν τὴν φροντίδα τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ πολ-
λὰ μέγας, διὰ δὲ τὴν ματαιώσιν καὶ ἀναχαιτισμὸν
τῶν κακῶν ἐπιχειρημάτων ἀνδρῶν τινων αὐθαδῶν
καὶ κακούργων πολλὰ μικρός. Ὅλοι αἱ διδασκαλῖαι
αὐτῶν ἦσαν μὲν κατὰ τοῦτο σύμφωνοι, ὥστε ἔπρεπε
νὰ ἐπιμεληθῶσιν οἱ ἐπίτροποι νὰ βοηθήσωσι τὴν κοι-
νὴν ἀνάγκην, ν' ἀποκαταστήσωσι πάλιν εἰς τὸ ἔθνος
τὰ παλαιὰ αὐτοῦ δικαιώματα, καὶ νὰ ζητήσωσιν
ἄλλο νέον σύστημα. Ἀλλ' εἰς τὰ λοιπὰ ἦσαν πολ-
λά διαφορετικαὶ ἀναματαξύτων, καὶ μία ὑπεράν-
θρωπον σοφία δὲν ἤθελε δυνηθῇ νὰ εὐχαριστήσῃ ὅλας

τὰς ἐν αὐταῖς ἔμπεριεχομένας ἐπιθυμίας καὶ ζητήσεις. Τοῦ λοιποῦ εἰς οὐδεμίαν τούτων τῶν διδασκαλιῶν ἐγένετο ἡ μικροτάτη ἔνδειξις νὰ συντεθῇ νέον σύστημα, χωρὶς τῆς συνεργείας τοῦ Βασιλέως· ἀλλ' ἐπέβλεπον μόνον εἰς τοιοῦτον σύστημα, τὸ ὅποιον ὁ Βασιλεὺς ὑπέσχέθη εἰς τὸ θέσπισμα τῆς συγκλήσεως τῶν ταγμάτων τοῦ Βασιλείου.

32. Οἱ ἀπεσαλμένοι, οἵτινες τελευταῖον συνήλθον, ἦσαν καθ' ὑπερβολὴν ἀσύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ κατὰ τὰς σωματικὰς, καὶ κατὰ τὰς ἠθικὰς ιδιότητας καὶ διαθέσεις. Ἐκεῖ εὕρισκοντο οἱ πολιτικώτατοι Αὐλικοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀκαμπτότατοι πολῖται τῶν Ἐπαρχιῶν· οἱ μηχανορραφικώτατοι ἐπιτηδευταὶ τῶν σκευωριῶν καὶ πᾶρπλοκῶν, ἀλλὰ καὶ ἄνδρες ἀνυποκρίτου ἀρετῆς· εὕρισκοντο μέτριοι κεφαλαί, ὡσαύτως ἄνδρες πολλὰ κοινῶν ἐπιδεξιότητων πνευμάτων, ἀλλὰ καὶ ἄνδρες λαμπροτάτων ψυχικῶν προτερημάτων καὶ ἐνδοξοτάτων πνευματικῶν χαρισμάτων. Ἐξαιρέτως δὲ εὕρισκοντο πολλαὶ εὐφυεῖς καὶ ἐπίσημοι κεφαλαὶ μεταξὺ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ τάγματος τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἐλήφθησαν ἐκ τῶν Κριτηρίων, ἐκ τῶν Ἀρχείων, ἐκ τῶν σχολείων καὶ ἐκ τῶν πεπαιδευμένων ἑταιρειῶν· καὶ πλεῖστοι ἐπιδέξιοι ἠγωνίζοντο νὰ ἀ-

να δεχθῶσιν ἕκαστον ἐπάγγελμα μετ' ἀξίας, καὶ νὰ ἐκτελέσωσι πᾶν ἔργον πρὸς ὄφελος ὅλου τοῦ ἔθνους. Ἀλλὰ τὸ σφάλμα τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Ἱερατικοῦ καὶ τοῦ τῶν εὐγενῶν τάγματος ἦτον μέγα καὶ ἀσυγχώρητον· ἐπειδὴ πανταχοῦ εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις ἐδείκνυσον μεγάλην ὑπεροχὴν κατὰ τοῦ τρίτου τάγματος, θεωροῦντες αὐτὸ μὲ ἀδιαφορίαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μὲ καταφρόνησιν, καὶ καθίζοντές το πανταχοῦ ὀπισθεν, ἅπερ τότε ἐν αὐτῷ τῷ τάγματι ἤγειραν ἀποστροφὴν πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ μεγάλην δυσἀρέσκειαν, ἥτις βέβαια ἔπρεπε νὰ εἶναι συνοδευμένη μὲ πολλὰ καὶ κακὰ ἀποτελέσματα.

33. Τινὲς τῶν ἐπιτρόπων ἤρξαντο τότε νὰ ἐργάζωνται εἰς τοῦτο πρὶν τῶν συνεδριάσεων, καὶ νὰ διατάττωσι τὴν ὕλην τῶν μελλουσῶν ὑποθέσεων, ἐν τ' αὐτῷ δὲ νὰ προετοιμάζωσι καὶ ὁπαδοὺς τῆς γνώμης των. Μεταξὺ τούτων ἐφάνησαν ἐπίσημοι ὁ Σιέ, ὁ Μιραβώ καὶ ὁ Δούξ Ὁρλεάνς. Οὗτος ὁ ὑσερινός, ὁ Ὁρλεάνς δηλ'. ἔκλινε πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἄλλο τότε διεννοοῦντο, εἰμὴ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ θρόνου, καὶ διελογίζετο νὰ εὕρῃ μέσα διὰ νὰ αἰκειοποιηθῇ ἔπειτα τὸν ἀνατετραμμένον αὐτοῦ θρόνον. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του, ἐζήτηι νὰ συνάξῃ ὁπαδοὺς· ὠμίλει μὲ πολλοὺς ἐ-

πιτροπους, μάλις α μ' ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους
 ἠδύνατο νὰ ἐμπιστευθῇ τινα τῶν μεγάλων βουλευμά-
 των του· ἐξήτει νὰ ἀνιχνεύσῃ ἐνὸς ἐκάστου τὰ διανοή-
 ματα, καὶ νὰ κερδίξῃ ἕκαστον εἰς τὴν ἀγάπην του· ὁ-
 μοίως ἐπεμελεῖτο διὰ μέσου ὑποκριτικῆς συγκαταθά-
 σεως ν' ἀποκτήσῃ ὁπαδοὺς καὶ μεταξὺ τοῦ κοινοῦ
 λαοῦ· μέρος μὲν δι' ὑποσχέσεων, μέρος δὲ μὲ δια-
 νομὴν χρημάτων. Ὅθεν οἱ ὁπαδοί του ἤϋξανον εἰς
 πᾶσαν σιγμὴν, μ' ὅλον ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν δὲν συ-
 νεφώνουν ἐντελῶς μὲ τὰ φρονήματα τοῦ Ὁρλεάνς,
 ἀλλ' ἀντέταττον τοῦτον τὸν κακοποιὸν Δοῦκα, μόνον
 ὡς φύδητρον κατὰ τοῦ Βασιλέως, διὰ νὰ ἀναγκά-
 σωσιν αὐτὸν τὸν Βασιλέα μὲ τοῦτο πρὸς συγκατά-
 νευσιν τῶν αἰτήσεων των.

34. Ἐν τοσούτῳ ὁ πρόεδρος Νέκκερ ἔπρα-
 ξε τὰ πάντα ἀσυγχώρητον πταῖσμα· διότι ἔμεινε δ'
 ὅλου ἄφροντις καὶ ἄπρακτος, καὶ ἐσιώπα εἰς ὅλας
 τὰς ὀργανιζομένας μουσικὰς συνελεύσεις καὶ διαπραγ-
 ματεύσεις τῶν ἐπιτρόπων. Οὗτος οὐδέποτε ἐφρόντιζε
 νὰ εὔρῃ τινα, διὰ νὰ μεταδώσῃ τὰ βουλευμάτα-
 του, καὶ νὰ τὸν κερδήσῃ διὰ τοὺς σκοποὺς του.
 Οἰμοίως τοσούτον βαρέως, ἴσως δὲ καὶ βαρύτερον
 ἔπαιτεν οὗτος, ἀφήσας τοὺς ἐπιτρόπους εἰς τὸ
 Παρίσιον ὁλοκλήρους ἐβδομάδας ἀνενεργήτους, χω-

ρις ν' ἀρχίσῃ μετ' αὐτῶν τὰς ὑποθέσεις. Οἱ ἐπίτροποι ἦσαν μὲν τότε κατὰ τὸν Ἀπρίλλιον εἰς τὴν Βερσαλλίαν συνηγμένοι, ἀλλὰ μόλις τῇ πέμτῃ Μαΐου ἤρξατο νὰ γίνηται τὸ παρ' αὐτῶν πρῶτον συνέδριον· καὶ ἐκ τούτου προήλθον δύο κεφαλαιώδη κακὰ ἐπακολουθήματα· τὸ πρῶτον, ὅτι ἡ μακρὰ ἀναβολὴ ἤγειρεν εἰς τὰ πνεύματα χεδὸν ὅλων τῶν ἐγκατοίκων τοῦ Παρισίου καὶ τῆς Βερσαλλίας τὸν ζοχασμὸν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν φροντίζει τόσον μετ' ἐπιμονῆς περὶ τῆς συνελεύσεως τῶν ταγμάτων, καὶ οὗτος ὁ λογισμὸς διήγειρε καὶ ἐπέφερε πολλὴν ἀγανάκτησιν καὶ γογγυσμὸν· καὶ τὸ δεύτερον, ὅτι τὰ δύο διάφορα καὶ κακῶς φρονοῦντα μέρη ἔλαβον ἐκ τούτου ἀρκετὴν εὐκαιρίαν νὰ προετοιμασθῶσι πολλὰ συστηματικῶς, καὶ νὰ προβλέψωσιν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σχεδιασμάτων των. Ἐκ τούτου γίνεται σαφές, ὡς πολλάκις συμβαίνει, ὅτι εἰς ταιαύτας ἀπροσδοκίτους περιστάσεις συντρέχουσιν ἅπειρα, καὶ ἐκτελοῦνται κατὰ τὸν ποθούμενον σκοπὸν· ὡς καὶ ἐντοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ.

Α'πὸ τῆς 5. Μαΐου 1789. ἕως τῆς 21. Σεπτεμβρίου 1792, ἢ ἀπὸ τῆς Ἀρχῆς τῆς πρώτης συνεδριάσεως τῆς τῶν ταγμάτων συνελεύσεως, μέχρι τῆς καθαιρέσεως τῆς Βασιλικῆς ἀξίας, καὶ φεμελιώσεως τῆς Δημοκρατίας.

1. Ἐφθάσε τέλος πάντων ἡ πέμπτη ἡμέρα τοῦ Μαΐου, καθ' ἣν αἱ φερμόταται εὐχαὶ τῶν Γάλλων ἐπληρώθησαν, καὶ ἡ συνεδρίασις τῶν ταγμάτων ἔλαβε τὴν ἀρχὴν της. Τότε ὁ Βασιλεὺς ἠνοιξε τὴν συνέλευσιν μὲ μίαν βραχεῖαν ὁμιλίαν, δι' ἧς παρεκίνησε τὰ τάγματα νὰ ἐργασθῶσι μετ' ἐπιμελείας γενικῶς περὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ Βασιλείου, καὶ ν' ἀπομακρύνωσιν ἀφ' ἑαυτῶν ὅλους τοὺς ἐμπαθεῖς τρόπους· ἀλλ' αὕτη ἡ ὁμιλία ἐσάθη τοιοῦτος σπόρος, ὥς τις διεσπάρ-

ρη εἰς ξηρὰς πέτρας. Μετ' αὐτὸν ὠμίλησε καὶ ὁ Βασιλικὸς σφραγιδοφόρος ὡσαύτως· καὶ τελευταῖον ἔκαμε καὶ ὁ Νέκκερ ὡς σύμβουλος τῶν προσόδων τὴν τρίτην ὁμίλιαν. Ὅλοι δὲ οἱ παρόντες ἀνέμενον τὴν ὁμίλιαν τοῦ Νέκκερ μὲ μεγάλην ἐπιθυμίαν· διότι ἤλπιζον ν' ἀκούσωσιν ἐκ τούτου μέγατι, καὶ ἐπωφελὲς παντὶ τῷ ἔθνει· ἀλλ' αἱ ἐλπίδες αὐτῶν ἐφάνησαν μάταιαί, ὅθεν καὶ ἔμειναν ἀνευχάριτοι. Οὕτω λοιπὸν ἔλαβε τέλος ἡ πρώτη συναδρίασις ταύτης τῆς αἰωνίου ἀξιοσημειώτου συνελεύσεως τῶν ταγματῶν, ἥτις ἦτον ἡ πρώτη συνεδρίασις πάλιν μετὰ 175 ἔτη· διότι ἀπὸ τοῦ 1614 ἔτους οὐδεμίαν συνέλευσιν τούτων τῶν ταγματῶν ἐγένετο πλέον εἰς τὴν Γαλίαν.

2. Αἱ συνελεύσεις, αἱ ὅποιαι εἰς τὰς ἀκαλούθους ἡμέρας ἐγένοντο, δὲν ἐγένοντο πλέον εἰς ἓν μόνον συναδικὸν, ἀλλ' εἰς τρία ἀποκεχωρισμένα οἰκήματα, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ταγματῶν, καὶ συνίσαντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπλῶς εἰς ἔριδας, καὶ φιλονεικίας. Πρὶν τῆς ἀρχῆς τῶν κυρίως ὑποθέσεων ταύτης τῆς τῶν ταγματῶν συνελεύσεως, ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῇ καὶ νὰ σαφηνισθῇ ἡ βεβαιότης τῆς πληροξουσιότητος ἑλῶν τῶν ἐπιτρόπων. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ τρίτου τάγματος ἐδόξαζον, ὅτι αὐταὶ αἱ ἐξετά-

σεις ἔπρεπε νὰ ἐκτελῶνται ἐπὶ παρουσίᾳ ὅλων τῶν τριῶν ταγμάτων, καὶ ὅτι τότε ἔπρεπε νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τοῦτο ὁ συνοδικὸς τόπος τῶν ταγμάτων τοῦ Βασιλείου. Οὗτοι ἐφανέρωσαν αὐτὴν τὴν γνώμη των εἰς τὰ δύο λοιπὰ τάγματα· αἱ εὐγενεῖς ἐνόμιζον, ὅτι ἦτον ἱκανόν, ἐὰν ἕκαστον τάγμα ἐξήταξε μόνον κατ' ἰδίαν τὰς πληρεξουσίουτας ὅλων τῶν ἐπιτρόπων του, καὶ ἤρνεϊτο νὰ ἐμφανισθῇ μετὰ τῶν ἄλλων λοιπῶν ταγμάτων εἰς ἓνα μόνον ἰδιαιτέρον τόπον συνελεύσεως. Διὰ ταύτην τὴν ἀσυμφωνίαν αἱ ἴδιοι σύμβουλοι ἦσαν διηρημένοι· καὶ τινὲς μὲν ἐκλινον εἰς τὸ μέρος τῶν εὐγενῶν, ἄλλοι δὲ εἰς τὸ τῶν κοινῶν. Οὗτοι ὅμως, ὥσπερ καὶ ἐκεῖνοι, πολλὰ ὀλίγον ἐνησχολοῦντο νὰ ἐπισηρίξωσι πρεπόντως τὸ οἰκεῖον μέρος· καὶ ἐκ τούτου ἀνεβάλλετο ὁ καιρὸς, καὶ οὐδὲν κατωρθοῦτο. Ὁ Βασιλεὺς ἔπεμψε γράμμα πρὸς τὰ τάγματα, δι' οὗ παρεκάλει αὐτὰ μάλιστα ν' ἀρχίσωσι κατὰ τὸν προσδιορισμὸν των τὰς ἐργασίας των πρὸς εὐτυχίαν τοῦ λαοῦ· ἀλλ' οἱ εὐγενεῖς ἔμενον κατὰ τοῦτο σκληροτράχηλοι, ὁ δὲ λαὸς ἐγένετο ἀνυπόμονος, γογγύζων ἀναφανδόν, καὶ σαφηνίζων δημοσίως, ὅτι ἡ αἵτησις τοῦ τάγματος τῶν πολιτῶν ἦτο δικαία. Τότε τοῦτο τὸ τρίτον τάγμα ἔκαμε μίαν ἀναφορὰν πρὸς τὸν Βασιλέα, δι' ἧς ἐσαφηνίζε τὰς αἰτίας, αἱ ὁποῖαι

παρακίνησαν αὐτὸ νὰ βαλθῇ εἰς ἐνέργειαν· καὶ ἄλ-
λην μίαν πρὸς τὰ δύο λοιπὰ τάγματα, δι' ἧς προσε-
κάλει αὐτὰ πρὸς τὴν εἰρημένην ἐξέτασιν· ἀλλ' οἱ εὐγε-
νεῖς ἤρουντο, καὶ τὸ ἱερατεῖον ἦτον ἔτι διηρημένον.

3. Τελευταῖον ἐτόλμησαν μ' ὅλον τοῦτο τρεῖς
ἱερωμένοι νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ κοινὸν, καὶ νὰ ἐξετά-
σωσιν εἰς τὸν συνοδικὸν αὐτῶν τόπον, καὶ εἰς τὴν
παραουσίαν των τὰς πληρεξουσισότητάς των. Οὗτοι ἐ-
καλοῦντο Γρηγόριος Γούττ, καὶ Σουριέ· τούτους ἠκο-
λοίθησαν ἔτι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἱερεῖς. Ἐπειδὴ λοι-
πὸν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς τοῦτο τὸ τάγμα ἦτο
τότε ἡ περισσοτέρα ἰσχὺς, ἠλπίζετο δὲ ὅτι ταχέως
καὶ τινες τῶν εὐγενῶν ἔμελλον ν' ἀκολουθήσωσι τοῦ-
το τὸ παράδειγμα, ἐκηρύχθη τὸ τάγμα τοῦτο κατὰ
τὸ πρόσλημα τοῦ Σιγνιέ, ἐνώπιον ἐνὸς ἀναριθμήτου
πλήθους ἀ-θιώπων, ὡς μία γενικὴ τοῦ ἔθνους συνέ-
λευσις· τοῦτ' ἔστιν, ὡς ἡ συνέλευσις τῶν κυρίων
ἐπιτρόπων παντὸς τοῦ ἔθνους. Ἐπομένως ἐψήφισ-
σεν, ὅτι οἱ ἐπίτροποι τῶν δύο λοιπῶν ταγμάτων
δὲν ἤθελον ἔχῃ ποτὲ ἀποφασισικὴν τινα ψήφον, εἰάν δὲν
ἠνώνυντο μὲ τὸ τρίτον τάγμα. Τοῦτο ἐγένετο τῇ
δεκάτῃ ἐβδόμῃ ἰουνίου. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἔκα-
μεν αὕτη ἡ ἀφ' ἑαυτοῦ της γεγεννημένη ἐθνικὴ συνέ-
λευσις, κατὰ τὸ πρόσλημα τοῦ Σιγνιέ, τὴν ἀφει-

κτον ἀπόφασιν, ὅτι τὰ τότε συνιστάμενα δοσίματα, μ' ὅλον ὅτι δὲν συνεχωρήθησαν ἤδη ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἑθνους, ἔπρεπε μ' ὅλον τοῦτο νὰ ἐξακολουθῶνται ἕως εἰς ἄλλην νέαν διάταξιν τῶν πραγμάτων. ὅτι τὸ Ἑθνος ἐπεφορτίζετο νὰ πληρώτῃ ὅλα τὰ τῆς ἐπικρατείας χρῆναι. ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκλεχθῶσι ξεχωριστά τινα ἐκλεκτὰ ὑποκείμενα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν ὡς καθήκον τὸ νὰ ἐξετάζωσι, πῶς ἡδύνατο νὰ βοηθηθῇ ἡ ἔνδοξα τινῶν ἐπαρχιῶν, τὴν ὁποίαν ὁ σφοδρὸς χειμὼν τοῦ 1788 ἔτους ἐπέφερε.

4. Μόλις ἐγένοντο γνωστὰ ταῦτα τὰ κινήματα τοῦ τάγματος τῶν πολιτῶν, καὶ εὐθὺς ὁ Μοντεσκιουρ προῦθαλεν, ὅτι οἱ εὐγενεῖς, καὶ τὸ ἱερατεῖον νὰ ἐνωθῶσι, καὶ συμφώνως νὰ κηρυχθῶσιν ὡς ἐν ἀνώτατον συνοδικόν. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον λοιπὸν οἱ εὐγενεῖς, καὶ τὸ ἱερατεῖον ἤθελον ἀποκατασταθῇ μὲ πλήρη τιμὴν μέρος τῆς συνελεύσεως τοῦ Ἑθνους, καὶ σχεδὸν τὸ ἐγκριτώτερον μέρος αὐτῆς, καὶ τὰ πράγματα ἤθελον λάβῃ πολλὰ καλητέραν ἑκβασιν τῆς μετὰ ταῦτα ἐκδόσεως. Οἱ εὐγενεῖς ὅμως δὲν ἐδέχθησαν τοῦτα τὸ πρόσβλημα, μ' ὅλον ὅτι ἦτο πολλὰ συνετῶς ἐσκεμμένον, καὶ μὲ τοῦτο ἐδοήθησαν καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ τρίτου τάγματος. Ἐπὶ τούτοις συνεφώνησαν ἐκ τοῦ ἱερατείου 149, ὅτι αἱ πληρεξουσίοιτες τῶν ἐπ'

πιτρόπων ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῶσιν ἐνώπιον ὅλης τῆς συνελεύσεως πάντων τῶν τριῶν ταγμάτων, καὶ ἔπειτα νὰ κηρυχθῶσιν ὡς γνήσiai καὶ κῦρος ἔχουσαι· ἀλλ' ἐκ τῶν εὐγενῶν συνεφώνησε μόνον τὸ μικρότατον μέρος περὶ τούτου. Τότε τὰ λοιπὰ μέρη τῶν εὐγενῶν, καὶ τοῦ ἱερατείου, καὶ τινες σύμβουλοι ἐδίαζον τὴν Βασιλέα νὰ βασιλεύῃ σφεαὶ τὰ δικαιώματα τούτων τῶν δύο ταγμάτων. Εἰς τὴν ἐρώτησιν, τίνι τρόπῳ ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ταῦτα, ἦσαν πάλιν αἱ γνώμαι διηρημέναι· καὶ τινὲς μὲν ἤθελον, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ βάλῃ εἰς ἔργον τὴν ἐξουσίαν του, μίαν ἀπόφασιν τῆς Βασιλικῆς του δυνάμεως, καὶ ἄλλην νέαν προσαγὴν. Ἄλλοι ἐζήτουν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ εὐκολύνῃ τὰς δυσκαλίας τοῦ λαοῦ του, καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ αἰτήματά του· διότι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὁ λαὸς ἤθελεν ἐννοήσῃ, ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ Ἐθνοσυνέλευσις· μάλιστα ἐν ᾧ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιτρόπων, διὰ τὰ ὑπέρογκα ἔξοδα τὰ γινόμενα εἰς αὐτοὺς, ἔπρεπε νὰ γένῃ νέον βάρος εἰς τὸν λαόν, ὅς τις καὶ χωρὶς τούτου ἦτο πεφορτισμένος.

5. Τελευταῖον ἀπεφασίσθη νὰ φέρωσιν ἐν μιᾷ Βασιλικῇ συνεδριάσει ὅλην τὴν συνέλευσιν, διὰ τινος σφδράς Βασιλικῆς προσαγῆς εἰς τὴν παλαιάν τάξιν. Ἡ ἐν τῷ συνοδικῷ συνεδρίῳ τῆς Ἐθνοσυνελεύ-

σεως, ἐν ᾧ κατὰ τὰς παρελθούσας ἡμέρας οἱ ἐπιτρόποι τῶν κοινῶν ἐτέλουν τὰς συνεδριάσεις των, ἔπρεπε τότε νὰ λάβῃ τὴν ἀρχὴν της. Οὗτος ὁ συνοδικὸς τύπος λοιπὸν ἐκλείσθη τῇ 20 τοῦ αὐτοῦ, διὰ νὰ δυναθῶσι νὰ ζήσωσι τὸν θρόνον μὲ περισσοτέραν μεγαλοπρέπειαν· ὡσαύτως περιεκυκλώθη ὁ συνοδικὸς τύπος ὑπὸ πολλῶν γρατιωτῶν, διὰ νὰ μὴ ἀφήσωσι τινα νὰ ἔμβῃ μέσα, καὶ μ' ὅλον τοῦτο οὐδαμίας εἰδήσεις εἰς τοὺς ἐπιτρόπους ἐδόθη περὶ τούτου. Ὅσοι ἐξ' αὐτῶν ταχύτερον ἔφθασαν, ἐξεπλήττοντο, ἐσιώπων, ἀνέμενον τὰ λοιπὰ μέλη τῆς συνελεύσεως καὶ τὸν πρόεδρόν των, ὅς τις ἦτον ὁ περίφημος ἀστρονόμος Βαϊλλυ. Οὗτος ἐζήτησε νὰ ἔμβῃ μόνος πάντῃ εἰς τὸ συνοδικὸν, διὰ νὰ ἐκφέρῃ τινα χαρτία· τὸ αἷτημά του συνεχωρήθη, ὅθεν εἰσελθὼν καὶ ἰδὼν τὰ γεγονότα ἐξέφερεν αὐτὰ τὰ χαρτία, καὶ ἐβόα δημοσίως κατὰ τοῦτου τοῦ φερσίματος. Ἐπειτα ὑπῆγε μὲ τοὺς λοιποὺς εἰς τὸν οἶκον τοῦ χοροῦ, καὶ ἐπρόσαξε νὰ γνωστοποιήσωσι τὸ συμβεβηκὸς εἰς ἐκείνους, ὅσοι ἔτι δὲν ἦσαν παρόντες· ὅθεν πάντες, μηδενὸς ἐξαιρου μένου, ἐπαρρήσιασθησαν· εἰς ὅμως ἐξ' αὐτῶν, ὅς τις ἦτον ἄρρώστος, διωρίσθη νὰ μετακομισθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν συνάθροισιν. Πάντες λοιπὸν συνελθόντες, ὤμοσαν νὰ μὴ χωριθῶσι μεταξὺ των πρότερον, πρὶν

να συντάξωσι διὰ τὴν Γαλλίαν ἄλλο νέον σύστημα. Ο' ὅρκος συνετέθη ἐγγράφως, καὶ ὑπεγράφη ὀνομαστικῶς ὑπὸ πάντων, ἐξαιρουμένου ἑνὸς καὶ μόνου. Ἐπειτα ἀπεφασίσθη νὰ συναθροισθῶσι πάλιν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἀξιωμακτικῶς εἶναι, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁ Βασιλεὺς δὲν ἦτον εἰς τὴν Βερσαλλίαν, ἀλλ' εἰς τὴν πόλιν Μάρλυ. Τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ τοῦ αὐτοῦ ἐγένετο ἡ συνεδρίασις τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως πάλιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ χοροῦ.

6. Τῇ δὲ 22. Ἰουνίου τὸ τάγμα τῶν πολιτῶν μετέφερε τὴν συνεδριάσιν του εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Λουδοβίκου. Ἐκ τούτου οἱ 149 ἱερεῖς, ἐν οἷς ἦσαν καὶ τινες ἐπίσκοποι, τοὺς ὁ ποίους καὶ δύο ἐπίτροποι τῶν εὐγενῶν τῆς ἐπαρχίας Δωφῆνε ἠκολούθησαν ὡσαύτως, ἔλαβον εὐκαιρίαν νὰ βεβαιώσωσι τὰς πληρεξουσιότητάς των εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν. ἐπὶ τούτοις ἐπανελήφθη καὶ ὁ ὅρκος τῆς παρελθούσης ἡμέρας.

7. Τῇ δὲ 23 τοῦ αὐτοῦ ἡ Βασιλικὴ συνεδρίασις ἔλαβεν ἐμπράκτως τὴν ἀρχήν της· καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς ὑπῆγε μὲ μεγίστην παράταξιν διὰ τῆς πρώτης πύλης εἰς τὸν μεγαλοπρεπέστατον κεκοσμημένον πυνοδικὸν τόπον, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν δύο πρώτων ταγμάτων· οἱ δὲ

κοινοὶ ἔπρεπεν ἐν τοσούτῳ νὰ περιμένωσιν εἰς ἓνα
πολλὰ εὐτελῶς ἐσκεπασμένον τόπον, ὅπου κατεβρά-
χησαν ὑπὸ τῆς τότε ῥαγδαίας συμβάτης βροχῆς· καὶ
τότε μόνον ἔλαθον αὐτοὶ τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθωσιν
εἰς τὸ συνοδικὸν διὰ τινος πλαγίας θύρας, ὅτε ἐκεί-
νοι ἐκάθισαν. Ἀφ' οὗ ἐκάθισαν δὲ καὶ οὗτοι, ἐπρό-
σαξεν ὁ Βασιλεὺς νὰ ἀναγνωσθῇ μία διεξοδική
προδιασάφησις, ἐν ἣ προπετάττετο νὰ γίνωνται αἱ
σκέψεις εἰς τρία κεχωρισμένα οἰκήματα· ἡ δὲ γεγε-
νημένη ἀπόφασις, δι' ἧς οἱ ἐπίτροποι τοῦ τρίτου τάγ-
ματος ἐκηρύχθησαν ὡς μία κοινὴ Ἐθνοσυνέλευσις,
νὰ θεωρῆται ὡς ἄκυρος· Εἰς τὸν ἐπίλογον δὲ ἔλεγεν
ὁ Βασιλεὺς προσέτι, ὅτι εὐδοκεῖ νὰ κάμῃ εἰς τὸν λαὸν
καὶ τινὰς εὐεργεσίας. Μετὰ ταῦτα προσέταξεν ἔτι νὰ
διαλυθῶσιν ἅπαντα τὰ συνηθροισμένα τάγματα, καὶ
τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς σκέ-
ψεις των εἰς τὰ τρία κεχωρισμένα οἰκήματα. Τελευταῖον
ἔδωκεν εἰς τοὺς κοινούς νὰ καταλάθωσιν, ὅτι εἰάν
αὐτοὶ τυχὸν ἠθέλουν ἐναντιωθῇ εἰς τοὺς σοχασμούς
του, τότε αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔμελλε νὰ φροντίσῃ, καὶ χω-
ρὶς αὐτῶν, περὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ λαοῦ. Ταῦτο τὸ
κίνημα τοῦ Βασιλέως θὲν ἤρρεσεν εἰς πολλοὺς τῶν
Ἀυλικῶν, μεταξύ δὲ τῶν ἄλλων καὶ εἰς αὐτὸν τὸν
Νέκκερ.

8. Μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησεν ὁ Βασιλεὺς, συνωδευμένος ὑπὸ τῶν οὐν πρώτων ταγματῶν, οἱ δὲ κοινοὶ ἔμειναν ἔτι εἰς τὸ συνοδικόν. Τινὲς δὲ διωρισμένοι ἡμερομίσθιοι ἦλθον τότε εἰς αὐτὸ τὸ συνοδικόν, διὰ νὰ σηκώσωσι τὰς καθέδρας· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Πρόεδρος ἐπρόσαξε νὰ μὴ συγχίσωσι τὴν συνεδρίαν, ἀνεχώρησαν. Ἀκούσας δ' ὁ Βασιλεὺς, ὅτι οἱ κοινοὶ εὐρίσκοντο ἔτι εἰς τὸ συνοδικόν, ἐπρόσαξε τὸν ἐπιστάτην τῶν τελετῶν νὰ εἴπῃ εἰς αὐτοὺς, ν' ἀναχωρήσωσιν ἐκεῖθεν ὅσον τάχιστα· ἀλλ' ὁ Πρόεδρος ἀπελογηθῇ, ὅτι παρ' οὐδενὸς ἄλλου δέχεται προσαγὴν, εἰμὴ παρὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως· τότε καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ σύνεδροι ἐθεβαίωσεν, ὅτι τῷ ὄντι δὲν ἤθελον ἀπομακρυνθῇ, πρὶν τῆς τελειώσεως τῶν σκέψεων τῶν, εἰ δὲν ἀποδιωχθῶσι ἐκεῖθεν με βίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τὰ μέλη ἐκηρύχθησαν ἱερά ὑποκείμενα τοῦ Ἐθνους. Πάντας δὲ ἐκείνους, οἳτινες ἤθελον ἐπιθέσθαι χεῖρα κατ' αὐτῶν, τοὺς ἐψήφισαν ὡς προδύτας, ἐπομένως δὲ καὶ ἐνόχους θανάτου. Τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ τοῦ αὐτοῦ ἡνώθησαν με τοὺς κοινούς, καὶ με τοὺς μετ' αὐτῶν ἡδὴ ἡνωμένους ὄντας ἱερομένους, ὁμοίως καὶ ἄλλοι 45 τῶν εὐγενῶν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Δούξ Ὁρλεάνς. Τότε καὶ ὁ Βασιλεὺς προσεκάλεσε τοὺς λοιποὺς ἐπιτρόπους τῶν οὐν ταγματῶν, διὰ νὰ ἐνωθῶ-

σιν ὁμοίως μὲ τὸ τρίτον τάγμα. Ὁ Κόμης Ἀρτωᾶ ἔφερεν ὁ ἴδιος εἰς αὐτοὺς τὴν περὶ τούτου Βασιλικὴν ἀγγελίαν, καὶ μόνον διὰ ταύτης τῆς παρασάσεως πα-
ρακινηθέντες, ἐπειδὴ μὲ τὴν ἄρνησίν των καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ τοῦ Βασιλέως ἠδύνατο νὰ κινδυνεύσῃ, ἀπε-
φάσισαν νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὴν ἀνάγκην, καὶ νὰ ἐνωθῶσι μετ' αὐτοῦ τοῦ τάγματος.

9. Τῇ 27 συνήλθον εἰς τὸν συνοδικὸν τόπον
πρώτην φορὰν οἱ ἐπίτροποι πάντων τῶν τριῶν ταγμά-
των. Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ λαὸς συνηθροίσθη ἔμπρο-
σθεν τοῦ Βασιλικοῦ Παλλατίου, καὶ ἐξήτει νὰ ἴδῃ
τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Βασίλισσαν. Ἐμφανισθέντων
δ' αὐτῶν, ἔκραξε πανταχόθεν ὁ λαὸς ὡς ζήτω ὁ
Βασιλεύς! ζήτω ἡ Βασίλισσα! Οἱ εὐγε-
νεῖς ὅμως ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τότε τοῦ παγκοίνου
μίπους. Ἐντεῦθεν διεδόθησαν διάφοροι λόγοι καὶ φῆμαι·
ὁ λαὸς ὅμως πλησίον τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς συνελεύ-
σεως ἦτον εἰς παντατασινὴν κίνησιν· οἱ δρόμοι μετὰ
Βερσαλλίας καὶ Παρισίου ἦσαν πάντοτε πλήρεις ἀν-
θρώπων, οἱ τινες ἐλάμβανον τὴν ζωηροτάτην μέθεξιν
εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῶν πραγμάτων. Ἡ Ἀυλὴ
τότε ἔπρεπε νὰ φοβῇται τὸ Παρίσιον· καὶ διὰ νὰ
προλάβῃ πᾶσαν ἐνδεχομένην δυσυχίαν, ἐπρόσαξεν ἐν

εράτευμα περίπου τῶν πεντήκοντα χιλιάδων στρατιω-
 τῶν, τὸ πλείωτον ξένον, νὰ συνέλθῃ οὐ μακρὰν τῆς
 Βερσαλλίας ὑπὸ τῆς ὁδηγίας τοῦ Δουκὸς Βρόλλιο.
 Τοῦτο ἦν ἐν μέσῳ ἀναγκαῖον, διὰ νὰ κατασῇ τὸν
 Βασιλέα καὶ τὴν συνέλευσιν ἀσφαλῆ ἀπὸ τὴν ἑρμὴν
 τοῦ παροξυνομένου Παρισιακοῦ λαοῦ. Ἄλλ' ὅμως
 τινὲς κάκισοι ἄνθρωποι ἀπέδιδον εἰς ταύτην τὴν σω-
 τηριῶδή προφύλαξιν τοῦ Βασιλέως ἓνα καθ' ὑπερ-
 βολὴν κακὸν σκοπὸν· ὅθεν καὶ διέδωκαν φήμην, ὅτι
 ὁ Βασιλεὺς θέλει νὰ κρατῇ περικυκλωμένην τὴν
 πόλιν μὲ ταύτην τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν, διὰ νὰ λι-
 μακτονήσῃ τοὺς ἐγκατοίκους, ἢ θέλει ν' ἀνάψῃ μὲ τοῦτο
 τὰ ὀχυρώματα, διὰ νὰ κατακαύσῃ τὴν πόλιν. Δὲν εἶναι
 χρεῖα πολλῆς φρονήσεως, διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις, πόσον
 μωρὸν καὶ ἀνόητον ἤθελεν εἶναι τὸ τοιοῦτον ἐπιχείρη-
 μα· διότι πρῶτον μὲν, ἡ τοιαύτη μικρὰ στρατιὰ ἤ-
 θελεν εἶναι πολλὰ ἀδύνατον νὰ κρατήσῃ περικυκλω-
 μένον τὸ τοιοῦτον τερατῶδες πλῆθος οἰκοδομημάτων·
 δεύτερον δὲ, ὁ Βασιλεὺς ἤθελε δοκιμάσῃ τὴν μεγί-
 σην βλάβην· διότι καὶ αὐτὸς εἶχε πολλὰ εἰς τὸ
 Παρίσιον, τὰ ὅποια ἡγάπα καὶ ἐτίμα, δηλ'. συγγέ-
 νειαν, παλλάτια, οἴκους καὶ κήπους, ἐπὶ τούτοις ἡ-
 γάπα βέβαια καὶ ὅλον τὸν λαὸν του τῷ ὄντι εἰλικρι-
 νέστατα.

10. Ἐν τοσούτῳ αὐται καὶ αἱ τοιαῦται ψευδεῖς
 εἰδήσεις οὐ μόνον ὑπεδέχοντο εἰς τὸ Παρίσιον, ἀλλὰ
 καὶ μετὰ πολλὰς ῥητορικὰς τέχνας ἐγίνοντο πιθαναί,
 καὶ τοιούτῳ τρόπῳ παριστάνοντο, ὥστε ἔρριπτον τὸ βλα-
 βερώτατον ἑναυσμα ἐπὶ τὸν Βασιλέα, καὶ ἐπὶ τοὺς
 Προὔχοντας τοῦ Βασιλείου. Ὅθεν ὁ λαὸς ὠργίσθη
 ἐκ τούτου καθ' ὑπερβολὴν, καὶ συνηθροίζετο ἀγγελ-
 θὼν διὰ τὰ ἀποκατασταθῆ ἀσφαλὲς ἀπὸ τὸν κατὰ τὴν
 ψευδῆ φήμην ἐπαπειλοῦντα κίνδυνον. Ὁ δὲ πλείοτε-
 ρος θόρυβος ἐγίνετο εἰς τὸ κατοικητήριον τοῦ Δουκὸς
 Ὁρλεάνς, τὸ Παλαιὸν ροῦαλ καλούμενον. Οἱ κῆποι τού-
 του τοῦ μεγαλοπρεποῦς Παλλατίου ἦσαν πλήρεις ἀν-
 θρώπων ἡμέραν καὶ νύκτα· ἐν ταῦθα ἐπαρρησιάζον-
 ταν οἱ μανιωδῆς αἰδημαγωγοί, θηλ. ὁ Καμίλλε,
 Δεσμουλὴν, ὁ Μαρατ καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι· ἐνταῦθα
 διεμοιράζοντο χρήματα ὑπὸ τοῦ Δουκὸς καὶ τῶν ὀ-
 παδῶν αὐτοῦ μετὰ γεμάτας χεῖρας, ὅχι ὅμως μεταξὺ
 τῶν εἰρηνικῶν πολιτῶν, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἐκτρωμά-
 των τῆς ἀνθρωπότητος· μεταξὺ ἀδασπότων τινῶν χα-
 μερπῶν δούλων καὶ αὐθαδῶν νέων, οἱ ὅποιοι μετὰ τοῦτο
 ἐγίνοντο μισθωτοὶ δούλοι τῆς κακίας αὐτοῦ, καὶ οἱ ὅ-
 ποιοι ἦσαν ἔτοιμοι εἰς πᾶν νεῦμα αὐτοῦ πρὸς ἐκτέλε-
 σιν πάσης κακουργίας. Εἰς ἄλλα μέρη τῆς πόλεως
 οὐκ ἦτο μὲν ὁ θόρυβος τοσοῦτον μέγας· μ' ἔλον τοῦτο

οἱ ἄνθρωποι ἦσαν πολλὰ ἀνήσυχoi πανταχοῦ· διότι ἐφρόντιζεν ἕκαστος νὰ εἶναι προβλεπμένος μὲ ὄπλα, μὲ φυσσέκια καὶ μὲ πυρίτιν κόνιν, πρὸς ὑπεράσπισίν-
του. Οἱ στρατιῶται ἐθεωροῦντο τότε ὡς μισθωτοὶ φονεῖς· καὶ ὅταν συνηπαντῶντο ὑπ' ἄλλων, καὶ ἠρωτῶντο, εἰ
αὐτοὶ ἤθελον εἶναι τοσοῦτον ὠμοὶ καὶ ἄσπλαγχνοι, ὥς νὰ ρίψωσι τυφέκια κατὰ τῶν ἡγαπημένων συμ-
πολιτῶν, φίλων καὶ συγγενῶν των· τότε τινὲς ἐξ' αὐ-
τῶν ὤμνουν, ὅτι οὐδέποτε ἤθελον μεταχειρισθῇ τὰ
ὄπλα κατὰ τῶν συμπολιτῶν των. Μετὰ ταῦτα διε-
μερίσθησαν εἰς αὐτοὺς χρήματα, αἶνος καὶ κρέας,
κατὰ τὸ ὅποιον τοῦτο ἔργον ὁ χαϊρέκακος Ὁρλεάνς
ὑπερέδωκε πάντας τοὺς ἄλλους Παρισιάνους· ἐπειδὴ
αὐτὸς ἔπεμψεν ἐν τ' αὐτῷ καὶ πορνικὰ κοράσια εἰς
τὸ στρατόπεδον, διὰ νὰ ἐλκύσῃ τοὺς στρατιώτας εἰς
τὴν εὐνοσίαντου, μὲ ὅλους τοὺς ἀσυγχωρήτους τρόπους.
Τινὲς τῶν στρατιωτῶν ἠρεθίσθησαν τότε τῇ ἀληθείᾳ
εἰς ἀνυποταξίαν καὶ αὐθάδειαν εἰς τοὺς προεσώταστων,
ὅθεν καὶ τῇ 30 τοῦ αὐτοῦ ἐκρατήθησαν εἰς φυλακὴν.
Οἱ λαὸς ἀκούσας ταῦτα, ἔτρεξε σωρηδὸν ἐκεῖσε,
συνέτριψε τὴν ὀπλοθήκην, ἤλευθέρωσε τοὺς πεφυ-
λακωμένους, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς ὡσὰν μετὰ θριάμ-
βου εἰς τὸ Παλαῖ ροῦάλ· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς συνεχώ-
ρησε καὶ τούτους τῇ 2 τοῦ ἐπομένου Μηνός.

11. Ἡ ἰδία Ἐθνοσυνέλευσις ἐφοβεῖτο μεγάλη κακὰ · ὅθεν τῇ 10 Ἰουλίου παρεκάλεσε τὸν Βασιλέα δι' ἐνὸς κάτανυκτικοῦ γράμματος, ν' ἀπομακρύνῃ ἐκείθεν τὰ στρατεύματα, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν λαὸν ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν του. Ὁ Βασιλεὺς ἀπεκρίθη, ὅτι τὰ στρατεύματα εἰσὶν ἀναγκαῖα, διὰ νὰ φυλάξωσι τὴν ἡσυχίαν τῆς πόλεως, καὶ νὰ ὑπερασπίζωσι τὴν ἐλευθερίαν τῶν σκέψεων τῆς ἰδίας συνελεύσεως. Καὶ ὁ μὲν Δούξ Γριλλὼν τότε παρεκίνει τὰ μέλη νὰ ἔχωσι πίσιν πρὸς τὸν Βασιλέα, ὁ δὲ Μιραβώ διὰ νὰ ἔχωσι δυσπισίαν. Τῇ ἐνδεκάτῃ ἐπρόσαξεν ὁ Βασιλεὺς τὸν Νέκκερ, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζεν αἷτιον ὄλων τούτων τῶν τότε ἀποριῶν καὶ συγχύσεων, ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Βασίλειον · οὗτος δὲ ἀκούσας τοῦτο ἀνεχώρησεν εὐθὺς ἐν πάσῃ ἡσυχίᾳ, χωρὶς ν' ἀποκαλύψῃ οὔτε εἰς τοὺς οἰκείους του τοῦτο τὸ μυστήριον. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ σύμβουλοι Μοντμορίν, Δέλλαλουζέρνε καὶ Σαίντπριές ἀφέθησαν. Ἐλθούσης δὲ τῆς περὶ τούτου τοῦ συμβεβηκότος εἰδήσεως τότε εἰς τὸ Παρίσιον, ὅλη ἡ πόλις εὐθὺς ἦλθεν εἰς ἀνησυχίαν · διότι ἐπίσειον ἔτι, ὅτι ἀπὸ τὸν Νέκκερ ἐκρέματο ὅλη ἡ σωτηρία τοῦ λαοῦ · ἔτι δὲ προστετέθη καὶ αὕτη ἡ φήμη, ὅτι καὶ ὁ Δούξ Ὁρλεάνς, ὅστις διὰ τὰ σωρηδὸν διαμεριζόμενα χρήματα, μὲ τὰ ὅποια

ἡπάτα τοὺς ἀπλοῖκούς θανείσας του, ἀπεκατεση τὸ εἶδ' αὐτον τοῦ λαοῦ, ἤθελεν ἐξορίσθῃ ὡσαύτως, ἢ μά-
λιστα ἤθελες κρεμασθῇ.

12. Ὁ μὲν ὄχλος ἤρπασε τότε πρῶτον τὰ ὄ-
πλα, οἱ δὲ εἰρηνικώτεροι πολῖται ἔπρεπε ν' ἀκολου-
θησωσιν, εἰν ἤθελον ν' ἀποφύγῃσι τὸν θάνατον· τὸ
πλῆθος εἰσώρμησεν εἰς τὸ Παλαί ρυῖαλ, καὶ παν-
ταχοῦ τότε ἠχολογεῖτο »ζήτω τὸ Ἔθνος! ζή-
τω ἡ Ἐλευθερία!« αἱ εἰκόνες τοῦ Ὁρλεάνς καὶ
τοῦ Νέκκερ περιεφέροντο μεταξύ ἐνὸς ἀναριθμήτου
πλήθους ἐν εἵδει θριάμβου. Τινὲς σρατιῶται ἔτρεξαν
πρὸς τὸν ἠθροισμένον λαὸν, προσπαθοῦντες νὰ τὸν
διαλύσωσιν, ἀλλὰ μὲ τοῦτο τότε ἐχύθη πλειότερον
αἷμα, καὶ ἠυξήθη ἡ ἀποσαία. Ὁ Πρίγκιψ Λαμβέσκ
σαμενος τότε μὲ τὸ ἱππικὸν τάγμα του ἐπὶ τῆς πλα-
τείας τοῦ Λουδοβίκου καλουμένης, ἐπρόσαξε μέρος
τῶν ἱππέων νὰ προχωρήσῃ κατ' ἐκείνων, ἀλλ' ὁ
ὄχλος περιέπαιξε τοὺς σρατιῶτας τότε, καὶ ἐλθοσά-
λει αὐτοὺς, θέλων ν' ἀποκόψῃ σχεδὸν καὶ τὴν ἐπι-
σροφὴν αὐτῶν. Ἐνταῦθα πρῶτον ἐπρόσαξεν ὁ Πρίγ-
κιψ νὰ ἐπιφέρῃ βίαν, καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπληγώ-
θησαν τινὲς ἐκ τοῦ λαοῦ. Τότε οἱ κώδωνες ἤρξαντο
νὰ ἠχῶσιν εἰς ὅλον τὸ Παρίσιον, καὶ εἰς τὰ περίξ

μερη, καὶ πάντες ἤρπασαν τὰ ὅπλα, καὶ ὠπλίσθησαν πρὸς μάχην. Ὁ Θόρυβος διήρκησε μέχρι βαθείας νυκτός· ἡ ἀνησυχία καὶ ὁ τρόμος ἔφθασεν εἰς ἀνωτατου βαθμόν. Ἐν πλῆθος κακούργων, ἐξηρημένου ἀπὸ τὸν Δοῦκα Ὁρλεάνς, εἰσώρμησεν εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, διήρπασε πάντα, ἔρριψεν ἔξω τῶν παραθυρίων ἐκεῖνα, ὅσα δὲν ἠδύνατο νὰ λάσῃ μεθ' ἑαυτοῦ, συνέτριψε τὰς θύρας τῶν οἰνοδοχείων, ἄφησε τὸν οἶνον νὰ χύνηται, ἀφ' οὗ πρότερον τοσοῦτον ἔπιον, ὥς τε τριάκοντα ἔξ' αὐτῶν εὗρον τὸν θάνατον πίνοντες. Ἄλλοι κακούργοι ἀπέλυσαν ἕως καὶ τοὺς μαινομένους ἐκ τοῦ οἴκου τῶν τρελλῶν.

13. Τῇ 13 ἐξηκολούθει ἔτι ἡ ἐπανάστασις· τὰ χρακώματα τῆς πόλεως, καὶ τὰ τελώνια κατελύθησαν, τὰ ἐργαστήρια τῶν ὅπλων διηρπάχθησαν, τὰ ἐργαστήρια τῶν τεχνιτῶν ἔμειναν χωρὶς ἐργάτας, καὶ μόνον οἱ ὀπλοποιοὶ, οἱ ξιφοποιοὶ, καὶ οἱ μολυβδοουργοὶ ἔπρεπε τότε νὰ ἐργάζωνται. Τὰ τῶν πραγματευστῶν ἐργαστήρια ἐκλείσθησαν, πάντες οἱ ἐγκάτοικοι ἐνησχολοῦντο εἰς τὸ νὰ ὀπλίζωνται· τὰ Ἀρχεῖα κατέλιπον τοὺς τόπους των, καὶ οἱ ἐκλεγεγμένοι τῆς συνελεύσεως, οἵτινες καὶ μετὰ τὴν τελείωσιν τῶν ὑποθέσεών των ἐξηκολούθουν ἔτι παρανόμως τὴν συνεδρίασιν, οἰκειοποιήθησαν τὰ ἐπαγγέλματα τῶν Ἀρ-

χείων της πόλεως. Οἱ πολῖται ἀπῆλθον εἰς τὰς φα-
 τρίας των, αἱ ὁποῖαι τότε ἔτι καταλύματα ἐνομί-
 ζοντο, διὰ νὰ ἐγγραφῶσι πρὸς ὀπλιτμόν· οἱ πλού-
 σιοι καὶ ἔγκριτοι κατέλιπον τὸ Παρίσιον καὶ ἀνεχώ-
 ρησαν· αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ ὀλοφύροντο εἰς
 τοὺς οἴκους· τυμπανισαὶ περιεφέροντο ἄνω καὶ κάτω
 εἰς τοὺς δρόμους, τυμπανίζοντες καὶ δίδοντες σημεῖον
 πρὸς ἐπανάσασιν· οἱ τολμηταὶ ἐμκίνοντο καὶ ἐθορύ-
 βουν· ἡ σύγχυσις τέλος πάντων ἦτο πάγκοινος. Συ-
 νάμα δὲ πάντες ἐζήτουν ὅπλα ἀπὸ τοὺς ἐκλεχθέντας
 προεστώτας· ὁ δὲ Φλέσσελες, ὁ Πρόεδρος, ἐπροσπά-
 θει μέχρις ἐσπέρας νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν λαόν. Τελευ-
 ταῖον ἔφθασαν περὶ τὴν ἐσπέραν τινὲς κιθῶται, αἱ
 ὁποῖαι εἶχον τὴν ἐπιγραφὴν Ἀρτιλερία, τὰ ἀναγ-
 καῖα δηλ. τῶν κανονίων. Οἱ αὐθάδης ὄχλος
 ἔτρεξεν εὐθύς μ' ἀλαλαγμόν πρὸς αὐτάς, ἀλλ' εὔρεν
 αὐτάς γεμάτας ἀπὸ παλαιὰ πανία· ὅθεν ἡ ὀργή,
 μάλιστα κατὰ τοῦ Φλέσσελες, ἀνέβη εἰς ἄμετρον βαθ-
 μόν· ἀλλ' οἱ θορυβοῦντες ἦσαν πολλὰ κεκοπιακότες,
 καὶ ἔπρεπε νὰ τραδιχθῶσιν εἰς ἀνάπausιν. Ἐντοσού-
 τω ἡ λύσσα τοῦ λαοῦ ἐφαίνετο ἐκ νέου καὶ διὰ νυκ-
 τὸς πότε ἐδῶ, πότε ἐκεῖ, μ' ὅλον τοῦτο καθησύχα-
 πέν ἔπειτα πανταχοῦ εὐτυχῶς.

14. Τῇ 14 ἦτον ὁ λαὸς πάλιν λίαν πρωΐ εἰς ἐπαπειλιτικὴν κίνησιν· οἱ ἐκλελεγμένοι προσεῳτες διὰ τὰ τὸν ἡσυχάσωσιν, ἐζήτησαν ἀπὸ τὸ κατάλυμα τῶν ἀπομάχων στρατιωτῶν ὅλα τὰ ἐκεῖ εὕρισκόμενα τυφέκια, τὰ ὅποια συνεποσοῦντο τριάκοντα χιλιάδες κατὰ τὸν ἀριθμὸν· ὁ ὄχλος ὅμως δὲν ἀνέμενε τὴν ἡσυχον παράδοσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἤρπασεν αὐτὰ μεβίαν, ἔτι δ' ἐπῆρε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ 6 κανόνια, τὰ ὅποια ἦσαν θεμένα εἰς τὸ προαύλιον, δι' ὧν εἰς ταύτην τὴν θορυβώδη περίεσιν πολλοὶ ἄνθρωποι ἐθανατώθησαν. Μόνον ἡ ἐκεῖ πλησίον τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου ἐλθετικὴ φρουρὰ ἔμεινεν ἡσυχῶς· μάλιστα τὰ ἐκεῖ στρατοπεδεύόμενα Ἑλβετικά τάγματα ἐτραβίχθησαν εἰς τὴν Βερσαλλίαν. Εἰς τὸ Παρίσιον ἦσαν τότε περίπου τῶν ἐξήκοντα χιλιάδων ἄνδρες τακτικῶς ὡπλισμένοι, καὶ πολλὰ πλήθη ἀόπλων ἀνδρῶν ἠνώθησαν μετ' αὐτῶν· ἀλλ' ὕσερουντο τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἀναγκαῖα. Εἶναι δὲ ἀληθές, ὅτι διεμερίσθησαν πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἡδὴ πεντακόσαι λίτραι πυρίτιδος κόνεως μετὰ μεγαλῶτατον κίνδυνον εἰς ἓν οἶκημα τοῦ Βουλευτηρίου· ἀλλ' ἡ ποσότης αὕτη ἦν πολλὰ ὀλίγη διὰ τὸ τοποῦτον μέγα πλήθος λαοῦ· Ἐνόμιζον ὅμως, ὅτι ἡ Βασιλλία *) ἦτο γεμάτη ἀπὸ πο-

*) Ἡ Βασιλλία ἦν ἐν παλαιῶν οἰκοδόμημας εἰς τὸ ὅποιον

λεμικά ἐφόδια, τὰ ὅποια ἦσαν θεωρισμένα διὰ νὰ ἀποκαταστήσωσι τὸ Παρίσιον εἰς σωροὺς λίθων, καὶ ταῦτα ἦσαν οὖν αἷτια, τὰ ὅποια ἐκίνησαν τοὺς σασι-
 ζας, καὶ τοὺς σασιαζομένους, νὰ χαλάσωσι τοῦτο τὸ τερατῶδες οἰκοδόμημα. Οἱ ἐκλελεγμένοι Προε-
 σῶτες ἐπεμφαν ἕνα ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸν Φρουράρχην τούτου τοῦ Φρουρίου, δηλ'. πρὸς τὸν κύριον Λωνάϊ, διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσωσι περὶ τούτου· οὗτος δὲ ἔδωκε τὸν λόγον τῆς τιμῆς του, ὅτι δὲν ἤθελεν ἀρχίσῃ οὐ-
 δὲν ἐχθρικὸν κίνημα, ἐὰν μόνον ὁ λαὸς δὲν ἤθελεν ἐπιφέρει τινα βίαν κατὰ τοῦ Φρουρίου.

15. Ἡ Βασιλλία ὅμως ἦτον ἐν πολλὰ ὑψηλὸν καὶ ἰσχυρῶς ὠκοδομημένον Φρούριον, τοῦ ὁποίου αἱ εἰσοδοὶ ἠδύναντο νὰ ὑπερκασιπθῶσι καλῶς· ἀλλ' ἦτο μόνον μὲ 15 κανόνια προβλεμμένων, καὶ ἐφυ-
 λάττετο μόνον ἀπὸ 15 στρατιώτας, οἱ ὅποιοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν γεγηρακότες, ἀπόμαχοι στρατιῶται· καὶ τὰ κανόνια ἦσαν τόσον μικρὰ, ὥστε ἠδύναντο μόνον νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς πανηγυρικὰς καὶ χαρμο-
 σύλους βολὰς, ὅχι ὅμως καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν. Αὐ-
 τὸ τὸ Φρούριον ἦτο πρότερον τὸ δυσυχὲς κατάλυμα

ἐφυλακῶντο οἱ πταίσει, καὶ εἰς ταύτην τὴν περίσσειαν κατηδάρισθη.

πολλῶν δεσμωτῶν τοῦ Βασιλείου, ὡς κακούργων νομιζομένων ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι ἐρρίπτοντο ἐκεῖ μόνου διὰ συνεργείας τῆς πονηρίας τῶν διαφόρων τάξεων Αὐλικῶν· ἐπὶ τοῦ τελευταίου Βασιλέως ὁμως ἦτο Δεσμωτήριον μόνον ἀποθεσβεγμένων κακούργων τοῦ Βασιλείου, ἐξ ὧν, περὶ ὧν νῦν ὁμιλοῦμεν ἐνταῦθα, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν μόνον 7 εὐρίσκοντο ἐκεῖ κλεισμένοι. Ὡσαύτως δὲν εὐρίσκοντο ἐκεῖ πλεον ἐκεῖνα τὰ Βασιλικὰ τιμωρητικὰ ἐργαλεῖα, διὰ τῶν ὁποίων εἰς τοὺς παρελθόντας καιροὺς ἢ τῶν Αὐλικῶν μηχανορραφία ἠνάγκαζε τὰ δυσυχῇ θύματα νὰ ὁμολογῶσι τοιαῦτα ἐγκλήματα, τὰ ὅποια δὲν ἔπραξαν πατέ.

16. Εὐθύς δε, ὡς οἱ ἀπεσπλημένοι ὑπέσρεψαν, ἐρρίφθη ἐν κανόνιου ἐκ τῆς Βασιλλίας, τὸ ὅποιον ἂν καὶ χωρὶς σφαίρας, ἀλλ' ὁμως ἐνήργησεν εἰς τὸν λαὸν πάγκοινον παροργισμόν· διότι πολλαὶ χιλιάδες ἀνδρῶν, ὠπλισμένων μὲ τυφέκια, ξίφη, μαχαίρας καὶ ἀξίνας ἔτρεξαν τότε εὐθύς εἰς τὸ ὀχύρωμα. Δύω τολμηροὶ νέοι ἀνέστησαν ἀκροποδητὶ ἐπὶ τὴν σέγην τοῦ οἰκήματος τῆς φυλακῆς, καὶ ἀπέκοψαν μὲ ἀξίνας τὰς ἀλύττους τῆς κρεμαστῆς γεφύρας, ἥτις εὐθύς ἔπεσεν· ἡ φρουρὰ ὁμως τότε δὲν εἶχε κάμη ἔτι σὺν δερμίαν βολὴν κανονίου, ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ λαὸς ἤρξατο νὰ τυφεκίζῃ τοὺς στρατιώτας, τότε πρῶτον ἐρρίψε τυ-

φείκια καὶ ἡ φρουρά· ὁ δὲ μανιώδης ὄχλος ἀνεχώρησε τότε ὀπίσω. Εὐθύς ὅμως μετὰ ταῦτα ἤρξατο ἐκ νέου ἡ ὁρμή. Τὸ οἶκημα τῆς φρουρᾶς ἐκάη, ὁμοίως καὶ ἡ οἰκία τοῦ Φρουράρχου, καὶ τὰ μαγειρεῖα. Ἡ φρουρά ἤθελε μὲν νὰ παραδοθῇ μὲ συνθήκας, ἀλλ' ὁ ὄχλος δὲν ἐδέχθη ταύτην τὴν παράδοσιν· ἀλλ' εἰτεχώρησεν εἰς ὅλα τὰ οἰκήματα, συνέτριψεν ὥστε εὗρεν ἔμπροσθέν του, ἔσφαξε τῆς φρουρᾶς τὸ μεγαλύτερον μέρος, ἔσυρε τὸν Φρουράρχην ἕως εἰς τὸ Βουλευτήριον, καὶ ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Τὸν δὲ Φλέσσελες ἐπέπληττον τότε, ὅτι τάχα ἔπλεξεν μουσικὰς συμφωνίας μὲ τὸν Λωναῖ, τὸν ὅποιον καὶ ἐκήρυξαν ἔνοχον διὰ ἄλλα ἐπιχειρήματά του κατὰ τῆς εὐτυχίας τοῦ λαοῦ. Οὗτος γινώσκων καλῶς τὴν ἀθωότητά του, δὲν ἠθέλησε πλέον ν' ἀφιερωθῇ περαιτέρω διὰ τὸν κοινὸν λαόν, καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ὑπῆγεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀλλ' ἐφονεύθη ἔπειτα εἰς τὴν Κρεβδεπλατεῖαν λεγομένην. Αἱ κεφαλαὶ τούτων τῶν δύο ἐναρέτων ἀνδρῶν περιεφέροντο εἰς ὅλην τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ μαινομένου καὶ θορυβώδους ὄχλου εἰς δύο λόγχας, ἐπὶ σκοπῇ νὰ διεγείρῳσι καὶ ἄλλους εἰς παρομοίους φόνους. Ἐξ ὧν διηγήθημεν, βλέπει ἕκαστος, ὅτι δὲν ἤθελεν νὰ εἶναι πρᾶγμα γελοιοῦδ-

ξερον, ὥς, ἐάν τις ἤθελε νὰ παύσῃ τὴν κυρίευσιν τῆς Βασιλίας ὥς μίαν ἡρωϊκὴν πράξιν.

17. Ἡ ἀκόλουθος νύξ ἐγέμισεν ὅλους τοὺς Παρισίανους μὲ φρικτὸν φόβον καὶ τρόμον. Κακοποιότητες ἀνθρώποι διεφήμιζον, ὅτι ἤρχοντο ἤδη πεντήκοντα χιλιάδες στρατιῶται κατὰ τῆς πόλεως, ἐπὶ σκοπῷ νὰ τὴν καύσωσι, καὶ νὰ φονεύσωσιν ὅλους τοὺς ἐγκατοίκους. Τότε εἰς ὅλας τὰς πλατείας ἐφώναζον, εἰς τὰ ὅπλα! εἰς τὰ ὅπλα! καὶ ὅστις τότε ἠδύνατο νὰ βαρῇ ὅπλα, ἤρπαζεν αὐτά· οἱ λοιποὶ δὲ ἔφερον λίθους καὶ δοκοὺς εἰς τὰ ἀνώτατα πατώματα τῶν οἰκῶν, διὰ νὰ συντρίψωσι τάχα τοὺς μέλλοντας ἐλθεῖν στρατιώτας, ἐὰν ἤθελον ἐφορμήσῃ εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους. Τοῦτο τὸ σκιῶδες φάντασμα ἐτρόμαζεν ὅλους δι' ὅλης τῆς νυκτός. Οἱ ἐκλελεγμένοι προεσώτες ἐφρόντιζον μὲν διὰ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσωσι τὰς κατὰ μέρος φοβικὰς πράξεις. Ἡ Ἀυλὴ καὶ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις εἰδοποιήθησαν ἀρκετὰ ἐγκαίρως περὶ πάντων τούτων τῶν συμβεβηκότων· ἡ μὲν Ἐθνοσυνέλευσις διὰ τῶν ἐκλελεγμένων αὐτῆς προεσώτων, ἡ δὲ Ἀυλὴ διὰ τῶν ἀξιωματικῶν αὐτῆς. Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἔστειλε πρὸς τὸν Βασιλέα διαφόρους ἀγγέλους διὰ τὸν ἀπομακρυσμὸν τῶν στρατευμάτων, καὶ διὰ τὴν ἀπο-

βολὴν τῶν προτέρων συμβούλων, ἀλλ' αἱ ἀποκρίσεις τοῦ Βασιλέως ἐφαίνοντο εἰς αὐτοὺς, ὅτι δὲν ἦσαν εἰς τοῦτο ἱκανῶς ἀναπαυτικά·

18. Τῇ 15 ἐν ᾧ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἐνησχολεῖτο νὰ ξεῖλῃ ἄλλην νέαν ἀναφορὰν πρὸς τὸν Βασιλέα, τότε ἀνήγγειλε πρὸς αὐτὴν ὁ Δούξ Λιανκούρτ τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως, πρὸς τὸν ὁποῖον μόνος αὐτὸς ὁ Δούξ παρέστησεν, ὁποῖος κίνδυνος ἐφοβέριζεν αὐτόν, ἐὰν ἐπὶ μακρύτερον ἤθελεν ἀναθάλλῃ τότε τὴν εἰς τοῦτο συγκατάνευσίντου. Ὁ Βασιλεὺς εἰσῆλθεν τότε εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, χωρὶς τινος παρατάξεως, παρ' οὐδενὸς ἄλλου συνοδευόμενος, εἰμὴ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶντου· ὅπου ἀπεδείχθη ἔτοιμος ν' ἀπομακρύνῃ τὰ στρατεύματα ἀπὸ τὴν Βερσαλλίαν καὶ Παρίσιον, ν' ἀνακαλέσῃ τὸν Νέκκερ καὶ τοὺς συμβούλους, καὶ νὰ μὴ δέχεται πλέον παρ' οὐδενὸς ἄλλου συμβουλὴν, εἰμὴ ἐκ μόνης τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Εἰς τὸν ἐπίλογον τῆς ὁμιλίας του παρεκάλεσε νὰ κοινοποιήσωσι τοὺς σχασμοὺς του εἰς τὴν Μητρόπολιν. Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τότε ἐκπληκτος ἀπὸ χαρὰν γενομένη διὰ ταύτην τὴν σαφήνειαν τοῦ Βασιλέως, ἠνώθη μετ' αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐπέσρεψε ὀπίσω, καὶ συνώθευσεν αὐτόν μὲ χαρμοσύνους προσφωνήσεις μέχρι τῆς Βασιλικῆς κατοικίας. Ἐπει-

ἐς ἄλλή μίᾳ προεδεία εἰς τὴν Μητρόπολιν, τῆς ὁποίας προεσώς ἦν Λαφαυέττε, ὁ τότε ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, μεταξύ τῆς ὁποίας εὕρισκετο καὶ ὁ Βαῖλλυ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Παρισίου. Ἐλθόντων δὲ τούτων εἰς τὸ Παρίσιον, καὶ γνωστοποιησάντων τὴν χαρμόσυνον εἰδῆσίν των, ὁ λαὸς ἔφθασεν εἰς ἀνώτατον βαθμὸν ἐκστατικῆς χαρᾶς. Εἰς τὴν μέθην τοῦ χαρμοσύνου τούτου ἀλαλαγμοῦ, ἀνηγόρευσεν ὁ λαὸς τὸν μὲν περίφημον Ἀστρονόμον Βαῖλλυ, Πολιτάρχην τοῦ Παρισίου, τὸν δὲ Λαφαυέττε πρῶτον διοικητὴν τοῦ Παρισιακοῦ στρατεύματος. Ἐπειτα ἐπορεύθη αὐτὸς μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν πρωτεύουσάν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃσι τὸν Θεὸν μὲ μίαν δοξολογίαν διὰ τὴν ἀποκατασταθεῖσαν εἰρήνην. Τότε ὅλοι οἱ ἀγαθοὶ πολῖται ἀνέμενον μεθ' ἡσυχίας εἰρηνικωτέρους καιροὺς· ἀλλὰ τὸ μουσικὸν σασσιῶδες μέρος τοῦ Ὁρλεάνς ἔβλεπε ταύτην τὴν μακαρίαν μεταβολὴν μὲ μεγίστην ἀδμονίαν.

19. Τῇ 16, μόλις γενομένης ἡμέρας, ἦλθεν ἐν πλῆθος ἀνευχαρίστων πρὸς τοὺς προεσώτας τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, καὶ ἐδείκνυνεν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς εἰλικρινοῦς καὶ ἀθώας γνώμης τοῦ Βασιλέως. Ὁ Πολιτάρχης ὠμίλησε μὲ φανεράν ἀντίστασιν ἐναντίον μιᾶς τόσοσιν ἀθεμελιώτου ὑποψίας· καὶ ὅμως τινὲς ἐ-

ζήτησαν νὰ παρακαλέσῃ ὁ Βαῖλλυ τὸν Βασιλέα διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος εἰς τὸ Παρίσιον. Οἱ μὲν ἐπίτροποι τότε ὑπέγραψεν εἰς τὴν Βερσαλλίαν, ὁ δὲ Μουνιέρ ἔδωκε πληροφορίαν περὶ ὅλης τῆς Πρεσβείας· ὅτε δὲ συνεβουλευόντο περὶ μιᾶς ἄλλης πρεσβείας πρὸς τὸν Βασιλέα, τότε ἦλθε μία ἀγγελία παρ' αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἐγνωστοποιεῖ, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ ἀφεύκτως τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν εἰς τὸ Παρίσιον. Ἡ Βασιλικὴ φαμίλια ἔτρεμε τότε διὰ ταύτην τὴν ἀπόφασιν τοῦ Βασιλέως ἐμποδίζουσα αὐτὸν, ἀλλ' αὐτὸς ἔμεινεν ἀμετάδελτος εἰς τὴν ἀπόφασίντου. Χωρὶς Ἀυλικῆς συνοδίας λοιπὸν, χωρὶς σωματοφυλάκων, μόνου ὑπὸ τεσσάρων ἀξιοματικῶν συνοδευόμενος, εἰς ἓν ἀπλοῦν ἀμάξιον, μὲ μόνην ἀπλὴν πολιτικὴν ἐνδυμνάσιαν ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Καθέδραν. Τὸν ἴδιον καιρὸν ἐπρόσβαξε νὰ γνωστοποιήσωσιν, ὅτι ἤθελε ν' ἀνακαλέσῃ τὸν κύριον Νέκκερ. Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἐδηλοποίησε ταύτην τὴν διπλὴν Βασιλικὴν ἀπόφασιν εἰς τὴν Καθέδραν. Ἐν τοσοῦτῳ οἱ ἐκλελεγμένοι Προεσῆτες ἀπεφάσισαν ταύτην τὴν ἡμέραν νὰ κρημνίσωσι τὴν Βασιλλίαν. Ἡ νύξ τῆς 16 ἐπὶ τὴν 17 ἡμέραν τοῦ Μηνὸς, διήλθεν εἰς τὸ Παρίσιον ἀρκετὰ ἡσυχος. Ὁ πνευματικὸς Φεβέρ, ὅς τις καθ' ὅλον τὸν καιρὸν ἐφύλαττε ὑπὲρ τὰ

400 καντάρια πυρίτιδος κόνεως ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, μετέφερεν αὐτὴν μὲ τρόπον ἀσφαλῆ εἰς ἄλλοτι μέρος. Προσέτι οἱ ἐκλελεγμένοι Προεσῶτες συνεβουλεύοντο τότε μεταξύ των κατὰ τίνα τρόπον νὰ ὑποδεχθῶσι τὸν Βασιλέα. Ἦδη περὶ τὴν μίαν ὥραν τοῦ ὀρθρου τῆς 17 τοῦ Ἰουλίου, ἦλθον οἱ δώδεκα ἐπίτροποι τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτοῖς τὸν ἐρχομὸν τοῦ Βασιλέως.

20. Ὁ ὀρθρου βαθέως τῆς 17 ἡμέρας τούτου, ὁ Βασιλεὺς ἤρξατο τῆς ὁδοιπορίας του, συνωδευμένος ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν πολιτῶν τῆς Βερσαλλίας στρατεύματος, καὶ ἀπὸ πολλότατα μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ὁλη ἡ ὁδὸς, τὴν ὁποίαν αὐτὸς διήρχετο, ἦτο γέμουσα πλήθους ἀνθρώπων· οἱ πλείοτεροι τούτων ἦσαν ὠπλισμένοι μὲ τυφέκια, μαχαίρας, ἀξίνες, ἐγχειρίδια, μὲ δεικράνια καὶ μὲ ἄλλα παρόμοια ἐργαλεῖα, καὶ μόνον ὀλίγοι ἦσαν ἄοπλοι. Περὶ τὴν Βασιλικὴν ἁμαξάν ἐκυρίευσεν ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μία βρθεῖα σιωπῇ, ἥτις διεκόπτετο μόνον ἐνίοτε μὲ μανιῶδες τι ἐκφώνημα „ζήτω τὸ Ἔθνος!“ οὔτε μία ὅμως φωνὴ ἔκραζε „ζήτω ὁ Βασιλεὺς!“ Ὅταν τὸ ἁμάξιον ἔφθασεν εἰς τὴν Ἐπικράτειαν τῆς καβέδρας, οἱ τῆς Βερσαλλίας πολιτικοὶ στρατιῶται

ἄφησαν αὐτὸ, παραδόντες το εἰς τὸ πολιτικὸν ἐρα-
 τευμὰ τοῦ Παρισίου. Ὁ Βασιλεὺς δὲ ὅλης τῆς ὁδοῦ
 ἦτο βεβυθισμένος εἰς βαθεῖς συλλογισμούς, καὶ ἐς
 ἄκρον περίλυπος. Τοιοῦτῳ τρόπῳ λοιπὸν ἔφθασεν εἰς
 τὰς πύλας τῆς Μητροπόλεως, ἔμπροσθεν τῶν ὁποίων
 ἀνέμενεν ὁ Πολιτάρχης τοῦ Παρισίου, καὶ παρέδω-
 κεν εἰς αὐτὸν τὰς κλεῖς τῆς πόλεως μὲ μίαν βρα-
 χεῖαν μὲν, ἀλλὰ πολλὰ διὰ ἑνα τοσοῦτον φιλόσο-
 γον Βασιλέα ἀνιαρὰν ὁμιλίαν, λέγων πρὸς αὐτόν,
 „Εὐρίκος ὁ δ'. ἐκυρίευσέ ποτε τὸ Πα-
 ρίσιον, τῶρα ὅμως αὐτὸ τὸ Παρίσιον
 ἔχει κεκρατημένον τὸν Βασιλέα τοῦ“
 Ἐκ τῆς Πύλης μέχρι τοῦ Βουλευτηρίου ἕσαντο ἐ-
 κατέρωθεν οἱ Πολιτικοὶ ἐρατιῶται, μεταξὺ τῶν ὁ-
 ποίων γυναικῆς τε καὶ Ἱερομόναχοι ἦσαν μεμιγμένοι,
 κρατοῦντες σπαθία καὶ τυφέκια • ὀπισθεν δὲ ἕσαντο
 ἄλλοι ἄνθρωποι, ἔχοντες ἀνὰ χεῖρας πολλοὺς κλάδους
 δάφνης. Πολλάκις ἠκούετο κραυγὴ, „ζήτω ὁ Βαίλ-
 λυ! ζήτω ὁ Λαφαῦέττε! ζήτωσαν οἱ
 ἐκλελεγμένοι Προεσῶτες! ζήτω τὸ
 Ἐθνος!”

21. Ὅταν λοιπὸν ἡ παράταξις ἔφθασεν εἰς τὸ
 Βουλευτήριον, κατέβη ὁ Βασιλεὺς ἐκ τῆς ἀμάξης,

καὶ ἀνέβη τὴν κλίμακα τρέμων. Ὁ λαὸς ὠθεῖτο ἐν-
ταῦθα τοσοῦτον σωρηδόν, ὥς ἦτο φόβος διὰ αὐτὸν
τὸν ἴδιον Βασιλέα. Τινὲς τῶν ἐκλελεγμένων Προε-
σώτων ἤθελον ν' ἀπομακρύνωσι τὸν λαόν, ἀλλ' ὁ
Βασιλεὺς ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, „**Αφίσατε τὸν
λαὸν νὰ πλησιάζῃ· διότι αὐτὸς κάμ-
νει τοῦτο ἐξ ἀγάπης.**“ Ὁ Πολιτάρχης ἐ-
νεχείρισεν εἰς αὐτὸν τότε μίαν Ἑθνικὴν Κοκάρδαν
*) ἐκ τριῶν χρωμάτων, λευκοῦ, κυανοῦ, καὶ
ἐρυθροῦ. Ὁ Βασιλεὺς ἔσκησεν αὐτὴν ἀμέσως ἐπὶ τὸν
Πῆλόν του, καὶ τότε πρῶτον ἤχησε τὸ „**ζήτω ὁ
Βασιλεὺς!**“ Τινὲς δ' ἔκραζον, **Ὁ Βασιλεὺς
ἡμῶν! Ὁ Πατὴρ ἡμῶν!** Ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς
τὴν κορυφὴν τῆς σκάλας, οἱ ἐκλελεγμένοι Προεσῶ-
τες εἰσῆγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνοδικόν. Τότε ἐκάθι-
σεν ἐπὶ τοῦ θρόνου φορῶν τὴν Κοκάρδαν ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς του. Οἱ ἐκλελεγμένοι Προεσῶτες ἐσάθησαν
πέριξ αὐτοῦ, ὡς μία φυλακὴ, καὶ ἐζήτουν νὰ γυμνώ-
σωσι τὰ ξίφη των· αὐτὸς ὅμως παρεκάλεσεν αὐτοὺς
νὰ τὰ βάλωσιν εἰς τὰς θήκας, τὸ ὅποιον καὶ ἐγένε-
το. Ὁ Πρόεδρος ὡμίλησε πρὸς αὐτὸν, ὁ δὲ Βασι-

*) Σημεῖον τι κατασκευασμένον ἀπὸ τενίας (παντλίκας) το
ὅποιον φορεῖται ἐπὶ το Καπέλον.

λεὺς ἀπεκρίθη ἔτι μὲ τρέμουσαν φωνὴν „Ὁ λαὸς μου δύναται πάντοτε νὰ εἶναι βέβαιος περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης μου.“

Ἐπειτα ὠμίλησαν ἄλλοι τρεῖς τῶν ἐκλελεγμένων μὲ βραχυλογίαν· ὁ δὲ Βασιλεὺς εἶπε πρὸς τοὺς Προεστώτας „Κύριοι μου, ἐγὼ δέχομαι τὴν σύστασιν τοῦ πολιτικοῦ στρατεύματος, ἀλλ' ἐσεῖς δὲν δύνασθε νὰ μοὶ δείξητε τὴν πρὸς ἐμὲ εὐνοϊάν σας κάλλιον, παρὰ ἂν ἀποκαταστήσητε τὴν Κοινὴν εὐτυχίαν. Κύριε Βαῖλλυ, μοὶ ἀρέσκει, ὅτι ἦσθε Πολιτάρχης, καὶ σὺ Κύριε Λαφαϋέττε Κυβερνήτης αὐτοῦ. γνωστοποιήσατε εἰς τὸν λαόν μου τούτους τοὺς στοχασμούς μου.“ Ὁ Βαῖλλυ ἔκαμε τοῦτο, καὶ τότε ἤχησεν ἐκ πάντων τῶν μερῶν μέγας κρότος χειρῶν· ὁ λαὸς ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τότε τὸν Βασιλεα καὶ ἐκ δευτέρου, ὅθεν ὑπῆγεν εἰς τὸ παραθύριον, καὶ τότε ἐν χιλιοπλάσιον, ζήτω ὁ Βασιλεὺς! ἤχησε πάλιν πανταχόθεν.

22. Καταβάντος τοῦ Βασιλέως ἐκ τοῦ συνοδίου, ὁ λαὸς ὥρμισε συνθλιβόμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐφί-

λει τὰς χεῖρας, τὰ ἱμάτιά του, καὶ αὐτὰ τὰ ἴχνη
 τῶν ποδῶν του· καὶ δὲν ἔπαυσεν κρᾶζαντες συνεχῶς,
 ζήτω ὁ Βασιλεύς! Ἀφ' οὗ δ' ἀνεχώρησεν ἐκ
 τοῦ Βουλευτηρίου, οἱ Παρισιᾶνοι ἐνθουσιῶντες ἀπὸ
 χαρὰν, ἐγέμισαν τοὺς Ἴππους καὶ τὴν Ἀμαξίαν του
 μετὰ Κοκάρδας. Ἐπανελθόντος δὲ εἰς τὴν Βερσαλλίαν,
 ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησίν του ἡ Βασίλισσα, καὶ
 ὅλη ἡ Ἀυλὴ μ' ἀνεκλάλητον χαρὰν· ἡ ἑπειδὴ αὐτοὶ
 εἰς τὴν ἀπουσίαν ταυ ἐφοβοῦντο πᾶν κακὸν διὰ αὐτάν.
 Τὴν ἀκόλουθον νύκτα ἐγένετο φωτεχυσία εἰς ὅλον τὸ
 Παρίσιον. Τὸ μέρος τῶν Αὐλικῶν ὅμως ἔβλεπε κα-
 λῶς, ὅτι ὁ ἀφανισμὸς τῶν βέβαια τότε ἐγγίζει· ὅθεν
 ὁ σύμβουλος Βρετεβίλλ ἐγένετο ἀφανής· ἡ φαμίλια
 Πολιναὶκὴ ὑπῆγεν εἰς τὸ Βασιλεῖον, πάλιν πρωτεύουσαν
 τῆς Ἑλβετίας. Ὁ Ἀρχιστράτηγος Βράλλιο μετὰ τοὺς
 πρώτους πολεμάρχους καὶ ἀξιωματικούς του εἰς τὸ
 Λούξεμβουργ· Ὁ Κόμης Ἀρταῦ, καὶ ὁ Πρίγκιψ
 Κοκδὴ εἰς τὸ Κοθλέντζ· ὅπου εὐθὺς μετὰ ταῦτα ὅ-
 λοι οἱ δυσσηρεσχημένοι συνηθροίσθησαν· ὥστε ἐλέγετο
 τότε, ὅτι ἡ Ἀυλὴ τῆς Γαλλίας εὐρίσκετο εἰς τὸ Κο-
 θλέντζ· ἡ Βασίλισσα ὅμως καὶ ὁ Κόμης ἀπὸ Προ-
 βάντζ ἔμειναν εἰς τὴν Βερσαλλίαν.

23. Ἀλλ' εἰς τὴν Μητρόπολιν θεήρουν εἰσέτι
 οἱ βρασμοί· διότι ἐπαραπονοῦντο δημοσίως, ὅτι οἱ

στρατιῶται ἐφαρμακεύθησαν εἰς τὰ καταλύματα των·
 ἠρευνήθη ὅμως τὸ πρᾶγμα καὶ εὗρέθη πάντῃ ψευδές.
 Τῇ 18 ἐγένετο πάλιν ἓν κίνημα ὑπὸ δύο εὐγενῶν,
 τὸ ὁποῖον δευτέραν φοράν ἔπρεπε νὰ ἐπισπάσῃ μετ'
 ἑαυτοῦ μεγάλα ἐπακολουθήματα· καὶ βέβαια διὰ
 τὴν ταχύτητα, μετ' ἣν ὁποῖαν ἐπράχθη, δὲν ἐδύνάτο
 νὰ ἔχῃ καλὰ ἐπακολουθήματα. Ὁ Μαρκεζὺς Φουρ-
 νιέρ, καὶ ὁ Κόμης Βελλεβοῦ ἦλθον εἰς τὸ Βουλευ-
 τήριον, καὶ παριστάμενοι ἐνώπιον τῶν Βουλευτῶν,
 ἀπηρνήσαντο δι' ὅλου τὴν εὐγένειάν των, καὶ ἐφάνη-
 σαν, ὅτι δὲν ἐζήτουν ἄλλην τινὰ ἐπὶ κλησιν, εἰμὴ
 τὴν προσηγορίαν μόνον ἑνὸς Γαλλικοῦ πολίτου. Ἐν-
 νουήθη τις ὑπὸ τὸ ὄνομα εὐγένειαν ὅτι θέλει, δὲν
 δύναται ὅμως νὰ δικαιολογήσῃ τὸ ἐπιχείρημα τούτων
 τῶν δύο εὐγενῶν. Ἐὰν τὸ σύστημα καὶ ἡ βῆσις τῆς
 εὐγενείας εἶναι πρᾶγμα ἐπαινετὸν, οὐχὶ ὅμως κατὰ
 τὴν καθημερινὴν χρῆσιν, ἀλλ' ὥς σύστημα τοιοῦτον,
 τὸ ὁποῖον ἐγένετο πρὸς ὠφελείαν πολλῶν, πρὸς ὠ-
 φελείαν τῶν κοινῶν πραγμάτων, καὶ σχεδὸν εἰς τοι-
 αῦτα περισσιν, εἰς τὰ ὁποῖα ἄλλοι τινὲς δὲν ἠδύ-
 ναντο νὰ τὸ ματαχειρισθῶσιν εὐκόλως· βέβαια ἦτο
 πάντῃ ἄπρεπον ν' ἀπαρνηθῶσιν αὐτὸ, διότι διὰ τῆς
 τοιαύτης ἀρνήσεως ἐξαλείφετο πάντῃ ἡ ἀνάμνησις
 τοῦ δικαίου, ἡ ὁποία ἀνάμνησις παριστᾷ ἕνα

ισχυρὸν ἐρεθισμὸν πρὸς μίμησιν, καὶ πρὸς αὐξήσειν παραπλησίων ἔργων. Οὗτος ὁ ἐρεθισμὸς ὅμως ἔπρεπε ν' ἀφανισθῇ διὰ τοῦτου τοῦ ὀξέως κινήματος ἀπερι-σχέπτων τινῶν ἀνθρώπων πρὸς ζημίαν τοῦ Γαλλικοῦ Ἔθνους. Τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα αὐτῶν τῶν δύο εὐ-γενῶν ἦτον ἐς ἄκρον ἀξιοκατηγόρητον· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῦ παρεκινήθησαν νὰ καῶσι καὶ ἄλλοι ἀμβλύνο-νες, ὑποβολιμαῖοι, ἢ ἀπρόβλεπτοι, ἢ καὶ ἡπατη-μένοι ἄνθρωποι μίαν τοιαύτην παρομοίαν ἄρνησιν τοῦ δικαϊώματος τῶν προγόνων των, οἵτινες εἰς καιροὺς πολέμων ἐδείχθησαν ἀνδρεῖοι ἐλευθερωταὶ τοῦ Ἑθ-νους, ἢ εἰς καιρὸν εἰρήνης, πατέρες καὶ κηδεμόνες αὐτοῦ. Ἐὰν ὅμως ἡ εὐγένειά των ἐπεσηρίζετο εἰς ἓν ἡγορασμένον καὶ πληρωμένον διπλῶμα, τότε ἔπρεπε πολλῶν μᾶλλον νὰ φερθῶσι, καὶ νὰ πολιτευθῶσιν εἰς τούτους τοὺς κριτικούς καιροὺς οὕτως, ὥς ν' ἀξιω-θῶσιν ἑνὸς ἀπληρώτου διπλώματος εὐγενείας. Ἀλλ' ἐὰν ἡσθάνωντο, ὅτι ἦσαν ἀνίκανοι εἰς τοῦτο, ἔπρεπε νὰ γνωστοποιήσωσι τὴν κυρίως αἰτίαν, καὶ νὰ συμ-βουλευθῶσι μ' ἄλλους ἄνδρας, οἵτινες ἦσαν κατὰ τὴν εὐγένειαν ἀξιώτεροι αὐτῶν. Ἀλλ' ἄς ἔλθωμεν πάλιν ἐπὶ τὸ προκείμενον.

24. Εἰς ταύτην τὴν ἰδίαν ἡμέραν συνέδῃ καὶ ἕλλο συμβεβηκὸς ἀλιγώτερον ἀξιόμεπτον, ἴσως δὲ

καὶ ἄξιον οὐ σμικροῦ ἐπαίνου. Μία εἰδοποίησις ἐτέθη εἰς ὅλας τὰς γωνίας τῆς πόλεως, δι' ἧς ἐγίνετο ὑπόσχεσις εἰς ἕκαστον βαναυσοδούλον νὰ λάβῃ 6 φράνκα δῶρον, ὅς τις ἐξ' αὐτῶν ἀφήσῃ τὰ ἀνὰ χεῖρας ὅπλα, καὶ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐργασίαν του. Ἦτον ἄραγε ἕκαστος βέβαιος, ὅτι εὐρίσκετο τότε τοσαύτη ποσότης χρημάτων, συνηθροισμένη καὶ παρούσα, διὰ νὰ πληρωθῇ αὕτη ἡ ὑπόσχεσις, μάλισα εἰς τὸ τοσοῦτον τερατώδες πλῆθος τῶν βαναυσοδούλων, οἵτινες ἦσαν τότε εἰς τὸ Παρίσιον; Ἡδύνατό τις νὰ θεμελιώσῃ ἐπάνω εἰς ταύτην τὴν προκήρυξιν τὴν ἐλπίδα ὀθηνεκοῦς τινος ἡσυχίας; Πόσοι ἄραγε ἐκ τούτων τῶν δούλων ὑπῆρχαινον σήμερον εἰς τὴν ἐργασίαν των, τῇ δὲ ἐπαύριον ἐλάμβανον τὸν 6, ἢ δώδεκα φράνκα μισθόν των, ἔπειτα δὲ πάλιν ἠνοῦντο μὲ τοὺς θορυβοποιούς; Δὲν εὐρίσκοντο ἄραγε μεταξὺ τούτου τοῦ τερατώδους πλῆθους τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες τότε εἰς τὸ Παρίσιον διέτριβον, ἄλλοι περισσότεροι, τοὺς ὁποίους ἔπρεπε νὰ φραδῇται τις μᾶλλον τῶν εἰρημένων δούλων; Κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἔφερον τέσσαρες ἐπίτροποι 45 χιλιάδες φράνκα εἰς τὸ Παρίσιον, διὰ νὰ τὰ διαμερίσωσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς πόλεως. Ἀλλὰ πόσον μέρος ἄραγε ἀνῆκεν ἐκ ταύτης τῆς ποσότητος εἰς ἕνα πτωχόν; Μόνος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Παρισίου συ-

νεισέφερεν εἰς ταύτην τὴν ποσότητα 20 χιλιάδες φράγκα. Πόσον μεγάλη λοιπὸν ἠδύνατο νὰ γένη ἡ ποσότης, εἰάν ὅλοι οἱ ἐπίτροποι τῶν Ἐπαρχιῶν ἤθελον συνεισφέρειν ἀναλόγως;

25. Τῇ εἰκοσῇ πρώτῃ οἱ βανουσοδοῦλοι δὲν εἶχον λάβῃ ἔτι τὰ ὑποσχεθέντα αὐτοῖς χρήματα· ὅθεν οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸ Προάσειον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου καλούμενον, ἤγειραν ἄλλην ἐπανάσκειν κινδυνώδη, τὴν ὁποίαν διὰ νὰ τὴν καθηπυχάσωσιν οἱ ἐκκληλεγμένοι Προεσῶτες, ἐπλήρωσαν ὅλα τὰ παρειαυρισκόμενα χρήματα, ὅσα εἶχον δυνήθῃ νὰ συνάξωσι. Τῇ εἰκοσῇ δευτέρᾳ ἔλαβεν ὁ Λαφαυέττ ἐν γράμμα παρὰ τοῦ Βασιλέως, ὅς τις ἔδιδεν εἰς αὐτὸν τὴν πληρεξουσιότητα νὰ κρατήσῃ ὅλους ἐκείνους τοὺς ἐκ τῶν Βασιλικῶν σωματοφυλάκων στρατιώτας, οἵτινες ἐγένοντο πολιτικοὶ στρατιῶται μὲ προσθήκην τῆς πρὸς αὐτοὺς ὑποσχέσεώς του, ὅτι δὲν ἤθελε συμβῇ οὐδὲν κακὸν εἰς ἐκείνους, αἵτινες ἤθελαν ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ τάγμα των μὲ ἐν ιδιόχειρον γράμμα τοῦ Λαφαυέττε. Ὁ Λαφαυέττε ἠνωμένος μετὰ τοῦ Βαΐλλυ, ἐπροσπάθει νὰ ἐμποδίσῃ ὅλας τὰς ἀτάκτους κινήσεις τοῦ λαοῦ· ἀλλ' οἱ κόποι αὐτῶν ἦσαν μάταιοι· διότι ἔπρεπε νὰ ἴδωσιν εἰς ταύτην τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ὅτι ὁ Φουλὼν, ὅς τις ἐνομίζετο ὁ Ἀρχηγὸς ὅλων τῶν ἀ-

ποφάσεων τῆς Ἀυλῆς, καὶ ὁ Βερτιέ, ὅς τις ἦν Κυ-
 βερνήτης τοῦ Παρισίου, καὶ γαμβρὸς αὐτοῦ, ἐφονεύ-
 θησαν ἀπανθρώπως ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν των. Ὁ
 μὲν Φουλὼν ἐκρεμάσθη, καὶ ἀφ' οὗ ἐκόπη τὸ σχοινίον
 τυπτόμενος ἀνιλεῶς ἀπεκεφαλίσθη. Παρόμεινεν τι ἐ-
 γένετο καὶ εἰς τὸν Βερτιέ, τοῦ ὁποίου ἀπέσπασαν
 προσέτι καὶ τὴν καρδίαν ἐκ τοῦ σώματος. Αἱ κεφα-
 λαὶ αὐτῶν ἐτέθησαν εἰς ὀβελίσκους, περιεφέρθησαν
 διὰ τῆς πόλεως, καὶ καθυδρίσθησαν ὑπὸ τοῦ μανιώ-
 δους πλήθους. Τοῦτο τὸ φέρισμον ἔκαμε τὸν Λα-
 φαϋίττε τοσοῦτον ἄθυμον, ὥς ἐπαύριον ἤ-
 ται τῇ εἰκοστῇ τρίτῃ, ἐξήτει ὃ ἀποβάλλῃ τὸ σρατη-
 γικόντου ἀξίωμα· διὸ καὶ μόνον διὰ θερμοτάτων
 παρακλήσεων, καὶ μεγίστων ὑποσχέσεων ἐδυσωπήθη
 νὰ ἐξακολουθήσῃ αὐτὸ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. Ἄλλ' εἰς
 τὴν συνέλευσιν ἐφρόνουν περὶ αὐτοῦ χειρότερα·
 διότι ὁ Μιραβὴ καὶ ὁ Βαρνάβε ὑπερασπίζαντο ταύ-
 τας τὰς ὑπερβαλικάς φονικάς πράξεις, καὶ ἡ συνέλευ-
 σις ἀφῆκεν αὐτοὺς ἀτιμωρήτους· χωρὶς νὰ δυνηθῶ-
 σιν οἱ ὀρθότερον φρονούντες νὰ πράξωσι τι πρὸς ἐμ-
 πόδιον τῆς τριαύτης ἀταξίης διὰ τοὺς μέλλοντας
 καιροὺς. Τοῦτο ἦν ἀρκετὴ ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ἔθνο-
 συνέλευσις δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ θεραπεύσῃ τὰς
 τότε πληγὰς τῆς Γαλλίας.

26. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Ἑπαρχίας ἀνέτραπη
 πᾶσα τάξις, καθὼς καὶ εἰς τὸ Παρίσιον· διότι
 καὶ εἰς αὐτὰς κατεπατεῖτο μὲ τοὺς πόδας πᾶ-
 σα τάξις καὶ δικαιοσύνη. Τινὲς κακοποιοὶ ἄν-
 θρωποι ἔπεμπον ταχυδρόμους εἰς ὅλον τὸ Βασιλεῖον,
 νὰ ἐνσπείρουν εἰς πάντα τόπον φόβον καὶ τρόμον,
 κηρύττοντες, ὅτι τάχα ἦσαν ἤδη καθ' ὁδὸν ξένα
 στρατεύματα, τὰ ὅποια πανταχοῦ ἤθελαν κατακόπτη,
 κατακαίῃ, κατεδαφίξῃ καὶ φονεύῃ ἀνιλεῶς, καὶ κατὰ
 τῶν ὑποίων ἕκαστος ἔπρεπεν ἀφεύκτως νὰ ὀπλισθῇ.
 Ἐκ τῆς βίας λοιπὸν ἐλησμώνουν νὰ ἐρωτήσωσιν αὐ-
 τοὺς τότε, ποῖος τοὺς ἔσειλε, καὶ μὲ τί ἠδύναντο ν'
 ἀποδείξωσιν αὐτὰς τὰς εἰδήσεις των, ἀλλὰ κατεγι-
 νοντο μόνον νὰ ἐφεύρωσι μέσα πρὸς ὑπεράσπισίν των.
 Οἱ Κώδωνες τότε πανταχοῦ ἐκωδωνίζοντο πρὸς
 δημηγερείαν· Πολῖται καὶ χωρικοὶ κατέλιπον τὰς
 ἐργασίας των, ἤρπασαν τὰ ὅπλα, καὶ ἀνέμενον τοὺς
 ἐπερχομένους πολεμίους· ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐ-
 φάνη που. Ἐν τοσούτῳ ἔμαθον τὰ εἰς τὸ Παρίσιον
 συμβάντα, ἔμαθον λέγω τὸν χαλασμὸν τῆς Βασιλ-
 λίας, τὴν σύστασιν τοῦ πολιτικοῦ στρατεύματος, τὴν
 ἀναγόρευσιν ἐνὸς Πολιτάρχου, καὶ ἐνὸς καθολικοῦ
 στρατηγοῦ, τὴν καθαίρεσιν τῶν παλαιῶν Ἀρχεῶν
 καὶ τὰ λοιπὰ συμβάντα. Τότε λοιπὸν ὅλοι οἱ Γάλλοι

ἤλεκτρίσθησαν ὡς περ ἀπὸ μιᾶς ὀξείας ἀσραπῆς· ἔ-
 λαι ἔκραζον, ἡ παλαιὰ τάξις κατελύθη, καὶ με' ἄλ-
 λην νέαν ἀρχίζει ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ μακαριότης τοῦ
 ἔθνους. Ἀλλ' ἡ ἀπάτη ἐδείχθη ταχέως πολλὰ αἰ-
 σθητή· διότι οἱ παλαιοὶ ἐξουσιασαὶ καὶ κυβερνήται
 ἀπεβλήθησαν· νέαι ἐκλογαὶ διοργανίσθησαν· ἄν-
 ὄρες, ἄπειροι τῆς κυβερνήσεως τῶν Δημοσίων ὑπο-
 θέσεων, διορίσθησαν εἰς τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν· συ-
 νεζήθησαν πολιτικὰ εἰσατεύματα καὶ δημαγωγοί·
 τέλος πάντων πάντα συνστάχθησαν κατὰ τὸ παρά-
 δεῖγμα τῆς Πρωτευούσης πόλεως· ἀλλὰ μόνον με-
 ταύτην τὴν διαφορὰν, ὅτι εἰς τὰς ἄλλας Ἐπαρχίας
 ἡ ἀταξία καὶ ἡ σύγχυσις ἦσαν πολλῷ μᾶλλον μεγα-
 λήτεραι τῶν τῆς καθέδρας. Οἱ εὐγενεῖς καθυβρίζον-
 το ὑπὸ τοῦ λαοῦ· ἐκεῖνοι δὲ, οἵτινες πολλάκις πρό-
 τερον ἀπείρους εὐεργεσίας καὶ εὐαρεσκείας εἰς τοὺς
 πτωχοὺς καὶ ἐνδεεστέρους ἔδειξαν, ἐδασανίζοντο,
 διηρπάζοντο καὶ ἐφρονοεῖοντο ὑπ' ἐκείνους τοὺς ἰδίους,
 τοὺς ἄπολους αὐτοὶ πρότερον εὐηργέτησαν. Οἱ ὑπὴ-
 κος ἐθεώρουν τὰ Παλλάτια τῶν Κυρίων τῶν ὡς το-
 σαύτας Βασιλλίας· ὅθεν διηρπάζον, κατέκαιον, κα-
 τηδάφιζον καὶ κατερήμουν αὐτά· ἠνάγκαζον τέλος πάν-
 των τοὺς Κυρίους αὐτῶν, ὅσους ἐξ' αὐτῶν δὲν ἐφόνευον,
 εἰς ταχείαν φυγὴν. Τοιαύτη ἐσάθη ἡ περίφημος ἐπα-

νάσασις τῆς Γαλλίας. Μία αἰώνιος μνήμη τῆς ὑπερ-
ρηφάνου μωρίας, τῆς φρικωδούς τῆς κουφονοίας, καὶ
τῆς ἀπανθρωποτάτης κακίας ἐνὸς Ἐθνούς, τὸ ὁποῖον
ἐτιμᾶτο καὶ ἐδοξάζετο ὑπὸ τοῦ ἡμίσεως κόσμου ὡς
λαμπρὸν, εὐγενικὸν, σοφὸν καὶ καλὸν θες.

27. Τούτῳ οὕτω γινομένων, Ὁ Λαφαυέττε
ἐσχημάτισε τὸ Πολιτικὸν κράτεμα τοῦ Παρισίου,
καὶ ὁ Βαῖλλυ μίαν καλὴν διὰ τὸ μέλλον διοίκησιν
τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων. Τὸ Πολιτικὸν κράτεμα
συνίστατο εἰς τριάκοντα καὶ μίαν χιλιάδας στρατιωτῶν,
ἐκ τῶν ὁποίων ἦσαν χίλιοι ἀξιωματικοί· μεταξὺ τῶν
λοιπῶν ἦσαν ἑξ ἑκατὸν χιλιάδες μισθωτοὶ στρατιῶται, ὡς
ἐπὶ τὸ πλεῖστον φυγάδες καὶ λειποτάκται τῶν Βασι-
κῶν σωματοφυλάκων, καὶ 4 χιλιάδες ἀμισθωτοὶ Πο-
λίται. Τῇ 31 συνέστησεν ὁ Βαῖλλυ ἓνα σύλλογον
ἀπὸ 180 ἐκλεγμένων ἀνδρῶν, μετὰ τοὺς ὁποίους ἐκυ-
βέρνηα τὰς συμπιπτούσας ὑποθέσεις, καὶ συνεκρότησε
κατ' ἐκλογὴν ἄλλην νέαν Πολιτικὴν Βουλὴν ἐκ τρι-
ακοσίων μελῶν, ἡτις καὶ τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ Σεπτεμ-
βρίου εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐπάγγελμά της. Τῇ εἰκοστῇ ἐ-
βδόμῃ Ἰουλίου ἐξερεώθη διὰ περισσοτέρων ψήφων μυ-
σηριῶδές τι Δικαστήριον, διὰ μουσικὰς ἐξετάσεις κατὰ
τῶν νομιζομένων ἐπιβούλων τῆς Πατρίδος. Ἐν τού-
τῳ τῷ Δικαστηρίῳ ἐξετάζετο πᾶσα κατηγορία, ὁμοίως

καὶ ἂν ἐγίνετο αὕτη καὶ διάτινος ἀνωνύμου ἐπιστολῆς· εἰς τὸν κατηγορηθέντα δὲν ἀντιπαριστῶντο οὔτε μάρτυρες, οὔτε κατήγοροι. Οἱ ἐγκαλούμενοι συνηρπάζοντο τὴν νύκτα ἀπὸ τὰς κλίνας των, ἐσύροντο εἰς τὸ Δικαστήριον, ἐσφραγίζοντο τὰ γράμματά των, καὶ ἄλλαι παρόμοιαι δυνασθεῖαι ἐπράττοντο. "Ὡ πόσαι αἰτίαι ἐπενουσύντο τότε πρὸς ἐκ τέλεσιν τῆς μεγίστης ἀπανθρώπου γνώμης των! Δύναται ἄραγε μία τοιαύτη ἐλευθερία τοῦ "Εθνους νὰ εἶναι τιμιωτέρα τῆς τυραννικωτάτης Ἀσιατικῆς δουλείας;

28. Τῇ εἰκοστῇ ὁγδόῃ ἤρξαντο εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν νὰ βουλευώνται περὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τὰ ὅποια ἐθεώρουν ὡς βάσιν πασῶν τῶν Πολιτικῶν κοινωνιῶν· δηλ. εἰάν ἔπρεπε νὰ γνωστοποιήσωσιν αὐτὰ εἰς τὴν Πολιτικὴν Διοίκησιν τοῦ νέου Γαλλικοῦ δικαιώματος τοῦ "Εθνους, ἢ ὅχι. Ἡδὴ καὶ πρότερον ἐγίνετο λόγος περὶ τούτων τῶν δικαιωμάτων εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν· ὁ Λαφαυέττε ὅμως ἐνόμιζεν αὐτὰ ὡς μίαν αἰτίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἔπρεπε νὰ μετασθῶσιν εἰς κατασκευὴν ἐνὸς ἄλλου συστήματος· ἀλλὰ τὰ ἀξιώματά του ἦσαν μόνον μεταφυσικά, ἦσαν μόνον διὰ ἓνα κατὰ φαντασίαν ἄνθρωπον εὐχρηστα· καθὼς λόγου χάριν, δύναταί τις νὰ ιδεασθῇ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον χωρὶς πάσης ἀναφορᾶς εἰς τὰς χιλιόπλα-

πίους φυσικὰς χρείας, ἀναλογίας καὶ περιστάσεις, τὰ ὅποια ὅμως παντελῶς δὲν ἐχρησίμευον εἰς τοιοῦτον τερατῶδες πλήθος, ἐσχηματισμένου εἰς σύνδεσμον ζώντων ἀνθρώπων. Ὡσαύτως καὶ ὁ Μουνιέρ, καὶ ὁ Σιεϋὲ ἐσύνησαν σχέδια ἐνὸς Θεμελιώδους Κώδικος, ὑπὲρ τῆς νομοθεσίας τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῶν Πολιτῶν· ἐκ τῆς συνθέσεως τοῦ τελευταίου τούτου, συνερανίσαντο ἔπειτα τὰ ἀξιολογώτατα κεφάλαια, καὶ τὰ ἔφερον εἰς μίαν κυρίαν καὶ ὁλοσχημάτισον διασάφησιν. Τῇ εἰκοσῇ ἐννάτῃ ἦλθεν ὁ Νέκκερ πάλιν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, ὅπου ὑπεδέχθη μ' ἀλαλαγμόν· τῇ 30 ἐπορεύθη εἰς τὸ Παρίσιον, ὅπου πάλιν ὑπεδέχθη μὲ σημεῖα ὑπερβολικῆς χαρᾶς. Ἐνταῦθα ὅμως μικροῦ ἐδέησε νὰ διαφθείρῃ εὐθύς ὅλην τὴν παρὰ τοῦ λαοῦ ὑπόληψίν του· ἐπειδὴ ἐνήργησε διὰ τῶν ἐκλελεγμένων Προεσώτων τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἔτι αἰχμαλώτου ὄντος Ἐλβετικοῦ στρατηγοῦ Βεζενβάλ· ἀλλ' αὕτη ἐκηρύχθη πάλιν εἰς ὅλας τὰς Ἐπαρχίας ὡς ἄκυρος ὑπὸ τῶν κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐκλεχθέντων Προεσώτων. Τοῦτο ἦτον ὁμοίως τὸ μόνον μέσον, νὰ καταπνιχθῇ εὐθύς εἰς τὴν γένεσίν του ὁ ἤδη πάλιν ἀρξάμενος βρασμός.

29. Ἡ τετάρτη τοῦ Ἀυγούστου μένει διὰ τὴν ἱστορίαν ταύτης τῆς Γαλλικῆς καταστροφῆς ἀξιωμα-
 μονευτοτάτη ἡμέρα· διότι εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν ἀ-
 πεφασίσθη, ὅτι ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ ἡ κήρυξις τῶν
 ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἀναγκαίως τύσον, ὡς ἡ Σε-
 μελιώδης πέτρα ἐνὸς νέου Συστήματος, καὶ νὰ γνω-
 σοποιηθῇ εἰς τὸν λαόν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἴδῃ τις
 πολλὰ, διὰ νὰ γνωρίσῃ, ὅτι αὕτη ἡ ἀπόφασις, τὴν
 ὁποίαν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τότε ἔπραξεν, ἦτο μία τῶν
 κινδυνωδεστάτων, μωροτάτων καὶ βλαβερωτάτων.
 Ἐ"σω δὲ καὶ ἀληθές, ὅτι αὕτη ἡ προϋπόθεσις τῶν
 κηρυχθέντων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἦτον ἀναγκαία
 εἰς τὸν μέλλοντα Νομοδότην, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἀναγ-
 καία βέβαια καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες πρέπει νὰ πεί-
 θωνται εἰς τὸν Νόμον· διότι οὗτοι διὰ τῶν οὕτως ἀ-
 φηρημένων μεταφυσικῶν προτάσεων, βεβαιότατα
 πλανῶνται, καὶ εἰς μεγάλας ἀταξίας ἀπάγονται.
 Συντεθείσης δὲ τῆς δηλοποιήσεως τούτου τοῦ ψηφί-
 σματος, αἰετῆσαι, αἰόποται ἐκ πάντων τῶν μερῶν
 τοῦ Βασιλείου εἰσέρρου, περὶ τῶν ἐκεῖ ἐξακολου-
 θούντων βδελυρῶν καὶ ἀπανθρώπων πράξεων, ὑπε-
 λήφθησαν ὡς ἐπίτηδες γενόμεναι· ὅθεν προῦβλήθη
 νὰ ἐφεύρωσι μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ἐδύνατό τις νὰ ἐ-
 νεργήσῃ κατ' αὐτῶν μὲ δραστηριότητα· καὶ ὡς ἐν ταῖς

καλλίστων μέσων ἐνομήσθη μία ἀποφασιστικὴ ἀντιπρο-
κήρυξις κατ' ἐκείνης.

30. Μία τοιαύτη ἀντιπροκήρυξις, ἐν ᾗ προὔ-
βληθῇ τῷ ὄντι εἰς τὴν συνάθροισιν νὰ θεωρηθῇ, τότε
ὁ Βικρόμτ Δὲ Νοαίλλες ἐφανέρωσεν, ὅτι τὸ προ-
βληθὲν μέσον ἦτο πολλὰ ἀδύνατον, νὰ ἀποκατα-
στήσῃ πάλιν τὴν ἡσυχίαν· ὅθεν ἔπρεπε πρότερον ν'
ἀποδείξωσιν ἐμπράκτως, ὅτι τῷ ὄντι εἰργάζοντο διὰ
τὴν ἀληθινὴν ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ· ὅτι ἡδύναντο ν'
ἀποδείξωσι τοῦτο κάλλιστα, ἐὰν ἀπεβάλετο δι' ὅλου
τὸ τοπαρχικὸν Σύστημα, καὶ ὅτι συνεβούλευεν αὐτοὺς
νὰ πράξωσι τοῦτο. Τοῦτο τὸ πρόβλημα λοιπὸν ἐγέ-
νετο ὑφ' ἐνὸς εὐγενοῦς, καὶ ὑπεξηρίχθη ἰσχυρότατα
ὑφ' ἐνὸς ἄλλου εὐγενοῦς, δηλ. ὑπὸ τοῦ Δουκὸς
Ἀ'κβιλλών. Τότε οἱ πλείότεροι τῆς συνελεύσεως ἐ-
ξεσηκώτες ὑπὸ τοῦ αἰφνιδίου καὶ ἀνελπίστου τούτου
προβλήματος, καὶ τρόπον τινὰ ἔξω ἑαυτῶν ὑπὸ χα-
ρᾶς γενόμενοι ὁμοθυμαδὸν ἀνεβόησαν· ὅτι ὅλον τοῦτο
τὸ πεπαλαιωμένον τοπαρχικὸν σύστημα πρέπει ν' ἀπο-
βληθῇ, ὅλα τὰ δοσίματα πρέπει νὰ διαιρεθῶσιν εὐ-
θύς, ὅλα τὰ τοπαρχικὰ δικαιώματα, ὅλαι αἱ
ἀγγαρίαι, ὅλαι αἱ νόμιμοι ἐργασίαι τῶν ἐχόντων
ὑποστατικὰ νὰ σηκωθῶσιν· ὅλαι αἱ κυνηγετικαὶ ἐρ-

γασίαι, ὅλα τὰ ἀλλευτικά δικαιώματα, καὶ ὅλαι
 καὶ ἀποδεκατώσεις πρέπει νὰ λάβωσιν ἐν τέλος. Οἱ
 εὐγενεῖς, τὸ Ἱερατεῖον, τὰ τάγματα, ὅσα ἔχαιρον
 τινα προνόμια, προσέφερον τότε εἰς τὸν λαὸν αὐτὰ
 τὰ προνόμιά των ὡς τινα ἀναθήματα, τὰ ὅποια ἤθελον
 ν' ἀφιερῶσιν εἰς τὴν ζητουμένην ἐλευθερίαν τοῦ
 λαοῦ. Αὐτοὶ ἐνόμιζον τῷ ὄντι, ἢ προσποιούμενοι
 ἐνόμιζον, ὅτι τοιούτῳ τρόπῳ θέλουσιν ἐκπληρῶσαι τὴν
 ἐπιθυμίαν ἐκείνων, οἵτινες ἔκλεξαν αὐτοὺς ὡς ἐπι-
 τρόπους των, ἢ ὅποια ἐπιθυμία ἀπέβλεπεν εἰς τοῦ-
 το, ὅτι δηλ. ἡ Γαλλία εἰς τὸ μέλλον ἔπρεπε νὰ
 εἶναι ἐν ἑθνῷ μὲ ὅμοια καὶ ἴσα δικαιώματα, καὶ
 οὕτως εἰπεῖν, ὅλοι ὡς μία φαμίλια. Ἐκαστος λοι-
 πὸν δικαίως ἐπεμελεῖτο νὰ συνεισφέρῃ πολλά. Ὅλα
 ταῦτα τὰ προβλήματα ὑπεδέχθησαν χωρὶς τινὸς ἐ-
 ξετάσεως, χωρὶς συναθροίσεως ψήφων, ἀλλὰ μόνον
 διὰ μιᾶς ἐκφωνήσεως ἐπαίνου. Αὕτη ἦτο μία ἀπλὴ
 μέθῃ ἐλευθερίας, ἣτις διὰ τούτου τοῦ φαντασικοῦ
 ἐνθουσιασμοῦ, κατέλυσεν ἐν ἐπέκεινα τῶν χιλίων
 ἐτῶν παλαιῶν σύστημα, εἰς βραχὺν τινα καιρὸν, ὀ-
 λιγώτερον τῶν πέντε ὡρῶν· μία ἀπλὴ μέθῃ ἐλευ-
 θερίας, ἢ ὅποια δὲν ἄφινεν αὐτοὺς νὰ θεωρήσωσι
 σαφῶς τὴν μεγίστην ἀδικίαν τούτων τῶν προβλημάτων
 καὶ ἐπιχειρημάτων.

31. Ἦτον ἄραγε δίκαιον; ἦτον εὐλογον νὰ ζημιώσωσιν ἐκείνους, οἵτινες ἠγόρασαν ἐν ὑποστατικὸν μὲ πολλὰς χιλιάδας χρημάτων ἀκριβώτερον, ἐπειδὴ μὲ αὐτὸ τὸ μέσον ἐγένοντο ἐλεύθεροι παντὸς δοσίματος; Δὲν ἦσαν ἄραγε πρότερον πληρωμένα ὅλα τὰ μέλλοντα τότε δοθῆναι ἐτήσια δοσίματα διὰ ταύτης τῆς μείζονος τιμῆς; Ἄρα ἡδυνάτο τις δικαίως νὰ ἐπιθέσῃ εἰς αὐτοὺς νὰ πληρώσωσιν ἔτι ἅπαξ ταῦτα τὰ δοσίματα; Ἦτον ἄραγε εὐλογον, ἢ φρόνιμον νὰ σηκώσωσιν ὅλα τὰ προνόμια, καὶ μὲ τοῦτο ν' ἀφανίσωσιν ἓνα ἰσχυρότατον ἐρεθισμὸν πρὸς πολιτικὰς ἀρετὰς, καὶ πρὸς ὑψωσιν τοῦ πνεύματος; Ἦτον ἀνθρωπίνως ἐσκεμμένον, νὰ σηκώσωσι τὰς ἀποδεκτώσεις, ἐν ᾧ ἦσαν τὸ μόνον καὶ κύριον μέσον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐτρέφοντο οἱ πλείότεροι τῶν ἐργωρίων Ἱερέων; Ἦτο δικαίως πεπραγμένον ν' ἀποβάλωσι τὰ κυνηγετικὰ δικαιώματα, ἐν ᾧ αὐτὰ πάλαι ποτὲ νομίμως καὶ λίαν ἀκριβῶς ἠγοράσθησαν, ἢ πολλὰ δυσκόλως ἐπορίσθησαν; Ὁχι βέβαια· διότι ἡ ἀναίρεσις τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἔδωκεν εἰς τοὺς πρὸς ἐργασίαν διωρισμένους ἀνθρώπους αἰτίαν μυρίων ἀταξιών. Τῷ ὄντι τὰ ἐπακολουθήματα τῆς δηλοποιήσεως τούτων τῶν ψηφισμάτων ἐσάθησαν λυπηρότατα· ἐπειδὴ τὸ Ὁρλεανικὸν μέρος, ἀφ' οὗ ἐκοινοποίησεν αὐτὰ

εἰς ταύτην τὴν ἰδίαν ἡμέραν, τὴν ἀκόλουθον νύκτα ἔτρεξαν σωρηδὸν Πολῖται καὶ χωρικοὶ εἰς τὸ κυνήγιον, θανατώνοντες ὅλα τὰ ἄγρια ζῶα ὁμοῦ καὶ πτηνὰ εἰς τὰ δάση καὶ πεδιάδας. Σπαρτὰ, τὰ ὅποια ἤδη ἄρκετὰ ὥριμα ὄντα, καὶ σχεδὸν τὴν χεῖρα τοῦ θερισοῦ ἀναμένοντα, κατεπατήθησαν· προσέτι εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐφονεύθησαν καίτινες κυνηγετοῦντες ὑπ' ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ εὖρον τὸν θάνατον ἐκεῖ, ἔνθα ἤλπίζον νὰ εὕρωσιν ἢ θονικόν τι ὄφελος, ἢ βρώσιμον. Σημειωτέον ὅμως ἐνταῦθα καλῶς, ὅτι τὰ κτήματα τοῦ Δουκὸς Ὁρλεάνς διεστηροῦντο ἔτι τότε ἀβλαβῆ. Εἰς τὸ Παρίσιον ἠκούετο αὕτη ἡ εἰδήσις ὁμοίως μὲ ἄπειρα χαρᾶς σημεῖα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἦσαν συνωθευμένα μὲ ἀταξίας πολλὰς.

32. Σκεπτικώτερά τινα μέλη δὲν ἦσαν εὐχαρισημένα μὲ τὰ ψηφίσματα ταύτης τῆς ἡμέρας· διότι ὁ Σιεϋῆς, ὁ Λαλλὺ Τολενδᾶλ καὶ ἄλλοι ἐκηρύχθησαν ἐναντίοι τούτων τῶν ψηφισμάτων· ἀλλ' οὗτοι μόλις τῇ ἐβδόμῃ ἠδυνήθησαν νὰ ὁμιλήσωσι· καὶ τότε πᾶσα παράστασις αὐτῶν περὶ τούτου ἐστάθη ματαία· τὸ πρᾶγμα λοιπὸν ἔμεινε ἤδη εἰς τὰ ἄπαξ ἀποφασισθέντα ψηφίσματα. Κατὰ ταύτην τὴν ἰδίαν ἐβδόμην ἡμέραν ἦλθον οἱ Βασιλικοὶ σύμβουλοι εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν. Ὁ σφραγιδοφόρος παρέστησε τοῖς

εἰς ὅλον τὸ Βασιλεῖον γενομένας ὑπερβολικὰς ἀταξίας, καὶ παρεκάλεισεν αὐτοὺς νὰ ἐπιμεληθῶσι νὰ τὰς ἀναχαιτίσωσιν. Ἐπειτα παρέστησεν ὁ Νέκκερ τὴν ἀθλίαν κατάσασιν τῶν προσόδων, καὶ παρεκίνησε αὐτοὺς νὰ δώσωσι χεῖρα βοηθείας· διότι τὰ μὲν δοσίματα τότε δὲν ἐπληρύνοντο, τὰ δὲ τελωνικὰ χρήματα δὲν κατεβάλλοντο, ἢ δὲ τῶν ἐμποδισμένων εἰδῶν τοῦ ἐμπορίου, καὶ κρυφίως εἰσερχομένων πραγμάτων γινομένη πραγματεία, ἐκτελεῖτο ἐλευθέρως καὶ ἀφόθως· ἐπομένως δὲ τὰ πρὸς τὰ ἔξοδα τοῦ Βασιλείου ἀναγκαῖα χρήματα δὲν εἰσέτρεχον πλέον. Οἱ Μιραθὺ καὶ ἄλλοι ἠναντιώθησαν εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ Κυρίου Νέκκερ, καὶ ἐπεσηρίζοντο λέγοντες, ὅτι δὲν ἔπρεπεν οὔτε τὸ παρ' αὐτοῦ προθεβλημένον ἅπαξ δάνεισμα νὰ ψηφισθῇ. Ἀλλὰ τινὲς ὀρθότερον φρονοῦντες ἠδυνήθησαν ν' ἀναφέρωσι καὶ νὰ παραστήσωσιν εἰς τὴν συνέλευσιν ἓν νουνεχέςτερον καὶ ὠφελιμώτερον ψήφισμα· ὅθεν ἀπεφασίσθη, ὅτι τῇ ἐννάτῃ ἔπρεπε νὰ καταγραφῇ ἓν δάνεισμα· ἀλλ' αὕτη ἡ καταγραφὴ ἐγένετο μεταξὺ τοιούτων ἐναντίων περιστάσεων, ὥςτε οὐδεὶς ἤθελε νὰ ἐμπιστευθῇ τὰ χρήματά του εἰς τὸ Βασιλεῖον· ὅθεν τοῦτο τὸ δάνεισμα δὲν εὐδοκίμησε, καὶ ἐπομένως ἡ δυσυχὴς Γαλλία

ἔκ τούτου τοῦ μέρους ἔμεινε πάντα χωρὶς τινὸς βο-
θείας.

33. Ἐπὶ τινων μὲν ἡμερῶν τότε οὐδὲν ἄξιον
ἱστορίας συνέβη, τὸ ὅποῖον ἤθελεν εἶναι μάλιστα ἰδίως
ἀξιόλογον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς γενικῆς Γαλλικῆς
καταστροφῆς καὶ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ἀλλὰ τῇ
εἰκοστῇ τούτου τοῦ Μηνὸς προὔδλῃθη εἰς τὴν Ἐθνο-
συνέλευσιν ἡ ἐρώτησις· εἰάν δηλ. ἡ συγκατάνευσις
τοῦ Βασιλέως ἦτον ἀναγκαία νὰ δώσῃ εἰς τὰ ψη-
φίσματα τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως κῦρος καὶ δύναμιν
ένος Νόμου. Τινὲς μὲν ἀπήτουν, ὅτι δὲν ἔπρεπε
νὰ συγχωρήσωσιν εἰς τὸν Βασιλέα τελείως νὰ με-
θέξῃ τῆς νομοδοσίας· ἄλλοι δὲ ἀπ' ἐναντίας ἤθελον
νὰ δοθῇ τὸ δικαίωμα εἰς τὸν Βασιλέα, νὰ μὴ διδῇ
εἰς τοιαῦτα ψηφίσματα τὴν συγκατάνευσίν του, καὶ
μὲ τούτο νὰ ἀπείργῃ τὸ νὰ μὴν ἀποτελεσθῶσιν αὐτὰ
Νόμοι ἐγχώριοι. Τοῦτο τὸ δικαίωμα ὠνόμασαν τότε
Βέτο, ὅπερ μεθερμηνεύεται, ἀπείργω. Οἱ συνωμό-
ται ἐτάραξαν εἰς ταύτην τὴν εὐκαιρίαν πάλιν τὸν
λαόν, καὶ ὁ ὄχλος ἀπετόλμησεν ἤδη τῇ 30 νὰ σα-
φηνίσῃ εἰς τὴν συνέλευσιν, ὅτι ὅλα τὰ μέλη, τὰ
ὅποια ἤθελον συμφωνήσῃ εἰς τὴν σερέωσιν τοῦ Βί-
του, θέλουσι νομισθῇ ὡς προδότες τῆς Πατρίδος.
Ἐν τοσούτῳ αὕτη ἡ ἐρώτησις ἐγένετο σχεδὸν καθ'

ἐκάστην, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο ν' ἀποφασίσωσι μηδέν. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῇ ἐβδόμῃ Σεπτεμβρίου, ἀπεφασίσθη, ὅτι ἡ συνέλευσις νὰ ἐπιμείνη, καὶ νὰ ἐξακολουθῇται ἀκαταπαύτως. Τῇ δεκάτῃ ἀπεφασίσθη, νὰ μὴν εὐρίσκωνται ποτὲ εἰς τὴν Γαλλίαν ὁμοῦ δύο Βουλευτήρια, καθὼς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀλλ' ὅλοι οἱ ἐπίτροποι νὰ κάμωσι πάντοτε συνάμα τὰς συνεδριάσεις καὶ Βουλευσεις των, καὶ ἐπομένως νὰ διαφυλάξωσι τὸ ὄνομα καὶ λέξιν Ἐθνοσυνέλευσιν. Ὅτι ὅμως καὶ ἐκ τούτου τοῦ ψηφίσματος ἐν μέρει ἀπεμακρύνθησαν, ἡ Ἱσπορία θέλει τὸ ἀποδείξῃ.

34. Τῇ ἐνδεκάτῃ συνεφώνησαν ἐέλος πάντων καὶ περὶ τῆς ἐρωτήσεως τοῦ Βέτου, καὶ ἐσερέωσαν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς νὰ ἔχῃ ἐν ἀναβολικὸν Βέτο, τοῦτ' ἔστι νὰ ἀναβάλλῃ τὸν καιρὸν· ἔπρεπε δηλ. καθὼς τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ σαφέστερον διωρίσθη, νὰ ἔχῃ ὁ Βασιλεὺς τὸ δικαίωμα διὰ νὰ ἀναβάλλῃ τὴν συγκάταneuσίν του κατὰ τέσσαρας ὁλοκλήρους χρόνους, δηλονότι μετὰ τὴν συγκρότησιν δύο ἀλληλοδιαδόχων νομοθεσιῶν, εἴτε ἐθνοσυνελεύσεων· διότι πρότερον ἦν διωρισμένον, ὅτι αὕτη ἡ Ἐθνοσυνέλευσις νὰ ἀνανεοῦται μετὰ δύο χρόνους. Ἐὰν λοιπὸν αὗται αἱ δύο συνελεύσεις ἤθελον εἶναι πάντοτε σύμφωνοι περὶ τοῦ ἀμφισβητουμένου ψηφίσ-

ματος, τότε αὕτη ἤθελεν εἶναι Νόμος καὶ χωρὶς τῆς συγκατανεύσεως τοῦ Βασιλέως. Εἰς τὴν ἐξέτασιν ταύτης τῆς ἐρωτήσεως ἠδύνατό τις νὰ ἐννοήσῃ σαφῶς τὰ φρονήματα καὶ τὴν κλίσιν πάντων τῶν μελῶν. Ὁλὴ ἡ Εὐρώπη ἔπρεπε τότε νὰ ἴδῃ, ὅτι εἰς ταύτην τὴν συνέλευσιν εὐρίσκοντο δύο Κεφαλαιώδη μέρη, τὸ μέρος τῶν Βασιλικῶς φρονούντων, καὶ τὸ τῶν Δημοκρατικῶν. Οἱ μὲν πρῶτοι ἦσαν ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰς τὸ νέον σύστημα ἤθελον νὰ ἔχωσι πάντοτε ἓνα Βασιλέα· οἱ δὲ δεύτεροι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐξή- τουν μίαν διοίκησιν χωρὶς Βασιλέα καὶ ἀρχηγόν. Ἐβλεπέ τις ὁμως ἐνταῦθα σαφέςατα, ὅτι εἰάν τοῦτο τὸ Σύστημα ἤθελε διαφυλάττῃ καὶ Βασιλέα, δὲν ἤθελεν εἶναι αὐτὸς ἄλλο τι περισσότερον, εἰμὴ μία σκιά Βασιλέως, καὶ ἤθελε λάμπῃ μόνον μὲ τὸ ὄνομα. Περὶ τῆς αὐτιώδους διαφορᾶς τούτων τῶν δύο μερῶν θέλω λάβῃ εὐθὺς εὐκαιρίαν νὰ εἴπω ἔτι πε- ρισσότερα. Οἱ Δημοκρατικοὶ ἠῤῥξανον καθημερινῶς οὔτοι δὲ ἐγίνωσκον καλῶς, τὸ μὲν Βέτο νὰ κάμνωσιν γελοιωδέσατον καὶ ἀξιοκαταφρόνητον ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ λαοῦ, τὸν δὲ Βασιλέα μισητὸν καὶ ἀποτρό- παιον εἰς τὸν αὐτὸν ὄχλον, εἰάν αὐτὸς ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ τοῦτο τὸ συγχωρηθὲν εἰς αὐτὸν καθήκον δικαίωμα.

35. Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ ἀπεφασίσθη, τὸ μὲν ὑποκείμενον τοῦ Βασιλέως νὰ εἶναι ἄθικτον καὶ ἀνεπηρέαστον, τὸ δὲ διάδημα τοῦ Βασιλείου κατὰ κληρονομίαν εἰς τὴν Κυριεύουσαν φαιμίαν, ἀλλὰ μόνον εἰς τοὺς ἄρρενας ἀπογόνους· καὶ ὅμως τὸ Αὐλικὸν μέρος ἐθεώρει τοῦτο λίαν καλῶς, ὅτι ἐὰν ὁ Βασιλεὺς ἔμενεν εἰς τὴν Βερσαλλίαν, ἤθελεν ἀπολεσθῇ ὅλη ἡ ὑπόληψίς του, ὅλη ἡ δύναμίς του, τοῦτ' ἔστιν ἡ Κυρίως Βασιλεία του, καὶ ἡ Βασιλικὴ φαιμία ἤθελε καταντήσῃ εἰς κίνδυνον· ὅθεν προῦδαλον εἰς τὸν Βασιλέα μίαν φυγὴν εἰς τὸ Μέγς· καὶ ἡ μὲν Βασίλισσα ἐδέχθη ταύτην τὴν γνώμην, ὁ δὲ Βασιλεὺς οὐ· διότι ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ εἰς τὴν Βερσαλλίαν. Τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ ἔδωκεν αὐτὸς τὴν συγκατάνευσίν του εἰς τὰ πλείότερα ψηφίσματα τῆς 4. τοῦ Αὐγούστου· ἀλλὰ τοῦτο προὔξενε τινας θεμελιώδεις ἀντιπαραστάσεις ἐναντίον τινῶν, εἰς τὸν ἐπίλογον τῶν ὁποίων προσέθηκε τὰ ὑποκείμενα.

„Ἡμεῖς θέλομεν κηρυχθῇ τοῦ ἐναντίου μέρους, καὶ τότε εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐνωθῶμεν· ἐγὼ θέλω παραιτήσῃ μετὰ χαρᾶς τὴν γνώμην μου, ἐὰν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἀποκριθῇ ἀποχρόντως εἰς

ταῦτα. Ἄλλ' ὅμως αὐτοὶ ἐζήτησαν τότε ἀφεύκτως, ὅτι ὁ Βασιλεὺς πρὶν τοῦ τέλους τῆς συνεδριάσεως, ἔπρεπεν ἔτι νὰ δώσῃ τὴν συγκατάθεσίν του εἰς ὅλα τὰ ψηφίσματα. Ὅποια ἀντιλογία πρὸς τὰς ἰδίας αὐτῶν ἀποφάσεις! Ὁ ποῖαι θολεραί θεωρεῖται διὰ τὸ μέλλον! Τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ ἔπεμψεν ὁ Βασιλεὺς, ἡ Βασίλισσα καὶ οἱ σύμβουλοι τὰ ἀργυρᾶ αὐτῶν σκεύη εἰς τὸ ἀργυροκοπεῖον, διὰ νὰ κοπῶσιν ἐξ αὐτῶν νομίσματα. Τῇ εἰκοστῇ ὀγδῷ ὁ Μουνιέρ, ὅς τις πρότινος καιροῦ συνεβούλευσε νὰ θέσωσι μίαν τιμὴν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν συνωμοτῶν, ἐκλέχθη Πρόεδρος τῆς συνελεύσεως. Ἐκ τούτου οἱ συνωμότες παρωργίσθησαν τόσον, ὥς ἐζήτησαν νὰ ἐγείρῳσιν εἰς τὸ Παρίσιον ἄλλην δευτέραν ἐπανάστασιν· ὅθεν προὔξενυσαν εἰς τὸ Παρίσιον μίαν τεχνικὴν ἑλλειψιν σίτου καὶ λιμὸν, μ' ὅλον ὅτι τότε κἀνεὸς εἶδους γεννημάτων οὔτε ἡσυχροτάτη ἑλλειψς ἦτον.

36. Ἐντοσούτῳ ἐσχηματίσθησαν τρία τάγματα εἰς τὸ Παρίσιον, καὶ εἰς τὴν Βερσαλλίαν, ἐν Ἀριστοκρατικόν, ἐν Ὁρλεανικόν ἤτοι συνωμοτικόν, καὶ ἐν Δημοκρατικόν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν Πατριωτικόν. Τὸ μὲν Ἀριστοκρατικόν συνέστατο ἐκ μόνων εὐγενῶν, αὐλικῶν καὶ τινῶν ὀλίγων ἄλλων, οἵτινες ἦσαν προση-

λωμένοι εἰς τὴν Μοναρχίαν, ἢ ἐκ πληροφορίας, ἢ ἐκ συνηθείας· τὸ δὲ Συνωμοτικὸν συνέλατο ἐκ κακοποιῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἤθελον μὲν νὰ ἀναγορεύσωσι τὸν Δοῦκα Ὁρλεάνς Βασιλέα τῆς Γαλλίας, ἢ τοῦλάχισον τοποτηρητὴν τοῦ Βασιλείου, τὸν ὁποῖον καὶ ἐνύμιζον τοιοῦτον, ἀλλ' ὅμως δὲν ἠδύναντο νὰ ἐνεργήσωσι τοῦτο ἀλλέως, εἰμὴ μὲ τὸν φόνον τοῦ Βασιλέως, τῆς Βασιλίσσης, τοῦ διαδόχου καὶ τοῦ Κόμητος δὲ Πρεβάντς. Τὸ Πατριωτικὸν μέρος ἐξήτει ἐν μεταβεβλημένον σύστημα, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν σκεψίωσιν ὅμως ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὴν συγκατάνευσίν του· ἀλλ' ἐφοβεῖτο μήπως ὁ Βασιλεὺς ἀρνηθῇ ταύτην τὴν συγκατάνευσιν εἰς τινα ψηφίσματα, ἐν ὧσιν αὐτὸς ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἐλεύθερος εἰς τὴν Βερσαλλίαν. Τὸ μὲν πρῶτον τάγμα ἤθελε νὰ κινήσῃ τὸν Βασιλέα εἰς φυγὴν, διὰ τινος ἐπαναστάσεως τοῦ λαοῦ, τὸ δεύτερον δὲ, νὰ τὸν φονεύσῃ, τὸ δὲ τρίτον ἤθελε νὰ τὸν ἐλκύσῃ καὶ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸ Παρίσιον, διὰ νὰ τὸν κρατῇ ἐκεῖ ὡς αἰχμάλωτον. Καὶ τὰ τρία τάγματα ὅμως ἀπεφάσισαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς Βερσαλλίαν, εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλλάτιον, καὶ ἐκεῖ νὰ φθάσωσιν εἰς τοὺς σκοπούς των· τὰ δύο πρῶτα ὅμως ἀπέτυχον τοῦ προμελετουμένου σκοποῦ των.

37. Οἱ συνωμόται ἐσημείωσαν εὐθύς, ὅτι αἱ ἔτι πιεσθεὶς σώματοφύλακες τοῦ Βασιλέως, συνιστάμενοι ἐκ μόνων εὐγενῶν, ἐσχημάτιζον ἐν περιτείχισμα περὶ τὸν Βασιλέα, καὶ τὴν φαμίλιάν του, τὸ ὅποιον ἦτον πάντῃ ἀδιάβατον εἰς ὅλους τοὺς δολοφονεῖς· ὅθεν διεμοίρασαν εἰς ἐκείνους τοὺς σώματοφύλακας, αἵτινες μετέδθησαν εἰς τοὺς Πολίτας στρατιώτας, μεγάλας ποσότητας χρημάτων, διὰ νὰ τοὺς παρακινήσωσι μὲ τοῦτο νὰ ζητήσωσιν ἀπὸ τὸν στρατηγόν των νὰ ἐπιστρέψωσι πάλιν εἰς τὴν Βερσαλλίαν, διὰ νὰ φυλάττωσιν ἐκεῖ τὸν Βασιλέα. Ὁ Λαφαυέττε ἠναντιώθη μὲν τότε εἰς τὴν αἴτησίν των· ἀλλ' ἐμήνυσεν ἔπειτα τὴν βουλὴν των κρυφίως εἰς τὸν Κυβερνήτην τῶν πολιτῶν τῆς Βερσαλλίας, δηλ. εἰς τὸν Κόμητα Δ' Ἐσαίγγ, καὶ τὸν παρεκάλει νὰ παρακινήσῃ τὸν Βασιλέα διὰ νὰ φέρῃ εἰς τὴν Βερσαλλίαν ἐν τακτικὸν σῶμα στρατιωτῶν, τὸ ὅποιον ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τοὺς ψευδεῖς σώματοφύλακας, ἐὰν αὐτοὶ ἤθελον ὑπάγῃ ἐκεῖ. Ὁ δὲ Κόμης προὔβαλε τὸ τάγμα τῶν Φλάντρων, καὶ παρεκίνησε τὸ Βουλευτήριον τῶν Πολιτῶν τῆς Βερσαλλίας, διὰ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα ἐν τάγμα στρατιωτῶν πρὸς ἐλάφρωσιν τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας τῶν Πολιτῶν. Τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ Σεπτεμβρίου ἐμήνυσεν

ἡ Δ'. Ἐσαίνου εἰς τὴν Ἑθνοσυνέλευσιν, ὅτι κατὰ τὴν ζήτησιν τοῦ πολιτικοῦ Βουλευτηρίου, ἐν τάγμα στρατιωτῶν εἶναι εἰς ἐτοιμασίαν διὰ τὴν Βερσαλλίαν. Ἡ' εἰκοσὴ τρίτη δὲ ἦτο διωρισμένη διὰ τὴν εἴσοδον τοῦ εἰρημένου τάγματος. Ἐν μέγα μέρος τῶν πολιτικῶν στρατιωτῶν τῆς Βερσαλλίας ἐξήτει νὰ ἐναντιωθῇ εἰς αὐτὸ· ἀλλ' οἱ σώματοφυλάκες εἶπον δημοσίως, ὅτι ἐὰν οἱ πολιτικοὶ στρατιῶται τῷ ὄντι ἤναντιοῦντο, αὐτοὶ ἤθελον ἐνωθῇ μὲ τὸ στρατιωτικὸν τάγμα, καὶ ἤθελον εἰσάξῃ αὐτὸ μὲ βίαν. Τὸ πολιτικὸν ἐράτευμα τέλος πάντων ἐφοδῆθη ἐκ τούτου, καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ εἰσῆλθε τὸ τάγμα ἡσύχως κατὰ τὴν διωρισμένην ἡμέραν.

38. Οἱ συνωμόται ἤθελον ἔτι πρὶν τῆς ἀφίξιως καὶ εἰσελεύσεως τοῦ τάγματος νὰ διαμοιράσωσιν εἰς αὐτὸ σαράντα πέντε χιλιάδας Λίβρας· ἔπεμψαν δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ ἀναισχυντότατα πορνίδια, διὰ νὰ διαφθείρωσι τοὺς στρατιώτας μὲ ταῦτα τὰ δύω μέσα, πρὸς ἀπισίαν κατὰ τοῦ Βασιλέως· ἀλλ' αὐτοὶ ἀπέβαλον καὶ τὰ δύω μὲ καταφρόνησιν, καὶ ὤρσαν ἐξ' ἐναντίας ἐνώπιον τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πολιτικοῦ ἐρατεύματος νὰ εἶναι πισοὶ εἰς τὸν Βασιλέα, εἰς τοὺς Νόμους καὶ εἰς τὸ Ἔθνος. Τοῦτο τὸ τάγμα εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ δύω κανόνια, ὅκτωι καθ-

θους μικροὺς γεμάτους πυρίτιδος κόνεως, ἐν πλῆθος
 μολυβδίνων σφαιρῶν, καὶ ἕως ἑπτὰ χιλιάδας φυ-
 σέκια. Τῇ εἰκοσῇ τετάρτῃ εὐχαρίστησε τὸ πολιτικὸν
 σράτευμα ὁ Βασιλεὺς, μὲ ἐν ιδιόχειρόν του πρὸς
 τὸν Κόμητα Δ' Ἐσαίνγ, διὰ τὴν καλὴν ὑποδοχὴν,
 ἣν ἔδειξε πρὸς τὸ ῥηθὲν τάγμα. Τῇ εἰκοσῇ ἐννάτῃ
 ἐχάρισεν ἡ Βασίλισσα εἰς πᾶσαν ἑταιρίαν τοῦ σρα-
 τεύματος μίαν ἰδίαν σημαίαν. Τῇ πρώτῃ Ὀκτωμ-
 βρίου ἔδωκαν οἱ σωματοφύλακες, ἐπὶ τὸ ἀνώγειν
 τοῦ Παλλατίου, εἰς τοὺς ἀξιωματικικοὺς τοῦ τάγ-
 ματος μίαν ἐξαίρετον τράπεζαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἤ-
 σαν κεκλημένοι καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ πολιτικοῦ
 σρατεύματος. Τοῦτο τὸ πανηγυρικὸν συμπόσιον τότε
 ἐδοξάσθη διὰ τῆς ἀνελπίστου ἐλεύσεως ἐκεῖ τοῦ Βα-
 σιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης, κρατούσης ἀπὸ τὴν
 χεῖρα καὶ αὐτὸν τὸν Διάδοχον· ὅπου ἀπῆλυσαν
 καθαρὰς ἐνδείξεις ἀγάπης καὶ πίσεως, καὶ ἐγέμισαν
 ὅλους τοὺς ἐκεῖ παρόντας μὲ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην,
 οἱ ὅποιοι καὶ μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἀναχώρησιν τῆς Βα-
 σιλικῆς φαμίλιας, ἤρξαντο σρατιωτικάτινα παιγνί-
 δια, τὰ ὅποια ἐν τ' αὐτῷ ἀνεφέροντο εἰς τὴν κατά-
 ρασιν καὶ ὑπεράσπισιν τοῦ Βασιλέως. Οἱ συνωμόται
 παρέστησαν εἰς τὸ Παρίσιον ταῦτα τὰ συμβάντα κατὰ
 τινα τρόπον μοχθηρότατον, καὶ διεφύμισαν, ὅτι εἰς

ταύτας τὰς εὐφημίας ἡ Ἑθνικὴ Κοκκάρδα κατεπατήθη
 με τοὺς πόδας, τὸ ὅποιον ἦτον πάντῃ ψευδές· αὐ-
 τοὶ διήγειραν πρὸς τούτοις μίαν δευτέραν τεχνικὴν
 σιτοδείαν, καὶ ἀπέδιδον τὴν αἰτίαν ταύτης εἰς τὸν
 Βασιλέα, καὶ εἰς τοὺς Εὐγενεῖς· διεμοίραζον χρή-
 ματα εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις τοῦ λαοῦ, καὶ με-
 τεχειρίζοντο ἔτι ἄλλα κακαποιὰ μέσα, διὰ νὰ ἐκ-
 τελέσωσι τὸν σκοπόν των, πρὸς τὸν ὅποιον ἦτο διω-
 ρισμένη ἡ πέμπτη τοῦ Ὀκτωμβρίου ἡμέρα· τοῦτ'
 ἔστι τῇ πέμπτῃ ἐσκόπουν νὰ κινήσωσι διὰ τὴν Βερ-
 σαλλίαν. Ἰδιαιτέρως ἦσαν αὐτοὶ δρασιώτεροι εἰς
 τὴν ἐκτέλεσιν τούτου τοῦ σκοποῦ τῇ τετάρτῃ τοῦ
 Ὀκτωμβρίου, ἐν ᾗ ὁ Μιραβὼ εἰρίσκετο ὅλην τὴν
 ἡμέραν εἰς τὸ Παρίσιον, διαμοιράζων ἰδίαις χερσὶ
 χρήματα καὶ ὅπλα εἰς τὸν λαόν. Τὴν ἀκόλουθον
 ἡμέραν ἡ Πρωτεύουσα πόλις ἐφαίνετο, ὅτι ἦτο πάν-
 τη ἡσυχος· διότι ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτο Κυριακὴ.

39. Τῇ πέμπτῃ τὸ πρωῒ, πρὶν τὰς ὀκτὼ ὥ-
 ρας, ἡ λεγομένη Κρεβδεπλατεία ἐγεμίσθη ἀπὸ γυ-
 ναϊκας ἐκάστης καταστάσεως, τάξεως καὶ ἡλικίας·
 μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο καὶ ἐνάρετοι θυγα-
 τέρες Πολιτῶν, καὶ τίμιαι Μητέρες αὐτῶν, αἱ ὁ-
 ποῖαι ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τοῦ μανιώδους πλήθους τῶν
 λοιπῶν Πολιτῶν, καὶ τρέμουςαι ἠκολούθουν αὐτό.

Ἔως καὶ ἄνδρες πολλοὶ μὲ γυναικεῖα ἐνδύματα ἦσαν μεταξὺ αὐτῶν, οἵτινες οὐδὲν ἄλλα ἦσαν, εἰμὴ ὑπὴρέται τοῦ Ὀρλεάνς, καὶ ὑπὸ αὐτοῦ ἐπίτηδες τεταγμένοι δολοφονεῖς. Περὶ τὰς ἑνδεκα ὥρας τὸ πλῆθος τῶν μαινομένων, καὶ ὁ θόρυβος αὐτῶν ἦσαν ἀπερίγραπτα· διότι αὐτοὶ ἦσαν ὠπλισμένοι μὲ λόγχας, ἐγχειρίδια, ξίφη καὶ μὲ ἄλλα φονικὰ ἐργαλεῖα. Τὸ πολιτικὸν ζράτευμα ἐζήτει καὶ ἤθελε νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τάξιν, ἀλλ' ἐδιάσθη νὰ τραβιχθῇ ὀπίσω· διότι αἱ Ἑρρινύες εἰσορμήσασαι, διήρπασαν τὸ Βουλευτήριον, καὶ κατέκαυσαν τὰ χρονολογικὰ γράμματα· τέλος πάντων, ἤθελον ἀνάψῃ καὶ τὸ Βουλευτήριον, εἰς τὸ ἀρχηγὸς αὐτῶν Μαϊλλάρθ δὲν τοὺς ἐμπόδιζε. Τότε ἐγένετο ἡ ἐκστρατεία αὐτῶν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· ὀκτὼ τυμπανισαί, ὁ Μαϊλλάρθ, ἑξ χιλιάδες, μέρος μὲν γυναικεῖς, μέρος δὲ ἄνδρες μὲ γυναικεῖα ἐνδύματα· μερικὰ κανόνια, τὰ ὅποια αὐτοὶ ἐκ τῆς Κρεσβεπλάτειας ἔφερον, καὶ περίπου τριακόσιοι μισθωτοὶ δολοφονεῖς ἐκίνησαν εἰς Βερσαλλίαν, ὁδηγεῖοντες καθ' ὁδόν. Εἰς τὰ χωρία, διὰ τῶν ὁποίων διέβαινον, ἔπραττον μεγάλας ἀναισχύντους πράξεις, καὶ πολλὰς δυσυχίας ἐπέφερον, ὥς οἱ ἐγκάτοικοι ἔπρεπε νὰ κρύπτονται ὑπὸ αὐτοὺς, καὶ νὰ κλείωσι τὰς οἰκίας των.

40. » Ἀφ' οὗ ἀπεμακρύνθησαν αἱ γυναῖκες ἐκ τῆς Κρεβδεπλατείας, ἔδραμον ἐκεῖ σωρηδὸν ὥπλισμένοι καὶ ἄσπλοι πολῖται, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὗρίσκοντο οἱ πλείτεροι μισθωτοὶ πολιτικοὶ στρατιῶται, οἵτινες συνάμα ἔκραζον μεγαλοφώνως εἰς τὰ ὄπλα! εἰς τὰ ὄπλα πολῖται! προσκαλοῦντες ἐν τ' αὐτῷ καὶ τὸν ἀρχισράτηγον τῶν πολιτῶν νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν Βερσαλλίαν. Ὁ Λαφαυέττε ἤθελε μὲν νὰ τοὺς καθυσχάσῃ, ἀλλ' αὐτοὶ ἠπέλθουν αὐτὸν μ' αὐθάδεις λόγους, ἐὰν δὲν ἤθελεν ὑπάγῃ μετ' αὐτῶν· αὐτὸς ἤρνεϊτο λέγων, ὅτι δὲν ἤθελε κάμῃ τοῦτο, ἂν δὲν ἤθελε λάβῃ προσαγὴν διὰ αὐτὸ παρὰ τοῦ ἡθροισμένου πολιτικοῦ Βουλευτηρίου, καὶ τελευταῖον, ἐντ' αὐτῷ διορίζει νὰ ἐρωτήσωσι περὶ τούτου· ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις ἡργοπόρησε τότε, καὶ ὁ Λαφαυέττε μὴ ἀποθλέπων εἰς τὸν προὔφανέσατον κίνδυνον δὲν παρεχώρει παντελῶς τῆς γνώμης του, ἐπιμένων ἕως οὗ τέλος πάντων ἡ ἀπόκρισις ἦλθε. Τότε δὲ ἐφάνη τις συνδραμὸν ὄχλος, σχεδὸν σαράντα χιλιάδων ἀνδρῶν, καὶ διευσθύνθη μετὰ τοῦ ἀρχισρατήγου του κατὰ τὴν Βερσαλλίαν. Ὁ Βασιλεὺς οὐδὲν ἐγίνωσκε περὶ πάντων τούτων, ἕως οὗ ἤδη ἡ ἀφίξις τῶν μαϊνόμενων γυναικῶν πολλὰ ἐπλησίασε. Προσέτι καὶ εἰς τὰ πλείοτερα μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἦτον ὅλον τοῦτο

τὸ συμβεβηκὸς ἄδηλον· μόνον ὀλίγοι, ἐκεῖνοι δηλ. οἵτινες ἀνῆκον εἰς τοὺς συνωμότας, εἶχον εἶδῃσιν περὶ τοῦτου, καὶ οὗτοι ἀπεμακρύνθησαν ἐκ τοῦ συνοδικοῦ, ἀκούσαντες τὰς βοὰς τῶν ἐρχομένου γυναικῶν. Τοῦτο συνέβη περὶ τὰς τέσσαρας ὥρας, μετὰ τὸ γεῦμα· ἐνῷ εὐθὺς γυναῖκες τινὲς ἐζήτησαν ἄδειαν νὰ προχωρήσωσι. Μουνιέρ, ὁ Πρόεδρος τούτων, συνεχώρησε δώδεκα ἐξ αὐτῶν, ὁμοῦ μὲ τὸν ὁδηγόν των Μαϊλλάρδ, νὰ ἔλθωσιν ἔμπροσθεν τῶν βημάτων. Ὁ μὲν Μαϊλλάρδ ὠμίλησε παραπονούμενος μὲ ἀναισχύντους προφάσεις, περὶ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ψωμίου, περὶ τῆς εἰσόδου τοῦ τάγματος τῶν Φλάτρων καὶ περὶ ἄλλων πολλῶν πραγμάτων. Ὁ δὲ Μουνιέρ ἐπρόσβαξεν αὐτὸν καὶ τὰς γυναῖκας νὰ σιωπήσωσιν· ὑπέσχεθῃ ὅμως ἐν τ' αὐτῷ ὡσαύτως, ὅτι ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἤθελον μεταχειρισθῇ πᾶν μέσον νὰ προβλέψωσι τὸ Παρίσιον μὲ διαφόρους τροφάς.

41. Ὁ Μουνιέρ ὑπῆγεν ἔπειτα μὲ δώδεκα ἄλλα μέλη τῆς συνελεύσεως, καὶ μὲ γυναῖκας τινὰς πρὸς τὸν Βασιλέα, παρέστησεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀνάγκην τῆς Μητροπόλεως, καὶ ἠρώτησεν, εἰ ὁ Βασιλεὺς δέχεται μίαν δευτέραν πρεσβείαν, ἥτις ἤθελε φέρῃ τὰ ἀποφασισθέντα ἄρθρα τοῦ νέου συστήματος,

διὰ τὰ ὑπογράψῃ κατὰ τὸν Βασιλεὺς ἤκουσε τοῦτο
τὸ πρόβλημα περίλυπος, ἐσθβαίωσεν ὅμως αὐτὸν,
ἔτι πρέπει ἀφεύκτως καὶ γένῃ βοηθὸς διὰ τὴν ἀνάγκην,
ὅσον τάχιστα δύναται. Τότε ἀπῆλθον ὅλοι,
μόνος ὁ Μουνιέρ ἔμεινε, καὶ εἰδοποίησε τὸν Βασιλέα,
ὅτι ἡ συνέλευσις ἤθελε ζητήσῃ διὰ μιᾶς δευτέρας
πρεσβείας τὴν ἀπόλυτον ὑποδοχὴν τῶν ψηφισθέντων
ἄρθρων τοῦ συστήματος. οὗτος παρεκάλεσεν ἔτι τὸν
Βασιλέα νὰ σκεφθῇ εὐθύς περὶ τούτου· καὶ εἰάν
αὐτὸ δὲν ἤθελε φανῇ ὠφελιμώτερον, νὰ προλάβῃ
τὴν ἐπιθυμίαν τῆς συνελεύσεως. Ὁ Βασιλεὺς
συνεβουλευθῇ περὶ τούτου μεταξύ τεσσάρων
ὥρων μὲ τοὺς συμβούλους του, καὶ τότε πρῶτον
παρέδωκεν εἰς τὸν Πρόεδρον μίαν μετὰ τινων
συμφωνιῶν συγκατάνευσιν περὶ τῶν προβληθέντων
εἰς αὐτὸν ψηφισμάτων. Αὕτη ἡ συγκατάνευσις ἐγένετο
τότε βεδισμένη βέβαια· διότι τοῦτο καὶ ἐσάθη
ἐν οὐσιῶδες αἶτιον τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὁ Πρόεδρος
ἔτρεξε τότε μὲ τὴν Βασιλικὴν συγκατάνευσιν εἰς
τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, καθ'
ἣν ταῦτα ἐκτελοῦντο, εἰσῆλθον βιαίως εἰς τὸ
συνεδριὸν καί τινες γυναῖκες, αἵτινες ἐκάθισαν
αὐθαδῶς μεταξύ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, περιπαί-
ζουσαι τινὰς ἐξ αὐτῶν, καὶ κραυγάζουσαι ἐξηρεύ-

ξαντο τὰς αἰσχροτάτας ἐπαπειλὰς, μάλιστα κατὰ τῆς Βασιλίσσης· ἄλλαι προπετῶς ὕβριζον τοὺς Βασιλικούς σωματοφύλακας εἰς τοὺς δρόμους καὶ ῥύμας. Ἐὰν τότε ὁ Βασιλεὺς ἑδίδε τὴν ἄδειαν εἰς τοὺς πιστοὺς σωματοφύλακάς του, καὶ εἰς τὸ τάγμα τῶν Φλάντρων νὰ τυφεκίσωσι τοὺς θρασεῖς τούτους ἐπαναστάτας, ὅλη ἡ ἐπανάστασις ἤθελε καθησυχάσῃ ταχέως, καὶ αὐτὸς εἶχε τότε ἄρκετὸν καιρὸν νὰ φύγῃ μὲ τοὺς πιστοὺς σωματοφύλακας, κατὰ τὴν συμβουλὴν τῶν ἀρίστων φίλων του· ἐπειδὴ τὸ τάγμα τότε ἠδύνατο νὰ σκεπάσῃ τὴν φυγὴν του ἀσφαλές· διότι τὸ ἴδιον Βουλευτήριον τῆς Βερσαλλίας ἦτο τότε σύμφωνον εἰς τὸ νὰ φύγῃ ὁ Βασιλεὺς· ἀλλ' αὐτὸς ἀπηγόρευσε τότε νὰ ρίψωσι τυφέκια εἰς τὸν λαόν, καὶ οὐδὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ μηδὲν περὶ τῆς φυγῆς του· μάλιστα ἐν ᾧ ὁ Νέκκερ ἐξ εὐτελῶν καὶ ἀσημάντων αἰτιῶν συνεβούλευεν αὐτὸν τὰ ἐναντία τῆς φυγῆς. Ἐκ τούτων τῶν αἰτιῶν λοιπὸν οἱ κυρίως βασιλικῶς φροναῦντες ἔμειναν πάντῃ ἀδιάφοροι καὶ ἀνενέργητοι· ὁ σκοπὸς τῶν ἐματαιώθη, καὶ τὸ σχέδιόν των διελύθη εἰς καπνόν.

42. Νυκτὸς δὲ γενομένης, 150 γυναῖκες ὑπέσρεψαν εἰς τὸ Παρίσιον· ὀλίγοντι βραδύτερον μία πωλήτρια λουλουθίων, Σμαβρὺ καλουμένη, ἥτις

ὤμλησε μετὰ τοῦ ἰδίου Βασιλέως, ὑπέσχεψε μὲ
 τριάκοντα ἕξ ἄλλας γυναῖκας, καὶ μὲ τὸν Κύριον
 Μαίλλάρδ. Ἐκ τῶν λοιπῶν πολλὰ ἐδοκίμασαν νὰ
 διαφθείρωσι τὸ σράτευμα τῆς Βερσαλλίας διὰ νὰ
 ἐνωθῇ μετ' αὐτῶν· διὰ καὶ ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ
 τῶν σχεδόν εἰς τοὺς πλειότερους. Εὐθὺς ἔπειτα μετὰ
 τὴν ἐνδεκάτην ὥραν, ἦλθεν ὁ Λαφαυέττε μὲ τὰ τε-
 ρατώδη πλήθη του. Μεταξὺ τῆς ὁδοῦ κατέπειπεν οὗτος
 ὅλους τοὺς εἰς τὸν Μοντρεβίλε, καὶ τοὺς ἔπειτα
 οὐ μακρὰν τῆς Βερσαλλίας ὄντας, νὰ ὁμόσωσιν εἰς
 τὸ νὰ μείνωσι πιστοὶ εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ εἰς τὸ
 Ἔθνος, καὶ νὰ σέδωνται τὴν Βασιλικὴν κατοικίαν.
 Φθάσαντες δὲ πλησίον τῆς Βερσαλλίας, προέδρα-
 μεν αὐτὸς καὶ ὑπήγεν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, ἔ-
 πειτα εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ ἐβεβαίωσεν αὐτὸν, ὅτι
 ἦλθε βεδιασμένος εἰς τὴν Βερσαλλίαν, ἀλλ' ὑπε-
 σχέθη εἰς αὐτὸν καυχώμενος, ὅτι θέλει ἐκχύσει
 διὰ αὐτὸν καὶ τὴν ὑσερινὴν σαλαγματίαν τοῦ αἵμα-
 τὸς του. Ἐξελθὼν δὲ, προσέταξε τοὺς προτέρους
 βασιλικούς σωματοφύλακας, νὰ ἐπανέλθωσι, καὶ
 νὰ παραλάβωσι πάλιν τοὺς προτέρους τόπους των.
 Ἐνταῦθα ὁ Λαφαυέττε ἔπραξεν ἀναμφιβόλως ἐν
 ἀσυγχώρητον σφάλμα· διότι οὗτοι οἱ σωματοφύλακες
 ἦσαν ἤδη πάντες μισθωτοὶ τοῦ ἀρχικακούργου, δηλ.

τοῦ Δουκὸς Ὁρλεάνς. Περὶ τὰς ὀκτὼ ὥρας ὑπῆ-
γεν αὐτὸς πρὸς τὸν Βασιλέα, καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν,
ὅτι ἡδύνατο ὁμοῦ μετὰ τὴν φαμίλιαν του νὰ ὑπάγῃ εἰς
τὴν κλίνην· διότι ἦσαν τὰ πάντα ἡσυχά. Ὡσαύ-
τως καὶ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις κινουμένη ὑπὸ τῆς νο-
θεσίας τοῦ ἰδίου, ὑπῆγεν εἰς ἀνάπαυσιν, πρὸς τὴν
ὁποίαν Ἐθνοσυνέλευσιν αὐτὸς τε καὶ ὁ Δ' Ἐρσαίνγ
μετὰ ταῦτα ἔλαβον τὸ καταφύγιόν των.

43. Ἦσαν ἤδη τρεῖς ὥραι, καὶ πάντες ἐκλει-
σαν τὰ κεκμηκότα ὄμματά των, μόνον δὲ ἡ κακία
τότε καὶ ἡ φιλοφροσύνη ἠγρύπνου. Τῇ ἕκτῃ, περὶ
τὰς πέντε ὥρας, τὸ πρωῒ, ἤρξατο ἡ ἐπανάστασις
εἰς τὰς πλατείας μετὰ φορικτότατον ἀλαλαγμόν. Αἱ
γυναῖκες ὥρμουν εἰς τὸ Παλλάτιον· οἱ πολιτικοὶ εἰσ-
τιῶνται τοῦ Παρισίου ἐθεώρουν ταύτην τὴν ὁρμὴν ἡ
σύχως· ὅπου οἱ πιεσοὶ σωματοφύλακες ἔσαντο, ἐκεῖ
δὲν ἐδύναντο αἱ μαινόμεναι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ
Παλλάτιον, ἀλλὰ μᾶλλον εὐκολώτερον ἔμβαινον ἐκεῖ,
εἵθα οἱ ἄπιστοι σωματοφύλακες ἔσαντο. Οἱ πιεσοὶ
σωματοφύλακες ἐφρονεύοντο ἀνιλεῶς ὑπὸ τοῦ μαινο-
μένου καὶ θηριώδους ὄχλου, τοὺς ὁποίους ὁ ἴδιος
Ὁρλεάνς μεταμεμφωμένος ὠδήγει· τὸ πλῆθος
ἐκτύπα, καὶ ὡς μαινόμενον ὥρμησεν εἰς τὸν
κοιτῶνα τῆς Βασιλίσσης, ἀλλ' ἀπεπλανήθη εἰς ἓνα

πλησιον κοιτῶνα, καὶ ἐκ τούτου ἡ Βασίλισσα ἔλαβεν εὐκαιρίαν νὰ σωθῇ. Ὡσαύτως καὶ τὰ Βασιλικά τέκνα ἤχθησαν εἰς ἀσφάλειαν διὰ τῆς φροντίδος τῶν ἀνατροφῶν των. Οἱ αἰμοδῶροι, ὀργισθέντες διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Βασιλίσσης, διετρύπων τὴν σρωμνὴν αὐτῆς, καὶ ἔσπευδον μὲ φρικτότατον ἀλαλαγμὸν εἰς τὸν Κοιτῶνα τοῦ Βασιλέως· ἀλλ' ἐνταῦθα ἀπεδιώχθησαν οὗτοι οἱ χαρμερπεῖς διὰ τῆς ἀνδρείας ἀντιστάσεως τοῦ Παρισιακοῦ πολιτικοῦ στρατεύματος. Τότε αὐτοὶ ἤρξαντο νὰ κατακόπτωσιν ἀσπλάγχχνως τοὺς σωματοφύλακας, ἄχρις οὗ ὁ Λαφαυέττε, τέλος πάντων, μετὰ τῶν ἱππέων τοῦ Παρισιακοῦ στρατεύματος ἀπεδιώξεν ἐκεῖθεν τοὺς τοὺς ἀπανθρώπους. Ὡσαύτως καὶ ὁ Βασιλεὺς τότε ἐξελθὼν ἐπὶ τοῦ δόματος παρεκάλει νὰ φριδῶνται τοὺς πιστοὺς σωματοφύλακάς του.

44. Τότε ὁ ὄχλος μαινόμενος ἔκραζεν, ὥς εὐγὴ ἡ Βασίλισσα, ἡ Βασίλισσα ὥς εὐγὴ ἔξω! Εἴφ' ἂν λοιπὸν αὐτὴ ἔπειτα μὲ τὸν διάδοχον εἰς τὰς ἀγκάλας, καὶ κρατοῦσα τὴν θυγατέρατῃς ἀπὸ τὴν χεῖρα· ἀλλ' ὁ ὄχλος ἔτι ἅπαξ μανικῶς ἐκραύγασε, τὰ παιδία, τὰ παιδία πρέπει ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἐντεῦθεν. Αὕτη δὲ ἔσειρεν εὐθύς τὰ παιδία μέσα, καὶ ἐξῆλθε πάλιν μὲ μίαν τοιαύτην μεγαλο-

ψυχίαν, ὥς ἐχώλανε διὰ τῆς γλώττης τῆς τὰς χεῖρας
 ὄλων τῶν πρὸς τὸν θάνατόντης ἐτοιμῶν ὄντων κα-
 κούργων· ἡ θανατηφόρα ξίφη ἀνεπαισθήτως ἔπε-
 στον χαμαὶ ἀπὸ τὰς χεῖράς των, καὶ ὅλος ὁ λαὸς ἐ-
 σαφηνίζε τὸν θαυμασμόν του διὰ ἑνὸς σφοδροῦ κρό-
 του τῶν χειρῶν, ὅς τις κρότος καὶ ἡχολόγει παντα-
 χόσε. Τότε λοιπὸν καὶ τὸ Ὀρλεανικὸν μέρος δὲν
 κατώρθωσεν οὐδέν, καὶ τὸ σχέδιόν του δι' ὅλου ἐμα-
 ταιώθη. Τότε πρῶτον ἤρξατο καὶ τὸ τρίτον μέρος νὰ
 ἐνεργῇ ἀναλόγως κατὰ τοὺς σκοποὺς του. Ὁ Βα-
 σιλεὺς ἐξῆλθε πάλιν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λαοῦ
 ἐπὶ τοῦ δόματος, ὁμοῦ μὲ τὴν φαμίλιάν του, καὶ
 ἐξήτει μὲν νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο. Ὁ
 Λαφαυέττε ὅμως ἔλαβε τὸν λόγον, καὶ ὑπεσχέθη ἐν
 ὀνόματι τοῦ Βασιλέως, ὅτι αὐτὸς θέλει κάμῃ ὅλα
 τὰ δυνατὰ, διὰ νὰ εὐχαρισήσῃ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ
 λαοῦ. Ἐν τ' αὐτῷ συνεβούλευσε τὸν λαὸν νὰ φυ-
 λάττηται ἀπὸ τοὺς φιλοταράχους τσιασὰς, λέγων,
 ὅτι αὐτὸς ἐγνώριζεν αὐτοὺς καλῶς, καὶ θέλει τοὺς
 κάμῃ γνωστοὺς καὶ εἰς τὸν Βασιλέα. Ὁ Λαφαυέττε
 ὁμίλησεν ὡσαύτως εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐν ὀνόματι τῆς
 Βασιλίσσης. Ἐπειτα ἔκραξεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸν λαόν.
 Ὕψυγχώρησις, παρακαλῶ, διὰ τοὺς
 σωματοφύλακάς μου! ὁ λαὸς ἐφώνη-

σε ναὶ, συγχώρησις, ζήτω ὁ Βασι-
 λεὺς· Εὐθύς δὲ μετὰ ταῦτα ἐζήτησεν ὁ λαὸς λεί-
 γων, ὅτι ὁ Βασιλεὺς πρέπει ἀφρεύκτως νὰ ὑπάγῃ εἰς
 τὸ Παρίσιον. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἀπεκρίθη ὅτι ἤθελε μὲν
 νὰ ὑπάγῃ, ἀλλὰ συνωθευμένος ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης
 καὶ τῶν τέκνων του. Ὁ Βασιλεὺς ἤθελε νὰ συμβου-
 λευθῇ πρῶτον περὶ ταύτης τῆς ὁδοιπορίας μὲ τὴν
 Ἐθνοσυνέλευσιν· ὅθεν παρεκάλεσεν αὐτήν, νὰ συ-
 ναθροισθῇ εἰς τὸν θάλαμόν του. Ὁ Πρόεδρος ἔδρα-
 μεν εὐθύς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς θελήσεώς του·
 οἱ ἐναντίοι τῶν Βασιλικῶς φρονούντων ὁμῶς ἠναν-
 τιώθησαν εἰς τοῦτο, ὥς ἐναντίον ἑνὸς προσάγματος,
 τὸ ὁποῖον ἦτον ὑποδέξερρον τῆς ἀξίας των.

45. Ὁ Βασιλεὺς λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ ἀνα-
 χωρήσῃ τότε περὶ τὴν μίαν ὥραν, μετὰ τὸ μεση-
 μέριον· ἡ ὁδοιπορία του ἐγίνετο βραδέως, καὶ διήρκε-
 σεν ἕως 6 ὥρας ὁλοκληρούς. Ἐμπροσθεν μὲν ἐπορεύ-
 οντο οἱ ἔτι αἰχμάλωτοι ὄντες σωματοφύλακες τοῦ Βασι-
 λέως, ἐν πλήθος δολοφονέων, οἵτινες ἐβάσταζον εἰς
 λόγχας τὰς κεφαλὰς τινῶν φονευθέντων σωματοφυ-
 λάκων, καὶ ἐν μέρος τοῦ Παρισιακοῦ πολιτικοῦ
 στρατεύματος· ἔπισθεν δὲ ἠκολούθει ἡ Βασιλικὴ
 ἄμαξα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκάθηντο ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ
 Βασιλισσα, τὰ Βασιλικά τέκνα, ἡ ἀδελφὴ τοῦ

Βασιλέως, ὁ Ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς συζύγου του, καὶ ἡ Μαδὰμ Τουρζέτ· ἔπειτα εἶποντο αἱ ἄμαξαι τῶν 100. μελῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, τὰ ὅποια ὁ Μουνιέρ ἔκλεξεν εἰς συνσδίαν τοῦ Βασιλέως, καὶ ὕστερον ἐπορεύετο τὸ τελευταῖον πολιτικὸν εἰσαγγελμα μετὰ μουσικῶν ὀργάνων, καὶ μὲ ἀναπεπταμένας σημαίας. Περὶ τὴν Βασιλικὴν ἄμαξαν ἦσαν μανιῶδη τινὰ καὶ αἰμοβόρα πλήθη ἀνθρώπων, οἱ τινες περιέπαιζον ταύτην τὴν ὑψηλὴν φαμίλιαν καὶ ἐφύβριζον αὐτήν· μεταξὺ τούτων τῶν μαινομένων ἐπορεύετο εἰς τρομερὸς φονεὺς μὲ ἓνα αἵματωμένον πέλεκυν ἀνὰ χεῖρας, μὲ τὸν ὅποιον αὐτὸς ἀπέκοπτε τὰς κεφαλὰς, καὶ τοῦ ὁποίου οἱ βραχίονες ἦσαν πλήρεις αἵματος ἐκ τῶν ἀπεσφαγμένων ἐκείνων, οἱ τινες ὑπέκειντο εἰς τὴν λύσσαν του. Καθ' ὁδὸν ἠνάγκασαν οἱ φονεῖς διαβαίνοντά τινα φαινακιζήν (περουκέρην) διὰ νὰ κτενίσῃ τὰς ἀποκεκομμένας κεφαλὰς. Μετὰ τὰς ἑπτὰ ὥρας τῆς ἑσπέρας ἔφθασεν ὁ Βασιλεὺς μὲ φωτοχυσίαν πολλῶν λαμπάδων εἰς τὸ Βουλευτήριον. Ἐνταῦθα ὑπεδέχθη μὲ δύο ὁμιλίαις, πλήρεις ἀπὸ πολιτικὰς ὑποδοχὰς, εἰς τὰς ὁποίας ὅμως αὐτὸς ἀπεκρίθη καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ὁ λαὸς παντελῶς ἀκρατὴς ὢν, ἔκραζε μεγαλοφώνως „ζήτω ὁ Βασιλεὺς! ζήτω ἡ Βασίλισσα!“

Ἡ Βασιλικὴ φαμίλια ἐφέρθη εἰς τὰ τοῦ Κεραμικοῦ παλλατίου οἰκήματα, τὰ ὅποια ἦσαν μὲν δι' αὐτὴν θωροισμένα, ἀλλ' ἀπρομήθευτα καὶ ἀπαρασκευάσα. Ἐν τάγμα στρατιωτῶν πολιτικῶν διορίσθη νὰ φυλάττῃ τότε τὸ Παλλάτιον τοῦτο.

46. Τότε λοιπὸν ὁ Βασιλεὺς εὐρίσκετο εἰς τὸ Παρίσιον, ἀλλὰ δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ἐλευθέραν ἐξουσίαν πλέον. Τῇ ἐβδόμῃ ἔβλεπέ τις πάλιν εἰς τὸ Παρίσιον τρικυμίαν. Εἰς τὴν Βερσαλλίαν δὲ ἦσαν ὅλοι εἰς ἄκρον περιλυποί, ἐπειδὴ ἡσθάνοντο, ὅτι εἰς τὴν ἀπουσίαν τοῦ Βασιλέως ἤθελον ὑποπέσῃ εἰς ἀνάγκην καὶ ταλαιπωρίαν· διότι ἡ Λυλλὴ ἦτο μία ὁλόκληρος πηγὴ ρέουσα ἀγαθοεργίας. Τὸ Κριτήριον Σιατελέτ ἔπρεπε νὰ παιδεύσῃ τοὺς ἀπὸ πέμπτης καὶ ἑκτῆς τοῦ Ὀκτωμβρίου κακούργους· ἀλλ' ὁ Μιραβὼ μετεχειρίσθη τὴν τολμηρὰν εὐγλωττίαν του τοιούτῳ τρόπῳ, ὥς παρεκίνησε τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, διὰ νὰ σηκώσῃ διὰ τῶν προσαγῶν της τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἐξετάσεων καὶ τιμωριῶν αὐτῶν. Τῇ ἐννάτῃ ἔπρεπεν ὁ Βασιλεὺς διὰ δημοσίου προκηρύξεως νὰ εἰδοποιήσῃ εἰς ὅλας τὰς Ἐπαρχίας, ὅτι ἦλθεν εἰς τὸ Παρίσιον ἐκουσίως, καὶ ὅτι μένει ἐκεῖ θεληματικῶς. Εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν προὔβλήθη, εἰν αὐτῇ ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσῃ τὸν Βασιλέα εἰς τὸ

Παρίσιον, ἢ οὐ· οἱ ἀγχινούσαστο συνεβούλευσαν αὐτοὺς τὰ ἐναντία, ἀλλ' αὐτοὶ ᾤσαν ἀνίκανοι· οἱ πλείότεροι τούτων ἠύχοντο ἐνθέρμως νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸ Παρίσιον, καὶ συνεφώνησαν περὶ τούτου· οἱ δειλοὶ ὑπεσφύριζον αὐτοὺς, καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἀπεφασίσθη ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ Παρίσιον. Μ' ὅλον τοῦτο ἐπέκεινα ἀπὸ τριακόσια μέλη τίμια τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως παραίτησαν αὐτήν, καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τῆς Βερσαλλίαν· διότι δὲν ἔκριναν εὐλογον καὶ πρέπον νὰ εἶναι πλέον εἰς μίαν συνέλευσιν, ἥτις ἐγένετο αἰτία ἐνὸς προμελετημένου θανάτου τοῦ Βασιλέως· καὶ λοιπὸν τοιούτῳ τρόπῳ ἀφῆκεν αὐτὴ, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ παντελῶς, καὶ νὰ παιδεύσῃ τὰς βδελυρὰς πράξεις τούτων τῶν δύο ἡμερῶν. Αὐτοὶ ἀνεκάλυψαν εἰς ἐκείνους, ὑφ' ὧν ἐκλέχθησαν διὰ νὰ εἶναι σύμβουλοι τῆς συνέλευσεως, ὅλας ἐκείνας τὰς ἀναισχύντους καὶ ταραχώδεις πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἠκολούθησαν εἰς ταύτας τὰς ἡμέρας. Τρεῖς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐσαφήνισαν τὰς αἰτίας διεξοδικώτερον, ἐξ' ὧν παρεκινήθησαν διὰ νὰ παραιτήσωσιν τὴν συνέλευσιν, οἱ ὁποῖοι ᾤσαν ὁ Τύρχ-χάιμ, ὁ Λαλλὺ Τολενθάλ καὶ ὁ Μουνιέρ.

47. Ἐκτοτε ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα ἐφρόντιζον ἐπιμελῶς νὰ κερδήσωσι τὸν λαὸν διὰ τι-

νων μέσων, τὰ ὅποια κατ' ἐξοχὴν ἀπέδλεπον πρὸς ὄφελος αὐτῶν. Ἦδη περὶ τὴν εἰδεκάτην τοῦ Ὀκτωμβρίου ἠλευθέρωσαν αὐτοὶ ἐξ ἰδίων χρημάτων ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἐνέχυρα τῶν πτωχῶν ἀνθρώπων, τὰ ὅποια ἡσκληρότης τοῦ 1788 χειμῶνος ἐβίασεν αὐτοὺς νὰ καταβάλλωσιν εἰς τὰ δανειστήρια. Τῇ δωδεκάτῃ ἐπεσκέφθη ὁ Βασιλεὺς τὴν Ἐθνοφυλακὴν, διὰ νὰ ἐλκύσῃ καὶ αὐτὴν εἰς τὸ μέρος του. Κατ' αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀνεκάλυψεν ὁ Λαφαυέττε εἰς τὸν Βασιλέα ὅλους τοὺς συνωμότας τοῦ Ὁρλεάνς· ὁ δὲ Βασιλεὺς ἀντὶ νὰ παιδεύσῃ τοῦτον τὸν κακοῦργον, ἔπεμψεν αὐτὸν μόνον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὑπὸ μιᾶς οἰκονομικῆς προφάσεως, ὡς δῆθεν νὰ ἐκτελέσῃ ἐκεῖ ἀναγκαίαν τινα παραγγελτικὴν ὑπόθεσιν. Ὁ Βασιλεὺς ἔπραξε τοῦτο μὲ γνώμην τοῦ Λαφαυέττε, ὅς τις τότε ἦτον ἡ ψυχὴ τῶν ἀληθῶν Πατριωτῶν. Ἡ Βασίλισσα ἔλαβε ἀπὸ τὸ Κρετῆριον Στρατελὲτ, τὸ ὅποιον ἠρεῦνα τότε τὰς φρικώδεις σκηναὺς τῶν κακοποιῶν ἐπιχειρημάτων τῆς πέμπτης, καὶ ἑκτῆς Ὀκτωμβρίου, μίαν Πρεσβείαν, ἣτις μετὰ παρακλήσεως ἐζήτηι παρ' αὐτῆς τὴν μαρτυρίαν της· ἀλλ' αὕτη δὲν ἔδωκεν οὐδεμίαν, μὲ τρόπον ἐπαινετώτατον, ὅτι δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ ποτὲ ἐγκαλεσθὴς κατὰ τῶν ὑπηκόων τοῦ Βασιλέως. Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασί-

λίσσα ἤρπαζον τέλος πάντων καθ' ἐκάστην πᾶσαν εὐκαιρίαν μετὰ χαρᾶς, διὰ τῆς ὁποίας αὐτοὶ ἡδύναυτο νὰ δείξωσιν εἰς τὸν λαὸν τὴν ἀγάπην καὶ εὐνοϊάν των.

48. Τῇ δεκάτῃ ἐννάτῃ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἔστησεν εἰς τὸ Παρίσιον τὸ πρῶτον συνέδριον. Τῇ εἰκοστῇ προσέταξεν αὐτῇ ν' ἀνοίξωσι βιαίως τὸν οἶκον τοῦ Κόμητος Ἀρτοῦ, καὶ νὰ λάθωσιν ἐκεῖθεν τὰ ἀργυρὰ του σκεύη, καὶ νὰ τὰ φέρωσιν εἰς τὸ ἀργυροκοπεῖον. Μετὰ τοῦτο, τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἐψήφισθη ἡ ἐκλογή τῶν ἀξίων πρὸς Κυβέρνησιν Γάλλων· καὶ ὁποῖος ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, ἢ εἰς μίαν τοπικὴν συνέλευσιν, ἔπρεπε νὰ εἶναι αὐτόχθων, ἢ Ἐγχώριος Γάλλος· καὶ τολάχισον εἰκοσιν ἐτῶν ἡλικίας· ὁμοίως ἔπρεπε νὰ ἦτο σύνοδρος τοῦλάχισον ἐνὸς ὁλοκλήρου χρόνου εἰς τὴν Ἐπαρχίαν, διὰ τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἐκλεχθῇ, καὶ νὰ ὁμύσῃ πρότερον τὸν ὅρκον τῶν Πολιτῶν. Ὅποιος ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς ἓν Πολιτικὸν Βουλευτήριον, ἔπρεπε νὰ καταβάλλῃ τσαούτην ποσότητα συνεισφορᾶς, ὅσην ἡδύνατο νὰ εἰσφέρῃ ἐν τριήμερον ἡμερομίσθιον. Εἰς μίαν τοπικὴν συνέλευσιν ἡδύνατο νὰ ἔλθῃ μόνον ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἡ συνεισφορὰ ἤρκει δι' ἡμερομίσθιόν του δέκα ἡμερῶν.

Εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τελευταῖον ἡδύνατο νὰ εἰσέλθῃ μόνος ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἡ συνεισφορά ἤθελε συμποσοῦται τοῦλάχισον εἰς μίαν Μάρκαν*) ἀργυρίου. Δύναται νὰ νοηθῇ ἄραγε μία ἰσχυροτέρα ἀντίρρησης ἐπὶ ταύτης, τὴν ὁποίαν τοῦτο τὸ ψήφισμα κάμνει μετὰ τὰς σερωθείσας ἰσότητας τῶν δικαιομάτων πάντων τῶν ἀνθρώπων; Τοῦτο ἦτον ὅμως τὸ πρῶτον αἷτιον καὶ βῆμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἐγένετο συστηματική. Καὶ ὡς τοιαύτη οὕσα, ἀπερρέψεν αὐτὴ ὅλον τὸ κληρικὸν σύστημα, ὅλα τὰ προνόμια τῶν ταγμάτων τῆς Βασιλείας, καὶ ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα τῶν ἐχόντων προνόμια. Οἱ πρῶτος κληῖρος ὅμως ἔπεσεν ἐπὶ τὸ Ἱερατικὸν τάγμα.

49. Τῇ δευτέρᾳ Νοεμβρίου ἐκηρύχθησαν τὰ κτήματα τοῦ Ἱερατικοῦ τάγματος διὰ μᾶς πλείονος ποσότητος ψήφων, ὡς ἴδια καὶ ἀναφαίρετα κτήματα τοῦ Ἔθνους, τὸ ὅποιον Ἔθνος κατὰ τοῦτο ἡδύνατο καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζηται κατὰ τὴν θέλησιν καὶ ἀρέσκειάν του, διὰ μέσου τοποτηρητῶν καὶ ἐπιτρόπων του, καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιον Ἔθνος ἔπρεπε νὰ φροντίζῃ διὰ τὰ ἔξοδα τῆς Δημοσίου λατρείας τοῦ Θεοῦ. Εἰς ἕκασον ψυχοπνευματικὸν κηδεμόνα ἔπρεπε νὰ

*) Μία Μάρκα ἔχει βάρος ἑκτῶ οὐγγίων.

διορισθῇ ἐν ἐτήσιον εἰσόδημα, τοῦλάχισον χιλίων διακοσίων φράνκων, ὁμοῦ μὲ κατοικίαν, καὶ κῆπον οὔτε σχεδὸν πεντακοσίων καισαρικῶν φοριί. Ἐκαστος ἐπίσκοπος ἔπρεπε νὰ λαμβάνῃ ἐτησίως δώδεκα χιλιάδας· ἕκαστος Ἀρχιεπίσκοπος, εἰκοσι χιλιάδας· ὁδὲ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Παρισίου πεντήκοντα χιλιάδας φράνκα. Ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ ἔπρεπε νὰ μεταχειρίζονται εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν. Τὰ ἐκ τούτου εἰς τὸ ἔθνος ἐμπεσόντα κτήματα ἐξετιμῶντο ἕως τριῶν χιλιάδων μιλλιονίων φράνκων. Μία πλουσιωτέρα βοθητικὴ πηγὴ διὰ τὴν καταπιεζομένην ἐπικράτειαν τῆς Γαλλίας δὲν ἐδύνατο νὰ εὑρεθῇ, ἐὰν αὕτη δὲν ἤθελεν ἦτον ἐν τ' αὐτῷ ἐξ ἀνάγκης καὶ μία πηγὴ μυρίων ἀταξιῶν καὶ ἀδικιῶν. Καὶ ὅμως ἡ ἐπικράτεια ἀφ' ὅλης ταύτης τῆς ἐτοιμασίας δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ἀξιόλογον ὠφέλειαν, μ' ὅλον ὅτι μετὰ ταῦτα ὅλαι αὗται αἱ ἱερατικαὶ πληρωμαὶ πάλιν ἀπεβλήθησαν. Εἰς τὸ ἐξῆς θέλομεν ἰδῆ ἄλλας διεξοδικωτέρας μεταβολὰς τούτων τῶν ψηφισμάτων.

50. Μετὰ ταῦτα ἡ Ἐθνόσυνέλευσις ἀνῆρσε καὶ ἀπέβαλεν ὅλα τὰ μέχρι τότε εὐρισκόμενα προνόμια τῶν κατὰ μέρος Ἐπαρχιῶν. Περὶ τούτου τοῦ ὑπερβολικοῦ κινήματος ἤρξαντο νὰ ἐκτελῶνται σκέψεις. Ἀναιρέσαντες δὲ τὴν παλαιὰν διαίρεσιν τοῦ βασιλείου

διήρσαν αὐτὸ εἰς ὀγδοήκοντα τρεῖς Ἐπαρχίας (δε-
 παρταμέντα.) Αὐταὶ δὲ πάλιν διηρέθησαν εἰς Τοπαρ-
 χίας, αἱ τινες ἦσαν εἰς ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν. 249. Ἀφ'
 ἑκάστης Τοπαρχίας ἔπρεπε νὰ σέλλωνται τοῦ λοιποῦ
 τρεῖς Πρέσβεις εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, οἱ ὅποιοι
 ἔπρεπε νὰ παριστάνωσι τὰ ἐκ γῆς συνιστάμενα κτήματα·
 τρεῖς παριστάνοντες τὸ πλῆθος τῶν Ἐγκατοίκων,
 καὶ τρεῖς τελευταῖον τὸν συνιστάμενον χρηματικὸν
 πλοῦτον. Προσέτι διωρίσθη νὰ συνέρχεται ὁ λαὸς
 μόνον εἰς προκαταρτικὰς συνελεύσεις, διὰ νὰ διορίξη
 τοὺς ἐφόρους, οἱ ὅποιοι ἔπειτα ἔπρεπε νὰ ἐκλέγωσιν
 ἐκείνους, οἱ τινες ἔμελλον νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τὴν
 Ἐθνοσυνέλευσιν ὡς ἐπίτροποι τοῦ ἔθνους. Κατὰ
 τοῦτον τὸν τρόπον ἕκαστος ἐγκατοικὸς τῆς χώρας ἔ-
 πρεπε νὰ εἶναι ἴδιος ἑαυτοῦ νομοθέτης διὰ μέσου
 τοῦ τοποτηρητοῦ του. Πόσαι ἀταξίαι καὶ ἀδικίαι, πόσα
 ἀνόητα καὶ ἀξιόμεπτα ἐπακολουθήματα ἔπρεπε νὰ
 γεννῶνται ἐκ τούτων τῶν ἀταξιῶν, εὐκόλως δύναται
 ἕκαστος εἰλικρινῆς, ἥ καὶ ὀλίγου νοὸς ἄνθρωπος νὰ
 ἐννοήσῃ. Διὰ νὰ ἐκθίσω τὸ πρᾶγμα πλατύτερον, δεῖν
 συγχωροῦμαι ἀπὸ τὴν περίεσιν τοῦ νῦν καιροῦ·
 ἴσως ὅμως εὐθὺς εὕρω μίαν ἄλλην ἀρμοδιωτέραν
 εὐκαιρίαν εἰς τοῦτο. Τοῦτο μόνον σημειῶ ἑνταῦθα,
 ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἀνηρέθησαν ὅλα τὰ δι-

καιώματα καὶ προνόμια, τόσον τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, ὥσον καὶ ὁλοκληρίων ἐπαρχιῶν· ὅλον τὸ Θεμελιῶδες σύστημα κατετινάχθη, καὶ συνετρίβη μία οἰκοδομὴ, ἥτις ἀπὸ χιλίων ἐτῶν ἦτο τεθεμελιωμένη, καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας πάμπολλα μελλιόνια ἀνθρώπων ἦσαν εὐτυχῇ.

50. Αὕτη ἡ ἰδίᾳ νέα διαίρεσις τῶν ἐπαρχιῶν, ἥτις οὐμόνῃ γεωγραφικῶς, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀπλῶς, κατὰ τοῦτο θεωρουμένη, ἔχει πολὺ θέλημα καὶ ὠραιότητα, ὑξέρησε πολλοὺς Γερμανοὺς ἡγεμόνας ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ κτήματα, τὰ ὁποῖα εἶχον εἰς τὴν Ἑλσσαιάν. Οὗτοι ἐπαραπονοῦντο περὶ τῶν τοιούτων ἀδίκων δυνασειῶν, μέρος μὲν εἰς τὸ Γερμανικὸν Βασίλειον, μέρος δὲ εἰς αὐτὴν τὴν Γαλιάν. Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις προσέφερε μὲν εἰς αὐτοὺς ἀντιπληρωμὴν τῆς ζημίας των, ἀλλὰ τοιαύτην μόνον, τὴν ὁποῖαν δὲν ἐδύναντο νὰ δεχθῶσιν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν Καθέδραν δὲν ἦσαν εὐχαριστημένοι μὲ τοῦτον τὸν ὑπερβολικὸν νεωτερισμὸν. Προσέτι ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν ἤρχοντο Πρέσβεις εἰς τὸ Παρίσιον, οἵτινες ὁμοίως ἐνεχειρίζον τὰς ἀναφορὰς τῆς δυσσεβείας των ἐναντίον τούτου τοῦ νέου συστήματος· ἀλλ' ἡ Ἐθνοσυνέλευσις πρὸς ἀπόδειξιν, πόσον ὀλίγον ἐφρόντιζε διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ λαοῦ, δὲν προ-

σεῖχε παντελῶς εἰς αὐτάς. Τίνι τρόπῳ δὲ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡυξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν Πρέσβειν, θέλει τὸ ἀποδείξω εἰς τὴν συνέχειαν τῆς Ἱστορίας. Ἡ ἔθνο-συνέλευσις ὅμως ἐξηκολούθει νὰ πράττῃ ἐναντίον τοῦ Βασιλέως, καὶ τῶν μέχρι τότε δικαιωμάτων του. Τῇ δεκάτῃ ἐννάτῃ τέλος πάντων ἀπεσέρησαν αὐτὸν πάντων τῶν κτημάτων, καὶ ἀφήκαν μόνον τὰ κυνηγετικά αὐτοῦ ὄαση, καὶ τὰ Βασιλικά Παλλάτια. Αὐτὸς, κατένευσε μὲν καὶ ἐκύρωσεν ὅλα τὰ ψηφίσματα τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἀλλ' οὐδεὶς ἤθελε νὰ πεισθῇ, ὅτι ἔκαμε τοῦτο αὐτοπροαιρέτως. Καὶ πῶς ἠδύνατο ἄρα νὰ κάμῃ τοῦτο θεληματικῶς αἰχμάλωτος ὢν;

51. Πρὸς τὸ τέλος τούτου τοῦ χρόνου, τὰ μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἔπεμψαν τὰ ἀργυρᾶ των θηλυκοτήρια εἰς τὸ ἀργυροκοπεῖον, διὰ νὰ κοπῶσι νομίσματα ἐξ αὐτῶν πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Ἔθνους. Οἱ Παρισιάνοι ἠκολούθησαν ἔπειτα τοῦτο τὸ παράδειγμα, καὶ ὅς τις δὲν ἤθελε νὰ τὸ ἀκολουθήσῃ αὐτοπροαιρέτως, ἠναγκάζετο εἰς τοῦτο. Ὡσαύτως καὶ ἐκ πασῶν τῶν Ἐπαρχιῶν ἐπέλλοντο πρὸς τοῦτο σωρηθὸν ἀργυρᾶ θηλυκοτήρια. Ἐν τοσούτῳ ἡ μά-νία εἰς τὸ φονεύειν, καὶ ἡ ἐπανάστασις περὶ τὰ τέλη τούτου τοῦ χρόνου ἐλύσων εἰς ὅλας τὰς Ἐπαρχίας

σκληρότατα. Τῇ ὁγδόῃ Δεκεμβρίου ἐγένετο εἰς τὴν Μαρσσηλλίαν εἰς φρικώδης βρασμὸς, εἰς τὸν ὅποιον πολλοὶ μὲν ἐθανατώθησαν, οἱ πλείότεροι ὅμως ἐπληγώθησαν. Τῇ δεκάτῃ τρίτῃ συνέβη ἔτι βιαιότερός τις βρασμὸς εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Σενλὶς. Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν νῆσον Κόρσικαν ἐγένοντο τοιαῦται παραχώδεις σκηναί. Τῇ εἰκοσῇ τετάρτῃ εἰς τὸ Παρίσιον ὁ Μαρκεζὸς Φαυράς, καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐρόβηθη εἰς τὸ Δεσμωτήριον, κατηγορηθέντες δὴθεν, ὅτι ἤθελον νὰ φυγαδεύσωσι τὸν Βασιλέα· μετὰ ταῦτα δὲ ὁ αὐτὸς Φαυράς ἀπεκεφαλίσθη. Ἐν γένει ἡ ἀταξία καὶ ἡ ὠμότης εἰς ταύτην τὴν Πρωτεύουσαν πόλιν ἔφθασε κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα εἰς ἄκρον τρομερὸν βαθμόν.

52. Τῇ Πρώτῃ Ἰαννουαρίου τοῦ 1790 ἔτους συνέβη διὰ μίαν ψευδῆ εἰδήσιν νέος τις βρασμὸς, ὅς τις καθυσύχασεν ὑπὲρ τοῦ Λαφαυέττε, διάτινος ἐπιτηδείου θέσεως τοῦ πολιτικοῦ στρατεύματος. Ἐνταῦθα ἐπνίγησάν τινες ρασιασαί, οἵτινες ἤθελον νὰ διαπεράσωσι κολυμβῶντες διὰ τοῦ ποταμοῦ Σέννα. Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις προσέφερεν εἰς τὸν Βασιλέα δι' ἰδιαίτερας Πρεσβείας τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἐτήσιου χρηματικῆς ποσότητος πρὸς συντήρησίν του. Ἄλλ' ὁ Βασιλεὺς ἐσαφήνισεν ἐγγράφως,

ὅτι ἤθελε ν' ἀναβάλῃ τοῦτον τὸν προσδιορισμὸν το-
σοῦτον καιρὸν, ἕως αὖ νὰ διορισθῶσιν αἱ ποσότητες
τῶν χρημάτων διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν τοῦ Βασι-
λείου χρεῶν, διὰ τὴν βεβαίωσιν τῆς κοινότητος,
καὶ διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος· διότι αἱ
χρεῖαι αὐτοῦ τοῦ προσδιορισμοῦ ἀπετέλουν τὴν σμι-
κροτάτην φροντίδα του. Ἡ ἀπόκρισις τοῦ Βασιλέως
ἐχειροκροτήθη τριάκισ εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν. Τῇ
εἰκοστῇ πρώτῃ ὡμιλήθη περὶ τῶν χρεῶν τοῦ Βασι-
λείου, ἀλλ' οὐδὲν διετάχθη. Εὐθὺς ὅμως μετὰ ταῦτα
ἐψηφίσθη, ὅτι, ἐὰν ποτέ τις πταίσης ἤθελε κατα-
δικασθῇ εἰς θάνατον, ἢ τιμὴ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ
νὰ μὴ πάσχη παντελῶς διὰ αὐτὸ, καὶ ἡ περιουσία
αὐτοῦ νὰ μὴν εἶναι συγχωρημένου νὰ δημευθῇ.

53. Ὁ Μὴν Φεβρουάριος ἤρξατο μὲ ἄλλο νέου
συμβεβηκός, τὸ ὅποιον ἔδωκε μεγάλην εἰσροὴν εἰς
τὴν γενικὴν καταστροφὴν. Τῇ τετάρτῃ τὸ πρωῒ ἦλθεν
εἰδήσις παρὰ τοῦ Βασιλέως, ὅτι περὶ τὰς δώδεκα
ὥρας θέλει ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, καὶ ὅτι
ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν ὑποδεχθῶσι χωρὶς πάσης παρατά-
ξεως· τότε ἤχησεν εἰς ὅλον τὸ συνέδικόν μεγαλο-
φώνως τὸ, Ζήτω ὁ Βασιλεὺς! Τότε ἡ συνέ-
λευσις ἔσειλε Πρεσβείαν πρὸς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Τοῦ
Βασιλέως δὲ φανέντος, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφάνη καὶ

ἐκυρίευσεν μία πλήρης εὐλαβείας σιωπὴ ὅλην τὴν συνέλευσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἔπειτα διελύθη ἀπότινα κοινήν χαρμόσουν κραυγὴν. Τὰ μέλη ὑπεδέχθησαν αὐτὸν μὲ ἀσκεπεῖς κεφαλὰς· ὁ Βασιλεὺς ἐκάθισεν ἐπὶ τὸν προετοιμασθέντα αὐτῷ θρόνον· τὸ, **Ζήτω ὁ Βασιλεὺς!** ἤρξατο τότε πάλιν ἐκ νέου εἰς τὸ συνοδικόν, καὶ ἐξηκολούθει νὰ ἐκφωνῇται ἔξω τοῦ συνοδικοῦ ὑφ' ἐνὸς μεγίστου πλήθους ἀνθρώπων. Ὁ Βασιλεὺς ἠγέρθη, καὶ ἀνέγνωσε μὲ ἀσκεπῇ κεφαλὴν μίαν ὁμιλίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπήνεσε τὰς ἐργασίας τῆς **Εὐνοσυμμελεύσεως**· παρεκάλει τὰ μέλη ν' ἀποδιώξωσιν ἀπὸ τὰς καρδίας των ὅλας τὰς προσωρινὰς καὶ ὑπόπτους σιγμαιίας ἐντυπώσεις· ἐν τ' αὐτῷ ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἤθελε νὰ δεχθῇ αἰείποτε τὸ σύστημα, τὸ ὁποῖον μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἦτον ἔτι τελειωμένον, καὶ νὰ ὑπερασπίζηται πάντοτε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λαοῦ· προσέτι συνεβούλευσεν ἐμφάντικώτατα διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ τάξις τῶν τοῦ Βασιλείου εἰσοδημάτων, καὶ ἔκαμε τὸν ἀκόλουθον ἐπίλογον, λέγων, „**Ἄς ἔχωμεν ὅλοι ἀπὸ τῆς σήμερον μόνον μίαν γνώμην, μόνον μίαν θέλησιν, τὸ παράδειγμά μου ἄς σᾶς χρησιμεύσῃ εἰς τοῦτο· ἄς ἔχωμεν**

κλίσιν εἰς τὸ σύστημα, καὶ ἐνθερμοτάτην ἐπιθυμίαν νὰ ἀποκατασταθῇ πάλιν εἰς τὴν Γαλλίαν εἰρήνη, εὐτυχία, ὁμόνοια καὶ καλὴ κατὰστασις“ Ἐπὶ τούτοις ἐγένετο καινὸς ἀλαλαγμὸς χαρᾶς ὑπὸ τῶν μελῶν τοῦ συνοδικοῦ, καὶ ὑπὸ πάντων τῶν ἔξω περὶ τὸ συνοδικὸν ἱσαμένων ἀκροατῶν.

54. Ὅτε ὁ Βασιλεὺς ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν συνέλευσιν, ὁ Πρόεδρος συνώδευσεν αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας τοῦ συνοδικοῦ, τινὲς Πρέσβεις ὅμως καὶ μέχρι τοῦ Παλλατίου. Ἡ Βασίλισσα ἐξελθοῦσα μετὰ τοῦ Διαδόχου πρὸς προϋπάντησιν τοῦ Βασιλέως, εἶπεν εἰς τὰ μέλη τῆς συνέλευσεως, „Τὰ τοῦ Βασιλέως φρονήματα εἰσὶν ὅμοια μὲ τὰ ἐδικά μου· ἐγὼ συνδέομαι ἐκ καρδίας μὲ τοῦτο τὸ κίνημα, τὸ ὁποῖον εἴλκυσε τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτόν. Σεῖς βλέπετε ἐνταῦθα τὸν υἱόν μου, πάντοτε θέλω λαλήσει μετὰ τούτου περὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀγαθοῦ Πατρός του, θέλω τὸν διδάξῃ ἐγκαίρως νὰ τιμᾷ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λαοῦ,

καὶ νὰ σέβεται τοὺς νόμους, τῶν ὁ
ποιῶν θέλει εἶναι, ὥς μοὶ φαίνεται,
πάντοτε τὸ ἀκράδαντον ζήριγμα.“

Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Βουλευτηρίου ἀναχώρησιν τοῦ
Βασιλέως, προὔβαλεν ὁ Κουπίλ δὲ Πρεφελοῦ *), διὰ
νὰ ὁμόσωσιν ὅλα τὰ μέλη τὸν Πολιτικὸν ὅρκον, ὅπερ
καὶ ἐγένετο· ἦν δὲ ὁ Πολιτικὸς ὅρκος οὗτος ὁ ἀκό-
λουθος, „Ἐγὼ ὀμνύω νὰ μείνω πιστὸς εἰς
τὸ Ἔθνος, εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς τὸν
Βασιλέα, καὶ νὰ ὑπερασπίζωμαι πάσῃ
δυνάμει τὸ ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως
ὀρθῶς ἀποφασισθὲν, καὶ ὑπὸ τοῦ Βασι-
λέως δεχθὲν σύστημα.“ Ἀφ' οὗ τὰ μέλη
τῆς συνελεύσεως ὤμοσαν, οἱ περὶ τὸ συνοδικὸν ἀ-
κροαταὶ ἐστήκωσαν συνάμα τὰς χειράς των κρά-
ζοντες „ὀμνύομεν“ τὸν αὐτὸν ὅρκον ὡμοσε
κατὰ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν καὶ ἡ ἐκ τῶν τριῶν χιλιά-
δων μελῶν συνηθροισμένη πολιτικὴ Βουλὴ· ἀλλὰ καὶ
ὁ εἰς τὴν Κρέσσε πλατεῖαν συνηθροισμένος, λαὸς ὁ-
μοίως ἔπραξε. Τὴν ἀκόλουθον νύκτα ἐγένετο φω-
τοχυρία εἰς ὅλον τὸ Παρίσιον. Τοῦτο τὸ συμβαῖν

*) Capit de Prefelu.

ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγνωστοποιήθη εἰς ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν, καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη ὥμοσαν τοῦτον τὸν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος πολιτικὸν ὅρκον, ὃ ὁποῖος ὠμνύετο δι' ἐν σύστημα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε λάβῃ ἔτι τὴν ὑπαρξίν του. Τῇ πέμπτῃ ὁμως ἔπεμψεν ἡ Βουλὴ μίαν Πρεσβείαν ἀπὸ δεκαῆξ, ἡ δὲ συνέλευσις, ἀπὸ ἐξήκοντα μέλη, πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ πρὸς τὴν Βασίλισσαν, διὰ καὶ εὐχαρισήσωσιν αὐτοῖς ὅτι ἐξερξάν τὸ σύστημα.

55. Τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τοῦτου τοῦ Μηνὸς ἀπεφασίσθη καὶ καθαιρεθῶσιν ὅλα τὰ Μοναστήρια, καὶ ν' ἀποβληθῶσιν ὅλα, τόσον τῶν ἀνδρῶν, ὅσον καὶ τῶν γυναικῶν τὰ Ἱερατικὰ τάγματα, ἀλλὰ μὲ προσθήκην, ὅτι τὰ παρόντα μέλη ἔπρεπε ν' ἀπολαμβάνωσι μίαν ἐτήσιον πληρωμὴν ἐφ' ὅρου ζωῆς. Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ ἐγένετο πανηγυρικὴ δοξολογία εἰς τὴν Μητρόπολιν, καὶ τὴν νύκτα μεγάλη φωτοχυσία. Τῇ εἰκοσῇ δευτέρᾳ ἐτέθη νόμος τις, διὰ τοῦ ὁποῖου ἔπρεπε καὶ κολύωνται αἱ ἀταξίαι εἰς τὰς Ἐπαρχίας. Ἐγὼ μὲν παρατρέχω ἐνταῦθα μὲ σιωπὴν τὰς βδελυράς πράξεις, αἱ ὁποῖαι κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα εἰς τὴν Γαλλίαν μανιωδῶς ἐκτελοῦντο ὁ ἀλλ' ἐξ ἐναντίας σημειῶ, ὅτι εὐθύς, μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ πολιτικοῦ ὅρκου, ὃ Ἀββὰς Φαυλέτ προὔτεινεν, ὅτι

ὁμὲν Βαΐλλυ νὰ ἀναγορευθῇ Πολιτάρχης ὅλης τῆς Γαλλίας, ὁδὲ Λαφαϋέττε Ἀρχισράττης ὅλου τοῦ πολιτικοῦ κρατεύματος καθ' ὅλην τὴν Ἐπικρατείαν. Ὅτε δὲ ὁ γέρον Βαΐλλυ ἤθελε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν λαόν, καὶ νὰ διεχθῇ τοῦτο τὸ ἀξίωμα· τότε ὁ νέος Λαφαϋέττε ἀπέκοψε τὸν λόγον τοῦ, ἀναιρῶν τὸ εἰς αὐτὸν προσφερόμενον ἀξίωμα μὲ πολλὰ σημεῖα ὀργῆς καὶ δυσανεκείας.

56. Τὸν Μάρτιον Μῆνα προὐκλήθη ἕκαστος Πολίτης, νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Πατρίδα τὸ τέταρτον μέρος τῶν εἰσοδημάτων του, ὥς ἐν ἐβελούσιον δῶρον· διότι ἤλπιζον νὰ βοηθήσωσι μὲ τοῦτο τὰς κατεπευγούσας χρεῖας τῆς Ἐπικρατείας· ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἐστάθη σύμφωνον μὲ τὴν προσδοκίαν των· καθότι δὲν ἐγνώριζον οὐδὲν μέσον πρὸς ἐλάττωσιν τῆς παγκοίνου ἀνάγκης. Λοιπὸν εὐρέθησαν ἡναγκασμένοι νὰ πωλήσωσι τὰ ὑποστατικά, τὰ ὅποια πρότερον μὲν τὸ Ἱερατεῖον ἐξουσίαζε, τότε δὲ ἐκηρύχθησαν ὡς ἴδια καὶ ἀναπόσπασα κτήματα τοῦ Ἔθνους, διὰ νὰ μεταχειρισθῶσι τὰ ἐξ αὐτῶν συναχθησόμενα χρήματα εἰς ἐξάλειψιν τῶν τῆς Ἐπικρατείας χρεῶν. Τῇ ἐνδεκάτῃ προὔβαλεν ὁ Κύριος Μανουῦ, ὅτι ἔπρεπε νὰ γένῃ νέον σχέδιον, διὰ νὰ τελειοποιηθῇ τὸ σύστημα. Ὁ Λαφαϋέττε ὑπεστήριξε τοῦτο τὸ πρόβλημα,

προσέθηκεν ὁμῶς, ὅτι ἀναγκαιότατον πρᾶγμα ἦτο
 ἡ ἀπόσκοπος προδιάταξις περὶ τῆς ἐπιμελείας, καὶ
 τὴν διατήρησιν τῆς δικαιοσύνης. Περὶ τὰ τέλη
 τοῦ Μηνὸς, ἦλθεν ὁ Πρίγγιψ Κουδὺ εἰς τὸ
 ἱερῶν, καὶ ὤμοσε τὸν πολιτικὸν ὅρκον· ὅπου
 αὐτῶν εὐκαιρίαν διαμοίρασεν ἐν τ' αὐτῷ καὶ ὅσα
 ὅσα φορίνια εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς Τοπαρχίας του.

57. Τὸν Ὀκτώμβριον Μῆνα ἐφάνησαν αἱ Ἀ-
 γνῶνται, ἐν εἶδος χαρτίνων νομισμάτων, τῆς Ἐπι-
 στατείας, τὰ ὅποια ἔπρεπε βέβαια νὰ βοηθήσωσι
 τὴν κοινὴν ἀνάγκην εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ· ἐν
 οὐδὲν ὁμῶς ἠύξανον πάντοτε. Ἐπρεπε πρότερον
 ἀνάγκης νὰ φερθῶσι μετρητὰ χρήματα· διότι
 πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἀποφασισθεῖσα πώλησις
 τῶν ὑποστατικῶν τοῦ Ἱερατείου δὲν ἠδύνατο νὰ ἐ-
 γερθῇ τόσον τεχέως. Ὅθεν ἐψηφίσθη νὰ ἐτοιμά-
 σωσι χρεωστικὰς ὁμολογίας, ἐπάνω εἰς ἓν μέρος τῆς
 τιμῆς, ἡ ὅποια τιμὴ εἰς τὸ μέλλον ἔπρεπε νὰ συ-
 λληθῇ ἐκ τῶν ἀκινήτων κτημάτων τοῦ Ἱερατείου, καὶ
 νὰ βάλωσιν αὐτὰ εἰς κυκλοφορίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν
 ὑποστατικῶν, ἀντὶ μετρητῶν χρημάτων, τὰ ὅποια
 αὐτὰ τοῦτο, εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν πωληθέντων
 ὑποστατικῶν, ἔπρεπε νὰ ρίχωνται ἀντὶ
 μετρητῶν χρημάτων, καὶ τότε νὰ καίονται. Εἰς

ταύτην τὴν ἀπόφασιν ἠναυτιώθησαν μὲν τινὰ μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἐπειδὴ προεῖδον, ὅτι τοῦτο τὸ μέσον κατὰ πρώτην προσβολὴν ἤθελε μὲν προξενήσῃ τινὰ βοήθειαν, εἰς τὸ μέλλον ὅμως ἔπρεπε νὰ ἐπισπάσῃ κινδυνώδη ἐπακολουθήματα· ἀλλ' ὅμως αὐτοὶ δὲν ἐφρόντιζον παντελῶς περὶ τοῦ κινδύνου τῆς μιμήσεως τῶν τοιούτων ψευδῶν χαρτίνων νομισμάτων, καὶ περὶ τῆς δυσκολίας νὰ ἐμποδίσωσι τὴν κυκλοφορίαν τῶν ψευδῶν τούτων χαρτίων, καὶ περὶ ἄλλων πολλῶν ὑποψιῶν, ὅθεν καὶ ἔμειναν εἰς ταύτην τὴν ἀπόφασιν· περὶ τῆς ὁποίας ὁ Βασιλεὺς τῇ δεκάτῃ ἐννάτῃ τούτου τοῦ Μηνὸς ἐξέδωκε προκήρυγμα εἰς ὅλον τὸν λαὸν τῆς Ἐπικρατείας.

Προσέτι τῇ τρίτῃ τοῦ αὐτοῦ Μηνός, ἀπεφασίσθη νὰ ἀνοίξωσι τὸ ἐμπόριον κατὰ τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας εἰς ὅλους τοὺς Γάλλους, καὶ νὰ σηκώσωσι τὴν μέχρι τότε συνηραμένην Ἀνατολικοῖνδικὴν συντροφίαν· αὕτη ὅμως ἡ ἀπόφασις ἦτον ὠφέλιμος μόνον διὰ τὴν Ἀγγλίαν. Τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τινὰ μέλη προὔβαλον, ὅτι ἔπρεπε νὰ σφρεώσωσιν εἰς τὴν Ἐπικράτειαν τὴν Καθολικὴν Θρησκείαν ὡς κυρίαν· αὐτοὶ ὅμως ἠγγιώθησαν περὶ τούτου τοσοῦτον, ὥς ἵτο φόβος μήπως ἀκολουθήσῃ καὶ θαρμός, ἀλλ' ἔπειτα ἀπεφάσισαν τελευταῖον, ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις δὲν

ἡδύνατο παντελῶς νὰ βουλευῆται περὶ τούτου. Κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα καθυσύχασε καλῶς καὶ ἡ μεταξὺ τοῦ Ἀλγγιρίου καὶ Γαλλίας ἀκολουθήσασα πλάνη· καὶ ἡ μὲν περὶ τούτου εἰρήνη ἀνευεώδη διὰ ἐκατόν χρόνους, οἱ δὲ αἰχμάλωτοι Γάλλοι ἀπελύθησαν.

59. Τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ Μαΐου ἤρξαντο νὰ βουλευώμενται περὶ τῆς ἐρωτήσεως, εἰ μὴ θῆλ. ἔπρεπε νὰ ἐδοῖτο εἰς τὸν Βασιλέα τὸ δικαίωμα νὰ κηρύττῃ πόλεμον καὶ νὰ κλείῃ εἰρήνην· καὶ μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας, ἦτοι τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ τοῦ αὐτοῦ, ἀπεφασίσθη, ὅτι μόνον τὸ Ἔθνος ἡδύνατο νὰ διορίξῃ πόλεμον καὶ εἰρήνην· μ' ὅλον τοῦτο ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ δίδῃ τὴν συγκατάνευσίν του εἰς τούτο, εἰς τὸν ὅποιον ἐδόθη καὶ τὸ δικαίωμα, νὰ ὑπερασπίζηται τὰ δίκαια, καὶ τὰς κτήσεις τοῦ Βασιλείου, νὰ κάμῃ συμμαχίας μετὰ τὰς ἐξωτερικὰς δυνάμεις, νὰ ἐκλέγῃ ἐκτελεστὰς τῶν ὑποθέσεων τῆς πολιτείας, καὶ τὰ παρόμοια. Ἐν τ' αὐτῷ ἐδέχθησαν πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὴν ἀξιόλογον ταύτην πρότασιν· ὅτι τὸ Γαλλικὸν Ἔθνος νὰ ἀρνήται ὅλος τὰς διὰ πολέμου κερδιθείσας ἀποκτήσεις. Μία πρότασις, τὴν ὅποιαν τὸ Ἔθνος μέχρι τότε τοσάκις ἀνέτρεψεν, ὡσάκις μόνον ἡδύνατο. Τῇ εἰκοστῇ ἐνάτῃ ἀπηγόρευσε ὁ Βασιλεὺς διὰ θη-

μασίῳ Θεσπίσματος πᾶσαν ἄλλην Κοκάρδαν, καὶ ἐξεβαίωσε μόνην τὴν Ἐθνικὴν. Ὡσαύτως καὶ οὗτος Μῆν ἦτο πλήρης Θηριωδῶν πράξεων, τόσον εἰς τὴν Παρίσιον, ὅσον καὶ εἰς τὰς Ἐπαρχίας αὐτοῦ.

60. Εὐθὺς μετὰ τὸν Ἰούνιον, ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἀπεφάσισεν, ὅτι ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα μιᾶς κληρονομηθείσης εὐγενείας, ἢ κατὰ δικαίωμα ἀξίας, ὅλαι αἱ προσηγορίαι, ὅλα τὰ ἐπὶ σφραγίδων σημεῖα τῶν εὐγενῶν, καὶ τὰ παράσιμα τῶν δούλων αὐτῶν νὰ ἀναιρεθῶσιν· ὁ δὲ Βασιλεὺς εἰς ἀπόδειξιν ὅτι δέχεται ταύτην τὴν διάταξιν, προσέταξε νὰ γνωστοποιηθῇ, ὅτι αὐτὸς θέν ἀπαιτεῖ πλέον γενεαλογικὰς προσηγορίας παρ' ἐκείνων, αἵτινες εἰς τὸ μέλλον ἤθελον ἐπιθυμήσῃ νὰ παρασθῶσιν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Κατὰ τὸν αὐτὸν Μῆνα ἐζήτησεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἔτι ἅπαξ παρὰ τοῦ Βασιλέως νὰ διορίσῃ πόσῃν ποσότητι χρημάτων ἐπιθυμεῖ νὰ λαμβάνῃ ἐτησίως διὰ τὸ ὑποκείμενόν του καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τῆς φαμίλιας του. Ὁ Βασιλεὺς ἐζήτησεν εἰκοσιπέντε μιλλιόνια φράγκα, προφασισόμενος τρόπον τινα ὅτι αὐτὸς πρὶν τῆς ἐγέρσεως τῆς γενικῆς καταστροφῆς, ἐλάμβανεν ἐτησίως τριάκοντα ἑν μιλλιόνια αἱ πρόγονοί του ὁμοῦς ἐλάμβανον ἔτι πλείονα. Τὸν Εὐταίου ἀπεφασίσθη εἰς τοῦτον τὸν Μῆνα, ὅτι

δεκάτῃ τετάρτῃ τοῦ ἀκολουθοῦ Μηνὸς νὰ ἐορτασθῇ
ἐπὶ τὴν Πεδιάδα τοῦ Ἀρείου καλουμένην, μία ἐ-
νικὴ πανήγυρις, ἣτις ἔπρεπε νὰ ἐνώσῃ ὅλα τὰ πνεύ-
ματα πρὸς τὸν κοινὸν σκοπὸν τοῦ κοινοῦ συμφέρον-
τος, καὶ νὰ φιλιώσῃ ὅλα τὰ διесῶτα μέρη. Αὕτῃ
ἡμέρᾳ ἐκλέχθη ἐπειδὴ εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον,
κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἐκυριεύθη ἡ Βασιλλία,
τὴν ὁποίαν κυρίευσιν οἱ ἐνθουσιασταὶ ἐνόμιζον ὡς βρά-
χυν τῆς τοῦ Ἑθνους ἐλευθερίας. Ὁ Λαφαυῆτε καὶ
ἄλλα τινὰ μέλη ἔκρινον εὐλογον νὰ ἀναβληθῇ αὕτη
πανήγυρις εἰς ἄλλους ὑσερινούς καιροὺς, ἀλλὰ δὲν
δυνήθησαν νὰ ἐνεργήσωσιν οὐδὲν περὶ τούτου. Ὅθεν
ροῦκλήθησαν ὅλαι αἱ κοινότητες τῶν πόλεων καὶ
τῶν κομωπόλεων, διὰ νὰ στείλωσι Πρέσβεις εἰς ταύ-
την τὴν Πανήγυριν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ μέρη
αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Ἑθνους ἔπρεπε νὰ συντρέχωσιν
καὶ, διὰ νὰ συνδέωνται μὲ τὸν σερεὸν σύνδεσμον
τῆς ἐλευθερίας. Ἐν τοσούτῳ καὶ οὗτος ὁ Μῆν πάλιν
το πλήρης φρικωδεσάτων καὶ τρομερωτάτων σκη-
νῶν, καὶ μάλισα εἰς τὰς Ἐπαρχίας Αἰῆς, καὶ Νίσμες.

61. Τὸν Ἰούλιον διωρίσθη ἀπ' ἀρχῆς ἔτι πλη-
ιέσερον ἢ τελετὴ τῆς ἐνωτικῆς πανηγύρεως, καὶ
πεκυρώθη ὁ ὅρκος, τὸν ὁποῖον πάντες, καὶ αὐτὸς ὁ
Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ ἐνάσῃ. Τῇ δεκάτῃ τοῦτου

τοῦ Μηνὸς ἐφήφισεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, ὅτι τὰ ὑποστατικά, τὰ ὁποῖα ποτὲ ἀνήκων εἰς τοὺς Χουγγαροὺς, καὶ μετὰ τὸν ἐκ τοῦ Βασιλείου διωγμὸν αὐτῶν ἐσθιμύνθησαν ὑπὸ τῆς Βασιλικῆς διοικήσεως, νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς νομίμως ἔχοντας αὐτὰ εὐδύς, ὅτε ἤθελον ἀποδείξωσι τὰ ἐπ' αὐτὰ δίκαια τῶν. Τῇ ἐνδεκάτῃ ἐφάνη ὁ ἔξ Ἀγγλίας ἐπανελθὼν Δούξ Ὁρλεάνς πάλιν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ ὥμοσε τὸν πολιτικὸν ὅρκον. Τῇ δωδεκάτῃ Βασιλεὺς οὐ μόνον τοὺς ἐκ πάντων τῶν τμημάτων τῆς Ἐθνοφυλακῆς πεμφθέντας ἐπεθεώρησεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ πάντων τῶν Γαλλικῶν στρατιωτικῶν σωμάτων, διὰ τὴν πανήγυριν τῆς ἐνώσεως ἀποστρέφοντας.

62. Ἐν τοσούτῳ κατεγίνοντο 15,000 ἔργαται νὰ σκάψωσιν ἐπιμελῶς καὶ νὰ ἐξομαλίσωσι τὴν μεγάλην, καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ τέχνης εὐεργετικὴν Πεδιάδα τοῦ Ἀρεως, διὰ νὰ σχηματίσωσιν ἐκεῖ τὸ ὑπερμέγεθες ἐκεῖνο ἀμφιθέατρον, καὶ νὰ ἐγείρωσιν ἐπὶ τὸ τῆς ἐνώσεως θυσιαστήριον. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἐργατῶν δὲν ἐδύνατο μ' ὅλον τοῦτον νὰ τελειοποιήσῃ τὴν ἐργασίαν των ἄχρι τοῦ διορισμένου καιροῦ, ἤλθον ἐθελουσίως ἀπὸ τὸ Παρίσι διακόσαιο χιλιάδες ἄνθρωποι, νὰ δουλεύωσιν ἀμισθί.

διὰ τὰ φέρωσιν εἰς κατάσασιν τὸ προῤῥηθὲν ἔργον. Γυναῖκες, ἄνδρες, ἄνθρωποι ἐκ τῆς μεγαλητέρας ἄχρι τῆς κατωτέρας τάξεως, νέοι, γέροντες, τίμαι, κοιναὶ καὶ ὑποκριτικαὶ, εὐλαβεῖς, μοναχοὶ καὶ μοναχαί, ἄνθρωποι τέλος πάντων ἐκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ ἐπαρρησιάζθησαν μὲ πτυάρια, σκάφας, ἀξίνας καὶ μονότροχα ἀμαξίδια, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Λουδοβίκος ὁ Βασιλεὺς, ἥδη Λουδοβίκος Καπέτ ὀνομαζόμενος, ἐμίχθη τότε μετὰ τῶν ἐργαζομένων, καὶ ἐγέμισε μὲ χῶμα ἓν μονότροχον ἀμαξίδιον· τὸ πλῆθος ἐνθουσιῶν τότε ἀπὸ χαρὰν, ἔκραξε „Ζήτω ὁ Βασιλεὺς! οὗτος εἶναι ὁ φίλος μας; οὗτος εἶναι ὁ Πατήρ μας! Ἡμεῖν καρδιά τοῦ Λουδοβίκου περιχυθεῖσα ἀπὸ χαρὰν, ἔχυσε τότε δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν, αἱ δὲ μετὰ χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ κραυγαὶ τοῦ πλῆθους ἐπολλαπλασιάζοντο· τέλος πάντων ὅλη ἡ ἐργασία ἐτελειωπορήθη τότε, δῖχα τινὸς ἀταξίας καὶ καταχρήσεώς τινος ἀνθρώπου.

63. Εὐρίσκοντο τότε ἄνθρωποι, οἵτινες ἤθελον τὰ μεταβάλλωσι ταύτην τὴν Πανήγυριν ἀσμένως εἰς λυπηρὰς σκηνὰς· οὗτοι ποτὲ μὲν κατηγόρουν λέγοντες, ὡς δῆθεν ὅλη ἡ πλατεία τὰ ἦτον ὑπεσκαμμένη, καὶ τὰ ὑποκοιλώματα τὰ ἦσαν πλήρη

πυρίτιδος κόνεως· ποτὲ θὲ πάλιν, ὅτι μεταξὺ τῆς τελετῆς ἤθελον νὰ ἀνάψωσι τὴν πόλιν ἐκ τῶν τεσσάρων μερῶν, ἢ ἤθελον ἀπολύσωσι τὰ ἄγρια θηρία ἐκ τοῦ πλησίου κειμένου οἰκήματος ἐναντίον τοῦ ἡθροισμένου λαοῦ. Ὁ Κύριος Βαῖλλυ ἐξήτασεν ὁ ἴδιος μετὰ πολλῆς περιεργείας τὰς ὑπογείους διόδους, καὶ δὲν εὔρεν ἐν αὐταῖς οὔτε μίαν δραχμὴν πυρίτιδος κόνεως· αὐτὸς προσέταξεν ἔπειτα νὰ μετακομίσωσι τὰ ἄγρια θηρία ἐκ τῶν οἰκημάτων, καὶ νὰ φυλάξωσιν αὐτὰ εἰς ἄλλο μέρος. Τελευταῖον ἐβεβαίωσε, ὅτι ὁ Λαφαυέττε ἔλαβε πάσῃ δυνάμει τὰ μέτρα του, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πόλιν καὶ τὸν λαὸν ἐκ παντὸς κινδύνου. Μεταξὺ τούτου τοῦ καιροῦ ὅμως οἱ Πρέσβεις ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤλθον ἐκεῖ ἐκ πάντων τῶν μερῶν, ἀφήσαντες τοὺς συγγενεῖς των θαυματοῦντας· ἀλλ' οἱ πλείότεροι τούτων ἤλθον ὥπλισμένοι· διότι πάντες ἐφοβοῦντο μίαν κακὴν ἐκβασιν ταύτης τῆς πανηγύρεως.

64. Τελευταῖον ἔφθασεν ἡ δεκάτη τετάρτη τοῦ Ἰουλίου. τότε ὄρθρου βαθέως ἔσπευδον οἱ ἄνθρωποι ἐκ πάντων τῶν μερῶν εἰς τὴν πεδιάδα τούτου τοῦ ἀμφιθεάτρου· περὶ τούτου ἴσαντο τριάκοντα κυκλωειδεῖς γραμμαὶ καθισμάτων βαθμηδὸν ὑψηλότεραι ἢ μία τῆς ἄλλης· ἐπὶ τῶν ὑποίων ἡδύναντο

νὰ καθίσωσι πολλὰ ἀναπαυτικῶς πεντακόσiai χιλιά-
 δες ἄνθρωποι. Περὶ δὲ τὰς ὀκτὼ ὥρας ὅλα τὰ
 καθίσματα ἦσαν πλήρη, καὶ σχεδὸν τὸ πλείτερον
 μέρος ὑπὸ γυναικῶν. Εἰς τὸ ἔνδον μέρος-τούτου ἴσαν-
 το τριακόσiai χιλιάδες πολῖται ὠπλισμένοι. Εἰς τὴν
 μέσσην τῆς πλατείας ἴσατο τὸ τοῦ συνδέσμου ἱερὸν,
 ἕως τεσσαράκοντα βημάτων ὑψηλόν, μὲ ἓνα ὑπερ-
 μεγέθη σφυρὸν, καὶ τέσσαρα πολλὰ μεγάλα κη-
 ροπήγια. Ἐπὶ τοῦ βήματος ἴσατο ὁ Ἐπίσκοπος Ὡ-
 τοῦν μὲ ἐξήκοντα ἱερεῖς· καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς τέλους
 ἴσατο ἓν μεγαλοπρεπέστατον θριαμβευτικὸν τόξον,
 ὥσπερ εἴσοδος εἰς τοῦτο τὸ θεάτρον· ἐπὶ δὲ τοῦ
 ἄλλου τέλους, μία ἐξέχουσα σοὰ, ἐπὶ τῆς ὁποίας
 ἐκάθητο ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.
 Μετὰ τὰς δώδεκα ὥρας διετάχθη ἡ Πανηγυρικὴ
 παράταξις, τὴν ὁποίαν ἀπετέλουν περίπου πεντήκον-
 τα χιλιάδες ἄνθρωποι· ἀφ' οὗ ἔφθασεν ἡ πομπὴ ἐκράύ-
 γασαν πάντες μεγαλοφώνως »Ζήτω τὸ Ἔθνος!
 ἀφ' οὗ δὲ ἦλθεν ὁ Βασιλεὺς, ἐγένετο πάλιν μία πάγ-
 κοινος κραυγὴ »Ζήτω ὁ Βασιλεὺς. Ἐλθόντος
 δὲ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς συνελεύσεως ἐπὶ τὴν σοάν,
 ἤρξατο ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Ὡτοῦν νὰ ἐπιτελῇ τὴν θεῖαν
 λειτουργίαν. Μετὰ τοῦτο ἐκυρίευσεν μία Πανηγυρικὴ σι-
 ωπὴ, ἔπειτα παρέσθη ὁ Λαφαῦέττε ἀναγινώσκων δημο-

σίως τὸν πολιτικὸν ὄρκον, ὅηλ. τὸν ὑπὲρ πίσεως πρὸς τὸν Βασιλέα, εἰς τοὺς Νόμους καὶ εἰς τὸ Ἔθνος, καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρά του ἔκραξεν. Ἐγὼ ὁμνύω ταῦτα. Ἐπειτα ὡσαύτως οἱ τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης στρατιῶται ὁμοῦ μετὰ τοῦ πολιτικοῦ στρατεύματος ἀπλώσαντες τὰς χεῖράς των, ἔκραξεν ἕκαστος. Ὁμνύω. Τότε ἤχησαν κανόνια καὶ στρατιωτικὰ ὄργανα· μετὰ ταῦτα πάλιν ἠκολούθησε μία πανηγυρική σιωπή. Τότε ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἀναγνοὺς τὸν ὄρκον, καὶ ἄρας τὰς χεῖράς του ἑμοφύχως μεθ' ὅλων τῶν μελῶν ἔκραξε· καὶ ἐγὼ ὁμνύω. Μεταξὺ τούτου τοῦ ὄρκου ἤχησαν πάλιν τὰ κανόνια καὶ ἡ στρατιωτικὴ Μουσική. Εἶτα προχωρήσας τινὰ βήματα ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἀναγνοὺς τὸν ὄρκον τοῦ ὕψωσε τὴν χεῖρά του καὶ ἔκραξε καὶ ἐγὼ ὁμνύω τὸ ἴδιον. Μεταξὺ τούτου τοῦ ὄρκου ἐσήκωσεν ὁμοίως καὶ ἡ Βασίλισσα τὸν Διάδοχον πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁμνύει παρομοίως. Ἐπειτα ὅλοι οἱ θεαταὶ συνάμα ἠγέρθησαν ἀσκεπεῖς, καὶ σηκώσαντες πρὸς τὸ ὕψος τὰς χεῖράς των ἔκραξε καθεὶς ὁμοίως, καὶ ἐγὼ ὁμνύω. Περὶ τὰ τέλη ταύτης τῆς Πανηγύρεως ἤχησαν πάλιν τὰ κανόνια, τὰ μουσικὰ ὄργανα καὶ μία ἐνθουσιώδους κραυγῇ, Ζήτω τὸ Ἔθνος! Ζήτω ὁ Βασιλεὺς! Ζήτω ἡ Βα-

σίλισσα. Ὅλα ἔτρεξαν τότε χωρὶς τινος ἐναντίου συμβάντος. Περὶ τὰς πέντε ὥρας ἤρξατο ἡ πρὸς τὰς οἰκίας των ἐπανάκαμψις μετὰ πάσης ἡσυχίας, τὴν ὁποίαν κακοῦργοί τινες ἤθελον μετὰ χαρᾶς διαφθείρη, ἀλλ' ὅμως πιασθέντες ἐφυλακώθησαν, καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ τότε τὰ πάντα καθησύχασαν.

65. Τὴν ἐσπέραν ταύτης τῆς ἡμέρας ἐγένετο φωτοχυσία εἰς ὅλην τὴν Καθέδραν, καὶ ὁ ἴδιος Βασιλεὺς ἐπρόσαξε νὰ φωταγωγήσῃσι μεγαλοπρεπέστατα ὅλον τὸ Κεραμικὸν Παλλάτιον, ὅπου ἐκάβητο. Τὰ ἀκόλουθα ταύτης τῆς ἡμέρας δὲν ἀριθμοῦνται· διότι αὕτη ἦτον ἡμέρα θριαμβευτικῆ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, καὶ ἐξολοθρευτικῆς ἡμέρας ὅλων τῶν προνομίων τῶν ἰδιαιτέρων τραγμάτων· ἐπειδὴ οἱ ἀδελφικοὶ ἐναγκαλισμοὶ ὅλων τῶν παρόντων, ἡ ποικίλη μίξις παντὸς τάγματος ἀνθρώπων, ὁ ὁμοειδὴς τρόπος τοῦ ὄρκου ὅλων τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων δὲν ἐσυγχώρουν ποτὲ νὰ σοχάζωνται πρὸς ἀλλήλους ἰδιαίτερα ἢ πρωτεῖα. Τὰ διεσῶτα μέρη ἐφαίνοντο ἐν διαστήματι τινὸς καιροῦ, ὅτι ἠφανίσθησαν, καὶ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἐπομένως ἐφήφιζεν ἀκολούτως ὅ,τι ἤθελε· διότι αὕτη παρέβαινε τότε τὸ ἴδιον ἔθνος, εἰς τὴν ὁποίαν ἕκαστος ὤμοσεν ὑπακοήν. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὗτος ὁ Μῆν ἦτο πολλὰ λυπηρὸς

διὰ τοῦτον τὸν δυσυχὴν τόπον· διότι δοσίματα δὲν ἐπληρώνοντο πλέον, εἰσεφέροντο καθ' ἑκάστην ἀναφανδὸν πραγματεῖαι δίχα τελωνικῶν δοσιμάτων, ἐκαίοντο οἱ τελωνικοὶ οἶκοι, καὶ ἐφονεύοντο ἀνεξετάσως οἱ τελῶναι. Ὡσαύτως καὶ μεταξύ τῶν τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης σρατιωτῶν ἠγέρθησαν ἐπαναστάσεις καὶ ἀντιστάσεις κατὰ πάντων τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἴδιον Παρίσιον ἤτοιμάζοντο, εὐθὺς μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Δουκὸς Ὁρλεάνς, νὰ φρονεύσωσι τὸν Βασιλέα, τὴν Βασίλισσαν μετὰ τῆς ἰδίας τῆς φαμίλιας, τοὺς συμβούλους, τὸν Κύριον Βαῖλλυ, τὸν Λαφαυέττε μεθ' ὅλων τῶν καλῶς φρονούντων μελῶν τῆς Ἑθνικῆς, συνελεύσεως· μόνον δὲ τὸ θάρρος καὶ ἡ φρόνησις τοῦ Λαφαυέττε ἐμπόδισε τοῦτο τὸ ἀλεθριώτατον σχέδιον.

66. Εἰς τὰς δύο τοῦ Αὐγούστου ἐψηφίσθη ἡ ἐλευθερία τῆς τυπογραφίας, ἀλλὰ πρῶτον μετὰ τινὰς προηγουμένας πολλὰ ταραχώδεις συναλλήλους σκέψεις. Ὅλα ἦσαν συγκεχωρημένα νὰ τυπῶνται, ὅσα παρεδίδοντο εἰς τὴν τυπογραφίαν. Τοῦτο τὸ ψήφισμα ἀναμφιδόλως ἐγεννήθη ἀπὸ ἀχρευστάτας ψυχᾶς. Ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἴδιον τοῦ παρόντος καιροῦ, διὰ νὰ ἐξετασθῇ, ἂν αὕτη ἡ ἐλευθερία τῆς τυπογραφίας ἦτο πρὸς καλὸν τοῦ λαοῦ, ἢ κακὸν· μ' ὅλον

τοῦτο πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἄνευ ἀντιλογίας, ὅτι ὑπάρχει μεγίστη διαφορά μεταξύ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λέγειν δημοσίως τοὺς ἰδίους σοχασμούς, καὶ μεταξύ τῆς ἀχαλιναγωγίας καὶ ἐλευθερίας εἰς τὸ γράφειν. Ἐπειτα, ὅτι ἡ ἐλευθερία εἰς πᾶν εἶδος πράξεως, ἐπομένως δὲ καὶ εἰς τὸ γράφειν ἐξ αἰτίας τῆς βλάβης, τὴν ὁποίαν αὐτὴ δύναται νὰ προξενήσῃ εἰς ἄλλους, περιορίζεται φυσικῶς τῷ τρόπῳ καὶ χωρὶς θετικοῦ νόμου· διότι ὁ ἀνώτατος καὶ πρῶτος νόμος εἰς μίαν ἐπικράτειαν εἶναι βεβαίως, καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἡ σωτηρία καὶ ἡ εὐτυχία τοῦ λαοῦ. Λοιπὸν ἅς ἀναγνώσῃ τις τὴν ἰσορίαν, καὶ ἅς ἀρνηθῇ, ἂν δύναται, τὰ κακὰ ἀποτελέσματα μιᾶς ἀπεριορίσου καὶ ἐλευθέρας τυπογραφίας. Εἰς τὴν Γαλλίαν αὐτὴ ἐγένετο βεβαία πηγὴ μυρίων δυσυχιῶν καὶ μεγίστης ἀθλιότητος. Τῇ ἐβδόμῃ Αὐγούστου ἔδειξε τὸ Κριτήριον τοῦ Σιατελέτ, ὅτι δύο μέλη τῆς συνελεύσεως παρακινήσαντα τὸν λαόν, παρωδήγησαν αὐτὸν εἰς τὰ βδελυρὰ ἔργα τῶν ἐξ Ὀκτωμβρίου τοῦ παρελθόντος χρόνου. Ὁ Μιραβὼ, ὅστις ὑπῆρχεν εἰς τούτων τῶν δύο, ἐφοβεῖτο διὰ τὴν ζωὴν του, καὶ ἐζήτησεν ἔτι ἅπαξ νὰ κυρωθῇ τὸ ψήφισμα, νὰ μένωσι ὀηλ. ἀνεπηρέαστα τὰ μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως· τινὲς ὅμως ἠναντιώθησαν εἰς τὸ τοιοῦτον προκήρυγμα.

Τελευταῖον ἐξῆλθεν ἔπειτα μία ἀπόφασις, ἣτις φανερά ἔδιδε νὰ καταλάβῃ ἕκαστος, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως δὲν ἦτο δικαιοσύνη καὶ εὐθύτης. Οὔθεν ἐψήφισαν, ὅτι ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἀποφασισθῇ, εἰς ταῦτα ἢ οὐκ ὑποκείμενα δικαίως κατηγοροῦντα, ἢ ὄχι. Κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα ἐζήτησεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις παρὰ τοῦ Βασιλέως, νὰ ἱεύρῃ, ποῖα Παλλάτια ἐπεθύμει νὰ κρατήσῃ· ὁ δὲ Βασιλεὺς ὠνόμασε τὰ ἀκόλουθα, δηλ. τὸ Λουβραί, τὸ Τουϊλλέ-ρια, τὸ Βερσάλλια, τὸ Φονταίνεβλώ, τὸ Κομπιέγνι, τὸ Σαιντ Κλαῦδ, Σαιντ Γερμαίν, τὸ Ῥαμβουίλλέτ, καὶ ἔπειτα τὸ Πάου Ἐσμπεάρν· τοῦτο τὸ τελευταῖον ὅμως δὲν ἔδιδεν οὐδεμίαν ὠφέλειαν. Ἐν τέλει ἔλαβεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τὰ Βασιλικά κτήματα τῶν Πριγκίπων, καὶ διώρισεν εἰς ἕκαστον ἓν ἐτήσιον σιτηρέσιον ἐνὸς Μιλλιονίου φράνκων. Τὸ φρικωδέστατον ὅμως, ὅπερ κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα συνέβη, ἦτον ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ὃς τις ἠκολούθησεν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Νανσύ, καὶ κατέπαυσε διὰ τοῦ στρατηγοῦ Βαΐλλυ. Εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον ἐφονεύθησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἕως ἐννεαχόσιοι ἄνθρωποι. Ὁλος ὁ κόσμος ἐπῆνεσε περὶ τούτου μεγάλως τὸν Βαΐλλυ, ἐκτὸς μόνον τῶν Ἰακωβίνων.

67. Τὸν Σεπτέμβριον προὔβαλόντινες νὰ τυ-

πωθῶσι πάλιν νέαι. Ἀσιγνᾶται ἕως εἰκοσιπέντε χιλιάδες Μιλλιόνια. Τοῦτο δὲ τὸ πρόβλημα ὑπεσ-
 ρίχθη μὲν ὑπὸ πολλῶν, ἄλλοι ὅμως, οἵτινες ἐγί-
 νωσκον καλῶς, ὅτι τὸ κακὸν αὐξάνει μὲ τὴν αὔ-
 ξησιν τῆς ποσότητος τῶν ὁμολογιῶν τούτων, ἤναν-
 τιώθησαν μὲ τοιαύτην ἐπίμονον ἀντίστασιν, ὥς δὲν
 ἐτυπώθησαν περισσότεραι τῶν ὀκτακοσίων Μιλλιο-
 νίων φράγκων. Εἰς ταύτην-τὴν εὐκαιρίαν ἐξήτησαν
 οἱ πρῶτοι νὰ φοιεύσωσι τὸν Νέκκερ, περὶ τοῦ ὁποίου
 ἐγίνωσκον καλῶς, ὅτι θέλει ἀντισταθῇ μᾶλλον τῶν
 ἄλλων διὰ τὴν αὔξησιν τῶν Ἀσιγνάτων, ἀλλ' αὐτὸς
 εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ κινδύνου τῆς ζωῆς του, παρε-
 χώρησεν ἐκεῖθεν· εὐθὺς δὲ ἔπειτα παρεκάλεσε τὴν
 Ἐθνοσυνέλευσιν νὰ δοθῇ εἰς αὐτὸν ἡ παραίτησις του,
 ὅπερ καὶ ἐγένετο· εὐθέως δὲ λαβὼν ταύτην ἀνε-
 χώρησε χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ εἰς τὰ ἐν τῇ Ἑλ-
 βετία ὑποστατικά του. Ὅλοι τότε οἱ ἐν Παρισίοις ἐ-
 χάρησαν μεγάλως διὰ τὸν ἐκεῖθεν μισεσμόν του.
 Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ ἐσήκωσεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τὰ
 σημαντικὰ ἐνδύματα τῶν ἀξιωματικῶν ταγματῶν,
 καὶ ἀφῆκεν ἐλεύθερον καθ' ἓνα νὰ ἐνδύεται κατὰ
 τὴν ἰδίαν του ἀρέσκειαν. Κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα
 ἐξήτασεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τὰς ἐργασίας τοῦ Σια-
 τελέ: Κριτηρίου· τότε ὁ Ὁρλεάνς καὶ Μπαβὼ προῦ-

δόθησαν ὡς πρωταίτιοι ὅλων τούτων τῶν βδελυρῶν πράξεων, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν πέμπτην καὶ ἕκτην τοῦ Ὀκτωμβρίου συνέβησαν, καὶ ἔμελλον ἔτι ν' ἀκολουθήσωσιν, ἐὰν δὲν ἤθελον καταργηθῇ. Οὗτοι ἐδικαιολογήθησαν εἰς δύο λόγους, καὶ ἐλευθερωθέντες ἀπ' ὅλων τῶν κατηγοριῶν, ἐκηρύχθησαν ἀθῶοι· ἐπειδὴ μὲ τούτους τοὺς δύο κακούργους ἦν συνεννοημένον καὶ σύμφωνον ὅλον τὸ ἄριστερόν μέρος τῆς συνελεύσεως, τὸ ὅποιον ἦν καὶ τὸ ἰσχυρώτατον· ὅθεν δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ εὐκόλως ἐκ τούτου ἔπειτα πῶς ἡδύνατο νὰ γίνῃ αὕτη ἡ ἀπόφασις. Κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα ἐγίνοντο πάλιν πολλαὶ ἐπαναστάσεις εἰς τὰς Ἐπαρχίας, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Ἀγγερς, εἰς τὸ Σοασσὸν καὶ εἰς τὸν λιμένα Βρές.

68. Περὶ τὸν Ὀκτώμβριον Μῆνα ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἀνῆρσε πάσας τὰς εἰς ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν βουλάς. Τῇ δεκάτῃ ἐννάτῃ τούτου τοῦ Μηνὸς προὔβληθη νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ Βασιλέως τὴν παραίτησιν τῶν συμβούλων του, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐδέχθη τοῦτο. Ἡ φατρία τῶν συνωμάτων διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἰδίον της σχέδιον ἤρξατο νὰ διεγείρῃ τὸν λαὸν κατὰ τῶν συμβούλων· οὗτοι δὲ παρεκάλεσαν μὲν τὸν Βασιλέα νὰ τοὺς ἀπολύσῃ, ἀλλ' ὁ Βασι-

λεύς δὲν ἔσερξεν εἰς τὴν παρακάλεσίν των. Ὁ δὲ
 σύμβουλος τῆς θαλασσίου δυνάμεως Δέλα Λουζέρνε
 παρητήθη, καὶ ἀνεδέχθη τὸν τόπον του ὁ Κύριος
 Φλεουριέν. Ὁ Λαὸς παρεκάλει τὸν Βασιλέα διὰ
 τὴν καθαίρεσιν τῶν λοιπῶν συμβούλων, καὶ τοιαύτω
 τρόπῳ ἐξήτησαν μόνοι των καὶ ἔλαβον πάντες συνά-
 μα τὴν παραίτησίν των. Μετὰ ταῦτα ὁ Δουπορ-
 ταίλ ἀποκατεσθῆναι σύμβουλος τῶν Πολεμικῶν· ὁ
 Πόρτ Δουτέρτρε ἐγένετο σφραγιδοφόρος, τοῦτ' ἔστι
 σύμβουλος τῆς δικαιοσύνης· ὁ δὲ Βαλδέκ Δὲ Λεσ-
 σὰρ σύμβουλος τῶν Βασιλικῶν προσόδων. Τῇ εἰκο-
 σῇ ὀγδόῃ εἰσῆχθη εἰς τὴν συνέλευσιν ἡ βουλὴ περὶ
 τῶν εἰς τὴν Ἑλσατίαν ὑποσατικῶν τῶν Γερμανικῶν
 Πριγκίπων, τὰ ὅποια εἶχον χάσῃ ἐξ αἰτίας τῆς ἐ-
 παναστάσεως· ἀλλ' ὁ Κύριος Μανου ἐκύρωσεν, ὅτι
 οὗτοι οἱ Πρίγκιπες κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον δὲν εἶχον
 οὐδὲν δικαίωμα, νὰ ζητήσωσιν ἱκανοποιήσιν περὶ
 τῶν ἀπολεσθέντων τούτων κτημάτων. Ἐν τοσούτῳ
 ὁ Κόμης Ἀρτοά, ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως,
 ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Γερμανίας, καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸ Του-
 ρίν. Ὁ Δούξ Ὁρλεάνς ἔστειλεν ἐκεῖ ἕνα κακοῦρ-
 γον Δουβυὰ καλούμενον, ὃς τις εἶχε προσαγὴν νὰ
 φαρμακεύσῃ τοῦτον τὸν Κόμητα ὁμοῦ μ' ἕλην του
 τὴν οἰκογένειαν. Μετὰ τοῦτον ἔστειλεν ἄλλον δολο-

φονέα Λιμῶν καλούμενον, ὅστις εἶχε τὴν προσαγὴν
 νὰ φονεύῃ τὸν πρῶτον, ὅταν ἐκεῖνος ἤθελεν ἐκ-
 τελέσῃ τὸ προσαχθὲν αὐτῷ βδελυρὸν τοῦτο ἔργον·
 ἀλλ' ὁ Δουβοὰ ἐφέρθη ἀνεπιτηδείως εἰς τοῦτο, καὶ
 δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν δοθείσαν αὐτῷ προ-
 σαγὴν, τὸν ὁποῖον μάλιστα ἐγνώρισεν ὁ Λιμῶν, καὶ
 εὐθὺς τὸν ἐφαρμάκευσεν. Οὗτος ἐννοήσας τὸν θά-
 νατόν του, ὅτι πλησιάζει, μετενόησε μεγάλως διὰ
 τὴν κακίαν του, καὶ ὡμολόγησε τὴν ἀνόσιον ταύτην
 πράξιν. Καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἡ πρόνοια τοῦ Ἁγίου
 Θεοῦ ἔσωσεν ὅλην τὴν φαμίλιαν τοῦ Κόμητος Ἀρτοᾶ.
 Ἐκ τούτων ἀπάντων ἃς κρίνῃ τις ποῖον καλὸν ἠδύ-
 νατο νὰ ἐλπίξῃ ἀπὸ μίαν τοιαύτην ἐπανάστασιν, ἥ-
 τις ἐνεργεῖτο διὰ τῆς ἐξαιρέτου ἐπιμελείας τούτου τοῦ
 τέρατος, καὶ διὰ συνεργείας τῆς πατρίας αὐτοῦ.

69. Τὸν Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον κατεγίνετο
 ἡ Ἐθνοσυνέλευσις εἰς ἰδιαιτέρας ὑποθέσεις, αἱ ὁποῖαι
 οὔτε ἡ ἀκολούθησις καθ' αὐτὸ τῆς ἰδίας ἐπαναστά-
 σεως ἦσαν, οὔτε ἐν μέρος αὐτῆς. Ἐν ὧ λοιπὸν κα-
 τεγίνοντο μὲ τὴν ἄλογον ὁρμὴν τῶν ψυχικῶν αὐτῶν
 παθῶν, καὶ μὲ τὰς πρὸς ἀλλήλους δολιότητας, διὰ
 τῶν ὁποίων τὸ ἐν μέρος ἐπάσχιζε νὰ καταδαμάσῃ
 τὸ ἄλλο, παρῆλθον καὶ οἱ δύο οὗτοι Μῆνες. Εἰς
 τὴν ἰδίαν συνέλευσιν κατεταράττοντο πρὸς ἀλλήλους,

ἐφοβέριζεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον διὰ τῶν γρόνθων, ἔσιν ὅτε δὲ, καὶ ὀλίγον ἔλειπεν, ὥς νὰ ἀρπαχθῶσιν ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των, καὶ γύροθεν νὰ σείρωνται. Καὶ ὅμως οὗτοι καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἤθελον νὰ εἶναι Νομόθῳται ἐνὸς τοσούτου πολυαριθμοῦ λαοῦ, περίπου 25. Μιλλιονίων ἀνθρώπων. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον τῷ ὄντι ἀνήκει εἰς τὴν κυρίως ἐπαναστάσιν, ἦτον ἡ ἀπίστας τῆς εἰκοστῆς ἐξοδόμης τοῦ Νοεμβρίου, ὅτι ἔπρεπε δηλ. ὅλον τὸ ἱερατεῖον, ἢ νὰ ὁμώσῃ τὸν πολιτικὸν ὄρκον, ἢ νὰ καθαιρεθῇ, καὶ νὰ ἐξωσθῇ τοῦ ἐπαγγέλματός του, καὶ τοῦ λοιποῦ νὰ θεωρῆται ὡς ἐνοχλοῦν τὴν δημόσιον ἡσυχίαν. Πολὺν καιρὸν ἀντέτεινεν ὁ Βασιλεὺς νὰ συγκατανεύσῃ εἰς ταύτην τὴν ἀπόφασιν· τέλος πάντων, ἔπρεπε νὰ ἀποφασίσῃ, ἀλλὰ μόλις τῇ εἰκοστῇ ἑκτῇ τοῦ Δεκεμβρίου ἔδωκε τὴν ἀπόφασίν του.

70. Ἐγὼ ὡμίλησα εἰς τὴν διήγησιν ὅλης τῆς ἐπαναστάσεως τούτου τοῦ χρόνου περὶ τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ μέρους τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως· ὅθεν ἀναγκάζομαι νὰ δώσω εἰς τοὺς ἀναγνώσας μου περὶ τούτου τινὰς διασαφήσεις. Τὰ μέλη ταύτης διηροῦντα εἰς τέσσαρας Κεφαλαιώδεις φατρίας· ἡ πρώτη συνίστατο ἐξ' ἐκείνων, οἵ τινες ἤθελον νὰ ἀνακαλέσωσιν ὅλα ὅσα ἦσαν κατὰ τὸ παλαιὸν σύστημα, πρὶν νὰ ἐξαφθῇ

ἡ ἐπανάστασις. Μεταξὺ τούτων ἦσαν οἱ ἐγκριτώ-
 τεροι, δηλ. ὁ Ἀββὰς Μαυρὺ, ὁ Κύριος Κατζέ-
 λες, ὁ Ἐπίσκοπος Ῥοχεφουκώλτ, ὁ Τοπατηρητῆς
 Μιραβὺ καὶ ἄλλοι· οὗτοι δὲ πάντες ὠνομάζοντο
 Βασιλικοφρονοῦντες. Τὸ δευτέρον μέρος ἦτον ἡ φα-
 τρία ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον μὲν νὰ διοικῆται ἡ
 Γαλλία ὡς μία Μοναρχία, μ' ὅλον τοῦτο τοιοῦτω
 τρόπῳ, ὥστε ὁ Βασιλεὺς νὰ ἔχῃ μόνον τὴν ἐκτελε-
 σικὴν, ἢ ἀποφασισικὴν δύναμιν, ἡδὲ Νομοθετικὴν
 δύναμιν νὰ εἶναι εἰς χεῖρας μεᾶς ἐκλογῆς τοῦ ὅλο-
 κλήρου λαοῦ, ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.
 Οἱ ἐγκριτώτεροι ταύτης τῆς φαρίας ἦσαν ὁ Μου-
 νιέρ, ὁ Λαλλὺ Τολενδάλ, ὁ Βαῖλλυ, ὁ Λαφαῦεττε,
 καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὠνομάζοντο Πατριῶται. Αὗται
 αἱ δύο φαρίαι ἐκάθηντο εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς
 Ἐθνοσυνελεύσεως, ἀλλ' ἦσαν καὶ αἱ δύο μικρότα-
 ται· διότι αἱ μεγαλήτεραι ἦσαν αἱ λοιπαὶ φαρίαι,
 αἱ ὁποῖαι ἐκάθηντο εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος, δηλ. ἡ
 τρίτη καὶ ἡ τετάρτη. Τὸ μέρος τῶν συνωμοτῶν ἦτο
 τὸ τρίτον, εἰς τὸ ὅποιον ἦσαν ἐκεῖνοι, οἵτινες ὀδη-
 γούμενοι μόνον παρὰ τῆς φιλοδοξίας, φιλαργυρίας
 καὶ τῶν ἄλλων ψυχικῶν παθῶν, ἤθελον νὰ φονεύ-
 σωσι τὸν Βασιλέα ὁμοῦ μ' ὅλην του τὴν οἰκογένειαν,
 καὶ νὰ καθίσωπιν ἐπὶ τὸν Θρόνον τὸν Δοῦκα Ὁρλε-

άνς. Εἰς τοῦτο τὸ μέρος ὁμοῦ μετὰ τοῦ Δουκὸς, τὸ κυριώτερον κινεῖν μέσον ἦτον ὁ Κόμης Μιραβώ. Τὸ τέταρτον ἦτον ἡ φατρία τῶν μαινομένων, οἱ οἵτινες δὲν ἤθελον οὔτε Βασιλέα, οὔτε εὐγενῆ, οὔτε διαφορὰν τῶν καταστάσεων, ἀλλὰ μόνον μίαν γενικήν καὶ ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν. Οὗτοι ἐκαλοῦντο καὶ Ἰακωβῖνοι· καὶ Κορυφαῖοι αὐτῶν ἦσαν ὁ Βαρνάβας, ὁ Πεθιὺν, ὁ Ἀββᾶς Γρηγόριος, ὁ Ῥοβεσπιέρρς καὶ ἄλλοι. Σὺν τούτοις ἦτον ἔτι καὶ μία πέμπτη φατρία τῶν δειλῶν, ἥτις καὶ πολυάριθμος ἦν, καὶ ἔμελλε νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸ δεξιὸν μέρος τῆς συνελέουσας, εἰάν ἤθελεν ὑπερισχύσῃ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἀριστερὸν μέρος ἦτον αὐτὸ κατ' ἐαυτὸ τὸ ἰσχυρώτερον, τοιοῦτῳ τρόπῳ ἔμειναν καὶ οἱ δειλοὶ ὁμοφώνως μετὰ τοῦ ἀριστεροῦ, καὶ ἐπεσφίριζον τὴν κακίαν αὐτῶν· ὅθεν δὲν ἦτο θαῦμα, εἰάν ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ἀβηλιότης καθημερινῶς ἐπεσφύωντο εἰς τὴν Γαλλίαν· διότι μ' ὅλον ἔτι οἱ συνωμῶται καὶ οἱ Ἰακωβῖνοι, κατὰ τοὺς σκοποὺς των κατ' ὑπερβολὴν πάντῃ διέφερον πρὸς ἀλλήλους, εἰς τὰς μεταξύτων ὁμῶς βουλάς, ἀποφάσεις καὶ ἐπιχειρήσεις ἦσαν ὁμογνώμονες· ἐπειδὴ διὰ τούτου καὶ μόνου ἠδύναντο ἀμφότερα τὰ μέρη νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν σκοπὸν των, ὥς νὰ ἀνατραπῇ ὁ Βουρβονικὸς

θρόνος, καὶ νὰ κρεμισθῇ ἡ μέχρι τότε διαικοῦσα φαμίλια. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ τελευταῖα μέρη συμπεριλαμβανόμενα, ἐκυρίευσον συστηματικῶς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, καὶ καθυπέταττον εἰς ζυγὸν μὲ τοῦτο ὅλην τὴν Γαλλίαν. Ὅλα τὰ προβλήματα τῶν ὑπεδέχθησαν, ἡ θέλησίς των ὑπαγόρευσε τὰς ἀποφάσεις· διότι αὐτοὶ εἶχον πάντοτε διὰ τὰς γνώμας των μέρος μὲν διὰ τοῦ ἰδίου των ἀριθμοῦ, μέρος δὲ διὰ τῆς βοηθείας τῶν δειλῶν, τὸν καθ' ὑπερβολὴν ὑπερέχοντα ἀριθμὸν τῶν ψήφων.

71. Διὰ νὰ φθάσωσιν ὅμως μᾶλλον βεβαιτέρως εἰς τοῦτο, συνεκρότου ἀείποτε, πρὶν τῶν συνθεοκρατικῶν συνελεύσεων, μικροτέρας τινας συναθροίσεις, αἱ ὁποῖαι περὶ τὰς ἀρχάς μὲν ἐκτελοῦντο κρυφίως, ὕστερον ὅμως ἐλευθέρως καὶ δημοσίως· αὗται δὲ ὠνομάζοντο Κλούψς, ὃ ἐστὶν κρυπταὶ ἐταιρίαι. Εἰς ταύτας τὰς συνελεύσεις ἐλάβανον ἐκεῖνα τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζον, ὅτι ἦτον ἀναγκαῖα εἰς ἐκείνην τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν τότε εὐρίσκοντο. Εἰς τὴν Βερσαλλίαν δ' ἔτι ἤρξαντο νὰ ἐκτελῶνται αὗται αἱ συναθροίσεις. Οἱ ἐκ τῆς Βρετανίας ἀπεσταλμένοι τῆς τρίτης τάξεως ἔδωκαν τὸ πρῶτον παράδειγμα τῶν τοιούτων συνεδριάσεων· αὐτοὶ συνεσκέπτοντο κοινῶς περὶ ἐκάστης ὑποθέσεως, ἥτις

ἡδύνατο ν' ἀναφερθῇ καὶ νὰ προχωρῇ κατὰ τὸν τακτικὸν τρόπον. Καὶ ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐπαρρήσιαζόντο εἰς τὰς συνεδριάσεις διὰ αὐτὸ τοῦτο καλῶς προητοιμασμένοι, ὑπερέτερον τῶν ἄλλων κατ' ἐξοχήν κατ' αὐτάς. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡ συνεδρίασις μετεκομίσθη εἰς τὸ Παρίσιον, καὶ ἀποκατέστη νομοδοτικὴ συνέλευσις, τότε ἐγίνοντο πάντοτε αἱ ὑποθέσεις ἀναγκαιότεραι καὶ σημαντικώτεραι, καὶ οἱ πλείότεροι ἐνόμιζον δι' ἀναγκαῖον νὰ κρατῶσι προηγουμένας τινας σκέψεις περὶ τῶν μελλουσῶν παριστατικῶν κρίσεων, διὰ νὰ ἐνεργῶνται μὲ περισσοτέραν πρόνοιαν. Ὅθεν οἱ ἐξαιρετώτατοι ἀρχηγοὶ τῆς τρίτης τάξεως, ἐξήτουν ἔπειτα νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰς συνεδριάσεις τῶν Βρετανικῶν. Αὐτοὶ ὑπεῤέχθησαν παρ' ἐκείνων εὐχαρίσως· ἐπειδὴ διὰ τῆς τοιαύτης ἐπαυξήσεως ἡδύνατο νὰ ἐλπίζωσι βεβαιωτέραν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν των. Ἡ συνάθροισις ἦτον ἤδη περὶ τὰ τέλη τοῦ 1789. ἔτους τοσοῦτον πολυάριθμος, ὥς δὲν ἐχώρει πλέον εἰς ἰδιαιτέρον οἶκον· ὅθεν μετήγαγον τὰς συνελεύσεις των εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ καταλυθέντος Μοναστηρίου τῶν Ἰακωβίνων, κατὰ τὴν Πλατείαν τοῦ Ἀγίου Χονὸρ καλουμένην, ὅπου ἐσχημάτισαν καὶ ἓνα κανονικὸν διοργανισμὸν ὑφ' ἑνὸς ἀλλαιτομένου Προέδρου, πρὸς τὸν ὅποιον ἐδόθησαν

καί τινες γραφεῖς. Αὐτοὶ ὠνομάσθησαν οἱ ἴδιοι φίλοι τοῦ συστήματος· μετωνομάσθησαν ὅμως παρ' ἄλλων διὰ τὸ ὄνομα τοῦ τύπου τῆς συνελεύσεώς των Ἰακωβίνοι.

72. Μετ' αὐτῆς τῆς ἐταιρίας ἐσχηματίζετο ἔτι μία ἄλλη συνέλευσις τοιούτων ἐκλελεγμένων, οἳ τινες ἐνόμιζον ἑαυτοὺς σερειτέρους, θρασυριωτέ-
ρους καὶ πληρεξουσιεζέρους· ὅθεν καὶ δὲν εὕρισκον εὖλογον πλέον νὰ ἐμπιστευθῶσιν ξένους ὁδηγούς. Οἱ ἐξαιρετώτατοι αὐτῶν ἦσαν ὁ Λαφαυέττε, ὁ Βαϊλλυ, ὁ Σιεϊὲ, ὁ Μιραβώ, ὁ Κουνδορσέτ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Ὠτουν· ἀλλὰ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἠ-
δύναντο νὰ ἐλπίζωσιν, ὅτι θέλουσι νικήσῃ διὰ τῆς αὐτοπροσώπου ἀναγκαιίας καὶ ἀξίας των παραστάσεως, καὶ χωρὶς προηγουμένων σκέψεων· ὅθεν ἡ ἐταιρία αὐτῶν διελύθη ἐντὸς ὀλίγου ἔπειτα. Οἱ Ἰακωβίνοι τοσοῦτον ἀκωλύτως ἐκτείνονται, ὥς ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἤυξανε καθημερινῶς, καὶ ἐκ τούτου ἀποκατέστη αὐ-
τῇ ἡ ἐταιρία ἐν ἀληθὲς εὐσύχημα· ἐπειδὴ εἰς πᾶ-
σαν συνεδρίασιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως συνήρχετο μία μεγάλη φατρία αὐτῶν, οἳ τινες δὲν ἠκολούθουν τὰς ἐξεταζομένας ὑποθέσεις, ἀλλὰ προὔδαλον τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐσερέωνον εἰς τὰς συνεδριάσεις των· ἔτι δὲ ἀπέρριπτον τὰς γνώ-

των ἄλλων, καὶ ἐνήργουν, ὅτι ὅσα προὔβαλ-
 ντο παρ' αὐτῶν, νὰ δέχωνται ὡς ψηφίσματα.
 πείρποντο πρὸς αὐτοὺς τέλος πάντων ὀλίγον κατ'
 ἴγον καὶ οἱ ὁπαδοὶ τῆς Ὁρλεανικῆς φατρίας, ὅθεν
 ἐπληθύνετο διὰ τούτου τὸ κακὸν κατ' ἐξοχήν.
 τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλλίας ἐσχηματίζοντο
 οἷως τοιαῦται ἐταιρίαι, αἱ ὁποῖαι κατ' ἀρχὰς μὲν
 ἦσαν μόνον ὡς ἐν ἀπλοῦν παιγνίδιον· μετὰ τὰς ὁποίας
 ὡς ἡ συνέλευσις τῶν Ἰακωβίνων τελευταῖον ἤρ-
 τα μίαν ἀλληλογραφίαν, προβάλλουσα αὐταῖς
 γράφως σχέδια, γνώμας καὶ τρόπους, καὶ κατὰ
 τούτου τὸν τρόπον ἐκυρίευσεν αὐτὴ εἰς ὅλα τὰ μέρη
 τῆς Γαλλίας. Μέχρι τέλους τοῦ 1790. ἔτους ἐ-
 λαττεν ἡ κρυφίως γενομένη συνέλευσις τῶν Ἰα-
 κωβίνων ἐν εἰδὸς μετριότητος.

73. Ἐντὸς ὀλίγου ὁμῶς ἐφάνησάν τινες ταρα-
 χῆς κεφαλαί, αἵτινες ὠνομάζοντο μεγαλορρή-
 νες. Οὗτοι ἐχωρίσθησαν ἐκ τῶν Ἰακωβίνων, καὶ
 ἤρουν τὰς συνελεύσεις των εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν
 προηγουμένων ἀνυπερθέτων ἀσκητῶν, ὅθεν καὶ ἐ-
 κλυοῦντο ἔπειτα ἐκ τούτου τοῦ τύπου Κορδιλιέροι.
 εἰς αὐτὴν τὴν συνέλευσιν ἔλαβεν ἡ Ὁρλεανικὴ
 φατρία τὴν κυρίως συνεδρίασίν της· ὁ Μιραβὼ καὶ ὁ
 ἀντὶ τῶν ἦσαν τὰ ἐξαιρετώτατα μέλη αὐτῆς. Οἱ

Κορδιλιέροι ἐφιλονείκουν ἀδιακόπως, καὶ ἦσαν διχόνοιαν μετὰ τῶν Ἰακωβίνων. Ἀμφότεραι αἱ φερόμεναι τρίαί εἶχον τὰς ἰδίας τῶν αἱρέσεις, καὶ εἰς τὴν Ἰουδοπολίτιν εἶχον μισθωτοὺς ἀκροατὰς, οἳ τινες ἔπρεπε νὰ χειροκροτῶσι τὰς γνώμας τῶν, καὶ ἐφ' ἑκατέρῃ μεριδογράφους, οἳ ὅποιοι διὰ τῶν καθημερινῶν ἐργασιῶν γράφων εἰδήσεων ἔπρεπε νὰ ἐπισπῶσι τὸν λαὸν τὸ μέρος τῶν. Μεταξὺ τοιούτων συμβάντων ἔφθασεν καὶ τὸ χίλιοςδὲν ἑπτακοσισδὲν ἐννεηκοσδὲν πρῶτον ἔτος.

74. Διὰ τῆς προσπάθειας τῶν δύο τούτων συνελεύσεων προὐχῶρει ἡ Ἐπανάστασις κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον μὲ γιγαντιαῖα βήματα. Περὶ τὰς ἀρχὰς τούτου τοῦ χρόνου οἱ Ἱερεῖς ἐκεῖνοι, οἵτινες θέντες ἥσαν νὰ ὁμοῶσι τὸν οὕτω καλούμενον πολιτικὸν ὅμιλον, ἐγένοντο πανταχοῦ ἀνυπόφοροι, καὶ ἐξωστῆναι τὸν τάγματός των κατετρέχοντο, κατεφρονοῦντες ἐκτυπῶντο ἀνιλεῖως, καὶ συνεχῶς ἀσπλάγχυνως ἐφ' ἑαυτοὺς νεύοντο ὑπὸ τοῦ παρὰ τῶν Ἰακωβίνων ἔως εἰς μανικὴν κινήντος, καὶ ἐξηγριωμένου λαοῦ. Πολλοὶ τούτοις ἔφυγον ἐκ τῆς Γαλλικῆς Ἐπικρατείας, καὶ ἤλθον ὑξερημένοι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, μέεσθαι σμένα ἱμάτια εἰς ξένους τόπους, ὅπου ἔπρεπε ζῶσιν ἀπὸ τὸ ἔλεος τῶν εὐσπλάγχυνων καὶ ἐλεημόνων.

ἐκεῖ ἀνθρώπων. Ἐκ τούτου πολλοὶ ἄλλοι ἄνθρωποι ἔλαβον αἰτίαν ν' ἀπομακρυνθῶσιν ὁμοίως ἐκ τῆς Γαλλίας. Μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ αἱ δύο θείαι τοῦ Βασιλέως (ἀδελφαὶ τοῦ προκατόχου Βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ δεκάτου πέμπτου), αἱ ὁποῖαι ἐμελλον νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν Ῥώμην. Ὁ Προεσὼς τῆς πόλεως Παρισίου ἤρνετο εἰς αὐτὰς πολὺν καιρὸν, καὶ δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ τὸ περὶ τῆς ἐλευθέρου ἀναχωρήσεώς των γράμμα (τὸ σύνθηρες πασαπόρτι), διὰ νὰ θυνηθῶσι νὰ ἀπέλθωσιν ἐκεῖθεν, καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐπροσπάθησεν ἀποχρόντως, ἕως αὖ νὰ κατορθώσῃ τέλος πάντων τὴν ἐλευθέραν ἀναχώρησίν των. Εἰς τὸ ἴδιον ταξειδιόν των κατεφρονούντο ὑπὸ κακοηθῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἠρεθίζοντο ἐπίτηδες, καὶ ἐπληρώνοντο ἐπὶ τούτου ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς Αὐλῆς. Ἡδὴ δὲ τὴν πρώτην αὐγὴν τῆς ἀναχωρήσεώς των ἐμποδίσθησαν εἰς τὸ Μορέτ· ἀλλὰ διὰ τῆς βοηθείας ἑκατὸν ἐφίππων στρατιωτῶν ἠλευθερώθησαν πάλιν, ὥστε ἠδυνήθησαν τότε ν' ἀπέλθωσι πορρότερόν. Εἰς τὸ Ἄρναι Λέ Δουκ ἐμποδίσθησαν ἐκ δεύτερου, ἕως αὖ τέλος πάντων ἤλθε προσαγὴ ἀπὸ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, διὰ νὰ τὰς ἀφήσῃ νὰ ταξειδεύσωσιν ἐλευθέρως· καὶ οὕτω τελευταῖον ἠδυνήθησαν νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν ὁδοιπορίαν των ἕως εἰς τὴν Ῥώμην.

75. Ἐτι καὶ πάντοτε ἐσκέπτοντο μέχρι τότε
 νὰ δώσωσι μὲν εἰς τὴν Ἐπικράτειαν ἄλλο νέον σύ-
 σημα· ν' ἀφήσωσιν ἔμῳς ἐν τ' αὐτῷ καὶ ἐν εἶδος
 Μοναρχικῆς διοικήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ὁμῶς
 Βασιλεὺς νὰ εἶναι ὑποχρεωμένος κατὰ τινας νόμους.
 Οὔθεν περὶ τὰ τέλη τοῦ Φεβρουαρίου ἤρξαντο νὰ κα-
 ταγίνωνται εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ διαταγὴν τῶν τοιού-
 των νόμων, εἰς τοὺς ὁποίους ἔπρεπε νὰ ὑπακούη
 καὶ ὁ ἴδιος Μονάρχης. Διὰ νὰ δύναται λοιπὸν ὁ
 ἀναγνώστης νὰ καταλάβῃ καλῆτερον τὰς προόδους τῆς
 Ἐπαναστάσεως, δὲν ἠθέλην εἶναι περιττὴ ἡ ἐνταῦθα
 σύνοψις τινῶν τοιούτων νόμων. Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ ἐξῆς·
 δηλαδή. „Νὰ μὴν εἶναι συγκεχωρημένον
 εἰς τὸν Βασιλέα, οὔτε εἰς τὸν Διάδο-
 χον αὐτοῦ, νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ
 Βασιλείου, ὡσαύτως καὶ ἡ ἰδία Βα-
 σίλισσα· ἔτι δὲ καὶ εἰς ἐκείνους, οἱ
 τινες εἶχον πλησιέστατον δικαίωμα εἰς
 τὸ σκῆπτρον δὲν ἔπρεπε νὰ συγχω-
 ρῇται ὁμοίως ἢ ἐκ τῆς Ἐπικρατείας
 ἀναχωρήσεις, ἕως οὔ ὁ Διάδοχος ἡ-
 θέλην εἶναι ἔτι ἀνῆλικος· καὶ ὁ Βασι-
 λεὺς δὲν ἔπρεπε ν' ἀπομακρυνθῇ ποτὲ

ἐπέκεινα τῶν εἴκοσιν ὥρων ἐκ τῆς Ἑ-
 βροσυνελεύσεως. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς τὸ
 Τουίλλέρια ἐν πολυάρθμον πλήθος γυναικῶν τε καὶ
 ἀνδρῶν, μὲ γυναικεῖα ἐνδύματα ἐνδεδυμένων, καὶ
 ἐβλασφήμουν τὸν Βασιλέα καθυβρίζοντες αὐτὸν κατ'
 ἔμπροσθεν διὰ τὴν φυγὴν τῶν Θείων του • ἀλλ' ὁ Λα-
 φαῦέττε μετὰ τινων ἐκλελεγμένων πεζῶν, καὶ ὁ
 Εὐβετικὸς ἀρχισράτῃος Ἰαφρὺ μετ' ὀλίγων στρατιω-
 τῶν διαλύσαντες τοῦτο τὸ ἀναίσχυντον καὶ αὐθαδὲς
 πλήθος, προὔξένησαν ἡπυχίαν εἰς τὸν Βασιλέα.
 Κατὰ τοῦτον τὸν ἴδιον Μῆνα ἀνηρέθησαν ὡσαύτως
 ὅλων τῶν χειροτεχνιτῶν αἱ τάξεις καὶ φατρίαι • αὐ-
 τη δὲ ἦν πάλιν μία διαταγή, ἥτις ἔπρεπε νὰ ἐπι-
 σπάσῃ μεθ' ἑαυτῆς τὰ χεῖρις συμβάντα.

76. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου ἔπεσεν ὁ
 Βασιλεὺς εἰς ἀσθένειαν μὲ ἓνα κινδυνώδη πυρετὸν,
 ἐξ' αἰτίας τῶν ἀλλεπαλλήλων θλίψεων, τὰς ὁποίας
 ὑπέφερε, καὶ ἤρξατο νὰ πτύῃ αἷμα • ἀλλ' ἡ εἰ-
 ρηνικὴ τοῦ ἀφιέρωσις εἰς τὴν Θείαν πρόνοιαν, καὶ ἡ
 ἐπιμέλεια τῶν ἰατρῶν αὐτοῦ προὔξένησαν εἰς αὐτὸν
 μετ' ὀλίγον τὴν ἣν εἶχε πρότερον ὑγείαν. Ἐκ τῆς
 φαμελίας Κονδὺ ἤρπασαν ἓνα τόπον Κλερμουτουὰ
 καλούμενον, ὅς τις ἐχαρίσθη εἰς ἓνα τῶν πρώτων
 Κιλάδων ταύτης τῆς Βασιλικῆς φαμιλίας, διὰ τὰς

πολλὰς ἐκδουλεύσεις αὐτῆς, τὸν ὁποῖον τόπον αὐτὴ
 ἡ ἰδία φιλία ἄχρι τότε εἰρηνικῶς ἐκέκτητο, χωρὶς
 νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὴν οὐδεμίαν περὶ τούτου ἱκανο-
 پاښتون. Τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ ἐψηφίσθη, ὅτι, ἐν ὧσιν
 „ὁ Βασιλεύςων ἤθελεν εἶναι ἀνῆλικος,
 ἢ διοικήσεις τῆς ἐπικρατείας νὰ ἐκτελῇ-
 ται ὑφ' ἐνὸς Τοποτηρητοῦ.“ Τῇ εἰκοστῇ
 τρίτῃ ἀπεφασίσθη, ὅτι „ἡ Διαδοχὴ νὰ ἀνή-
 κῃ εἰς τὸν ἐκ τοῦ Πατρικοῦ μέρους πλη-
 σιέστερον συγγενῇ· εἰάν ὅμως ἤθελον ἔ-
 χῃ πολλοὶ παρόμοιον βαθμὸν συγγε-
 νείας, τότε νὰ ἀναφέρεται εἰς τὸν Πρεσ-
 βύτερον.“ Τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ ἐψηφίσθη πάλιν, ὅτι
 „ὁ νέος Βασιλεὺς, εἰάν ἤθελεν ἦτο δε-
 κατεσσάρων χρόνων, νὰ συνεδριάζεται
 εἰς τὸ Πολιτικὸν συμβούλιον, διὰ νὰ
 διδάσκῃται κατὰ τὸ εἶκός τὰς ὑποθέσεις
 τοῦ Βασιλείου· εἰάν δὲ ἤθελεν εἶναι δε-
 καοκτὼ χρόνων, τότε ἔπρεπε νὰ νομί-
 ζεται ὡς τέλειος κατὰ τὴν ἡλικίαν· ὁ
 Τοποτηρητὴς ὅμως ἔπρεπε ἀφεύκτως

να ἔχῃ τελείους τοὺς εἰκοσιπέντε χρό-
 νους.⁶⁶ Τοιούτῳ τρόπῳ ἤθελον καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι,
 οἳ τινες ἐφιλονείκουν περὶ τῆς Μοναρχίας, νὰ ἔχῃσι
 μίαν σκιάν Βασιλέως μᾶλλον, ἢ καθ' αὐτὸν Βα-
 σιλέα. Ἐπειδὴ ἐπεθύμουν, ὁ Βασιλεὺς νὰ μὴν ἔ-
 χῃ οὐτ' ἐκείνην τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν ἕκαστος
 πολίτης ἀπολαμβάνει· καθὼς ἀποχρόντως σαφὺς
 τοῦτο ἐκ τῶν ἀποφάσεων τούτου, καὶ τοῦ παρελθόν-
 τος Μηνὸς βλέπομεν.

77. Ὁ Ἀπρίλλιος Μὴν ἤρξατο μὲ ἐν συμ-
 θεσηκός, τὸ ὁποῖον περισστικῶς εἰσρέει εἰς τὴν ἐ-
 πανάσασιν· ἐτελεύτησε δὴλ. εἰς τὰς δύο τούτου ὁ
 Κόμης Μιραβώ, τὸ ἐξαιρετώτατον ὑποσήμεγμα τῆς
 Οὔρλεανικῆς φατρίας, ὅς τις μ' ὅλον τοῦτο πρὸ ὀ-
 λίγου εἶχε κλίνη πρὸς τὸ μέρος τῶν ὁπαδῶν τοῦ
 Βασιλέως. Οὗτος ἀπέθανεν εἰς τὸ τεσσαρακοσὸν
 δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας του, καὶ ἐτάφη τῇ τετάρτῃ
 τοῦ αὐτοῦ Μηνός. Ἀχρι τούτου τοῦ χρόνου εἶχον
 ὁμότη τέσσαρες μόνον Γαλλικοὶ Ἐπίσκοποι τὸν πο-
 λιτικὸν ὄρκον, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦν καὶ ὁ Πρώην
 μὲν σύμβουλος, τότε δὲ (Καρδιναλ) Ἐπίσκοπος
 Βριέν, ὅς τις κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦν καὶ Ἐπί-
 σκοπος εἰς τὸ Σένσα. Ἐκεῖνοι, οἳ τινες δὲν ἤθελον
 νὰ ὁμώσωσι τὸν πολιτικὸν ὄρκον ὑξερήθησαν τῶν

ἐπισκοπῶν των. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν δύναται νὰ ἐννοήση τις, διατὶ αὐταὶ αἱ θεῖαι καὶ Ἱεραὶ κεφαλαὶ τότε δὲν ἤθελον νὰ ὁμώσωσι, διὰ νὰ εἶναι πιστοὶ εἰς τὸ Ἔθνος, εἰς τὸν Βασιλέα καὶ εἰς τοὺς Νόμους. Δὲν ἔπρεπεν ἄραγε νὰ εἶναι εἰς τοῦτο πιστοὶ καὶ ἄνευ τινὸς ὅρκου; ἢ ἴσως ἐδίσταζον, ἐπειδὴ εἰς τὸν ὅρκον δὲν ἐλέγετο ῥητῶς, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶναι πιστοὶ καὶ εἰς τὴν Θρησκείαν; ἀλλ' ἄραγε ὁ ὅρκος ὁ γινόμενος περὶ τῆς διατηρήσεως ἐνὸς χρέους ἐξαίρει τὴν συντήρησιν τοῦ ἐτέρου; Βεβαίως δύναται τις νὰ εἶναι πιστὸς εἰς τὸν Βασιλέα, εἰς τοὺς Νόμους, εἰς τὸ Ἔθνος ὁμοίως, καὶ ἐν τ' αὐτῷ νὰ εἶναι πιστὸς καὶ εἰς τὴν Θρησκείαν. Ἡ ἴσως ἐφοβοῦντο, ὅτι ὁ Νόμος ἠδύνατο νὰ ἀνθίσταται εἰς τὸ οὐσιῶδες τῆς Θρησκείας; ὁ λόγος ἠδύνατο νὰ εἶναι μόνον περὶ τοῦ ὑπάρχοντος Νόμου, καὶ ὁ τότε ὑπάρχων Νόμος δὲν ἀνθίστατο ἔτι εἰς τὴν Θρησκείαν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ αἱ αἰτίαι αὐτῶν φαίνονται ὅτι ἦσαν ἀποχρόντως σμικραὶ καὶ ὀσημανταὶ· τουλάχιστον ὁ Βριέν μετὰ τῶν ἄλλων ὁμοφρονούντων αὐτῷ εὔρεν αὐτάς διὰ τοιαύτας, ὥς ἀθνώθη εἰς τὸν Πάππαν περὶ αὐτοῦ τοῦ κινήματος. Οἱ Πάππας ὁμῶς τὸν ἐπέπληξε περὶ τούτου πατρικῶς, ἐπαπειλὼν αὐτὸν, ὅτι θέλει τὸν ὑσερήση τῆς Ἐπισκοπικῆς (Καρδινάλικῆς) ἀξίας, εἰάν δὲν

ἤθελεν ἀνακαλέσῃ τὸν ὄρκον του· ἀλλ' ὁ Βριέν δὲν ὑπήκουσε, καὶ ἀπέδωκεν εὐθὺς τὴν Καρδιναλικὴν Μητράν εἰς τὸν Πάππαν.

78. Κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα κατεχράσθησαν οἱ δικαιοπραγέσασαι ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ μαινομένου λαοῦ· διότι οἱ μὴ θέλοντες ὁμνύειν ἱερεῖς ἦσαν τότε τὸ προχειρότατον ἀντικείμενον τῶν πρὸς καταφρόνεσιν κακοποιῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἤσχυ οἱ μόνοι, πρὸς τοὺς ὑπαίους ὁ λαὸς ἐφέρετο λυσσωδῶς· καθότι αἱ ἀχαλινώτατοι καὶ κακοηθίστατοι γυναῖκες τῶν εὐτελεσάτων τάξεων, κατεσκευάζον δεσμὰς λεπτῶν καὶ σερεῶν βεργῶν, καὶ ἔτρεχον φέρουσαι αὐτὰς εἰς τὰ γυναικομονασήρια, ὅπου ἐκολάφιζον τὰς σεμνὰς καλογραῖας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν παντὸς κακοῦ ἀθῶαι, ὡς παρήκοά τινα παιδάρια. Κατὰ τοῦτον τὸν ἴδιον τρόπον κακῶς μετεχειρίζοντο δημόσιως καὶ τὰς τιμίας κοσμικὰς γυναῖκας, ὅσας κατὰ τύχην ἀπῆνταν καθ' ἑαυτὰς, εἰς τὸν εὐρισκὸν αὐτὰς ἀξίας καὶ ἀποχρόντως ἐπιτηδεΐας, νὰ ἐκτελῶσι κακίας, ἢ νὰ συνδράμωσιν εἰς τὰ ἀτοπώτατα ἔργα αὐτῶν· καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἐρραβδίσθησαν εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἐπέκεινα τῶν τριακοσίων τιμίων γυναικῶν μὲ ἀναισχυντότατον τρόπον, ἐξ ὧν αἱ πλειότεραι ἀπὸ αἰσχύνῃ, σύγχυσιν καὶ πόνους ἡσθένη-

σαν, πολλάι δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπέθανον. Ὡσαύτως καὶ ὁ Βασιλεὺς ὑπέφερε τότε πολλὰς δυσταρεπείας· ὥστε τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ, ἣτις ἦν Κυριακὴ ἡμέρα, ἠθέλησεν αὐτὸς νὰ ἐξομολογηθῇ εἰς τὸν Καρδινάλ Μορμωένσυ, ὅς τις δὲν εἶχεν ὁμώσῃ τὸν πολιτικὸν ὄρκον· ἀλλ' ὁ λαὸς γογγύζων κατεβίβα περὶ τούτου, καὶ τὸ πολιτικὸν σράτευμα δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ τὴν συνήθη φυλακὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ Λαφαύττε ἐκίνησε τότε πάντα λίθον, νὰ ἀπαντήσῃ μίαν προχωροῦσαν Ἐπαναστασίαν, διὰ νὰ ἀνακαλέσῃ καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀνήκουσαν τάξιν. Εἶτα ὁ Βασιλεὺς ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ ἐφ' ἀμάξης εἰς τὸν Ἅγιον Κλωτ, διὰ νὰ γένῃ μέτοχος ἐκεῖ τῆς θείας κοινωνίας τοῦ Πάσχα. Ἀλλ' οἱ Ἰακωβίνοι καὶ οἱ συνωμῶται αὐτῶν διέδοσαν τὴν φήμην, ὅτι αὕτη ἡ ἐξέλευσις ἦτον ἐν κρυπτῶν σχέδιον πρὸς ἀντεπανάστασιν κατὰ τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως, καὶ ἐν μέσῳ διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Βασιλεὺς ἠθελε νὰ κρύψῃ τὴν ἐκ τῆς Ἐπικρατείας φυγὴν του λέγοντες προσέτι, ὅτι πράττει ἐναντία τῶν Νόμων, ἐπομένως δὲ ἐναντία καὶ εἰς τὸν ὄρκον, καὶ ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ κατασυρθῇ εἰς τὴν Ἐρημερικὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ κοινωνήσῃ ἐκεῖ, ἢ βέβαια νὰ ἐξωσθῇ τοῦ θρόνου· ὅθεν καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἡ σύγχυσις

τοῦ λαοῦ ἦτο μεγίστη. Ὁ Βασιλεὺς περὶ τὰς εὐδεκα
 ὥρας ἤθελε διὰ τὰ ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν, καὶ τὰ ἀ-
 πέλθῃ εἰς τὸν εἰρημένον Ἡαρδινάλην· ἤδη δὲ εἶχεν
 ἀναδῆ μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν ἄμαξου,
 ἀλλ' ὁ ὄχλος συνέδραμε πανταχόθεν, διὰ τὰ ἐμ-
 ποδίσῃ τὸν δρόμον του· ὁ Λαφαυέττε ἔσπευσε με-
 τὰ τῶν ἵππικῶν τῆς Πύλεως πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ
 Βασιλέως εἰς ταύτην τὴν ὁδοπορίαν. Ὁ Λαὸς ὁ-
 πλισθεὶς ὥρμησεν ἐναντίον τοῦ πολιτικοῦ στρατεύ-
 ματος· οἱ στρατιῶται, κατὰ τὰς ἐπιταγὰς τοῦ Ἀρ-
 χιστρατήγου, μετεχειρίσθησαν τότε βίαν κατὰ τῆς
 βίας· ἀλλ' ὅλον τοῦτο τὸ σράτευμα ἔπραξε μηδέν,
 μάλιστα ἐβοήθει τὸν λαὸν καὶ ἐκινεῖτο πρὸς καθ' ὑ-
 βρισμὸν τοῦ Βασιλέως, καὶ ἐφοβέριζε τοὺς Βασι-
 λικοὺς ἡνιόχους θάνατον, φέρον ἀνὰ χεῖρας καὶ δει-
 κνύον κατ' αὐτῶν γυμνὰ τὰ ξίφη, εἰάν αὐτοὶ ἤθελον
 ὑπάγῃ εἰς τοῦμπροσθεν ἐν βῆμα. Ὁ Βαῖλλυ ὠμί-
 λησε μετὰ πολιτικῆς ὠραιότατα πρὸς τὸν λαὸν διὰ
 τὰ τὸν καθησυχάσῃ, ἀλλ' ἐνεπαίχθη ὑπ' αὐτοῦ.
 Εἶτα προσέταξεν ὁ Λαφαυέττε τοὺς Ἴππεις νὰ προ-
 χωρήσωσιν, ἀλλὰ τὸ πεζικὸν ἠμπόδισεν αὐτοὺς με-
 ἀντιτεταγμένας λόγχας· ὁ Λαφαυέττε ἐμσίνετο καὶ
 προσέταττεν, ἀλλ' οὐδεὶς ὑπήκουεν· αὐτὸς ἔκραζε
 μανιωδῶς, ὁ Βασιλεὺς πρέπει ν' ἀπέλθῃ, ἢ τέλος

πάντων ἐγὼ πρέπει ν' ἀποθάνω· αὐτοὶ ἀπεκρίνοντο, μάλιστα σὺ πρέπει ν' ἀποθάνης.

79. Τότε ὁ Βασιλεὺς ὠργίσθη τέλος πάντων μεγάλως, ἡ δὲ Βασίλισσα ἔκλαιε πικρῶς· ὅθεν κατέβησαν ἐκ τῆς ἀμάξης, καὶ ἔμειναν ἀδημονοῦντες εἰς τὸν ἐκεῖ οἶκον. Τῇ ἐπαύριον ὁ Βασιλεὺς ὑπῆγεν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, καὶ ὠμίλησε περὶ τῶν συμβάντων τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ, λέγων, ὅτι αὐτὸς θέλει ὑπάγῃ ἀρεύκτως εἰς τὸ Σέντ Κλουτ, καὶ ὅτι εὐρίσκει τοῦτο ἀναγκαῖον πρὸς σερεὰν διατήρησιν τοῦ ἤδη ἀρξάμενου συστήματος. Τὰ μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ οἱ ἀκροαταὶ αὐτῶν ἐχειροκρότησαν τὴν τοῦ Βασιλέως ὁμίλιαν, κράζοντες ἐπέκεινα τοῦ ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας „Ζήτω ὁ Βασιλεὺς! Αὐτὴ ἡ ὁμιλία ἐδόθη εἰς τύπον, ἀλλὰ δι' αὐτῆς δὲν κατωρθώθη ἄλλοτι, εἰμὴ ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ μείνῃ πάλιν εἰς τὸν οἶκον του, καὶ μάλιστα ὑπὸ φυλακῆς, καὶ νὰ ὑποφέρῃ τὰ τοιαῦτα μὲ ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν τῆς ψυχῆς του, χωρὶς νὰ δυνηθῇ τότε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν Ἅγιον Κλουτ. Ὁ Λουδοβίκος ἀφέθη λοιπὸν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ, ἀπέβαλε τοὺς μὴ ὁμόσαντας τὸν πολιτικὸν ὄρκον Ἰερεῖς, ἐκοινώνησε τῆς Θείας μεταλήψεως ἐκ τῶν χειρῶν ἐνὸς Ἱερέως ὁμόσαντος τὸν πολιτικὸν ὄρκον,

καὶ ἀνέβαλε κατὰ τὸ φαινόμενον οἰκαιοθελῶς τὴν πρὸς τὸν Ἅγιον Κλοῦτ ὁδοιπορίαν του. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς θεινὰς περιστάσεις, ἔπρεπεν αὐτὸς νὰ εἰδοποιῇ προσέτι εἰς τὰς λοιπὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης, διὰ τῶν ἐκεῖ εὕρισκομένων Πρέσβεών του, ὅτι χαίρει, ἀπολαμβάνων ἐντελεσάτην ἐλευθερίαν, ὅτι ζῇ εὐαρέσως καὶ εὐχαρίσως, καὶ ὅτι ὁ ἀμετάθετός του ὄρκος εἶναι νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ σύστημα. Ἄλλ' ὁ Λαφαϊέττε ἐννοήσας εὐκόλως καὶ καλῶς ἐκ τῶν συμβεβηκότων ταύτης τῆς ἡμέρας, ὅτι τὰ πνεύματα ὅλων τῶν Γάλλων κατακρατοῦνται ἀπὸ μίαν φοβερὰν καὶ ἄφευκτον ἀναρχίαν, καὶ ἀταξίαν τῆς διοικήσεως, ἐν ᾗ οὐδεὶς εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ὑπακούσῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἐπιστατῶν του, καὶ εἰς ἄκρον ὀργισθεὶς περὶ τούτου, παραιτήσε τὸ τῆς Πολιταρχίας ἀξίωμα του. "Οθεν ἀφ' ὅλων τῶν μερῶν παρεκαλεῖτο τότε θερμῶς διὰ νὰ ἀναδεχθῇ αὐτὸ· ἀλλ' αὐτὸς ἀνθίστατο πολὺν καιρὸν κατὰ τούτου, ἕως οὗ τέλος πάντων καμφθεὶς εἰς τὰς παρὰ πάντων πρὸς αὐτὸν γενομένας πολλὰς παρακλήσεις, ἐδέχθη πάλιν αὐτὸ τὸ ἀξίωμα του· μ' ὅλον τοῦτο ἔκλινε τότε, ἐν ᾧ πρότερον τὰ πολιτικὰ ζῆλτα οἰκαιοθελῶς προσήλθον νὰ ἐμόσωσιν, ὅτι ἤθελον τοῦ λοιποῦ νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τοὺς Νόμους καὶ διαταγὰς τῶν Ἐ-

πισατῶν, οἳ τινες καὶ τῷ ὄντι τότε ὤμωσαν. Τοῦτο συνέβη τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ Ἀπριλλίου· τὴν ἀκόλου-
θον ἡμέραν ὅμως αὐτὸς ὑπῆγεν εἰς τὸν Βασιλέα
Ἀρχηγὸς μιᾶς πρεσβείας, ὥς ἐκ πάντων τῶν στρα-
τιωτικῶν ταγμάτων ἀπεσπασμένος, διὰ νὰ τὸν πα-
ρακαλέσῃ ἐν ὀνόματι ὅλων αὐτῶν, νὰ συγχωρήσῃ
αὐτοῖς τὸ κατ' αὐτοῦ ἀπρεπὲς φέρεσιμον. Εἰς τὴν
ψυχὴν του ὅμως ἐνεχαράχθη βαθέως ἡ ἀπόφασις,
εἰάν ἦτο δυνατόν νὰ ἀποσπάσῃ τὸν Βασιλέα ἐκ τῆς
λυπηρᾶς του καταστάσεως, ἔτι δὲ καὶ μία ἄσπονδος
ἀπέχθεια καθ' ὅλου τοῦ ἄριστεροῦ μέρους τῆς Ἐθνο-
συνελεύσεως.

80. Μεταξὺ τούτων τῶν συμβάντων ἔφθασε
καὶ ὁ Μαΐος Μὴν τέλος πάντων, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ
Ἐπίσκοπος τοῦ Ὁτοῦν, Κύριος Περιγὸρδ ἀνεδέχθη
τοὺς φοβουμένους ὁμνύειν ἱερεῖς, κατὰ τοὺς Νόμους
μιᾶς Θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, κατὰ τὴν ἀπόφασιν
τοῦ ὁποίου τῇ ἐβδόμῃ τούτου ἐψηφίσθη, ὅτι ἡ παρά-
βλεψις τοῦ ὅρκου νὰ μὴν ἐμποδίζῃ τινὰ ἱερέα, νὰ
ἱεουργῇ εἰς ἐφημερικὴν ἐκκλησίαν· ἀλλ' ἐν τ' αὐ-
τῷ ἀπηγορεύθη σφοδρῶς δι' ἐπιταγῆς, ὅτι ἐξ ἐναν-
τίας ἤθελον κλεισθῇ αἱ ἐκκλησίαι, εἴαν τις ἤθελε
τολμήσῃ νὰ λαλήσῃ ἐναντίον τοῦ συστήματος. Τῇ
δεκάτῃ τρίτῃ ἀπεφάσισεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, ὅτι τὸ

ομοδοτοῦν σῶμα νὰ μὴ δύναται νὰ ἀποφασίστητε
περὶ τῶν ὑποχειρίων τῶν εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀποίκων,
ἄνευ τῆς συμφωνίας τῆς συνελεύσεως τῶν Πρέσβεων
αὐτῶν. Τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ ἐψηφίσθη, ὅτι οἱ εἰς τὰς
ἐν τῇ Ἀμερικῇ τῶν Γάλλων ἐπικρατείας διαφέροντες
κατὰ τὸ χρῶμα ἄνθρωποι, εἰάν ἐγεννήθησαν ὑπὸ
ἐλευθέρου Πατρὸς καὶ Μητρὸς, νὰ ἔχωσιν εἰσοδὸν
εἰς ὅλας τὰς τῶν ἀποίκων συνελεύσεις. Ἐπομένως
κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα δὲν συνέβη ἄλλοτι, ὅπερ
ἤθελεν εἶναι ἄξιον τῷ ὄντι διὰ τὴν κυρίως Ἐπα-
νάσασιν.

81. Ἐν τοσούτῳ ἔξω τῆς Γαλλίας ἠκολού-
θησάν τινα συμβεβηκότα, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ ἐπι-
φέρωσι πολλὰ μεγάλα ἐπακολουθήματα, ταῦτα δὲ
ἦσαν αἱ ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκεῖθεν φυγάδων. Εὐθύς
ἐν ᾧ ὁ Βασιλεὺς ἐδιάσθη ἐκ τῆς καλοκάγαθίας του
μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του νὰ ἀπολύσῃ τοὺς
μεταξὺ Βερσαλλίας καὶ Παριτίου στρατιώτας του,
τότε ἤρξαντο οἱ αὐτικοὶ νὰ παραιτῶσι τὴν Πατρίδα,
καὶ νὰ ζητῶσι σωτηρίαν εἰς ἄλλοδαπὴν γῆν. Ὁ
πρῶτος τούτων ἦτον ὁ Κόμης Ἀρτοᾶ, ὅς τις διατρίβων
εἰς τὸ Τουρίν, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν μετ' ὀλίγον,
καὶ κατώκησεν εἰς τὸν Κομβλέντζ. Ἡ φαμίλια Πο-
λιγνάκ ἠκολούθησεν αὐτὸν ἀμέσως· ὁμοίως ὁ Βρε-

τευῖλ καὶ Βρόγλιο · τοὺτους ἠκολούθησαν ἔπειτα ὁλόκληρά πληθὴ εὐγενῶν τε καὶ Ἱερέων, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς ὑπηρέτας των · ἐπειδὴ ἦσαν ἀποσερημένοι καὶ αὐτῶν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, διὰ τὰς εἰς τὴν ἐπικράτειαν ἀλλεπαλλήλους συμβάσας μεταβολάς · καὶ διότι ἐγίνωσκον καλῶς, ὅτι ἡ ζωὴ των καθημερινῶς ὑπέκειτο εἰς μέγιστον κίνδυνον. Οἱ λοιποὶ ἤθελον νὰ περιμένωσιν εὐτυχεῖς καιροὺς εἰς ξένην γῆν. Παρόμοιον κίνημα ἔπραξαν καὶ πολλὰ μέλη τῶν ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀναιρεθέντων Βουλευτηρίων. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐσοχάζοντο περὶ τούτου διάφορως · τινὲς μὲν ἐκ τοῦ πολιτικοῦ τάγματος παρετήρουν τοῦτο μὲ μίαν ἐσωτερικὴν χαίρεκακίαν, τινὲς δὲ μὲ πασιδήλον δυσἀρέσκειαν · ὁ Βασιλεὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔμενεν ἀδιάφορος περὶ τούτου · γενικῶς ὅμως σὺδὲ μία ἰδιαιτέρα κίνησις ἐγένετο ἐναντίον τούτου, ἅχρῃ οὐ οἱ φυγάδες οὗτοι συναχθέντες εἰς μεγάλα πλήθη ὠπλίσθησαν. Οὗτοι ἐφρόντισαν ἔπειτα νὰ προβλεφθῶσι μὲ ξένην βοήθειαν, καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν πλειοτέρων μερῶν εὐνοϊκὰς ὑποσχέσεις, ἀφ' οὗ ἔπεμψαν εἰς ὅλας τὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης Πρέσβεις, καὶ παρέσθησαν πανταχοῦ διὰ μέσου αὐτῶν, ὅτι τὰ συμφέροντα αὐτῶν ἦσαν συμφέροντα ὅλων τῶν Βασιλειῶν. Ὁ Ἄρ-

χιεπίσκοπος (Καρδινάλ) Ροάν συνήθροισεν ἐν μέσῳ
 μικρὸν στρατευμάτων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ νεωτέ-
 ρου Μιραβώ· ὁμοίως καὶ ὁ Πρίγκιψ Κονδὺ ὁμοῦ
 μετὰ τοῦ ἰδίου του υἱοῦ Δουκὸς ἀπὸ Βουρβῶν εἰς τὸ
 Βόρμς, καὶ ὁ Κόμης Ἀρτοὰ εἰς τὸ Κομβλέντζ.
 Αὗται αἱ θέσεις προὔξενησαν ὑποψίας καὶ φόβον εἰς
 τὴν Γαλλίαν, καὶ μάλιστα μὴ ὅντος γνωστοῦ, ὅτε
 οἱ ἴδιοι φυγάδες ἦσαν εἰς ἄκρον ἀσύμφωνοι μετα-
 ξύ των.

82. Ἐὰν οὗτοι ἦσαν εὐθύς ἀπ' ἀρχῆς ὁμό-
 φωνοι πρὸς ἀλλήλους, ἠδύναντο νὰ κατασταθῶσι
 πολὺ κινδυνώδεις εἰς τὰς τσασιώδεις καὶ μανιώδεις
 κεφαλὰς ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἔπνεον μὲ τὴν μα-
 νίαν, καὶ ἐπεθύμουν μεγάλως μίαν Δημοκρατίαν,
 ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μίαν ἀναρχίαν. Πολλοὶ ἤθελον καὶ
 ἐξήτουν ἤδη πρὸ πολλοῦ νὰ καταπείσωσι καὶ τὸν
 ἴδιον Βασιλέα εἰς φυγὴν, ἀλλ' ἄχρι τέλους τοῦ πα-
 ρελθόντος Μηνὸς δὲν ἠθέλησε παντάπασι ν' ἀκού-
 σῃ περὶ τούτου. Ἀλλ' ἀφ' οὗ διὰ τὸν πρὸς τὸν
 Ἀγγιον Κλούτ προμελετημένον πηγαϊμόν του ὑπέ-
 φερε τοσαύτας ἀτιμίας καὶ ὕβρεις, διὰ τὰς ὁποίας
 δὲν ἠδυνήθη νὰ λάθῃ ἀπὸ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν οὔτε
 καὶ ἔχνος ἐκδικήσεως, ἤρξατο ἕκτοτε νὰ γένῃ ἀμ-
 φιρέπης, καὶ εὐρίσκετο πάντῃ ἀνήτυχος. Ἡ ἀνη-

συχία του προῦχώρει καὶ ἤρξαντο μᾶλλον προφανῶς ἀπὸ τὰς τέσσαρας τοῦ Ἰουνίου· ἀφ' οὗ ἐψηφίσθη, ὥστε ὁ Βασιλεὺς νὰ μὴν ἔχη πλέον δικαίωμα νὰ συγχωρῇ οὔτε τοὺς καταδεδικασμένους κακούργους. Ἐπειτα ἀπήτουν ἀπ' αὐτοῦ ν' ἀνακαλέσῃ τοὺς φυγάδας, πρὸς τοὺς ὁποίους εἰς τὸν ἰδίον καιρὸν ὑπῆγε καὶ ὁ μεγαλύτερός του ἀδελφός, διαβὰς διὰ τῶν κάτω χωρῶν. Τοῦτο τὸ μετ' ἐπιμονῆς ζήτημα, κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς τετάρτης τοῦ παρελθόντος Μηνὸς, ἔπρεπε νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὸν ἀγαθὸν Βασιλέα τὸν μέγιστον σκληρὸν πόνον, καὶ μ' ὅλου τοῦτο τῇ δεκάτῃ ἐβδόμῃ τοῦτου τοῦ Μηνὸς τοὺς ἀνεκάλεσεν· ἀλλ' αὐτοὶ δυσαρεσθήτησαν εἰς τοῦτο τὸ φέρσιμον τοῦ Βασιλέως πολλὰ μεγάλως· ὅθεν καὶ καθυβρίσαντες τὸν φέροντα πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀνάκλησιν ταύτην, ἀπεδίωξαν αὐτόν.

83. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Βασιλεὺς ἦτον ἔτοιμος νὰ κλίνῃ εἰς τὰς βιαίας παρακινήσεις τῶν εἰλικρινῶν αὐτοῦ φίλων, καὶ ν' ἀναχωρήσῃ ἐκείθεν, ὅχι ὅμως ἔξω τῆς Ἐπικρατείας, ἀλλὰ μόνον ἕως εἰς τὰ σύνορα τῶν κάτω χωρῶν, εἰς τὸ Φρούριον δηλ. Μοντμέδου καλούμενον, διὰ νὰ συγκροτήσῃ ἐκεῖ ἄλλην νέαν συνέλευσιν πρὸς ὄφελος τοῦ Βασιλείου, ὑπὸ τὴν φυλακὴν τῶν ἐκεῖ στρατευ-

μάτων, ὁδηγουμένων ὑπὸ τοῦ Ἀρχισρατήγου Βουῖλλε. Προσέμενε λοιπὸν ἀρμόδιόν τινα καιρὸν, διὰ νὰ βά-
 λῃ εἰς πᾶξιν τοῦτον τὸν σκοπὸν· καὶ πρὸς τοῦτο
 ἀρμολωτέρα ἐφαίνετο ἡ νύξ μεταξύ τῶν εἰκοσι,
 μία τοῦ Ἰουνίου. Μόνον ὀλίγοι τινὲς ἐγίνωσκον τοῦτο
 τὸ σκοπούμενον παρὰ τοῦ Βασιλέως. Ὁ Λαφαῦεττε
 φαίνεται, ὅτι εἶχεν εἰδέαν τινὰ περὶ τούτου (πολλὴν
 ὅμως ἢ ὀλίγην δὲν δύναται τις νὰ διακρίνῃ ἐντελῶς.)
 Περὶ τὴν ὥραν τοῦ δεῖπνου ὁ Βασιλεὺς προσέταξε
 λοιπὸν τοὺς ὑπηρέτας του νὰ τὸν ἐξυπνίσωσι τὴν
 ἀκόλουθον ἡμέραν περὶ τὰς ὀκτὼ ὥρας τὸ πρωῒ· ἀφ'
 οὗ οἱ ὑπηρεταὶ ἀπεμακρύνθησαν, συνεφωνήθη μετὰ
 τῆς Βασιλίσσης καὶ λοιπῶν συγγενῶν τι νὰ πράξωσι
 διὰ τὴν μέλλουσαν φυγὴν των. Εὐθὺς λοιπὸν μετὰ
 τὸ μεσανύκτιον ὁ Βασιλεὺς, ἡ Βασίλισσα, ἡ ἀδελ-
 φὴ τοῦ Βασιλέως, ἀμφότερα τὰ τέκνα, τινὲς Κυ-
 ριαὶ καὶ τινες σωματοφύλακες ἐνδεδυμένοι ὡς τα-
 χυδρόμοι, ἐξελθόντες ἡσυχῶς τοῦ Φρουρίου ὁ εἰς
 μετὰ τὸν ἄλλον, ἐμβῆκαν ἀπαρατηρήτως εἰς τὰ
 θύα χάριν αὐτῶν ἡτοιμασμένα ἀμάξια, καὶ ἐκί-
 νησαν ἀπελθόντες διὰ τὸ Καμπάνιε μὲ ἐν γράμμα
 τῆς διαβάσεως (Πασσαπέρτι), ὑπ' ἄλλου ὄνομα.
 Τὴν ἐσπέραν περὶ τὰς ὀκτὼ ὥρας, τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ,
 ἔφθασαν ὅλοι αἰσίως εἰς τὸν Ἅγιον Μενεχοῦτ, ὅπου

ἤδη παρευρέθη ἐν μέρος ἐκείνων τῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια ἔστηεν ὁ Ἀρχισράτης Βουῖλλε ἀπὸ τοῦ Σγαλλόναϊ ἕως τοῦ Μοντρέδου, διὰ νὰ συνοδεύσωσι χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ τὰ Βασιλικὰ ἀμάξια. Τότε ὁ Δρουέ, Ἀρχιταχυδρόμος τοῦ Ἀγίου Μενεχούτ, ὑπῆγεν εἰς τὴν ἄμαξαν νὰ χαιρετήσῃ τοὺς ξένους. Ὁ χαρακτήρ τῆς Βασιλίσσης, τὴν ὁποίαν ἐν Παρισίῳις συνεχῶς ἔβλεπεν, εὐθὺς τὸν ἐξέπληξε· παρατηρήσας δ' ἔπειτα τὸν εἰς τὴν ἄμαξαν παχὺν Κύριον, καὶ εὐρών εἰς αὐτὸν πολλὴν ὁμοιότητα μετὰ τὴν εἰς τὰ χάρτινα νομίσματα εἰκόνα τοῦ Βασιλέως, ὑπεννόησε περὶ τῶν διαβαινόντων· ἐν τ' αὐτῷ ὅμως ἐπληροφορήθη μᾶλλον ἰδὼν, ὅτι θύωσώματα ἰππέων ἔμελλον νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὴν ἄμαξαν, διὰ νὰ συνοδεύσωσιν αὐτὴν περαιτέρω.

84. Ὁ Δρουέ λοιπὸν ἐπρόσαξε τὸν ἄρματηλάτην νὰ μὴ σπεύδῃ, καὶ ἔδραμεν ἔφιππος κατὰ τὸν εἰς Φαρένες πλησιέστερον δρόμον, ὅπου εἰδοποίησεν εἰς τὸν ἐκεῖ διοικητὴν τὴν ἄφιξιν τοῦ Βασιλέως. Ἐνταῦθα λοιπὸν φθάσας ὁ Βασιλεὺς, κατακρατεῖται, καὶ φυλάττεται εἰς τὸν οἶκον ἑνὸς Κηροποιοῦ. Ὅθεν εὐθέως γίνεται θόρυβος, ἐκκωδονίζονται ὀρμητικῶς οἱ πρὸς ἐπανάστασιν Κώδωνες, σπεύδουσιν ἐκεῖ πανταχόθεν ὡπλισμένοι πολῖται καὶ

στρατιῶται, καὶ τέλος πάντων ἄχρι τῆς αὐγῆς εὐρέ-
 θη ὁ δυσυχῆς Βασιλεὺς περικυκλωμένος ὑπὸ ἐπέ-
 κεινα τῶν χιλίων Ἐθνοφυλάκων στρατιωτῶν. Τότε
 ὁ Βασιλεὺς ἰδὼν τοῦτο, ἤρξατο νὰ θρηνῇ πικρῶς,
 παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ μὴ τὸν παραδώσωσιν εἰς τοὺς
 Πολίτας τοῦ Παρίσιου, διὰ νὰ γίνῃ θυσία ὑπὸ τῶν
 ἐγχειριδίων αὐτῶν. Ὁ Βουῖλλε μαθὼν τὴν αὐτὴν
 νύκτα τὸ συμβᾶν, ἔτρεξεν ἐκεῖ μὲ θωρακοφόρους
 καὶ ἐλαφροὺς Ἴππεῖς, διὰ νὰ σώσῃ τὴν Βασιλικὴν
 ταύτην φαμίλιαν, τὸ ὅπου καὶ ἤθελεν ἐκτελέσῃ
 βέβαια, ἐὰν ὁ δυσυχῆς Λαουδοβίκος θ' ἤθελε τὸν
 ἐμποδίσῃ τὰ νὰ βλάψῃ τινά. Κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα
 οὐδεὶς ἐκοιμήθη, ἀλλ' ἐφρόντισαν νὰ ἐπιστρέψωσιν
 ἡσυχῇ βήματι μετὰ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος Βασι-
 λέως καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἀφ'
 οὗ πρότερον ὑπασπισῆς τις ἔτι τοῦ Λαφαυέττε εἶχε
 δράμῃ ἐκεῖ μὲ μεγίστην ταχύτητα, φέρων προσαγὴν
 νὰ λάβῃ αἰχμαλωτὸν τὸν Βασιλέα, ὅπου καὶ αὖ
 ἤθελεν εὖρῃ αὐτὸν, καὶ νὰ τὸν μετακομίσῃ μετὰ
 τῆς συνοδίας του εἰς τὸ Παρίσιον.

85. Εἰς τὸ Παρίσιον οὐδεὶς ἐγίνωσκε περὶ τῆς
 φυγῆς τοῦ Βασιλέως, καὶ μόνον τὸ πρῶτ' περὶ τὰς
 εὐνέα ὥρας τῆς εἰκοστῆς πρώτης εἰδοποιηθεὶς περὶ
 τούτου ὁ Βαῖλλυ, ἀνήγγειλε χωρὶς ἀναβολῆς καί-

ροῦ τουτο τὸ ἀπροσδοκητον νέον εἰς τον Πρόεδρον τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Εὐθὺς μετὰ ταῦτα ἐφέρθη εἰς τὴν συνέλευσιν καὶ τὸ γράμμα, τὸ ὁποῖον ὁ Βασιλεὺς μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἀναχώρησίν του τρόπον τινα ἀφῆκεν εἰς τὸ Παλλάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον γράμμα του εἶχε κάμη σημειώσεις τινὰς περὶ τῆς διαγωγῆς τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως παραπονούμενος κατ' αὐτῆς. Τότε λοιπὸν ἤρξαντο νὰ κωδωνίζονται ἀκαταπαύσως οἱ πρὸς ἐπανάστασιν ἐρεθίζοντες κώδωνες, καὶ νὰ ρίπτονται κανόνια· ὁ λαὸς εἰδοποιηθεὶς περὶ τούτου συνηθροίσθη ἀγεληδὸν εἰς ὅλας τὰς πλατείας· ἡ εἰκὼν τοῦ Βασιλέως, τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὅλα τὰ παράσημα τῆς Βασιλικῆς ἀξίας ἐρρίφθησαν κάτω, καὶ καταπατηθέντα ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἠφανίσθησαν. Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἐγίνωσκε καλῶς μ' ὅλον τοῦτο, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιμον ἡμέραν τῆς περιστάσεως ταύτης, νὰ φυλάττῃ τὴν εἰρήνην καὶ νὰ οἰκονομῇ τοὺς ἀτάκτους τόσον καλῶς, ὥς αὐθενὸς ἡ ζωὴ ἐκινδύνευεν. Οἱ Ἰακωβῖνοι καὶ οἱ Κορδιλιέροι δὲν ἦσαν τότε εὐχαριστημένοι· ἐπειδὴ ἡ συνέλευσις δὲν ἐκέρυξεν εὐθὺς τὴν Γαλλίαν ὡς Δημοκρατίαν. Εἰς τὴν ἐταιρείαν τῶν Ἰακωβίνων ὁ Ῥοβεσπιέρ, καὶ ὁ Δαντὼν ὠμίλησαν αὐστηρῶς κατὰ τοῦ Βασιλικοῦ ἀξιώματος, καθυβρίζοντες αὐθαδῶς ὅλους τοὺς μὴ

ὁμοφρονούντας αὐτοῖς, καὶ ἀποδεικνύοντες αὐτοὺς ὡς προδότας τῆς Πατρίδος. Οἱ Κορδιλιέροι ἠγωνίσθησαν ἔτι μᾶλλον εἰς τοῦτο· διότι αὐτοὶ ἐκόλλησαν εἰς τοὺς τοίχους δημοσίως καὶ τὸ σχέδιον, λέγοντες, ὅτι ἡ Γαλλία πρέπει ἀφεύκτως νὰ κηρυχθῇ Δημοκρατία.

86. Ἐν τοσούτῳ ὅτε εἰδοποιήθη, ὅτι ὁ Βασιλεὺς κατεκματήθη εἰς Φαρένες, καὶ ἐπιστρέφει τῷ ὄντι· τότε ἐξάλησαν τρία μέλη τῆς συνελεύσεως πρὸς ἀπάντησιν καὶ συντήρησιν αὐτοῦ καὶ τῆς συνοδείας του· ὁ Βαρνάβας, ὁ Λατούρ, Μαυδούργ καὶ ὁ Πεθιὼν μετὰ προσαγὴν νὰ φροντίσωσι διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν αἰχμαλωτισθέντων, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Παρισίου. Πορευθέντες λοιπὸν καὶ ἀπαντήσαντες αὐτοὺς καθ' ὁδὸν, ὁ μὲν Πεθιὼν ἐκάθησε μετὰ τοῦ Βασιλέως, οἱ δὲ λοιποὶ δύνω μετὰ τῆς Βασιλίσσης. Τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ, περὶ τὴν ἐσπέραν ἔφθασαν εἰς τὸ Παρίσιον· τότε δὲ οἱ σωματοφύλακες τοῦ Βασιλέως ἐκρατοῦντο σιδηροδέσμοι εἰς τὴν ἅμαξαν. Ἐν ᾧ δὲ αἱ δύνω ἅμαξαι πρῶτον εἰσέδανον, ἐπεκράτει μία βαθεῖα σιωπὴ· ἀφ' οὗ ὅμως ἡ τρίτη ἔφθασεν, ἐν ᾗ ἐκάθητο ὁ Ἀρχιταχυδρόμος Δρουέ, καὶ τινες Πολῖται τῆς Φαρένης, οἵτινες συνήργησαν νὰ κρατηθῇ ὁ Βασιλεὺς, τότε ἤχησε

μέγας ἀλαλαγμός καὶ ἄμετροι Σορυβώδεις κραυγαί. Αὕτη ἡ ἄμαξα ἦτο κεκαλυμμένη σχεδὸν ὁλόκληρος μὲ ἄνθη, μὲ κλάδους καὶ μὲ ταινίας. (Αἱ κοινῶς λεγόμεναι Κορόλλαι). Ἡ Ἐθνουσυνέλευσις προσέταξεν ἐπὶ τούτοις νὰ μὴ δείξωσιν οὐδὲν σημεῖον τιμῆς εἰς τὸν Βασιλέα. Ὅθεν μετεφέρθη τότε ἡ Βασιλικὴ φαμιλία εἰς τὸ Κεραμικὸν Παλλάτιον, ἀφ' οὗ ἐχωρίσθη ὁμῶς ἀπὸ τοῦ Βασιλέως, καὶ ἐφυλάττετο ἐκεῖ μὲ ξίφη καὶ μὲ λόγχας εἰς ἰδιαίτερα τάμεια. Ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα ἐκάθηντο οἱ ἀξιωματικοὶ φύλακες ἐπὶ ταῖς κλῖνας αὐτῶν ἄϋπνοι· ἐπειδὴ ὁ Λαφαῦεττε εἶχεν ἐγγυηθῇ μὲ κεφαλικὴν ποινὴν δι' αὐτοὺς τοὺς αἰχμαλώτους. Τότε ἡ συνέλευσις ἤρξατο νὰ βουλευῆται τι ἔπρεπε νὰ πράξῃ περὶ τῆς Βασιλικῆς φαμιλίας. Οἱ Βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς μετὰ ταῦτα περὶ τῆς αἰτίας τῆς φυγῆς του, ἀπελογήθη, ὅτι ὁ σκοπὸς του ἦτο ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ Μοντμέδου, διὰ ν' ἀποδείξῃ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ὅτι εἶναι ἐλεύθερος· καὶ νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὰ σύνορα τὰ ἐπιβλαβῆ κινήματα ἐκείνων, οἵτινες καθωπλίζοντο κατὰ τῆς Γαλλίας, καὶ νὰ διατάξῃ πανταχοῦ πρεπόντως ὅ,τι ἤθελε γνωρίσῃ ὠφελιμώτερον διὰ τὸ Βασίλειον.

87. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Βασιλέως οἱ Βασιλικῶς φρονοῦντες ἐχάρησαν πάλιν μᾶλλον καὶ

ἐθαρρύνθησαν, ἐν ᾧ προτερον διὰ τὴν φυγὴν τῆς
 ὑψηλῆς ταύτης φαμιλίας ἦσαν ἐς ἄκρον λελυπη-
 μένοι. Πολλοὶ τίμιοι ἄνθρωποι, οἵτινες μ' ὅλον ὅτι
 ἕως τότε ἦσαν ἐκ τῆς συνελεύσεως τῶν Ἰακωβίνων,
 πάντοτε ὅμως ἀνῆκον εἰς τὸ μετριώτερον μέρος,
 ἠνώθησαν μὲ τοὺς φίλους τοῦ Βασιλέως· προσέτι
 καίτινες ἐκ τῶν ὑπὲρ Δημοκρατίας πρότερον μὲ
 ζήλον φιλουικούντων μάλις ἤρξαντο νὰ φοβῶνται
 τότε μεγάλα κακὰ, εἰάν αὐτὴ ἤθελε συσθῆ, καὶ
 ἐκηρύχθησαν, ὅτι κλίνουσι μᾶλλον εἰς τὴν Μοναρ-
 χικὴν διοίκησιν. Ὁ μὲν Λαφαυέττε ἤδη πρὸ πολ-
 λοῦ ἦτον αὐτῆς τῆς γνώμης, ἀλλ' οἱ λυσσῶντες Ἰα-
 κωβίνοι καὶ Κορδιλιέροι, ἐμαίνοντο ἐναντίον εἰς
 ὅλα, ὅσα ἐφαίνοντο Μοναρχικά· ὅθεν ἐγέρθησαν
 μεγαλοφώνως κατὰ τῶν Βασιλικῶς φρονούντων,
 λέγοντες, ὅτι ὁ Βασιλεὺς εἶναι περιττὸς εἰς τὴν ἀκ-
 μὴν ἐνὸς τοσαύτου μεγάλου Ἔθνους, καὶ ἤθελον ν'
 ἀποδείξωσι ταύτην τὴν παράδοξον γνώμην των μὲ τὰ
 ἀπὸ τὰς εἴκοσι τοῦ Ἰουνίου εἰς τὴν Γαλλίαν πρα-
 χθέντα· μ' ὅλον τοῦτο αἱ προσπάθεισες αὐτῶν ἔμειναν
 μάταιαι· διότι οἱ ἐξ αὐτῶν δεδωροκημένοι συγγρα-
 φεῖς, κατ' ἐξοχὴν ὁ Μαράτ, ὁ Δαντιὼν, καὶ ὁ
 Δεσμουλὴν καθύβρισαν μὲν τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ
 τὸν Βασιλέα, ἀλλ' εὔρον ἐναντίους, ὑπὸ τῶν ὁποίων

ἐξαιρέτως ἀνῆρέθησαν. Ἐπεμψαν ἔπειτα δημοσίως
 δημεγέρτας εἰς τὰς πλατείας νὰ ἐρεθίσωσι τὸν
 λαὸν πρὸς Ἐπανάσασιν· ὅθεν καὶ συνέβησαν τότε
 παλλαὶ θορυβώδεις κινήσεις ἀποβλέπουσαι ἐπίτηδες
 πρὸς δημεγερσίαν· διότι καὶ τῇ δεκάτῃ ἐβδόμῃ Ἰου-
 λίου συνέβη μία τῶ ὄντι κινδυνώδης ἐπὶ τὸ Πεδίου
 τοῦ Ἀρεως λεγόμενον, ἀλλ' ὁ Προεσὼς Βαῖλλυ
 προσέταξεν ἀμέσως νὰ ἀναγνωσθῇ κατ' αὐτῶν ὁ
 πολεμικὸς Νόμος, καὶ νὰ ὑψωθῇ ἡ κοκκίνη σημαία,
 ὅπερ ἦν σημεῖον, ὅτι οἱ ἐπαναστάται ἔπρεπεν ἀφεύ-
 κτως νὰ τιμωρηθῶσι μὲ ἀποβολὴν τῆς ζωῆς των,
 καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ὁ Λαφαυέττε διεσκορπίσεν αὐ-
 τοὺς μετὰ τῶν Ἐθνοφυλάκων του. Δι' αὐτοῦ τούτου
 φοβηθέντες οἱ ἐχθροὶ τῆς Μοναρχίας, εἶρπον,
 καὶ ἐκρύπτοντο ὡς πλάσματα χαμερπῇ καὶ ἀνάξια
 νὰ παύρησιάζωνται, ἀφήνοντες τὴν νίκην εἰς τὸ ὑπὲρ
 τοῦ Βασιλέως φρονοῦν μέρος, καὶ εἰς τὴν συνέλευσιν,
 ἣτις μετὰ ταῦτα ἐψήφισε τὴν ἀδικτον ἱερότητα τοῦ
 Βασιλικοῦ ὑποκειμένου, κατὰ τὸ ὅποιον τοῦτο ψή-
 φισμα ὁ Βασιλεὺς ὄχι μόνον δὲν ἦν συγκεχωρη-
 μένον νὰ συρθῇ πλέον εἰς οὐδένα Κριτήριον, ἀλλ'
 ἔπρεπε μάλιστα νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ ἐκ τῆς ξενῆς του
 φυλακῆς.

88. Κυρίως κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἡ συνε-

θρίασις τῆς συστηματικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἔπρεπε
 νὰ εἶναι τελειωμένη· διότι αὐτὴ ἡ ἰδία συνέλευσις
 εἶχε περιορίσει τὴν διάρκειάν της διὰ δύο μόνον
 χρόνους· ὅμως αὐτὴ ἡ διάρκεια ἐκτάθη ἔτι εἰς
 ἀπροσδιόριστον καιρὸν, ὅπερ τῷ ὄντι ἐφαίνεται,
 ὅτι ἦτον ἀναγκαῖον, ἐξ αἰτίας τοῦ κινδυνώδους τού-
 του κρισίμου καιροῦ· καὶ μάλιστα ἐπειδὴ τὸ σύστημα
 τῆς διοικήσεως δὲν εἶχε σαφηνισθῇ παντελῶς, οὔτε
 συνεφωνήθη ἔτι, πῶς καὶ ποῦ ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε
 νὰ τὸ ἀποδεχθῇ, ἢ νὰ τὸ ἐπικυρώσῃ. Ὡς πρὸς τὴν
 τελευταίαν θεωρίαν τῆς ὑποθέσεως ἐψηφίσθη εὐθύς,
 ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ τὴν δεχθῇ μετὰ κατάσασιν
 ἐντελεσάτην καὶ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν. Τῇ δὲ δευ-
 τέρᾳ τοῦ Αὐγούστου ἐρωτηθεὶς ὁ Βασιλεὺς, ποῦ θέ-
 λει νὰ ὑπάγῃ, διὰ νὰ δεχθῇ τοῦτο τὸ σύστημα εἰς
 αὐτὴν τὴν κατάσασιν, καθ' ἣν τότε ὑπῆρχεν, εἶ-
 πεν αὐτοῖς ἐρωτηματικῶς τοῦτο, „Ἄν ἤθελεν εἶναι
 πανταχοῦ, ὅπου καὶ ἂν ἤθελεν ὑπά-
 γῃ, περικυκλωμένος πάντοτε μετ' Ἐ-
 θνοφύλακας“ Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἀπεκρίθησαν τὸ,
 Ναί· εἶπεν, ὅτι, „Ἀδιαφορεῖ διὰ τὸν τόπον,
 καὶ θέλει νὰ μείνῃ εἰς τὸ Κεραμικὸν
 παλλάτιον, νὰ τὸ δεχθῇ εἰς τοὺς

κόλπους τῆς Ἐθνοσυνελευσεως. Τῇ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ Μηνὸς ἐψηφίσθη, ὅτι ἀπὸ τῆς εἰκοστῆς πέμπτης τοῦ ἰδίου, ἕως τῆς πέμπτης τοῦ Σεπτέμβριου εἰς ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν ἔπρεπε νὰ ἐκλεχθῶσιν ἄνδρες διὰ τὴν δευτέραν συνέλευσιν, ἥτις ὠνομάσθη, ἡ νομοδοτοῦσα, ἡ νομοθεσία· καὶ ὅτι οἱ ἐκλελεγμένοι ἔπρεπε νὰ πηγαίνωσι χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ εἰς τὸ Παρίσιον.

89. Ἔως περὶ τὰ μέσα τούτου τοῦ Μηνὸς ἤρξαντο νὰ ἐπιθεωρῶσι τὰ ἤδη ἀποφασισθέντα ἄρθρα τοῦ συστήματος, διὰ νὰ ἀποπληρώσωσι τὰ ἐλλείποντα, καὶ νὰ τὰ παρήρσιάσωσιν ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως, νὰ τὰ δεχθῇ. Οἱ ἐπιθεωρηταί, καὶ ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, οἱ τινες συνίσταντο ἐκ τῶν μετριωτέρων, καὶ ἔκλινον ἀείποτε μᾶλλον εἰς τὸ Μοναρχικὸν σύστημα, παρατήρησαν εὐθὺς, ὅτι τινὰ ἄρθρα ἦσαν διὰ τὸν Βασιλέα ἐς ἄκρον λυπηρὰ· ὅθεν μετέλλαξαν πολλὰ ἐξ αὐτῶν, καὶ μετρίως ἐλάφρυσαν τινὰ ἐκ τούτων τῶν προφητισθέντων ἁρθρων, καὶ μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἄφησαν εἰς αὐτὸν οὐδεμίαν ἄλλην δύναμιν, εἰμὴ τὴν ἐκτελεστικὴν. Ἐν ᾧ συνέβη τοῦτο εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, ἐξήρχοντο ὀλόκληρα πλήθη εὖ φρονούντων στρατιωτῶν, καὶ ἠνοῦντο μὲ τοὺς ὁμοίους φυ-

γάδας Πρίγκιπας. Μεταξὺ τῶν τοιούτων συμβάν-
των, ἔφθασε καὶ ὁ Σεπτέμβριος Μῆν, ὃ ἔσχατος
λέγω τῆς συστηματικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως· εἰς τὴν
ἀρχὴν τούτου καὶ τὸ νέον σύστημα ἔλαβε τέλος.
Τοῦτο ἀνεγνώσθη τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ τοῦ αὐ-
τοῦ Μηνὸς δημόσιως εἰς τὴν συνέλευσιν, εὐθὺς δὲ
μετὰ ταῦτα ἀπεφασίσθη, ὅτι τούτο ἔπρεπεν ἔτι τη
τρίτῃ τοῦ αὐτοῦ νὰ ἐγχειρισθῇ καὶ εἰς τὸν Βασιλέα.
Δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ἐκλέχθησαν ἐξήκοντα μέλη,
ἅτινα ἦσαν ὅλα ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους· ἐπειδὴ
ἐκ τοῦ δεξιοῦ οὐδεὶς ἔσπεργεν εἰς τοῦτο, μὴ ὄντες
εὐχαριστημένοι εἰς ὁλόκληρον τοῦτο τὸ σύστημα. Ὁ
Βασιλεὺς ἦν περικυκλωμένος ὑφ' ὅλων τῶν συμ-
βούλων του, ὅτε ἐδέχθη τοῦτο τὸ σύστημα, καὶ εἶ-
πεν εἰς τοὺς ἀπεσαλμένους, ὅτι θέλει τὸ ἀναγνώσῃ
μετὰ προσοχῆς, καὶ θέλει γνωστοποιήσῃ εἰς τὴν
Ἐθνοσυνέλευσιν τὴν ἀπόφασίν του, ὅσον ἐνδέχεται
ταχύτερον.

90. Ὁ Βασιλεὺς ἤθελε νὰ ἀναβάλλῃ εὐχαρί-
σως τὸν καιρὸν τοῦ νὰ ἀποδεχθῇ τοῦτο τὸ σύστημα,
ὅσον μᾶλλον ἡδύνατο· σὺν τούτοις ἐπεθύμει νὰ
μεταβάλλῃ καὶ τινα ἄρθρα ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ τινές,
οἱ ὅποιοι ὠφελοῦντο μεγάλως, εἰάν ἤθελε τὸ δεχθῇ
ταχύτερον, ἐφρόντιζον νὰ ἐνεργήσωσι τοιαύτας δη-

μεγέρσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡδυνάτοτις νὰ συμπε-
 ράνῃ κινδυνώδεις σκηναῖς, καὶ διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη
 ὁ δυσυχὴς Μονάρχης νὰ μὴν ἀντισταθῇ πλέον, ἀλλὰ
 νὰ δεχθῇ τὸ σύστημα οὕτως, ὡς προϋβλήθη εἰς αὐ-
 τόν· διότι ἐνόμιζεν, ὅτι τοῦτο ἤθελεν εἶναι τὸ μόνον
 ἀσφαλέςατον μέσον, διὰ σῶσιν τὴν ζωὴν, τὴν ἐλευ-
 θερίαν καὶ τὴν φαμίλιάν του· ὅθεν ἔπεμψεν ἤδη τῇ
 δεκάτῃ τρίτῃ εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν ἄνδρας, διὰ
 τῶν ὁποίων εἰδοποίησεν αὐτήν, ὅτι ἐδέχθη πανηγυ-
 ρικῶς αὐτὸ μεθ' ὅλων τῶν ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομέ-
 νων ἄρθρων, προσθέτων καὶ τὰ εἰς τοῦτο κινήσαντα
 αὐτὸν αἰτία, εἶπε δὲ ἔτι „Δέχομαι λοιπὸν
 τοῦτο τὸ σύστημα, καὶ ὑποχρεοῦμαι
 νὰ τὸ ἐπισηρίζω ὡσαύτως εἰς ὅλην τὴν
 Ἐπικράτειαν, καὶ νὰ τὸ ὑπερασπισθῶ
 καθ' ὅλων τῶν ἐξωτερικῶν προσβολῶν.“
 Εἰς τὸν ἐπίλογον ταύτης τῆς διασαφίσεως προσέ-
 θετο, ὅτι θέλει ἐπικυρώσει τοῦτο ὁ ἴδιος μετὰ χα-
 ρᾶς, τῇ ἐπαύριον μετὰ τὸ γεῦμα, εἰς τὴν συνέλευ-
 σιν. Ἐν ᾧ λοιπὸν αὕτη ἡ διασάφησις ἀνεγινώσκειτο
 εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, ἤχησεν ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ
 μέρους συνεχὴς ἐγκωμιαστικὸς κρότος χειρῶν, καὶ
 πάντες ἔκραζον „Ζήτω ὁ Βασιλεὺς!“

δεξιὸν ὁμῶς μέρος ἐσιώπα τότε εἰς τοῦτο καὶ ἐτρέμαζε. Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ μετὰ τὸ γεῦμα τέλος πάντων ἦλθεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, καὶ τὸ ἐπεκύρωσε προσωπικῶς ἐνώπιον αὐτῶν διὰ ζώσης φωνῆς μὲ ἐν λογιῶριον, ὅτι κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν ἐδέχθη τὸ σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπεκρίθη ὁ Πρόεδρος Θουρέτ πολλὰ διεξοδικῶς. Ἡ ἐκτέλεσις καὶ ἡ ὑποδοχὴ τοῦ συστήματος ἐωρτάσθη διὰ προσαγῆς τοῦ Βασιλέως εἰς ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν μὲ μεγάλας δημοσίας Πανηγύρεις.

91. Μ' ὅλου τοῦτο δὲν ἔπεται νὰ συμπεράνῃ τις ἐκ τούτου, ὅτι ὅλοι ἰδιαίτερος οἱ ἐγκάτοικοι τῆς Γαλλίας ἐνομιζοντο εὐτυχεῖς μὲ τοῦτο· διότι ἤδη εἰς τὴν συνέλευσιν τριακόσια ἑνδεκα μέλη ἀπεδείχθησαν σαφῶς ἐναντία τοῦ συστήματος μὲ τοιαύτας σερεαῖς βάσεις, καὶ μὲ τῆσαύτην ἀποφαντικὴν τὴν τολμῆν, ὥς οἱ ἐπίλοιποι κατεταράχθησαν ἐνεκα τοῦτου. Οἱ φυγάδες, τοῦ Βασιλέως ἀδελφοὶ, ἤναντιώθησαν προσέτι προειδοποιούντες δι' ἐνὸς γράμματος τὸν Βασιλέα περὶ τῆς ὑποδοχῆς ταύτης ἐν ὀνόματι αὐτῶν καὶ ὅλων τῶν ἐντίμων Γάλλων. Τοῦτο δὲν συνέφερε πᾶσι πρὸς εὐτυχίαν τῆς Μητροπόλεως· διότι τὸ ψωμίον ἔμενεν ἀκριδόν, τὰ χρήματα σπά-

νια, ὁ λαὸς ἀνευχάριστος, τὰ χάρτινα νομίσματα (αἱ Ἀσιγνᾶται ὀνομαζόμεναι) ἐξέπεσον τῆς τιμῆς των, οἱ καλλήτεροι Πολῖται παρήτησαν τὴν Πόλιν καὶ ἀνεχώρησαι ἐκεῖθεν, οἱ στρατιῶται ἐπαναστάτησαν, καὶ ὅλοι ἐν ἐνὶ λόγῳ παρεπονοῦντο μεγαλοφώνως καὶ ἀναφανδόν, ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἤυξησε τὰ χρέη τῆς Γαλλίας μὲ ἐννευήκοντα μυλλιόνια. Μία γενικὴ ἐπανάστασις τέλος πάντων, καὶ σκληρὸς τις ἐμφύλιος πόλεμος ἐφαίνετο, ὅτι θέλει εἶναι τὸ ἄφευκτον ἐπόμενον αὐτῶν. Κατὰ τοῦτον τὸν Μῆνα ἡ Νομοθετοῦσα συνέλευσις ἐψήφισεν, ὅτι αἱ δύο πατὲρ ἀνήκουσαι εἰς τὸν Πάππαν Ἡγεμονίαι, ὅηλ: ἡ τοῦ Ἀβιγινῶν καὶ ἡ τοῦ Φεναισίου, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν ζήτησιν ἑνὸς μέρους τῶν ἐγκατοίκων αὐτῶν, καὶ μετὰ πολλῶν αἵματωδῶν σκηναῶν ἠνώθησαν μὲ τὴν Γαλλίαν, ἔπρεπε νὰ θεωρῶνται ὡς ἓν μέρος αὐτῆς, καὶ ἐπομένως ἔπρεπεν ὁμοίως ν' αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπαρχιῶν (δεπαρταμέντ).

92. Μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ συστήματος ἡ Νομοδοτοῦσα Ἐθνοσυνέλευσις ἐκπλήρωσε τὸ εὐαγγέλιον, ὅπερ διήρκεσεν εἰκοσιεπτὰ Μῆνας, καὶ ἐπλησίασεν ὁ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὸν τόπον τῆς εἰς μίαν ἄλλην ἐκκληλεγμένην συνέλευσιν, κατὰ τοὺς προδιατεταγμένους Νόμους τοῦ

συσλήματος. Πρώτερον εἶχε ψηφίσῃ αὐτὴ, ὥς οὐδὲν μέλος αὐτῆς νὰ ἐκλεχθῇ, οὔτε εἰς τὴν νέαν συνέλευσιν, οὔτε νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τινα βαθμὸν τοῦ συμβουλίου τῆς διοικήσεως, οὔτε νὰ λάβῃ που τὸ Πρεσβευτικὸν ἐπάγγελμα. Τοῦτο τὸ ψήφισμα συνέτρεξεν ἴσως πολὺ πρὸς ταχείαν καταστροφὴν τοῦ συσλήματος. Τῇ εἰκοσῇ ἐννάτῃ ἤθελεν ἔτι νὰ ἐνώσῃ τὰς διαφόρους πατρίδας, καὶ ἐπειδὴ ἦτο βέβαιον, ὅτι οἱ Ἰακωβῖνοι ἀνίσταντο μᾶλλον κατ' αὐτῆς τῆς ἐνώσεως, ἀπηγόρευσεν αὐτὴ ὅλας τὰς κατ' ἰδίαν συνελεύσεις, μάλιστα δὲ τὰς ἐταιρείας τῶν Ἰακωβίνων μεθ' ὅλων τῶν ἐνώσεών των· ὁμῶς τοῦτο τὸ ψήφισμα οὐκ ὠφέλησε τελείως, ἀλλὰ μόνον περιεπαίχθη· διότι αὕτη ἡ ταραχώδης καὶ ὀλεθριωτάτη ἐταιρεία ἔμενεν ἔτι καὶ ἔχυνε καθημερινῶς τὸ θανατηφόρον φαρμάκιόν της εἰς ὅλην τὴν Γαλλίαν. Τῇ τριακοσῇ τούτου τοῦ Μηνὸς ἐς ἐρέωσεν ὁ Βασιλεὺς τὴν συνεδρίαν τῆς συστηματικῆς συνελεύσεως μὲ μίαν βραχείαν ὁμιλίαν· μετὰ τὴν ἐκτίθεν δὲ ἀναχώρησεν τοῦ Βασιλέως ὁ Πρόεδρος διέλυσεν αὐτήν.

93. Εἰμὶ πολλὰ βέβαιος, ὅτι θελεῖ φανῇ ἄρεσόν εἰς τοὺς ἀναγνώσας μου, εἰάν εἴπω ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ ἀπὸ 1791 ἔτους συσλήματος, περὶ τοῦ ἵποίου ἤδη ἐγένετο ἀνάμνησις. Περὶ τὰς ἀρχὰς τού-

του προκίπτει ἡ διασάφησις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ Πολίτου εἰς δεκαεπτὰ ἄρθρα, ἐξ ὧν τινὰ μὲν εἰπὶ πάντῃ ψευδῇ, τινὰ δὲ προϋποθέτουσι τοιοῦτους ἀνθρώπους, οἵτινες οὐδαμοῦ εὐρίσκονται, εἰμὴ εἰς τὸν πεπυρωμένον ἐγκέφαλον τῶν ἐνθουσιασμένων φιλοσόφων· τὰ δὲ λοιπὰ ἔλα κεῖνται πρὸς βᾶσιν παντὸς συστήματος τῆς διοικήσεως. Καὶ εἰάν ᾗθελεν νομίζητις, ὅτι οἱ ἀνατροπεῖς τῆς Γαλλικῆς διοικήσεως ἤψαν μὲ τοῦτο ἐν φῶς, ὕπερ μέχρι τότε δὲν ἔλαμψεν ἔτι, ὁ τοιοῦτος ἔπρεπε νὰ εἶναι τετυφλωμένος ἀπὸ μίαν μόνην ψευδῇ λάμψιν. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων θέττουσιν αὐτὰς τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἴδια κτήματα, τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν κατὰ τῶν θλιδόντων ἀντίστασιν. Ὅποια σύμμιξις τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ψεύδους! Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ δικαίωμα τοῦ πράττειν πρὸς ἐπαύξεισιν τῶν ὑπαρχόντων του ἢ λα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἰς ἄλλους δὲν εἶναι βλαβερά· βλαβερὸν δὲ εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ δύναται νὰ βλάπτῃ τὰ ἴδια κτήματα καθ' ὅντινα τρόπον δύναται. Ἀλλὰ πῶς εἰάν ὁ πρὸς διατήρησιν τῶν ἰδίων κτημάτων ἀγὼν βλάπτῃ τὰ κτήματα πολλῶν ἄλλων; Δὲν παύει ἐνταῦθα ἄραγε τὸ δικαίωμα τῶν κτημάτων τοῦ ἰδιαίτερου ἀνθρώπου, καὶ δὲν παύει ὁμοίως καὶ ἡ

ἐλευθερία τοῦ πραγματεύεσθαι περὶ αὐτῶν; Περιο-
 ρισμένη ἐλευθερία, καὶ περιορισμένα κτήματα εἰς
 τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅς τις ζῇ
 εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν λοιπῶν ἄλλων ἀνθρώπων·
 καὶ τοῦτα τὸ δικαίωμα ἐγνώρισεν ἕκαστος Μονάρ-
 χης, ἕκαστος Ἀριστοκράτης καὶ Δημοκράτης, καὶ
 ἐπομένως ἔθεσαν αὐτὰ πρὸς βάσιν τῆς διοικήσεώς
 των. Ἡ ἀσφάλεια εἶναι ἐνωμένη μὲ τὰ ἴδια κτή-
 ματα τοῦ ἀνθρώπου· ἐπειδὴ τὸ ἴδιον κτῆμα μόνον
 δὲν ὀνομάζεται δικαίωμα, ἐνάντις δὲν θέλη νὰ
 ἀναμίξῃ ἐπίτηδες τοιαύτας ιδέας, αἱ ὁποῖαι δὲν
 πρέπει ν' ἀναμίγνυνται. Ἡ ἀσφάλεια δύναται
 μόνον ν' ἀναφερθῇ εἰς τὸ ἴδιον κτῆμα, καὶ οὗτοι οἱ
 Κύριοι ἤθελον πραγματευθῇ πολλὰ φιλοσοφικωτέρως,
 εἰάν ἤθελον σβέσῃ τὸ ἴδιον κτῆμα ἐκ τῶν δικαιωμά-
 των τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰάν ἤθελον κάμνῃ ἀνάμνη-
 σιν μόνον τῶν δύο, δηλαδὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ
 ἀσφαλείας. Ἐν τοσούτῳ ὑπάρχει τῇ ἀληθείᾳ ἀσφά-
 λεια τῶν κτημάτων ἐνὸς ἑκάστου ἰδιαιτέρου ἀνθρώπου
 εἰς Μοναρχικὴν διοίκησιν τόσον καλῶς (καὶ κατὰ
 τὴν γνώμην μου ἔπρεπε νὰ εἴπω πολλὰ καλῆτερα),
 παρὰ εἰς πᾶν ἄλλο σύστημα. Καταντῶ εἰς τὸ τέταρτον
 δικαίωμα· τὸ ὅποιον οὐται οἱ νέοι Γάλλοι ἐσύσῃσαν

πρὸς βάσιν τοῦ συστήματος των, τοῦτ' ἔστι τὸ νὰ ἀν-
θίσανται κατὰ τοῦ ζυγοῦ.

94. Ἐὰν οὗτοι οἱ Κύριοι ἤθελον ν' ἀποδεί-
ξωσιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατ' ὀρθὸν λόγον ἔχει ἐντε-
λές τι φυσικὸν δικαίωμα νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν κατὰ-
θλίψιν τοῦ ζυγοῦ, ἔπρεπε ν' ἀναλάβωσιν εἰς τοῦτο
ἓνα ὑπὲρ τὸν Ἡρακλεῖα ἀγῶνα. Δὲν ἔπονται ἐνταῦθα
ἐρωτήσεις; τί ἐστὶν ἀντίστασις; τί ἐστὶ κατάθλιψις;
δὲν ἀκούομεν καθημερινῶς νὰ παραπονῶνται περὶ
τῶν καταθλίψεων, ἐν ᾧ ἄλλοι μόνον γελῶσι διὰ
τὰ προὑποτιθέμενα βάρη. Ὁ ὑποτελής παραπονεῖται
πικρῶς καὶ μεγαλοφώνως, ὅτι καταθλίβεται, ὅταν
βιάζεται νὰ πληρώσῃ τὰ ὀσίσματα. Ὁ χρεωκόπος
φρονάζει κατὰ τῆς ἀδικίας καὶ καταθλίψεως, εἰάν τις
μέχρι τότε ἀγαθοὶ δανεισταὶ τοῦ κατακρατῶσι καὶ
καθυποβάλλωσιν αὐτὸν διὰ τοῦ Κριτηρίου νὰ πλη-
ρώσῃ τὰ χρεῖα του, καὶ νὰ τοῖς ἐπιστρέψῃ ἐκεῖνας
τὰς ποσότητας, διὰ τὰς ὁποίας ἐξεπύτηδες με ἐπί-
νοιαν ἤθελε διὰ νὰ τοὺς ἀπατήσῃ. Πρέπει λοιπὸν
ὁ ὑποτελής καὶ ὁ χρεωκόπος νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα
ν' ἀνθίσανται εἰς αὐτὴν τὴν νομιζομένην, ἢ μᾶλλον
εἰπεῖν εἰς αὐτὴν τὴν προὑποτιθεμένην κατάθλιψιν;
Πρέπει ἄραγε αὕτη ἡ ἀντίστασις καὶ ὁ τρόπος, ἢ ὁ
βαθμὸς αὐτῆς ν' ἀφεθῇ εἰς τὴν ἐλευθέραν θέλησιν

ἐκείνου, ὅς τις νομίζει ἑαυτὸν κατατεθλιμμένον, ἢ
 νὰ προσδιορισθῇ ὑπὲρ ἄλλου τινος; καὶ ἐκ ποίου; —
 Εἶναι ἀντίσαςις ἡ ὁ ποία προτίθεται ἐνταῦθα ὡς φυ-
 σικὸν δικαίωμα, πάσχουσα μᾶλλον, ἢ ἐνεργοῦσα;
 Οἱ ἀληθεῖς φιλόσοφοι λαλοῦσι σαφέστερον, εὐκατα-
 ληπτότερον, ἀποφασισικώτερον καὶ πυθανότερον,
 ἀλλέως δὲ ἡ φιλοσοφία αὐτῶν συνορεύει μετὰ τὴν μω-
 ρίαν. Μία παθητικὴ ἀντίσαςις ἐναντίον τῆς ἀληθι-
 νῆς, καὶ ὡς τοιαύτη ἐγνωσμένη καταθλίψις δύναται
 βέβαια νὰ εἶναι ὡς μία συνέπεια ἀμφοτέρων τῶν
 φυσικῶν δικαιωμάτων, δηλ. τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀ-
 σφαλείας· καὶ δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ νέον δι-
 καίωμα, καὶ ἐὰν μάλιστα ἡ ἐνεργητικὴ ἤβελεν ὀ-
 νομάζηται δικαίωμα· τότε αὐτὴ δύναται μόνον νὰ
 ὀνομάζηται, ἕως οὗ οἱ ἄνθρωποι ζῶσι κατὰ μίαν τοῦ
 'Ρουσσῶ ὑψηλὴν αἴσθησιν, ὡς ἄγρια θηρία δηλ.
 ἰδιαιτέρως εἰς ἔρημα θάτη· οὐχὶ ὅμως ἐὰν αὐτοὶ
 συνήρμωσαν ἑαυτοὺς εἰς κοινωνίαν πρὸς ἀλλή-
 λους ἠθικῶς, οὐχὶ δὲ αἰσθητικῶς, οὔτε θηριωδῶς·
 εἰπεὶ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ἡ εἰρημένη ἀντί-
 σαςις ὅλης αὐτῆς τῆς διατριβῆς εἶναι μόνον τὸ δι-
 καιον τοῦ δικαιοῦντος μέρους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἑνὸς
 ἰδιαιτέρου μέλους αὐτῆς.

95. Εἰς τὸ τρίτον ἄρθρον λέγεται, ὅτι ἡ βί-

σις ὅλης τῆς Κυριαρχίας κατὰ τὴν οὐσίαν της κεῖται
εἰς τὸ Ἔθνος. Τοῦτο τὸ γενικὸν καὶ ἐς ἄκρον ἀπροσ-
διόριστον γνησιμὸν περιέχει βέβαια πολλὴν ἀλήθειαν,
ὅμως καὶ πολὺ ψεῦδος. Πα-χα: ἐν πλοίου ναυαγεῖ,
ἑκατὸν ἄνθρωποι περιρίπτονται ἐπὶ τὴν θάλασσαν,
καὶ ἄλλοι μὲν καταδυθίζονται ὑπὸ τῆς τρικυμίας,
ἄλλοι δὲ περιφέρονται ὑπὸ τῶν ὀρμητικῶν κυμάτων·
ἐξ ὧν ἕξ, ὁ εἰς Ἰταπνός, ὁ ἄλλος Ἀγγλος, ὁ ἄλ-
λος νέος Γάλλος, ὁ ἄλλος Ἰταλός, ὁ ἄλλος Γραι-
κός καὶ ὁ ἄλλος Τούρκος, εὐρίσκουσι σωτηρίαν διὰ
τινῶν ὑπὸ τῆς τρικυμίας ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιερ-
ρίμενων σανιδίων. Μία σφοδρὰ ἀνεμοταραχὴ ῥίπτει
τούτους εἰς μίαν ἔρημον νῆσον, ὅπου παρακαλοῦσε
τὸν ἀξιωτέρον ἓνα ἐξ αὐτῶν (ἃς ὑποθέσωμεν τὸν
Τούρκον) διὰ νὰ γένῃ ὁδηγός, διοικητὴς καὶ Κύριος
αὐτῶν· εἶναι τοῦτο ἐνταῦθα ἐν Ἔθνος; Ὑπάρχει
αὐτὸ τοσοῦτον ἐν ταῦθα ἱκανόν, ὥστε νὰ δύναται νὰ
εὐρεθῇ μεταξύ αὐτῶν μία βάσις Κυριαρχίας; Δυ-
νάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τοῦτο ἐν Ἔθνος; Ἐὰν ἐγὼ
ἐσχεδιάζον ἐνταῦθα ἐν φιλοσοφικὸν σύγγραμμα, δὲν
ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶ βέβαια πολὺν κόπον, εἰάν
ἤθελον ν' ἀποδείξω, ὅτι ἡ βάσις τῆς Κυριαρχίας
κεῖται οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν.

96. Εἰς τὸ ἕκτον ἄρθρον λέγουσιν οὕτοι οἱ

Σόλωνες τῆς Γαλλίας, ὅτι ὁ Νόμος εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς Γενικῆς Φελήσεως. Αὕτη ἡ γνώμη εἶναι ἐς ἄκρον ψευδής, ἐὰν ληφθῇ κατ' ὅλην τὴν σημασίαν της· ἐὰν ὅμως αὐτὴ θεμελιούται εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον. Ὁ Νόμος εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς Φελήσεως ἐκείνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ Κυριαρχία, διότι ποῖος ποτὲ δύναται νὰ ἐννοήσῃ μόνον μίαν γενικὴν Φέλησιν; Ἐὰν δέκα ἄνθρωποι εὐρίσκωνται συνάμα, καὶ προσηλώνωσιν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τοὺς σαχασμούς των, δὲν ἔχουσι οὗτοι βέβαια ὁμοίαν βούλησιν, οὔτε μίαν γενικὴν Φέλησιν. Καὶ ποῖος λοιπὸν δύναται νὰ ἐλπίσῃ τοῦτο ἐξ ἐνὸς ὁλοκλήρου ἔθνους; Ἐὰν ἡ γενικὴ Φέλησις μόνον δύναται νὰ δώσῃ Νόμους, τότε βέβαια οὐδεὶς Νόμος ὑπάρχει. Τῇ ἀληθείᾳ ἐὰν προβέσωμεν τὴν Γαλλίαν ἀντικείμενον τῶν παρατηρήσεών μας, θέλομεν εὖρη, ὅτι ὅλοι οἱ Νόμοι χωρὶς ἐξαιρέσεως ἐγένοντο, καὶ ἔλθον ὡς βᾶσιν τῆς ὑπάρξεώς των μίαν κοινὴν Φέλησιν. Μὲ τοῦτο τὸ πνεῦμα συνετέθησαν ὅλα τὰ λοιπὰ ἄρθρα πρὸς διασάφησιν ὅλων τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Πολίτου· τούτου ἕνεκα καὶ δὲν ἐκτείνομαι περαιτέρω.

97. Ἐπὶ ταύταις ἔπεται ὁ κατάλογος πολλῶν ὥς τότε διατηρουμένων διατάξεων, τὰς ὁποίας ἡ

Εἴθ' οὐσυνέλευσις ἔπειτα ἀνῆρσε νομίζουσα, ὅτι τὰ τοιαῦτα εἰσὶν ἐναντία εἰς τὴν φυσικὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς τὴν ἰσότητά τῶν δικαιωμάτων· ἀνῆρέθησαν λέγω ὅλα, ἢ κατὰ κληρονομίαν εὐγένεια, καὶ τὰ διαδοχικὰ προνόμια μεθ' ὧν τῶν ἐξ αὐτῶν ἐξηρημένων ἐπιθέτων καὶ προσηγοριῶν, ὅλαι αἱ ἵππικαὶ τάξεις καὶ τὰ σύμβολα αὐτῶν, ὅλα τὰ προνόμια καὶ αἱ ἐλευθερίαι, αἱ διδόμεναι τόσον εἰς ἰδιαίτερα ὑποκείμενα, ὅσον καὶ εἰς ὁλόκληρα τάγματα, ὁλόκληρον τὸ τοπαρχικὸν σύστημα, ὅλα τὰ τάγματα τῶν τεχνιτῶν, ὅλα τὰ συνάφεια, καὶ αἱ ἰδιαίτέρως δεσμοὶ τῶν ἀπλῶς τεχνιτῶν καὶ βαναύσων, καὶ τέλος πάντων ὅλαι αἱ τῶν Μονασηριακῶν περὶ τοῦ μοναδικοῦ βίου μεθ' ἄρκου ὑποσχέσεις. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ πρώτην προσβολὴν ἡδύνατο νὰ φανῇ, ὅτι ἀνῆρέθησάν τινα ἐξ αὐτῶν μὲ δίκαιον τρόπον, ἀλλ' ἐξετάζοντες πλησιεσέως τὸ πρᾶγμα, ἐννοοῦμεν εὐκολώτατα, ὅτι πολλὰ (καὶ ἴσως ὅλα) ἡδύνατο ν' ἀφελῶσι ἀμετάσλητα, χωρὶς νὰ προσεξηθη ἓκ τούτου εἰς τὸ "Ἔθνος οὐδεμία βλάβη. Πρέπει μὲν ὅλον τοῦτο νὰ ἔχη πολλὰ ἀμυδρὰν καὶ ἀμβλείαν ὄρασιν ἐκεῖνος, ὅς τις σοχάζεται, ὅτι ἢ κατὰ κληρονομίαν εὐγένεια εἶναι βλαβερὰ εἰς ἐκεί-

νους, οἱ ὅποιοι δὲν κατάγονται ἐξ εὐγενοῦς οἰκογε-
 νείας. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο ἐν ἰσχυρότατον κινουῦν
 πρὸς ἀξιολόγους καὶ γενικῶς ὠφελίμους πράξεις;
 Διότι καὶ τὸ ἴδιον ἡγορασμένον δίπλωμα δύναται νὰ
 ἔχῃ καλὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν δημόσιον εὐτυχίαν.
 Εἰὰν πολλάκις ἡ οἴησις, ἡ ὑψηλοφροσύνη, ἡ κα-
 ταφρόνησις πρὸς τοὺς μετριωτέρους, ἡ καὶ ἄλλος τις
 ὅμοιος ἀπολίτευτος τρόπος συνοδεύωσιν αὐτὴν τὴν
 εὐγένειαν· τοῦτο εἶναι σφάλμα τῆς ἀνατροφῆς καὶ
 ὁδηγίας, καὶ οὐχὶ ποτὲ ἀναγκαῖον τι παρεπόμενον
 τῆς ἰδίας εὐγενείας. Ὅτι εἶναι ἐς ἄκρον βλαβερὸν
 ἡ ἀντίρρσις ὅλων τῶν συναφειῶν καὶ ταγμάτων,
 ὅλων τῶν τεχνιτῶν, τὸ ἐννόησαν ἤδη πρὸ πολλοῦ
 οἱ Γάλλοι διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν λυπηρᾶς πείρας. Ἐπειδὴ
 ὅπου δὲν ὑπάρχουσι τοιαῦτα τάγματα, ἐκεῖ δύνα-
 ται νὰ συμβῇ ἔλλειψις τοῦ ἐνὸς, ἢ ἄλλου πρὸς τὸ
 ζῆν ἀναγκαίου πράγματος εὐκολωτέρως, παρὰ ἐκεῖ,
 ὅπου αὐτὰ ὑπάρχουσιν. Ὅποιος ἔζη ποτὲ εἰς τοὺς
 ἀγροὺς, ἐθεσθαιώθη πρὸ πολλοῦ, ὅτι τὸ σύστημα
 τῶν ὑποστατικῶν δικαιωμάτων προσενεῖ εἰς τὸν χω-
 ρικὸν πολλὰ κέρδη, τὰ ὅποια ὅταν σηκωθῶσιν, αὐ-
 τὸς ἀποσπερεῖται τούτων βέβαια. Παρδείγ. χάριν, ἀ-
 ποσπερεῖται τὴν ταχείαν ὑπεράσπισιν τῆς διοικήσεως,
 ἥτις εἶναι ἡ ἀσφαλὴς βοήθεια εἰς τοὺς δυσυχεῖς, ὡς

συμβαίνει εἰς τὰς πλημύρας καὶ ἀκάρπους χρόνους, καὶ τὰ παρόμοια. Μ' ὅλον τοῦτο δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι καί τινες καταχρήσεις δὲν ἔλαβον εἰς τοῦτο χῶραν. Ἀλλὰ πρέπει τις ἄραγε διὰ τὸν περί τινος κλάδους πλεχθέντα κιστὸν νὰ κόψῃ ὁλόκληρον καὶ τὸ δένδρον; ἃς ἀπορριφθῶσι λοιπὸν μόνον τὰ σφάλματα, καὶ ἃς φυλαχθῇ ἐκεῖνο, ὅπερ τῷ ὄντι εἶναι καλὸν καὶ ὠφέλιμον.

98. Νῦν δὲ ἄρχεται τὸ καθ' αὐτὸ νέον πολιτικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον περιέχει ἑπτὰ τίτλους. Ὡς ὁ Πρῶτος περιέχει τὰς κυρίας διαταγὰς, ἐπιβεβαιωμένας ὑπὸ τοῦ συστήματος. Ὁ Δεύτερος περὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ Βασιλείου, καὶ τῆς διαφορᾶς τῆς τῶν πολιτικῶν τάξεως. Ὁ Τρίτος περὶ τοῦ δημοσίου κράτους. Οὗτος ὁ τίτλος περιέχει πέντε κεφάλαια· ὧν τὸ Πρῶτον πραγματεύεται περὶ τῆς Νομοδοτούσης Ἐθνοσυνελεύσεως εἰς πέντε τμήματα. Τὸ Δεύτερον, περὶ τοῦ Βασιλείου, περὶ τῆς διοικήσεως καὶ περὶ τῶν Πρέσβειων εἰς τέσσαρα τμήματα. Τὸ Τρίτον περὶ τῆς ἐνεργείας τῆς Νομοδοτούσης δυνάμεως εἰς πέντε τμήματα. Τὸ Τέταρτον περὶ τῆς χρήσεως τῆς ἐκτελεστικῆς δυνάμεως εἰς τρία τμήματα. Καὶ τὸ Πέμπτον τέλος πάντων πραγματεύεται περὶ τῆς τῶν κριτῶν δυνάμεως. Ὁ Τέταρ-

τος τίτλος πραγματεύεται περὶ τῆς δημοσίου δυνά-
μεως, πρὸς υπεράσπισιν τῆς Ἐπικρατείας κατὰ τῶν
ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν. Ὁ Πέμπτος περὶ τῶν δημο-
σίων τελωνίων καὶ δοσιμάτων. Ὁ Ἑκτος περὶ τῆς
ἀναφορᾶς τοῦ Γαλλικοῦ Ἔθνους καὶ πρὸς τὰ ἐξω-
τερικὰ Ἔθνη. Καὶ ὁ Ἑβδόμος περὶ τῆς ἀναθεω-
ρήσεως τῶν ψηφισμάτων τοῦ συστήματος. Καὶ ἐν-
τέλει ἐλευθεροῦνται ἐκ τούτου τοῦ συστήματος αἱ εἰς
τὴν Ἀσίαν, Ἀφρικὴν καὶ Ἀμερικὴν Γαλλικαὶ Ἀ-
ποικίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ ὑπόκνηται
εἰς αὐτό. Ὑπεγράφη τέλος πάντων τοῦτο τὸ σύστη-
μα ὑπὸ τοῦ τότε Προέδρου τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως
Βερνιέ, καὶ ὑπὸ ἐξ ἄλλων μυσικῶν συμβούλων, τῇ
τρίτῃ Σεπτεμβρίου 1791.

Ἡ νομοδοτικὴ Ἐθνικὴ συνέλευσις.

Τῇ Πρώτῃ Ὀκτωβρίου συνεδριάσθη λοιπὸν ἡ δευτέρα
Ἐθνικὴ συνέλευσις, ἡ καὶ Νομοδοτοῦσα καλουμένη.
Καλεῖται δὲ Νομοδοτοῦσα· διότι κατὰ τὴν θέλησιν
τῆς πρώτης συνελεύσεως, καὶ διὰ νὰ εἴπωμεν εὐλι-
κρινῶς, καὶ κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, αὕτη
μόνη ἡδύνατο νὰ ἔχῃ τὸ δίκαιον, διὰ νὰ θέσῃ
Νόμους, αἵτινες ἡδύναντο νὰ ὑπάρξωσι μετὰ τοῦ
συντάγματος, καὶ οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐπὶ ἀναγκαῖοι; Αὕτη
δὲν ἦτο τόσο πολυάριθμος ὡς ἡ πρώτη, καὶ συνίσα-

το ἀπὸ ἑπτακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτὰ Βουλευτᾶς, οἱ ὅποιοι μ' ὅλον τοῦτο πάντοτε ἦσαν ἀρκετοί, ὥς νὰ ἐλπίζη τις ἐξ αὐτῶν εἰς ταύτην τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων μίαν ἀναγκαίαν συμφωνίαν τῶν διαθέσεων, καὶ οὐδετέραν κρίσιν. Τὰ μέλη ταύτης τῆς συνελεύσεως συνίσταντο σχεδὸν ἐν γένει ἀπὸ νέους εὐρῶςους ἄνδρας, πλήρεις ἐξαιρέτων προτερημάτων καὶ ἀξιόους νὰ προκριθῶσι πολλῶν ἄλλων, ἐπιτηδείους ῥήτορας, καὶ ἐρασὰς τῆς φιλοπονίας· ἀλλὰ φεῦ! ἐξ ὀλοκλήρου ἀπείρους τῆς ὑποθέσεως, περὶ τῆς ὁποίας ἔμελλον νὰ φροντίσωσιν· ὅθεν συνέβη, ὥς οἱ ὀλίγοι κακῶς φρονοῦντες, οἱ πολιτικῶν σχεδίων ἀραθέσονται, οἱ τῆς Δημοκρατίας ἐρασαί, καὶ οἱ μισηταὶ πάσης χρηστῆς τάξεως ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχωσι τοὺς ταραχοποιούς σκοποὺς τῶν εὐκολωτέρως, παρὰ ἐὰν ἤθελεν εὐρεθῇ μεταξύ των ἄνδρες ἔμπειροι καὶ φιλόπονοι ἐκ τῆς πρώτης συνελεύσεως. Εἰς ταύτην τῶν πραγμάτων τὴν κατάστασιν, ἠῤῥα-νον ὑπερισχύοντες οἱ ἐχθροὶ τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Βασιλείου, καὶ λαβόντες ἐλευθερωτέρας χεῖρας τοῦ πραγματευέσθαι, ἐγένοντο ἐκ τούτου τοσοῦτον θάρ-ραλαιότεροι εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των, ὥς ἐντὸς ὀλίγου ὁ Βασιλεὺς ἐβουσιάσθη ὑπ' αὐτῶν, χωρὶς νὰ δυνήθῃ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις νὰ ἐμποδίσῃ τοῦτο, ἐν ᾧ

αἱ πολλὰ μέλη αὐτῆς τῆς ἰδίας ἐγένοντο θύματα τῶν
 καινομένων δημοκρατικῶν. Τὸ χεῖρις οὐκ ὅμως ἦτον,
 οἱ ἀμφότεροι οἱ Προεσῶτες τοῦ Παρισίου, τοῦτ'
 εἰς Λαφαυέττε ὁ τοῦ στρατιωτικοῦ Ἀρχηγός, καὶ
 Βαῖλλυ, ὁ Ἀρχηγός τοῦ πολιτικοῦ τάγματος· δύο
 ἄνδρες, οἳ τινες ἐσάβησαν πολλάκις ἱκανοὶ ἐν και-
 ρῷ φρικωδὲς αὐτῶν διεγέρσεων τοῦ Δήμου, νὰ διατη-
 ῇσαι τὴν εὐταξίαν, ἔπρεπε κατὰ τὸν Νόμον τῆς
 συστηματικῆς συνελεύσεως νὰ καθαιρεθῶσι τοῦ ἐπαγ-
 ῆματός των, χωρὶς νὰ δυνήθῃ ἄλλος τις νὰ ἀνα-
 πληρώσῃ καὶ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν παρουσίας τὴν
 ἰσχύοντα καὶ ἐνέργειαν.

100. Αἱ συνεδριάσεις τῆς Ἐβδοσυνελεύσεως
 κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἦσαν μόνον ἀφιερωμέναι
 εἰς παιδικὰς μεγαλοπρεπείας, καὶ κenoπρεπεῖς μω-
 ρολογίας, ὥσταν νὰ ἔπρεπεν ἡ Γαλλία νὰ πληρώσῃ
 τοὺς βαρεῖς μισθοὺς, μόνον διὰ νὰ κρημυνθῇ εἰς
 μεγαλητέραν δυσυχίαν. Διὰ νὰ ἐπισωρευθῇ ἔτι μᾶλ-
 λον αὕτη ἡ δυσυχία, ἐζήτει ἡ Νομοδοτικὴ συνέλευ-
 σις πάντοτε εὐχαιρίζαν νὰ ἐνοχλῇ καὶ νὰ πικραίνῃ
 τὸν Βασιλέα, καὶ νὰ ἀνθίσταται κατὰ τῶν συμβού-
 λων αὐτοῦ τοσοῦτον, ὥστε πάντοτε ὑπῆρχε μεταξύ
 των διχύνια. Τελευταῖον ἐξέδωκεν ἔτι περὶ τὸν Ὀκ-
 τώβριον ἐν ψήφισμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπεφανίσθη,

ὅτι ὁ Πρεσβύτερος ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνῆκε, κατὰ τὸ πάντῃ νεοπλασμένον σύστημα, ἡ διαδοχὴ, εἰάν κατὰ συμβεβηκὸς εἰς ἓνα αἰφνίδιον θάνατον τοῦ Βασιλέως, ἤθελεν εἶναι ἀνῆλικος ὁ διάδοχος, ἀπεφασίσθη λέγω, ὅτι ἀπεσερεῖτο αὐτὸς τούτου τοῦ δικαίωματος ἀφεύκτως, εἰάν δὲν ἐπέσρεφε μεταξύ τῶν δύο ἐπακολουθούτων Μηνῶν εἰς τὴν Ἐπικράτειαν. Ἐν τοσούτῳ ὁμως ἤρξαντο αἱ φυγάδες εἰς τὰ σύνορα νὰ γένωνται θαρσάλαιότεροι, καὶ νὰ δεικνύωσι πλείω σπουδὴν εἰς τὸ νὰ δώσωσιν ἓν ταχύτερον τέλος εἰς τὴν ἀναρχίαν· ἐπειδὴ τότε εἶχον ἀφιερωθῇ εἰς τὸν κατὰ τὸν Πίλιτζ περὶ τὸν Αὐγούστου Μῆνα γεγνονότα συμβιβασμὸν μεταξύ τοῦ Καίσαρος Λεοπόλδου τοῦ δευτέρου, καὶ τοῦ Φριδερίκου Βιχελμου, δευτέρου Βασιλέως τῆς Προυσίας, οἵτινες ποτὲ δὲν εἶχον τόσον κακὸν σκοπὸν κατὰ τῶν Γάλλων, ὥς ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὥς ἡ φατρία τῶν Ἰακωβίνων, αἱ ὁποῖαι ἐπεθύμουν ἀφεύκτως τὸν πόλεμον, διὰ νὰ δυνηθῶσιν ὑπὸ τὸ κάλυμμα τοῦτο, μεταξύ τῶν ταραχῶν αὐτοῦ τοῦ πολέμου, νὰ ἐκτελέσωσι πλεον ἀνεμποδίστως τοὺς σκοποὺς των.

101. Ὁ Νοέμβριος Μῆν ἤρξατο μὲ τὴν ἀνανέωσιν τοῦ ἐν Παρίσις τῶν Πολιτῶν συμβουλίου,

καὶ μὲ τὴν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ Πολιτάρχου ἀναγέ-
 ρευσιν, τοῦ χαιρεκάκου καὶ κακόφρονος Πεθίων. Τῇ
 ἐννάτῃ τοῦ αὐτοῦ ἀπεφάσισεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις,
 ὅτι πάντες οἱ φυγάδες, ὅσοι ἔτι μετὰ τὴν πρώτην
 τοῦ Γαννουαρίου τοῦ ἐπομένου ἔτους ἤθελον καθω-
 πλισθῇ κατὰ τῆς Γαλλίας, ἔπρεπε νὰ καταδικα-
 σθῶσιν εἰς θάνατον. Τοῦτο τὸ ψήφισμα κατὰ φυσι-
 κὸν λόγον ἔπρεπε νὰ αὐξήσῃ ἐς ἄκρον, εἰς ὅλην τὴν
 Γαλλικὴν Ἐπικράτειαν, τὸν ἀριθμὸν τῶν τῆς συνε-
 λεύσεως ἐχθρῶν· διότι οἱ γονεῖς, οἱ φίλοι καὶ οἱ
 συγγενεῖς τῶν φυγάδων ἦσαν διὰ τοῦτο ἐς ἄκρον
 ὀδικοι καὶ ὠργισμένοι. Εὐθὺς μετὰ ταῦτα, τῇ
 δεκάτῃ ὀγδόῃ σῆλαδῇ, ἐξεδόθη καὶ ἄλλο ὅχι ὀλι-
 γώτερον ἀσπλαγχνὸν ψήφισμα, δηλ. ὅτι ὅλοι ἐκεῖ-
 νοι οἱ ἱερεῖς, οἵτινες ἤθελον ἐναντιωθῇ νὰ ὁμώσωσι
 τὸν πολιτικὸν ὅρκον, νὰ σερηθῶσι τῆς μέχρι τότε
 ἀπολαμβανομένης ἐτησίου των πληρωμῆς. "Ὅτι ὁ-
 μῶς ἢ ὑπὲρ τοῦ ὅρκου τούτου ἀντίστας δὲν προήρ-
 χετο ἐκ κακίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ δεισιδαιμονίας,
 ἢ ἐκ μὴ ὀρθῆς κρίσεως τῶν πραγμάτων ἐκείνων,
 τὰ ὅποια ἐβεβαιοῦντο διὰ τούτου τοῦ ὅρκου, ἕκαστος
 ἐννοεῖ καθαρῶς. Ἀλλ' ὅμως ὁμοίως ἀναμφίβολον
 εἶναι, ὅτι αὕτη ἡ ποινὴ ὑπῆρχε σκληροτάτῃ δι' ἐν
 τοσούτον σμικρὸν σφάλμα, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ἡ

τοιαύτη ταραχή καὶ ἀκρισία τοῦ ὅρκου δὲν ἠδύνατο νὰ γείνη εἰς οὐδένα ἄνθρωπον ἐπιβλαβής. Αὐτὰ τὰ δύο ψηφίσματα, καὶ ἐν τ' αὐτῷ τὸ ἄνωθεν ῥηθὲν τοῦ Ὁκτωβρίου Μηνὸς, διὰ νὰ ἔχῃσι δύναμιν ἀληθινῶν Νόμων, ἔπρεπε νὰ ἐπικυρωθῶσι καὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, καὶ κατὰ τὴν εἰσαχθεῖσαν ἔκφρασιν τοῦ λέγειν, νὰ καθιερωθῶσιν· ἀλλ' αὕτη ἡ αἴτησις ἦτο πολλὰ θρασυήριος διὰ τὴν καλὴν καὶ ἀγαθὴν ψυχὴν τοῦ Λουδοβίκου. Καὶ τῷ ὄντι αὐτὸς ἀπηρνήθη νὰ σέρξῃ διὰ νὰ ἐπικυρώσῃ τὰ τρία αὐτὰ ψηφίσματα. Ἐκ τούτου ἐφάνη γενικὴ σχεδὸν δυσἀρέσκεια κατὰ τοῦ Βασιλέως, ὥς ἐωνεΐδιζον καὶ καταφρόνουσιν αὐτὸν ὅλοι οἱ δημοσίως, καὶ ἔλεγον, ὅτι ὑπερασπίζετο τοὺς φυγάδας, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ συστήματος, καὶ ὅτι ἦτον ἐνεννοημένος μὲ τοὺς Γερμανικοὺς Ἡγεμόνας, καὶ διὰ τῆς συνεργείας αὐτῶν ἤθελε πάλιν ν' ἀνακαλέσῃ τὸ παλαιὸν σύστημα. Ὁθεν καὶ ὁ λαὸς ἐπεθύμει γενικῶς τότε διὰ νὰ ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Γαλλίας, δηλ. κατὰ τῶν Γερμανικῶν Πριγκίπων.

102. Ο' Λουδοβίκος, ὥς τις καλῶς ἐννόει ὅποια κακὰ ἀποτελέσματα ἔπρεπε νὰ ἐπιφέρῃ ὁ πόλεμος, μάλιστα εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις, ἐκίνησε πάντα λίθον διὰ νὰ ἐμποδίσῃ αὐτόν. Εἰδοποίησεν

εἰς ὅλους τοὺς Τοπάρχας τῆς Ἐπικρατείας, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν Ἐλέκτορα τοῦ Τριερ, ὅτι ὅλοι ἐκεῖνοι, οἵ τινες ἕως τῆς δεκάτης πέμπτης Ἰαννουαρίου τοῦ ἐλευσομένου ἔτους, δὲν ἤθελον ἀποδιώξῃ τοὺς Γαλλικοὺς φυγάδας ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας, καὶ δὲν ἤθελον παύσῃ ὅλας τὰς πολεμικὰς ἐτοιμασίας, ἤθελον θεωρηθῇ, καὶ ἐπομένως μεταχειρισθῇ, ὡς ἐχθροὶ αὐτῆς· ταύτην δὲ τὴν πρὸς τοὺτους ἀγγελίαν του, παρέσθη καὶ εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τοῦ Δεκεμβρίου. Οἱ Γερμανικοὶ ἡγεμόνες δεξάμενοι ταύτην, ἐφάνησαν εὐθὺς φιλοπρόθυμοι εἰς τὸ νὰ ὑπακούσωσιν εἰς ταύτην τὴν Βασιλικὴν προσαγὴν· ὅθεν καὶ εὐθὺς ἀπεδιώξαν ἐκ τῶν συνόρων τοὺς φυγάδας. Ἀλλὰ μὲν ὅλον τοῦτο πάλιν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Λουδοβίκου καὶ τοῦ Βασιλείου δὲν ἠσύχασαν τελείως, ἀλλ' ἐπλάττον λέγοντες, ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ ἡγεμόνες, καὶ ὁ Βασιλεὺς τῶν ἑντρειφον ἐπιβούλους σκοποὺς, καὶ ἐρεθίζοντες μὲ τοῦτο ὅλα τὰ πνεύματα τῶν Γάλλων, ἐνέπνευσαν αὐτοῖς ἐνθερμοτάτην ἐπιθυμίαν τοῦ πολέμου. Αὕτη ἡ ἐπιθυμία ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποκατέστη ἀχαλινωτάτη, ἀφ' οὗ ἡ Γερμανικὴ Ἐπικράτεια ἀπεδείχθη ἀπὸ τὰς δώδεκα Δεκεμβρίου ἐπιρρέπῃς καὶ κλίνουσα εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίζεται ἐνεργητικώτατα ἐκείνους τοὺς Γερ-

μανικούς Ἡγεμόνας, αἵτινες κατὰ τὸ νέον σύστημα τῆς Γαλλίας ἀπεσερήθησαν τῶν εἰς τὴν Ἑλσστατίαν ὑποσατικῶν των, χωρὶς νὰ ἱκανοποιηθῶσι καὶ μὲ χρήματα διὰ τὴν ζημίαν των. Οὕτω διέκειντο τότε τὰ πράγματα τῆς Γαλλίας, ἕως εὖ ἤρξατο τὸ χιλιεσὸν ἑπτακοσικὸν ἐννενηκοσὸν δεύτερον ἔτος.

103. Διὰ νὰ σαφηνίσω ἐνταῦθα καλῆτερα ἐκεῖνο, ὅπερ μέλλω νὰ διηγηθῶ, θέν δύναμαι νὰ φυλάξω τόσον ἀκριβῶς τὴν τάξιν τῶν ἡμερῶν καὶ Μηνῶν, ὡς ἄχρι τοῦδε ἐφύλαττον αὐτήν, καὶ ὡς εὐθὺς ἐπομένως πάλιν θείλω θυνηθῆ νὰ τὴν φυλάξω· ὅθεν θείλω συνάψει τὰ διάφορα καὶ κατ' ἐξοχὴν ἄξια σημειώσεως συμβάντα, διὰ νὰ γνωστοποιηθῇ ἔτι μᾶλλον, καὶ νὰ ἐννοηθῇ ἔτι ἀκριβεστέρας ἡ φρικώδης μορφή αὐτῶν μὲ τὰ βδελυρὰ ἐπακολούθηματα αὐτῆς.

104. Ἐν ἔτει 1790. συνέβη εἰς τὸ Νανσύ μία τρομερὰ Ἐπανάστασις, ἐν ᾗ ὁ Δεσίλλ, ὁ γνωστός ἐκεῖνος νέος καὶ εὐγενὴς ἀνὴρ, ἐφονεύθη, καὶ ἐν ᾗ μάλιστα οἱ στρατιῶται τοῦ εἰς τὸν Γαλλικὸν μισθὸν ἱσαμένου Ἑλβετικοῦ τάγματος, καλουμένου (Chateauvicuy) Σιατωβίου, ἐς ἄκρον κατεγίνοντο νὰ πράξωσι κακουργίας, ὠμότητας, καὶ ἀπανθρώπους πράξεις. Ἡ Ἐπανάστασις αὕτη τέλος πάντων κα-

θησύχατεν, ὅλη ἡ ὑπόθεσις ἠρευνήθη καὶ οἱ ἔνοχοι τῶν ζυγατιῶν κατεδικάσθησαν ἔπειτα εἰς τὸ κά-
 τεργον. Περὶ τὰς ἀρχὰς τούτου τοῦ χρόνου ὁμῶς
 προὔβληθη εἰς τὸ νέον Νομοδοτῶν σῶμα, ὅτι οὗτοι
 οἱ ζυγατιῶται, μ' ὅλον ὅτι ἡ κακουργία των ἦτο γνω-
 σή, νὰ ἐλευθερωθῶσι, καὶ νὰ ληφθῶσιν εἰς τὸν ἀ-
 ριθμὸν τῶν Γαλλικῶν Πολιτῶν, καὶ νὰ ἐορτασθῶσι
 πρὸς τιμὴν αὐτῶν χαρμόσυναι Πανηγύρεις. Εἰς ταῦτο
 τὸ πρόβλημα ἀντίσαντο τινὰ τούτων τῶν μελῶν το-
 σοῦτον σφοδρῶς, ὥς αἱ περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως
 σκέψεις διήρκεσαν σχεδὸν τρεῖς Μῆνας ὁλοκλήρους·
 ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο περὶ τὸν Μάρτιον Μῆνα 1792.
 ἀπεφασίσθη τοῦτο τὸ πρόβλημα καὶ ἐν τ' αὐτῷ ἐκ-
 τελέσθη. Οὗτοι οἱ ζυγατιῶται ἠλευθερώθησαν, καὶ ἐν
 τ' αὐτῷ εἰσῆλθον πανηγυρικῶς εἰς τὸ Παρίσιον· ἔ-
 λαβον προσέτι τὴν ἄδειαν νὰ ἐμβαίνωσι καὶ εἰς τὸ
 συνοδικὸν τῆς συνελεύσεως, ἔτι δὲ καὶ τὴν τιμὴν νὰ
 συνεδριάξωνται μετὰ τῶν Γαλλικῶν Νομοδοτῶν.
 Πολλὰ μέλη τῆς συνελεύσεως, τὰ ὅποια ἠγάπουν
 ἔτι τὴν σύταξιν καὶ τιμιότητα, ὠργίσθησαν περὶ
 τούτου τοσοῦτον, ὥς παρήτησαν αὐτὴν καὶ ἀπε-
 μακρύνθησαν μ' ὅλα τὰ σημεῖα τῆς δυσαρρεσκείας,
 ἀλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὑπέφερον πολλὰς κα-
 ταχρήσεις διὰ τοῦτο αὐτὰ καὶ μόνον ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Οἱ Ἰακωβῖνοι ὁμῶς ἐπανηγύρισαν μίαν ἡμέραν λαμ-
 πρῶς πρὸς τιμὴν τῶν ῥηθέντων Ἑλβετικῶν στρατιω-
 τῶν, οἵτινες πρὸς ἀνταμοιβὴν τούτου, κατὰ τὴν
 συνθήειάν των, εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν ἐκτέλουν, ὅπου
 ἠδύναντο, μυρίας ὅσας ἀρπαγὰς καὶ φονικὰς πράξεις.
 Ἐπειδὴ δὲ τότε οἱ ἐν τῷ κατέργῳ αἰχμάλωτοι ἐ-
 φόρουν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς των κοκκίνους Πίλους, τού-
 του ἔνεκα ἦλθον καὶ οὗτοι οἱ Ἑλβετοὶ στρατιῶται εἰς
 τὸ Παρίσιον, φοροῦντες ἐπὶ τὰς κεφαλὰς των κοκ-
 κίνους Πίλους· ἐκ τούτου προτιμήθησαν οἱ κόκκινοι
 Πῖλοι, καὶ ἐπ' αὐτῇ τῇ σιγμῇ οἱ Πῖλοι ἀποκατε-
 στήθησαν σημεῖον τῆς Ἑλευθερίας, καὶ ὠνομάσθησαν
 ἔπειτα Πῖλοι ἑλευθερίας.

105. Μεταξὺ τούτου τοῦ καιροῦ ἡ Ἐθνοσυ-
 νέλευσις ἐψήφισε πλειοτέρας ὑποθέσεις, αἱ ὁποῖαι
 ἀποχρόντως ἀπεδείκνυσιν τὸν μισάνθρωπον χαρακτῆρα
 αὐτῆς. Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τοῦ Ἰαννουαρίου ἐκηρύ-
 χθησαν ἄξιοι παιδείας ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅσοι ἤθελον ἐπι-
 χειρισθῇ μεταβολὴν τοῦ συστήματος, ἢ λάβῃ μετο-
 χὴν τῆς συνελεύσεως τῶν ἐξωτερικῶν Δυνάμεων.
 Ποῖος δὲν βλέπει ἐνταῦθα, ὅτι τοῦτο τὸ ψήφισμα
 ἀντιβαίνει πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἡ Νομοδοτοῦσα
 Ἐθνοσυνέλευσις ἄχρι τοῦδε ἔπραξεν; Ὁμοίως διε-
 δόθη ἔτι ψήφισμα, τοῦ ὁποίου ἡ σκληρότης ἦν διὰ-

δηλος, ὅτι δηλ. τὰ ὑπάρχοντα ὅλων τῶν φυγάδων
 νὰ πίπτωσιν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐξουσίαν τοῦ Ἑθνους,
 εἰάν καὶ αἱ τιοῦτοι ἤθελον ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τὴν
 Πατρίδα των. Τοῦτο ἐψηφίσθη τῇ δευτέρᾳ τοῦ Φεβ-
 ρουαρίου. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν διήρκουν διὰ πολ-
 λῶν Μηνῶν αἱ πικρόταται κατὰ τοῦ Βασιλέως
 καταδρομαὶ, ἕνεκα τῶν ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῆς συ-
 σηματικῆς συνελεύσεως διορισθέντων εἰς αὐτὸν τὸν
 Βασιλέα σωματοφυλάκων. Ὁ Βασιλεὺς διὰ νὰ μὴ
 δώσῃ εἰς τινα οὐδεμίαν αἰτίαν δυσαρесκειας, συνε-
 χώρησε καὶ τὰ στρατιωτικὰ τμήματα τοῦ Παρισίου,
 νὰ λάθωσι μέρος τῆς εἰς τοῦτο ἐκλεχθησομένης ἐ-
 πιστασίας· ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἐκλεξεν ἐκ παντὸς τάγ-
 ματος τοῦ πολιτικοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ Παρισίου δύο
 ὑποκείμενα, τὰ ὅποια οἰκιοθελῶς ἤθελον πρὸς αὐτὸν
 νὰ ὑπάγωσιν. Ὡς ἐκλέχθησαν λοιπὸν τότε ὅλα τὰ
 ὑποκείμενα, ἔπρεπε καὶ νὰ ὁμόσωσιν· ἀλλ' ὁ Πε-
 θιών εὔρε περὶ τούτου πολλὰς καὶ μεγάλας δυσκολίας,
 τὰς ὁποίας ὁμως ὅλας ἡ Αὐλὴ ἔξευρε καλῶς ὑ' ἀπαν-
 τήσῃ· καὶ τελευταῖον τῇ δεκάτῃ τρίτῃ Φεβρουαρίου
 ἐψηφίσθη ὁ τρόπος τοῦ ὅρκου, καὶ μ' ὅλον τοῦτο
 ἡ ἐκτέλεσις αὐτοῦ τοῦ ὅρκου ἀνεβλήθη ἔπειτα ἕως
 τῆς δεκάτης ἑκτῆς Μαρτίου, καὶ τότε Πρῶτον οἱ
 φυλάκες ἡδυνήθησαν ν' ἀρχίσωσι τὴν ὑπηρεσίαν των.

Ἀλλὰ μόλις συνέβη τοῦτο, καὶ εὐθὺς εὗρον πάλιν ἐνταῦθα ὕλην γογγυσμοῦ· διότι ἐνόμιζον κινδυνῶδες εἰς τὴν Ἐπικράτειαν, εἰάν ὁ Βασιλεὺς ἤθελεν ἔχει χιλίους ὀκτακοσίους σωματοφύλακας· καὶ μὴ ὅλον τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος δύναται νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι αὐτός ὁ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας ἀριθμὸς, παραβαλλόμενος μὲ τὸ μέγιστον πλῆθος τῶν τότε εἰς τὴν Γαλλίαν κακούργων, οἵτινες ἦσαν διηγερμένοι, ἢ διήγειρον ἄλλους κατ' αὐτῆς, ἦτον ὁ σμικρότατος.

106. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἤρξαντο νὰ πικραίνωσι, καὶ νὰ μεταχειρίζωνται καὶ τοὺς συμβούλους τοῦ Βασιλέως τόσον αὐθαδῶς, ὥς ἐδυσαρעζούμενοι εἰς τοῦτο ἀπεφάσισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, προΐουσῶν τῶν ἡμερῶν, νὰ παραιτηθῶσι τοῦ ἔργου. Κατὰ πρῶτον λοιπὸν ὁ Βασιλεὺς ἠναγκάσθη νὰ παραιτήσῃ τὸν πολεμικὸν σύμβουλον Ναρβὼν ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του· ἐπειδὴ ἀπερискέπτως ἐδημοσίευσεν ἐν γράμμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐζήτηι ἐνθέρμως τὸν πόλεμον τότε, ἐν ᾧ ἔτι μετὰ τῆς Αὐριᾶς ἦσαν εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης, καὶ δι' οὗ ἔφερε τὸν Βασιλέα καὶ ὅλους τοὺς συμβούλους εἰς μεγάλην σενοχωρίαν. Τότε λοιπὸν οἱ Ἰακωβῖνοι ἐφώρμησαν ἔτι αὐθαδεσέπως

κατὰ τῶν λοιπῶν συμβούλων. Ὁ τίμιος καὶ δικαιο-
πραγὴς Δελεσσάρ, ὁ σύμβουλος τῶν ἐξωτερικῶν
ὑποθέσεων, ἐκηρύχθη τῇ ἐνδεκάτῃ τοῦ Μαρτίου ἀ-
ποδιωγμένος τοῦ ἐπαγγέλματός του, καὶ μετεκο-
μίσθη εἰς τὴν ἐν Ὁρλεάνς Αὐλὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Κρι-
τηρίου. Ὁ Σύμβουλος τῆς δικαιοσύνης Δουπόρ Δου-
τέρτρ ἠγκαλέσθη τῇ δωδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ ἐνώπιον
τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως· καὶ μ' ὅλον ὅτι τότε εὐθὺς
ἠθωώθη, τὴν ἀκόλουθον ὁμῶς ἡμέραν ἐπέμνε πα-
ρακαλῶν διὰ τὴν παραίτησίν του· ὁμοίως καὶ οἱ λοι-
ποὶ σύμβουλοι ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα αὐτοῦ·
διότι ἦσαν βέβαιαι, ὅτι εἰς τὰ τότε περιστάτικα ἐκ-
τελοῦντο τὰ πάντα διὰ τῆς ἀπάτης καὶ μηχανορρα-
φίας, καὶ οὖν ἠδύναντο νὰ ἐνεργήσωσιν τι καλόν. Ὁ
ἄξιος λύπης Βασιλεὺς ἐπιθυμῶν νὰ βοηθήσῃ ἑαυτὸν
καὶ τὴν οἰκογένειάν του, εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν δὲ,
νὰ φανῇ καὶ ἐπιωφελὴς εἰς τὸν λαόν του, ἤλπισεν,
ὅτι ἤθελε συνηθῇ νὰ ἐνεργήσῃ τοῦτο, εἰς τὸν ἤθελεν
ἐκλέξῃ ὅλους τοὺς συμβούλους ἐκ τῆς Πρωτευούσης
Φατρίας. Ὅθεν ἔλαβεν ἐκ τῶν Γερωντιστῶν ὅλους
τοὺς συμβουλάτορας καὶ Πρέσβεις, γινώσκων
καλῶς, ὅτι αὐτοὶ τόσον εἰς τὴν Νομοδοτικὴν συνέ-
λευσιν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἑταιρείαν τῶν Ἰακωβίνων
εἶχον τοὺς περισσοτέρους ὁπαδοὺς. Ὁ Δυμουριέ,

φιλότιμός τις καὶ Φερμουργὸς ἀνὴρ, ὅς τις διὰ τῶν περηγήσεών του ἐγνώριζε τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης, πολλάκις δὲ ἐννόει ταχέως καὶ ὀρθῶς τὰ πρακτέα, ἐγένετο σύμβουλος τῶν ἑξωτερικῶν ὑποθέσεων. Ὁ Ρ'ολάντ Δελαπλατιέρ, εἰς συνεργάτης τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας, καὶ ποτὲ ἐπιτηρητὴς τῶν εἰς Λιὸν τεχνουργίων (Fabrique), ἄλλοτέ μὲν εὐφρονῶν, τότε δὲ ἐνωμένος μὲ τοὺς Γεροντισὰς, ἐγένετο σύμβουλος τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων. Ὁ Λακόστ, πρῶν ἀντιβασιλεὺς τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, ἀνηγορεύθη τότε σύμβουλος τῆς θαλασσίου Δυνάμεως. Ὁ Κλαυερ, γεγεννημένος εἰς τὴν Γενέβαν, εἰσήχθη ἐναντίον τῆς Φελήσεως τοῦ Βασιλέως σύμβουλος τῶν Βασιλικῶν προσόδων· σύμβουλος δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐκλέχθη ὁ Δουρατῶν, Παλαιός τις Ῥήτωρ συνηγόρος (Ἀβουκάτος)· τὸ δὲ πολεμικὸν συμβούλιον ἀνεδέξατο ὁ Δεγγράυ, καὶ μετ' αὐτὸν, ἐπειδὴ αὐτὸς παρητήθη ἀμέσως, ὁ Σερβάν. Διὰ τοῦτου ἔλαβον πλήρη ὑπεροχὴν τὰ πολιτικὰ σχέδια τῶν Ἰακωβίνων εἰς πᾶν ἔργον, καὶ ὁ ἀφανισμὸς τοῦ Λουδοβίκου ἦτον ἐπομένως ἄφευκτος.

107. Ἀφ' οὗ τὸ νέον συμβούλιον διετάχθη πρεπόντως, προὐβλήθη τότε, ἐὰν ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ καὶ νὰ ἐξακολουθῇται ὁ κατὰ τῆς Αὐστρίας πόλεμος

πολλὰ σφοδρότερος, ἢ πρότερον· ἐπειδὴ ὅλοι οἱ σύμβουλοι, μάλιστα δὲ ὁ Δυμουριέ, ἐπεθύμουν τὸν πόλεμον, καθότι ἤλπιζον εἰς τὴν σύγχυσιν τοῦ πολέμου νὰ δυνηθῶσι διὰ νὰ ὠφελήσῃσι μάλιστα ἑαυτούς. Εἰς τὴν ἐταιρείαν τῶν Ἰακωβίνων τῷ ὄντι δὲν ἦσαν σύμφωνοι, πρὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου, περὶ αὐτοῦ τοῦ πραβλήματος. Οἱ Κορδιλιέροι προσεκτικοὶ ὄντες, ἐφοδοῦντο τὸν πόλεμον, καὶ ἐπεθύμουν νὰ βασιῶσιν καλῆτερον τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν Πατρίδα των, ὑποπτευόμενοι μήπως οἱ φίλοι τῆς Μοναρχίας ὠφελούμενοι ὑπὸ τῆς ἀπουσίας τῶν στρατιωτῶν, δυνηθῶσιν νὰ ἐφεύρωσι μέσα πρὸς ἐπισήριξιν τοῦ κλονουμένου θρόνου· ὑποπτεύοντο ὅμως ἔτι, ὅτι ὁ Λαφαυέτε, ὅς τις ἐν καιρῷ πολέμου πάντοτε ἔπρεπε νὰ ταχθῇ εἰς τὸ μέτωπον τοῦ στρατεύματος, ἤθελε προσπαθήτῃ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας τὴν ιδίαν του κλίσιν πρὸς τὴν Μοναρχίαν· καὶ τοιούτῳ τρόπῳ δὲν ἤθελον δυνηθῇ ποτὲ ν' ἀπολαύσῃσι τὸν σκοπόν των, ὅς τις ἀπέβλεπε μόνον πρὸς σύσασιν μιᾶς ἄλλης κέας μεγάλης Δημοκρατίας. Εἰς ταῦτα πάντα ἐρμήτορευε κατ' ἐξοχὴν ὁ Ροβεσπιέρ, ὅς τις ἦν βραδύνους, ἀηδὴς τις ῥήτωρ, καὶ ἐν πνεῦμα τρόπον τινὰ ἀπονευαρκωμένον, μετὰ ταῦτα ὅμως ἐγένετο γνωστὸς διὰ τῶν ἀπανθρώπων πράξεων τῆς μελαίνης του ψυχῆς. Οἱ

λοιποὶ Ἰακωβῖνοι ὅμως ἦσαν σύμφωνοι διὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἐκίνουν πάντα λίθον διὰ νὰ ἐπιφέρωσιν αὐτόν. Οἱ μετριώτεροι ἐξ αὐτῶν, δηλ. οἱ Γερωντισαί, μεταξὺ τῶν ὁποίων κατ' ἐξοχὴν ἐρρήτορεύουν ὁ Βρισσότ, ἐπεθύμουν ὡσαύτως τὸν πόλεμον, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐπισπάρωσι τὴν προσοχὴν τοῦ λαοῦ εἰς τὰ ἔξω τῆς ἐπικρατείας ἐσόμενα συμβάντα, καὶ οὕτω νὰ τὸν ἐμποδίσωσι διὰ τοῦτου, ὥς νὰ μὴ δύνηται νὰ διαλογίζεται περὶ τῆς ἀνορθώσεως τοῦ παλαιοῦ συστήματος, οὔτε περὶ τοῦ ἐνθρονισμοῦ τοῦ Δουκὸς Οἰρλεάντς ἐπὶ τὸν Βουρβονικὸν Θρόνον, ὅπερ ἔτε χειρότερον ἐνόμιζον. Ἐπὶ τούτοις ἐνόμιζον, ὅτι ἡ νεοσυζηθεῖτα διοικήσεις μόνον διὰ τοῦ πολέμου ἡδύνατο ν' ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν, αὐθύπαρξιν, καὶ δύναμιν κατὰ τῶν ἄλλων Ἑθνῶν, καὶ ὅτι χηρὶς τοῦ πολέμου δὲν ἡδύνατο νὰ ἐπέχῃ τόπον μεταξὺ τῶν τῆς Εὐρώπης δυνάμεων. Τελευταῖον ἐνόμιζον τὸν πόλεμον ἀναγκαῖον, διὰ νὰ δώσωσιν εὐκαιρίαν εἰς τινὰ δραστήρια πνεύματα, ἅτινα ἡγάπουν νὰ ὑπερέχωσι τῶν ἄλλων, ἐκδουλεύοντα τὴν ἰδίαν αὐτῶν Πατρίδα, τὰ ὁποῖα ὅμως εἰς τὸν πολιτικὸν δρόμον δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχωσιν ἀρμόττους εὐκαιρίας, διὰ νὰ εὐχαρισήσωσι τὴν ῥμὴν αὐτῶν, καὶ ἔπειτα νὰ δυνηθῶσιν ἐκ τῆς πο-

λεμικῆς πεδιάδος καὶ ἐνεργήσωσι περαιτέρω, καὶ
 καὶ προχωρήσωσιν εἰς τὴν ἐσομένην ἐφετὴν εὐτυχίαν
 των. Οἱ ἀναρχῖσαι, ἥτοι οἱ λυσσῶντες Δημοκρατικοὶ
 (διότι αὐτοὶ ἤνωσαν τὴν ἀναρχίαν μετὰ τὴν Δημο-
 κρατίαν) ἤθελον τὸν πόλεμον διὰ καὶ διαλύσωσι
 εὐκολωτέρως ὅλους τοὺς πολιτικοὺς δεσμούς, καὶ
 καὶ ἀνατρέψωσι πᾶσαν εὐταξίαν καὶ ἡσυχίαν τοῦ
 λαοῦ.

108. Ἡ ἰδίᾳ Αὐλὴ δὲν εἶχεν ἔτι ἀποφασίστη
 τὴν ἐκλογὴν τοῦ πολέμου, ἢ τὴν εἰρήνην. Καὶ ἤ-
 θελεν εἶναι δυνατόν ἄραγε, διαρκοῦντος τοῦ πολέ-
 μου, ν' ἀπολαύσῃ πάλιν τὴν ἣν εἶχε πρότερον ὑπό-
 ληψιν, ἐὰν οἱ Γάλλοι ἐνικῶντο; Ἀλλὰ τί ἤθελεν
 ἐλπίζει ἄραγε, ἐὰν ἐκέρδιζον; Τί ἔμελε γενέσθαι,
 ἐὰν ἡ Αὐλὴ ἤθελε μὲν ἀποτύχῃ τοῦ σκοπομένου,
 τὸ δὲ σφάλμα ἤθελεν ἀποδοθῇ εἰς τὸν Βασιλέα;
 Τοιοῦτοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀσήμαντοι λογισμοὶ ἀνε-
 μιγνύοντο εἰς τὰς κεφαλὰς τῆς Αὐλικῆς φατρίας,
 ἕως οὗ τέλος πάντων ἡ καλὴ ψυχὴ τοῦ Βασιλέως
 ἀπεφάσισε καὶ διατηρηθῇ ἡ εἰρήνη, διὰ καὶ μὴ χυθῇ
 τὸ ἀνθρώπινον αἷμα. Πολλάκις προσεκάλεσε τοὺς
 Ἀδελφούς του καὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Πατρίδα, καὶ
 ἐξέδωκε πολλὰς ἀλλεπαλλήλους προκηρύξεις εἰς τοὺς
 λοιποὺς φυγάδας· ἀλλ' αὐτοὶ ἔμενον ἀμετάτρεπτοι,

καὶ ἤθελον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ κτήματά των μόνον διὰ τῶν ὕπλων. Ὁ ἴδιος Καῖσαρ Λεοπόλδιος ἐκίνησε πάντα λίθον, καὶ ἐπέφερε πᾶν μέσον διὰ τὴν ἀποφύγην τῶν πόλεμον, καὶ τὰ ἀναρίθμητα αὐτοῦ ἐπόμενα κακὰ· καὶ τοῦτο ἐγένετο τόσον, ὥς ὁ ἴδιος Λουδοβίκος, περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος χρόνου, ἔφθασε νὰ εἴπῃ ἀναφανδὸν εἰς τὴν Νομοδοτούσαν συνέλευσιν, ὅτι ὁ Καῖσαρ ἐκπλήρωσεν ὅλα τὰ προσδοκώμενα πάντοτε ἀφ' ἐνὸς πισοῦ συμμάχου· ἄλλοι ἡγεμόνες ἤθελον ἀποκριθῶσιν εἰς τὴν αἰτητικὴν τοῦ Βασιλέως ἐπιστολὴν μὲ ὀλιγωτέραν μετριοτήτητα βέβαια. Μεταξὺ τούτου ὁ εἰς Βιένναν Γαλλικὸς Πρέσβυς ἀπελάμβανεν ὅλα ἐκεῖνα τὰ πρωτεῖα, τὰ ὅποια καὶ πρότερον εἶχε· καὶ ἡ Γαλλικὴ σημαία ἐτιμᾶτο ἔτι εἰς ὅλους τοὺς Αὐστριακοὺς λιμένας. Οὐθεν δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ χωρὶς τινὸς μεγίστου καὶ προφανεστάτου ψεύδους, ὅτι ἡ Αὐστρία ἔδωκεν παραμικρὰν αἰτίαν εἰς τὸν πόλεμον· καὶ μάλιστα οἱ φυγάδες ἡγεμόνες, ὅτε κατέφυγον πρὸς τὸν Καῖσαρα, καὶ προσεκλαύθησαν, ὅτι δὲν ἠσθάνοντο οὐδεμίαν ἔτι ἐνέργειαν ἐκ τῆς ἐν Πίλλιτζ συνθήκης, ἔλαβον πρὸς ἀπόκρισίν των, ὅτι αὕτη ἡ συνθήκη ἀνεφέρετο εἰς περιστατικὰ, τὰ ὅποια τότε δὲν ὑπῆρχον ἔτι. Αὐτοὶ ὅμως ἤλπιζον αἰείποτε βοήθειαν ἀπὸ

τοὺς Προύσους, ἀπὸ τὴν Αὐτοκρατορίσσαν τῆς Ῥωσσίας καὶ ἀπὸ τὸν Βασιλέα τῆς Σβεκίας.

109 Ἐν τούτοις ἡ Γαλλία ἡτοιμάζετο ἐν-
θέρμως καὶ με' δραστηριότητα διὰ τὸν πόλεμον. Πλη-
σίον τῶν συνόρων ἴσαντο ἤδη τρία τάγματα στρατευ-
μάτων, τὰ ὅποια συμπεριεῖχον ἑκατὸν πεντήκοντα
χιλιάδας ἄνδρας γενναίους, ἐταίμους πάντοτε ὄντας
νὰ ὀρμήσωσιν ἢ εἰς τὴν Γερμανίαν, ἢ εἰς τὰς
Καισαροβασιλικὰς Κατωχώρας. Τὸ κατὰ τούτων
τῶν κάτω χωρῶν ἱσάμενον σῶμα ἐδοιοκείτο ὑπὸ
τοῦ Ἀρχιστρατήγου Ῥοσσαμβῶ, ἐν ἄλλο ὠδήγει ὁ
Ἀρχιστράτηγος Λούκνερ ἐν Στρασβούργῳ, καὶ τὸ
τρίτον ὠδήγειτο ὑπὸ τοῦ τότε ἀναγορευθέντος Ἀρ-
χιστρατήγου Λαφαϋέττε. "Οτι μία τοιαύτη θέσις
τῶν στρατευμάτων ἔπρεπε νὰ ἐπιφέρῃ ὑπονοίας φό-
βου εἰς τοὺς Αὐστριακοὺς, εἶναι πασιδῆλον. "Οθεν
καὶ εἰς μὲν τὴν ἄνω Αὐστρίαν ἠυξήθησαν τὰ στρα-
τεύματα μ' ἐν τῶν θωρακοφόρων τάγμα, πρὸς
δὲ τὸν Γαλλικὸν Πρέσβυν ἐσάλη μία σημείωσις, δι'
ἧς ἐγίνοντο γνωσαὶ πρὸς αὐτὸν αὐταὶ αἱ ὑποψίαι,
καὶ συνάμα διεσαφηνίζετο αὐτῷ, ὅτι πᾶσα ἐκβολὴ
τῶν Γαλλικῶν στρατευμάτων εἰς τὴν Αὐστριακὴν
γῆν, ἤθελε θεωρηθῇ ὡς μία κατ' αὐτῆς κήρυξις τοῦ
πολέμου. Ὁ Ἐλέκτωρ ἀπὸ τὸ Πράλτζ, φοβουμε-

νος μίαν τοιαύτην ἔφοδον, ἐτράσθηξεν εἰς τὰ σύνορά-
του μίαν γραμμὴν ἀπὸ πέντε χιλιάδας ἀνδράς πρὸς
φύλαξίν του. Ἡ Γαλλία ὠπλίζετο οὐχὶ μόνον κατὰ
τῆς Γερμανίας μόνης, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλων ду-
νάμεων ἐδείκνυε παρόμοια φρονήματα. Διότι πρὸς
τὸν Βασιλέα τῆς Ἰσπανίας ἐσάλη ταχυδρόμος μὲ
ἀγγελίαν, ὅτι ἤθελε θεωρηθῇ ὡς ἐχθρὸς τῆς Γαλ-
λίας, εἰ δὲν ἤθελε γνωρίσῃ καθ' ὅλα τὸ σύστημα
τῶν Γάλλων. Καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς Σαρδινίας ἐπει-
ράχθη ὡσαύτως, καὶ ἐκινήθη εἰς πόλεμον διὰ τοῦτο
καὶ μόνον· διότι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἔσειλε πρὸς αὐ-
τὸν ὡς Πρέσβυν τὸν Σεμονδίλλ, ἕνα πιστὸν φίλον
τοῦ Δυμουρζέ, τὸν ὁποῖον ὁ Βασιλεὺς διὰ τοῦτο
μόνον δὲν ἠθέλητε νὰ δεχθῇ· ἐπειδὴ ἦτον, ὡς
εἶναι γνωστὸν, εἰς ἀπὸ τοὺς Κρατίστους καὶ ἐπι-
τηδαιοτάτους εἰς τὸ Βραβὰν ταραχοποιούς τοῦ λαοῦ·
ὅθεν καὶ ἔπρεπε νὰ φοβῇται, μήπως αὐτὸς ἠθελεν
ἐνεργήσῃ μίαν παρομοίαν ἐπανάστασιν καὶ εἰς τὸ
Τουρίν. Ταύτην τὴν ἀποβολὴν ἐνὸς τόσον κιν-
δυνώδους Πρέσβεως οἱ Ἰακωβῖνοι ἐθνώρησαν ὡς ἐν
ἁμάρτημα κατὰ τῶν δικαίων τῶν Ἐθνῶν. Ὁ
Πάππας τῆς Ῥώμης παρομοίως ἐπειράχθη διὰ τὴν
ἄρπαγὴν τῶν Κομηταρχικῶν Ἐπαρχιῶν, Ἀφρινῶ
καὶ Βενναισπὸν. Τοιοῦτῳ τρόπῳ λοιπὸν ἐζήτουν διὰ
νὰ ἐπιταχύνωσι πανταχόθεν τὸν Πόλεμον.

110. Τότε δὲ ἤρξαντο νὰ ἐτοιμάζωνται τῷ
 ἔντι ἐκ πολλῶν μερῶν διὰ πόλεμον, ἀλλὰ πάντοτε
 τοιοῦτω τρόπῳ, ὥστε αἱ ἐξωτερικαὶ ἐτοιμασίαι ἦσαν
 πάντοτε ἀδυνατώτεραι τῶν ἐν τῇ Γαλλίᾳ γενομένων.
 Ὁ Καῖσαρ ἤυξησε τὸ εἰς Βραϊσγκάου στρατιωτικόν
 ὄργανον μὲ ἑπτὰ χιλιάδας νέον στρατεύμα· ὁμοίως
 καὶ ὁ Δούξ τοῦ Βέρτεμβεργ ἔσειλεν ἓν μέρος
 τῶν στρατευμάτων του εἰς τὰ σύνορα πρὸς ὑπεράσπισιν
 τῶν ἐδικῶν του τόπων· ὁ Ἀσποκασελανὸς Ἡγεμὼν
 (Χέσπιν Κάσελ) ἐπρόσβαξε νὰ τραθηχθῇ εἰς τοὺς τό-
 πους τοῦ Χανάου, καὶ Κατζενελλβόγεν μία δύνα-
 μὴ σείρα στρατευμάτων· ὁ Ἐλέκτωρ τῆς Μαγουν-
 τίας (Μάϊνουξ) ὠχύρωσε τὴν Μητρόπολιν του ἔτι
 μᾶλλον· ἀλλὰ καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς Προυσίας ὡσαύ-
 τως ἐπρόσβαξε νὰ κινήσῃ ἓν στρατεύμα ἀπὸ Πεντή-
 κοντα χιλιάδας ἀνδρας, διὰ νὰ προχωρήσῃ κατὰ
 τῆς Γαλλίας· καὶ προσέτε εἰς πολλὰ μέρη τῆς Γερ-
 μανίας ἐγένοντο μεγάλαι ἐτοιμασίαι πρὸς ὑπεράσπισιν
 αὐτῆς· ἀλλὰ καὶ οἱ ἑκπαλαι συνεπιζόμενοι τρόποι
 καὶ διατάξεις εἰς ἓνα γενικὸν πόλεμον τῆς Γερμανίας
 ἔλαβον μὲν ἀρχὴν, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἐμποδίσθησαν
 πάλιν διὰ τοῦ αἰώρου καὶ ἀπροσδοκήτου θανάτου τοῦ
 εἰρηνικοῦ Καίσαρος Λεοπόλδου, θανόντος τῇ Πρώτῃ
 τοῦ Μαρτίου τοῦ τρέχοντος χρόνου, ὁ ὁποῖος θάνα-

τος ἠκολούθησεν, ἐν ᾧ αἱ πλείότεροι τῶν ἐν Βιέννῃ οἰκούντων δὲν ἐγίνωσκον παντελῶς περὶ μιᾶς τοιαύτης κινδυνώδους ἀσθενείας τοῦ ἀγαπημένου των Μονάρχου. Τοῦτο τὸ ἐμπόδιον ὑπῆρξε πολὺ κινδυνώδες εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Γερμανίας, καὶ διὰ τὴν βοήθειαν τῆς ἐς ἄκρον λελυπημένης Βασιλικῆς οἰκογενείας. Ὅτι ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασίλισσα ἐς ἄκρον ἐλυποῦντο περὶ τούτου, εἶναι φυσικῶς ὑπεννοούμενον· διότι ποῖος δὲν ἤθελε λυπηθῇ διὰ τὸν θάνατον ἐνὸς ἠγαπημένου τόσοῦ πλησίον συγγενοῦς; Ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς φυγάδας Πρίγκιπας ἔπρεπε νὰ ἔχη οὗτος ὁ θάνατος μεγίστην καὶ δυσάρεστον ἐπὶ ῥοήν· ἐπειδὴ ἠγνόουν πῶς θέλει σκεφθῇ καὶ πράξῃ ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Λεοπόλδου, φραγκίσκος ὁ δεύτερος. Μία νέα δυσυχία διὰ αὐτοὺς ἐσάθη καὶ ὁ ἀπάνθρωπος φόνος τοῦ Γουζάνου τοῦ τρίτου, Βασιλέως τῆς Σβεκίας, ἐνὸς τῶν ἀγαθωτέρων καὶ ἐπιχειρηματικωτάτων Βασιλέων τῆς Εὐρώπης, ὅς τις εἰς ἓνα χορὸν, ὅπου πάντες ἐφαίνοντο μὲ προσωπεῖα, κατὰ ταῦτον τὸν ἴδιον Μῆνα μὲ δολοφονίαν ἐπληρώθη καιρίως, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔπειτα ὑπὸ πολλοὺς καὶ δριμυτάτους πόνους παρέδωκε τὸ πνεῦμα του. Αὐτὸς ἦτον εἰς τῶν ἐνθερμοτάτων ἐχθρῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ βέβαια ἤθελεν ὀδη-

γήση προσωπικῶς ἐν σφάτευμα ἀείποτε συνειθισμένον εἰς νίκην ἐπὶ τὸν Ῥήνον, πρὸς ὑποσφρίξιν τῶν φυγάδων, καὶ πρὸς βοήθειαν τῆς τεθλιμμένης Βασιλικῆς οἰκογενείας.

111. Αὕτη ἡ ἐλπίς τοῦ Βουρβονικοῦ οἴκου ἐξηλήφθη πλέον διὰ παντὸς κατὰ κράτος· διότι ὁ διοικητὴς Δουξ δὲν ἤθελεν, ἢ μάλλον εἰπεῖν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σκοπούμενον τοῦ ἀγαθωτάτου καὶ μεγαλοψύχου τοῦ Ἀδελφοῦ, καὶ τοιοῦτω τρόπῳ οἱ Ἰακωβῖνοι εἶχον εἰρήνην ἐκ τούτου τοῦ μέρους. Ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἐκ τοῦ Αὐστριακοῦ μέρους δὲν δείκετο τὸ πρᾶγμα οὕτω· διότι ὁ νέος Μονάρχης τῆς Αὐστρίας, Οὐγκαρίας, καὶ Βοημίας ἐγένετο κληρονόμος οὐχὶ μόνον τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς εὐκαίᾳς ἀγάπης τοῦ Πατρός του, ἀλλὰ καὶ τῆς προθυμίας τοῦ ὑπερασπίζεσθαι πάσῃ δυνάμει πᾶν δίκαιον, τοῦ ὁποίου τὴν ὑπεράσπισιν ἡ πρόνοια τοῦ Ἀγίου Θεοῦ ἐνεχείρισεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ. Ὁ νέος Βασιλεὺς τῆς Οὐγκαρίας καὶ Βοημίας δὲν ὑπέκρυψε ποσῶς τὰ φρονήματά του ὡσαύτως· ἀλλὰ τῇ εἰκοστῇ ὀγδόῃ Μαρτίου ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς ἐν Γαλλίᾳ δυνάστας διὰ τοῦ εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις γεγενηκότος συμβούλου του Κάουνιτζ, ὅτι ἡ μεταβολὴ τοῦ θρόνου τῆς Γαλλίας δὲν ἐπέφερεν οὐδεμίαν μετα-

βολὴν εἰς τὰ φρονήματα τῆς ἐν Βιέννῃ Αὐλῆς. Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἔπεμψε καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας εἰς τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας ἐν μέγα σφάτευμα, ὅπου συνεχώρησεν ἐν τ' αὐτῷ καὶ συναχθῶσι δέκα χιλιάδες καθωπλισμένοι Γαλλικοὶ φυγάδες. Τοῦτο προὔξενησεν εἰς τὴν Γαλλίαν μεγίστην ἀνησυχίαν. Ὡς δὲ ἐγένετο ἐρώτησις, εἰ ὁ τῆς Ἰσπανίας Βασιλεὺς δὲν θέλῃ τραπήξῃ τὰς πολεμικὰς τοῦ δυνάμεις ἀπὸ τὰ σύνορα, καὶ καὶ προσάξῃ τοὺς φυγάδας, καὶ διαλυθῶσι καὶ ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἐκεῖθεν· τὸ Ἰσπανικὸν συμβούλιον ἀπεκρίθη ἀποφαντικῶς μόνον τὸ οὐ.

112. Τότε ἐφάνη εἰς τοὺς Γερωντιστάς,*) ὅτι τῷ ὄντι ἦτον ἡ ἀρμοδιωτάτη στιγμή, καθ' ἣν ἔπρεπε καὶ βάλλωσιν εἰς πρᾶξιν τοὺς σκοπούς των, καὶ ὁ Δυμουριεῖς, ὅς τις ἦτον ἔτι σύμβουλος τῶν ἐξωτερικῶν υποθέσεων, ἐνόμισεν, ὅτι χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ, ἔπρεπε καὶ βιάσῃ τὸν Βασιλέα καὶ ἐχθρευθῇ μετὰ τῆς Αὐστριακῆς Αὐλῆς, γινώσκων καλῶς, ὅτι δὲν θέλει δυνηθῇ καὶ φθάσῃ τόσου ταχέως ἐκ τῆς Βοεμίας καὶ Οὐγκαρίας ἢ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν γεγυμνωμένων κάτω χωρῶν ἀναγκαία βοήθεια, διὰ καὶ ἐμπο-

*) Γερωντισταὶ ἐκαλοῦντο τὰ μέλη μιᾶς πατρίας, σχηματισθείσης ἐν καιρῷ Ἐπαναστάσεως τῶν Γάλλων.

θίσῃ πᾶσαν βλάβην. Κατέπεισε λοιπὸν τὸν Βασιλέα
 νὰ συγκροτήσῃ μὲ τοὺς συμβούλους του ἐν ἰδιαίτερόν
 συμβούλιον περὶ τοῦ, ἂν ἔπρεπε τῷ ὄντι νὰ κηρυχθῇ
 ὁ πόλεμος, ἢ οὐ. Τὶ ἄλλο ἠδύνατο ὁ δυσυχὴς
 Κορωνοφόρος νὰ πράξῃ τότε, εἰμὴ νὰ ὑπακούσῃ;
 Τὸ συμβούλιον συνεκροτήθη λοιπὸν τῇ δεκάτῃ ἑβ-
 δόμῃ τοῦ Ἀπριλλίου, ἔπου, ὡς ἠδύνατό τις εὐκόλως
 νὰ προῖδῃ, ἀπερασίσθῃ ὁ κατὰ τῆς Αὐστριακογερ-
 μανίας πόλεμος. Τῇ εἰκοσῇ λοιπὸν ἦλθεν ὁ Βασιλεὺς
 εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, καὶ προῦθαλεν ὁ ἴδιος τὸν
 κατὰ τοῦ Βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας καὶ Βοεμίας πό-
 λεμον, καὶ οἱ πλείεσσι τῆς συνελεύσεως ἦσαν τότε σύμ-
 φωνοι μὲ αὐτόν. Ποῖος λοιπὸν ἠδύνατο πλεόν ν' ἀμ-
 φιβάλλῃ περὶ τούτου; Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν,
 τῇ ἐνδεκάτῃ ὥρα τῆς νυκτὸς, ἐγνωστοποιήθη εἰς
 ὅλον τὸ Παρίσιον ἡ ἀπόφασις καὶ ἡ κήρυξις τοῦ πο-
 λέμου, καὶ ἐσχάτῃ μὲ μεγίστην ταχύτητα εἰς ὅλας
 τὰς πολιτείας καὶ Ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας.

113. Εἰς ταύτην τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου
 ἐλέγετο, ὅτι ἡ ἐν Βιέννῃ Αὐλὴ ἀδιακόπως ἐδίδο
 φανεράν ὑπεράσπισιν εἰς τοὺς Ἐπαναστάτας Γάλλους·
 ὅτι ἐνήργησε μίαν ἔνωσιν μὲ τὰς πλείοτερας Εὐρω-
 παϊκὰς δυνάμεις κατὰ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἀσφα-
 λείας τοῦ Γαλλικοῦ Ἔθνους· ὅτι ἐφέρθη ἐχθρικῶς

κατὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ Γαλλικοῦ Ἔθνους διὰ τῆς
διασαφήσεως, ἣτις ἀπέβλεπε νὰ ὑποσηρίξη τὰ δι-
καιώματα τῶν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἀδι-
κηθέντων Ἡγεμόνων. Ἐκεῖνος ὅμως, ὅς τις γινώ-
σκει μόνον ὁ λόγον τὴν Ἱστορίαν τῆς Γαλλίας γνωρίζει
καλῶς, ὅτι ἐνταῦθα ἐνοθεύθη ἡ ἀλήθεια. Ἡ ἐν
Βιέννῃ Αὐλὴ ἐμπόδισε τῷ ὄντι, καὶ κατεδάρσατο
εἰς τὴν Ἐπικράτειάν της ὅλας τὰς πολεμικὰς ἐπιχει-
ρήσεις τῶν Γαλλικῶν φυγάντων· προσέτι παρεκίνησε
ἔτι μᾶλλον πολλοὺς ἄλλους ἡγεμόνας τῆς Γερ-
μανίας εἰς παρόμοιον φέρεσιμον. Ὁ δεσμός, τὸν
ὁποῖον ὁ εἰρηνικὸς Λεοπόλδος μὲ τὰς ἄλλας Εὐρω-
παϊκὰς δυνάμεις ἔκαμεν, ἀπέβλεπε μόνον πρὸς ὑ-
περάσπισιν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀδικημένων Γερ-
μανικῶν Πριγκίπων, καὶ ἦτον ὑπόχρεος νὰ ἐκτελέσῃ
τοῦτο, ὡς ἀνωτάτη κεφαλὴ τοῦ Γερμανικοῦ Βασι-
λείου· ὁ δὲ ῥηθεὶς δεσμός ἐγένετο μόνον ἐν προὔ-
ποθέσει, ἂν δηλαδὴ οἱ Γάλλοι ἤθελον πατήσῃ ὡς
ἐχθροὶ τὴν Γερμανικὴν γῆν. Ὁ Λεοπόλδος ἔκαμε
περισσότερα· διότι αὐτὸς ἐνουθέτησε μάλιστα καὶ
ἄλλους Ἡγεμόνας νὰ ἀναβάλλωσιν ἔτι τὴν ἐνέρ-
γειαν τούτου τοῦ δεσμοῦ, νομίζων, ὅτι ὁ Λουδο-
βίκος ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ πράττῃ ὅλα ἐλευθέρως.
Εἰς ταύτην τὴν ἰδίαν πολεμικὴν διασάφησιν ἐβεβαί-

αὐτο, ὅτι ἡ Γαλλία δὲν θέλει νὰ κάμῃ τὸν πόλεμον, ἐπὶ σκοπῷ νὰ αὐξηθῇ μὲ κατακτήσεις, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν της. Τὸ πρῶτον μὲν ἀνηρέθη καλῶς διὰ τῶν ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἕως τότε συμβάντων· εἰάν δὲ τὸ δεύτερον ἦτον ἀληθῶς τοιοῦτον, ἀδίκως ἐκηρύτετο ὁ κατὰ τῆς Αὐστριακῆς Αὐλῆς πόλεμος, ἡ ὁποία Αὐστρία δὲν ἐκινήθη ποσῶς κατὰ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐλευθερίας τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους. Εἰς τὸν ἐπίλογον τῆς τοῦ πολέμου κηρύξεως, προσεκαλοῦντο, τέλος πάντων, οἱ ὑπήκοοι τῶν ἄλλων θυνάμεων ν' ἀναχωρήσωσιν ἐκ τῆς ἰδίας τῶν Πατρίδος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν νὰ ἐπαναστατήσωσι κατὰ τῶν Ἡγεμόνων αὐτῶν. Μία δὲ ὅλου πάντῃ ἀπάνθρωπος νέα κήρυξις πολέμου, μὲ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπῆρξέ ποτε ἄλλη τις παρομοία.

114. Αὕτη ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου ἐγνωσποινήθη πρῶτον μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰς Βρυξέλλας, ὅπου ἡ γενικὴ διοίκησις ἀπ' ἐναντίας ἐξέδωκε τῇ εἰκοστῇ ἐννάτῃ Ἀπριλλίου μίαν ἀντιπροκήρυξεν ἐπ' ὀνόματι τῆς ἐν Βιέννῃ Αὐλῆς, ἐν ᾗ ἡδὴ αἱ ἐχθρικαὶ πράξεις εἶχον λάσῃ ἀρχήν, χωρὶς αἱ ἐν Βιέννῃ νὰ ἔχωσιν ἰδέαν τινὰ περὶ τούτου· αὕτη δὲ ἡ ἀντικήρυξις ἦν μὲν πλήρης λυπηρῶν, ἀλθειῶν

διὰ τοὺς Γάλλους, ἀλλὰ συνθεμένη μὲ τοσαύτας μετρίας ἐκφράσεις, ὥς δὲν ἡδύνατο ν' ἀδικηθῇ οὐδεμία ζῶσα ψυχὴ. Ἐν αὐτῇ ἀνεφέροντο μόνον ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἡδύναντο ν' ἀποκαταστήσωσι τὸν ἐν τῷ Βελγίῳ λαὸν προσεκτικὸν εἰς τοὺς κινδύνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἰς μέγαν ἐχθρικὴν ἔφοδον ἐπαπειλεῖτο. Ἐκθύς δὲ ἐν ᾧ ἐγνωστοποιήθη ἡ κήρυξις ταύτου τοῦ πολέμου, ἐσάλησαν ἐκ Βρουξέλλης δύο ταχυδρόμοι εἰς Βιένναν φέραντες τὴν περὶ τούτου εἰδῆσιν. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ ἐν Βιέννῃ Γαλλικὸς Πρέσβυς ἔλαβεν ἕνα ταχυδρόμον ἀπὸ τὸν σύμβουλον τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, μὲ προσαγῆναι εἰς διάδημα εἰκοσιτεσσάρων ὥρῶν ν' ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν· ὅθεν ἐζήτησε τότε εὐθύς ἐκ τοῦ Καίταρικοῦ γραφέως, Δουκὸς Κάουνιτζ, τὸ τῆς διαβάσεως αὐτοῦ καὶ τοῦ συμβούλου τῆς πρεσβείας του γράμμα (Πασσαπόρτον), διὰ νὰ δυνηθῶσι ν' ἀναχωρήσωσιν ἐκεῖθεν ἀμέσως τὴν νύκτα τῆς Πρώτης Μαΐου· ἀλλ' ἔλαθε τότε πρὸς ἀπόκρισιν, ὅτι δὲν δύναται νὰ τῷ δοθῇ τὸ τῆς διαβάσεως αἰτηθὲν γράμμα, ἕως οὔ ἤθελεν ἔλθῃ ἀσφαλὲς εἰδῆσις, ὅτι ὁ ἐν Παρισίῳ Αὐστριακὸς Πρέσβυς, Κύριος Πλουμενδόρφ, ἡδυνήθη, καὶ ἀναχώρησεν ἐκεῖθεν, χωρὶς νὰ πειραχθῶσι τὰ δικαιώματα τοῦ ἔθνους. Εἰς τὸ Πα-

ρίσιον ἦτο πύγκαινος γνώμη, ὅτι αἱ Γάλλοι ἔμελλον τότε νὰ κυριεύσωσιν ὅλον τὸ Βέλγιον, πρὶν νὰ φθάσῃ εἰς Βιένναν ἡ κήρυξις τοῦ Πολέμου· ἐπειδὴ ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς τὴν ἐνεργητικὴν διάθεσιν τῶν εἰς τὸ Βέλγιον ἀπεσαλμένων πρὸς ἀπάτην τῶν ἐκεῖ κατοικούντων ὑπηκόων· ἀλλ' ἡ τιμιότης τούτων τῶν ὑπηκόων ὑπερέβη τὴν κακίαν καὶ δολιότητα τῶν σαλθέντων, ὅθεν καὶ δὲν ἠπατήθησαν ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ὁ ἴδιος ἐχθρικός στρατηγὸς Ἀβερὼν ἀπέδειξε τοῦτο εἰς τὴν πρὸς τὸν Δυμουριὲ εἰδήσιν, λέγων περὶ τῶν ἐν Βελγίῳ ὑπηκόων οὕτως. „Οὐδεὶς ἐγκάτοικος τοῦ Βελγίου ἐκινήθη, οὐδεὶς ἦλθε πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' οὔτε ποτὲ καὶ τις, ὅς τις ἔπρεπε νὰ μᾶς δείξῃ τὸν δρόμον· μάλιστα δὲ οὐδεὶς Αὐστριακὸς στρατιώτης μετέβη πρὸς ἡμᾶς ὥς λειποτάκτης.“ Ὡ πόσον ὠραῖος ἔπαινος διὰ τοὺς ὑπηκόους τῆς Αὐστρίας! καὶ πόσον μάλιστα ἀνύποπτος, ἐπειδὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἐχθρικοῦ στόματος.

115. Ἐν τούτοις τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Ἀπριλίου ἔλαβεν ὁ Ἀρχιστράτηγος Ροσσιαμβῶ, κατὰ τὴν ἐμπεφυτευμένην αὐτῷ ἐλπίδα του, τὸ περὶ τῆς

κυριεύσεως τοῦ Βελγίου παρὰ τοῦ Δυμουριᾶ συνταχθέν σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἤρξατο πλέον νὰ βάλῃ εἰς ἔργον τῇ εἰκοστῇ ἐβδόμῃ· ἀλλὰ μὲ τόσα δυσυχῇ ἐπακολουθήματα, ὥς διὰ τὸ μέλλον ἤρξαντο πάντες νὰ ὑποπτεύονται μεγάλας δυσυχίας. Διότι ἐν μέρος τοῦ ὑπὸ Ῥοσσημβῶ στρατεύματος, ἡ (ὡς συνεθίζεται νὰ καλῇται παρὰ τῶν Γάλλων) τῆς Δυτικῆς στρατιᾶς προὔχώρησε τῇ εἰκοστῇ ἐννάτῃ, περὶ τὴν ἑκτην ὥραν τὸ πρωῒ, ἀπὸ Λίλλε (Ῥύσσελ) εἰς τὰ σύνορα τῶν κάτω χωρῶν, διευθυνόμενον κατὰ τῆς Πόλεως Τουρναί, καὶ Θέλου νὰ στρατοπεδεύσῃ εἰς τὸ Μαρκεβίν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ στρατηγοῦ Διλλών. Ἄλλ' οἱ Δούξριακοὶ στρατιῶται προὔχωρησαν κατ' αὐτῶν εἰς δύο σώματα, καὶ ὁρμήσαντες κατ' ἀμφοτέρων τῶν πτερύγων αὐτῶν, ἔρριψαν ἐπ' αὐτοὺς δώδεκα κανόνια μόνον. Οἱ Γάλλοι χωρὶς νὰ περιμείνωσι πλειοτέρας βολὰς κανονίων, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν μὲ τόσῃ βίαν, τῶμον καὶ ταχύτητα, ὥς τὰ Δούξριακά τυφέκια δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ τοὺς φθάσωσιν· ἀφέντες ὅλην τὴν στρατιωτικὴν καὶ πολεμικὴν ἀποσκευὴν, πολλὰς τροφάς, καὶ τέσσαρα κανόνια εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν, παρὰ τῶν ὁποίων καὶ κατεδιώχθησαν ἕως τῶν Γαλλικῶν συνόρων· ἐλήφθησαν δὲ προσέτι καὶ σα-

πάντα δὴ αἰχμαλῶται· οἱ δὲ Αούστριακοὶ δὲν ἔ-
 χασαν ἀλλοτε, εἰμὴ δὴ ἄνδρας μόνον, αἰχμαλι-
 ούμεντας κατὰ περίσσειαν παρὰ τῶν Γάλλων εἰς τὴν
 ἐν Βελγίῳ αὐτῶν εἴσοδον. Ἐν ᾧ ἔφθασαν λοιπὸν
 εἰς Δίλλε παρεπικράνθησαν οἱ Γαλλικοὶ στρατιῶται
 τόσον διὰ τὴν ἀνελπίσως ἀπαντηθεῖσαν Αούστρια-
 κὴν ἀντίστασιν, ὥς τε τὸν μὲν ἴδιον αὐτῶν ὁδηγόν,
 Διλλὼν καλούμενον, κατέκοψαν, τὸν δὲ διοικητὴν
 τοῦ πυροβολικοῦ σώματος ἐκρέμασαν εἰς ἓνα φα-
 ναροπάλουκον, φονεύσαντες ἀπανθρωπότητα ὡσαύτως
 καὶ τοὺς δὴ Αούστριακοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἓνα
 ἱερέα μὴ θελήσαντα νὰ ὁμώσει τὸν πολιτικὸν ὅρ-
 κον, ἔτι δὲ σὺν αὐτῷ καὶ ἄλλα τινα ὑποκείμενα
 μηδεμιᾶς αἰτίας ἐνοχλὴν ἔχοντα.

116. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἐν δευτέρου
 Γαλλικὸν σῶμα, συνιστάμενον σχεδὸν ἀπὸ δεκατέσ-
 σαραις χιλιάδας ἰσχυροῦς ἄνδρας, καὶ ἐρχόμενον ἐκ
 Κιθδραίν, ὥρμησε περὶ τῆς δέκα ὥρας τὸ πρωῒ κα-
 τὰ τοῦ στρατηγοῦ Βωλιρῦ, ὅς τις ὠδήγει περίπου
 τὰς τρεῖς χιλιάδας στρατιωτῶν, μὲ δέκα κανόνια.
 Οὗτος ὁ στρατηγὸς Βωλιρῦ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀντι-
 παρετόχθησαν μετὰ πολλοῦ θάρρους εἰς τὴν ὁρμὴν
 τῶν ἐχθρῶν, οἱ τινες λυσσῶδῶς ἐπ' αὐτοὺς ἐρρίφθη-
 σαν, ἀλλὰ μ' ὅλον ὅτι ἡ δύναμις αὐτῶν ἦν τετράκις

ἀνωτέρα, δὲν ἡδυνήθησαν ὅμως νὰ διασπάσωσι τὰς Αὐστριακὰς τάξεις· τελευταῖον τραπέντες εἰς φυγὴν, ἀφῆκαν αἰχμαλώτους εἰς τὰς χεῖρας τῶν Αὐστριακῶν ἓνα ἀπὸ τοὺς Πρώτους Ἀξιωματικοὺς μετὰ τινων κοινῶν στρατιωτῶν, καὶ ἐπὶ τὸ πεδῖον τῆς μάχης εἴκοσι νεκροὺς. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰσεχώρησε καὶ ὁ Γαλλικὸς στρατηγὸς Κυζῖνος εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ Βάξελ, καὶ ἐκυρίευσεν τὰς ἐν Βρουνηρουτ σενὰς διαβάσεις.

117. Τῇ ἐπαύριον εἰς τὰς τρεῖς ὥρας, τὸ πρῶτον, ἔκαμεν ὁ στρατηγὸς Βιρὼν ἄλλην νέαν δοκιμὴν, τῆς ὁποίας ἡ ἀπόβασις ὅμως ἐξάβη ὡσαύτως δυσυχής· δηλαδὴ ὥρμησεν ἐκ δευτέρου κατὰ τοῦ στρατηγοῦ Βωλζοῦ, ὅς τις καὶ ἐνδυναμωθείς ἔτι μᾶλλον, ἐτέθη μετὰ τῶν στρατιωτῶν του εἰς τὸ χωρίον Γεμάππ. Ὁ Βωλζοῦ ἔκαμε τότε τοιαύτας ἐπιτηδεῖους στρατιωτικὰς προδιατάξεις, ὥστε ἡδυνήθη νὰ τεθῇ εἰς τὴν πλευράν καὶ νῶτα τοῦ ἐχθροῦ· διὸ καὶ προσέξας τὸ σφάτευμά του νὰ προχωρῇ πάντοτε, ἐνήργησε διὰ τούτου, ὥστε ὁ πολλὰ αὐτοῦ ἀνώτερος ἐχθρικός στρατὸς ἐδιάβη νὰ τραπῇ μετὰ ταχύτητος καὶ τρόμου εἰς τὰ ὀπίσω· ὅθεν καὶ διευθύνθη κατὰ τὴν Πόλιν Βαλεσσιν, καταδιωκόμενος παρὰ τῶν Αὐστριακῶν ἕως τῶν πυλῶν ταύτης τῆς Πόλεως.

Εἰς ταύτην τὴν μάχην ἔχασαν οἱ Γάλλοι, κατὰ τὰς Αὐστριακὰς εἰδήσεις, πέντε κανόνα, τεσσαράκοντα ἀμάξας μετὰ πυρίτιδος κόνεως, ἕν ὁλόκληρον στρατόπεδον, τὰ τοῦ στρατοπέδου χρήματα, πολλάς πολεμικὰς ἀποσκευὰς, ἕν μέγα πλήθος αἰχμηλῶτων, καὶ περίπου διακοσίας πεντήκοντα χιλιάδας νεκρὰ πτώματα· ἀλλ' ἡ εἰδήσις τοῦ Γαλλικοῦ Ἀρχιστρατήγου Ῥοσσιαμβῶ ἀναφέρει τὸν χαμὸν τοῦτον τοῦ Γαλλικοῦ στρατεύματος πολλὰ ἀνώτερον. Ταιούτῳ τρόπῳ λοιπὸν ὀργισθεὶς ὁ Βερὼν διὰ τὰς ἀλόγους ἀταξίας τῶν στρατιωτῶν του, καὶ ἐντραπεὶς διὰ τὴν ἐναντίαν ἀπίδασιν τῶν πρώτων του πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ ἀπελπισθεὶς δι' ὅλου τῆς τύχης, ἐξήτησε, καὶ ἔλαβεν ἀμέσως τὴν παραίτησίν του. Εἰς τούτου τὸν τόπον ἐδιωρίσθη ἔπειτα ὁ στρατηγὸς Λοῦκνερ, ὅς τις διὰ τὴν περιορισμένην εἰς τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις ἀξιότητά του, ἔπρεπε νὰ ὑπόκηται εἰς τὸν Λαφαυέττε.

118. Αὕτη ἡ δυσυχὴς ἀρχὴ προὔξένησεν εἰς τοὺς Ἰακωθίνους μεγίστην λύπην, οἳ τινες κακίᾳ κινούμενοι ἀπέδιδον τὸ σφάλμα εἰς τὸν Βασιλέα, κηρύττοντες αὐτὸν ἀναφανδὸν διὰ λόγου καὶ διὰ γραμμάτων ὡς δόλιον, καὶ μετὰ τῶν Αὐστριακῶν μυσικὰς ἀλληλογραφίας ἔχοντα· πρὸς τούτοις ἔλε-

γον, ὅτι εἰς τὸ Κεραμικὸν Παλάτιον εὕρισκετο μία
 μουσικὴ Αὐστριακὴ συνέλευσις ἐκλελεγμένων τινῶν
 ὑποκειμένων, ἥτις ἦν πολλὰ κινδυνώδης διὰ ὅλην
 τὴν Γαλλίαν. Αὕτη ἡ κρυπτὴ συνέλευσις ὅμως δὲν
 ἦτον ἄλλοτε, εἰμὴ μόνον μία σκιά, ἡ ὅποια μὲ τὴν
 παρουσίαν ἐνὸς μακροτάτου φωτὸς ἔπρεπε νὰ διαλυ-
 θῇ· διότι τρία, ἢ τέσσαρα ὑποκείμενα ἦσαν μόνο
 εἰς ὅλην τὴν Βασιλικὴν Αὐλὴν, τὰ ὅποια εἶχον
 μείνῃ ἀμεταπτώτως πιστὰ εἰς τὴν δυσυχὴ Βασίλισ-
 σαν, καὶ εὕρισκοντο ἀδιαλείπτως πλησίον της πρὸς
 διασκέδασιν τῆς λύπης της· ταῦτα τὰ ὑποκείμενα
 λοιπὸν ἤθελον εἶναι δι' ὅλην τὴν Γαλλίαν τόσον κιν-
 δυνώδης; Αὐτὰ μὴ δυνάμενά ποτε νὰ μινύωνται
 εἰς οὐδεμίαν πολιτικὴν ὑπόθεσιν, πῶς ἤθελον δυ-
 νηθῇ νὰ ἐπιφέρωσι τὴν φθορὰν τῆς Γαλλίας ὅλης;
 Ἀλλὰ ταῦτα τὰ παρὰ τῶν Ἰακωβίνων διαδιδόμενα
 δὲν ἦσαν ἄλλοτε, εἰμὴ μόνον σκευωρίαί, ἐφευρε-
 θεῖσαι πρὸς βασιανισμόν τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βα-
 σιλίσσης, σκιοπτικῶς λεγόμεναι παρὰ τούτων τῶν
 ταραχοποιῶν, πρὸς ἐρεθισμόν τοῦ πλήθους κατὰ τῶν
 σεβασμίων τούτων ὑποκειμένων, μὲ τὰς ὁποίας
 σκευωρίας ἤθελον τοιούτῳ τρόπῳ νὰ εὐθετήσωσιν ἔτι
 μᾶλλον τοὺς σκοποὺς των. Τῇ εἰκοστῇ τρίτῃ τοῦ
 Μαΐου ἀνῆρξεν ὁ Βασιλεὺς ἀναφανδὸν εἰς τὸ Κρι-

τῆριον τὴν ὑπαρξεν μιᾷς τοιαύτης μουσικῆς συνελεύσεως, ἀποδείξας, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἦν μόνον μία σκευωρία ἀπλὴ χωρὶς βάσεως. Ἀλλὰ πρὸς τί ἡδυνήθη νὰ χρησιμεύσῃ ἄρα γε ὅλη αὕτη ἡ πρὸς ἀναίρεσιν τούτου ἐπιμελεία του; Οἱ ἐν τῷ Κριτηρίῳ ἤρξαντο νὰ λέγωσι δημοσίως καὶ μεγαλοφώνως, ὅτι εἰς τὴν Αὐλὴν ὑπῆρχε μία συνωμοσία κατὰ τῆς εὐτυχίας τοῦ Ἑθνους, ἡ ὁποία εὐκόλως ἡδύνατο νὰ ἐνεργηθῇ διὰ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ Βασιλέως, καὶ ὅτι ἦτον ἀναγκαῖον ν' ἀπομακρυνθῶσι τὴν ταχίστην οἱ σωματοφύλακες ἀπὸ τὸν Βασιλέα. Ὅτι ἡ πρόφασις αὕτη ἦν πολλὰ γελοιώδης, ἀποδεικνύεται εὐκόλως· ἐπειδὴ εἰς τὸ Παρίσιον εὐρίσκοντο τότε τεσσαράκοντα χιλιάδες σχεδὸν Γαλλικὰ στρατεύματα, ἔλα ὁμόφρονα, καὶ τὰ ὅποια ἡδύνατο εὐκόλως νὰ ἐπαυξηθῶσι μὲ ὁμοιοπλάσιον ἀριθμὸν, κατὰ τοῦ ὁποίου οἱ σωματοφύλακες τοῦ Βασιλέως ὀλιγώτατοι ὄντες κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἦτον ἀδύνατον νὰ δυνηθῶσι διὰ νὰ ἐκτελέσωσί τι. Τῇ εἰκοστῇ ἐνάτῃ Μαΐου λοιπὸν ἐφοπλισθὲν τοῦτο τὸ παρωργισμένον πλῆθος μετὰ παντοίων ὀπλων, ἐζήτησε μανιωδῶς τὴν καθαίρεσιν τῶν τοῦ Βασιλέως σωματοφυλάκων. Καὶ τῇ τριακοστῇ τοῦ αὐτοῦ τέλους πάντων ἐψήφισεν ἡ Ἑθνοσυνέλευσις, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε ν' ἀποφασίσῃ τὴν καθαίρεσιν ταύτην.

119, Εἰς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου κατὰ τὸν αὐτὸν Μῆνα δὲν ὑπῆρξαν ὀλιγώτερον δυσυχεῖς οἱ Γάλλοι· διότι εἰς τὰς δύο τοῦ αὐτοῦ Μηνὸς εἴκοσι χιλιάδες Γάλλοι ὀπλισθέντες, καὶ ἐξεληθόντες ἀπὸ Μωβέγε, ὥρμησαν ἐναντίον ἑνὸς ὀλιγαριθμοῦ Αὐστριακοῦ σώματος· ἀλλ' ἀποκρουσθέντες ἠναγκάσθησαν νὰ τραπῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω μὲ ἓνα χαμὸν ὀγδοήκοντα νεκρῶν, εἴκοσι πέντε αἰχμαλώτων καὶ πολλῶν πληγυμένων. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν εἶχε τὴν διοίκησιν ὕλου τοῦ Αὐστριακοῦ στρατοπέδου ὁ Δούξ Σαξεντέσ-σεν· ὁ δὲ Λαφαυέττε ἀπ' ἐναντίας ἐπρόσαξε νὰ προχωρήσῃ τὸ προμαχικόν του τάγμα ἕως δύο ὥρων διάστημα ἔξωθεν τοῦ Ναμουρ, καὶ ἐκ τούτου τὸ ἐν Ναμουρ σράτευμα ἠυξήθη ἕως δεκαπέντε χιλιάδων ἀνδρῶν. Τὴν νύκτα, μεταξύ δεκαῆξ, καὶ δεκαεπτὰ τοῦ Μηνὸς, ἀπεσάλη ἐν Αὐστριακὸν στρατιωτικὸν μέρος κατὰ τῆς κωμοπόλεως Βαβαί, κειμένης εἰς τὰς κάτω Γαλλικὰς χώρας· τοῦτο τὸ Αὐστριακὸν τάγμα ἀφ' οὗ ἔφθασεν ἐκεῖ ὑπὸ πολλὰς δυσκολίας μιᾶς ἀνεμοταραχῆς καὶ βροχερᾶς νυκτὸς, ἐδίασε τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει Γάλλους, ἑκατὸν ἑνδεκα τὸν ἀριθμὸν, ὀδηγουμένους ὑπὸ τεσσάρων αξιωματικῶν, διὰ νὰ παραδοθῶσιν αἰχμάλωτοι. Τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ ἐν τμήμα Οὐγγαρικῶν

Γρενατιρών ὤρμησεν ἐναντίον ἐνὸς στρατιωτικοῦ μέ-
ρους Γαλλικῶν πεζῶν, εἰς τὸ Λεκουρ, ἔμπροσθεν
τοῦ Κουδῦ, καὶ ἐβίασεν αὐτοὺς ν' ἀφήσωσι τὴν
ἐκεῖ θέσιν των μετὰ μὲν περίπου τριάκοντα ἀνδρῶν.
Τῇ εἰκοστῇ τρίτῃ ἐφώρμησεν ὁ Αὐστριακὸς Ἀρχι-
στράτηγος, Κόμης Σταρράϊ, κατὰ τοῦ ἐν Φλωρὲν στρα-
τοπεδευομένου Γαλλικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον συνί-
στατο ἀπὸ ἑπτὰ χιλιάδας ισχυροῦς ἀνδρας, ὁδηγου-
μένους ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Γουβιών. Ἡ μάχη ἤρ-
ξατο εἰς τὰς δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ
διήρκασε πέντε ὁλοκλήρους ὥρας. Νικηθέντες τότε
οἱ Γάλλοι ἔχασαν τρία κανόνια, ἐν μέγα πλήθος
σκηνῶν ἀποσκευῆς, διακοσίους νεκροὺς σχεδόν, καὶ
ἐτραβήχθησαν ὀπίσω ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν ἐκ τῆς
Ἀκροπόλεως Φιλιππεβίλλ κανονίων. Ἐκ τοῦ ἄλλου
μέρους, τὰ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ στρατηγοῦ Κόμη-
τος Βάλλης, ἐν Βραΐσγκαου, Αὐστριακὰ στρατεύ-
ματα ἠυξήθησαν περὶ τὰς τριάκοντα μίαν χιλιάδας
στρατιωτῶν. Εἰς τὸν αὐτὸν Μῆνα ὑπέφερον οἱ Γάλ-
λοι μίαν ἄλλην μεγαλητέραν ζημίαν· διότι ὅλον τὸ
ἐλαφρὸν Ἴππικὸν τάγμα 'Ροϊάλ Σάξ, ὅλον τὸ πε-
ζικὸν 'Ροϊάλ Ἀλλεμάντ, καὶ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ
ἐλαφροῦ Ἴππικοῦ τάγματος Σιαμβορὼ λειποτακτῇ-

σαντες παραίτησαν τὴν Γαλλίαν, καὶ ἦλθον πρὸς τοὺς φυγάδας.

120. Δὲν πρέπει ν' ἀποσιωπήσωμεν ἐπὶ τοῦ-
τοις δύο ἄλλα περιστατικὰ συμβάντα εἰς τὸν αὐτὸν
Μῆνα, τὰ ὅποια ὑπῆρξαν βεβαίως ἐπακολουθήματα
τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ διοικῶν Δουξ ἀπὸ
Σαλμκιρβούργ, ἐνδεδυμένος ὡς εἰς τῶν Ἱερωμένων
ἦλθεν εἰς τὸ γενικὸν στρατόπεδον τῶν Αὐστριακῶν,
καὶ ἐπεμελεῖτο διὰ τὰ καταπίεση τοὺς στρατιώτας
πρὸς ἀπιστίαν καὶ λειποταξίαν· ἀλλ' ἀνακαλυφθείσης
εὐθὺς τῆς ἀπάτης, ἐγένετο γνωστὸς ὁ ἀπατεὼν,
καὶ ληφθεὶς ἐβλήθη πρῶτον εἰς φυλακὴν, καὶ ἔπειτα
εὐθέως ἐς ἀλὴ ἔξω τῶν Γαλλικῶν συνόρων. Ποῖος
δύναται νὰ καταλάβῃ, ὅτι εἰς Γερμανικὸς Δουξ ἡ-
δυνήθη νὰ ἐκτελέσῃ ἐν τοιοῦτον ἔγκλημα, καὶ τοι-
οῦτον ἀχρεῖον ἐπιχείρημα, ἐν ᾧ καὶ αὐτός, ὡς
καὶ οἱ λοιποὶ ὅμοιοί του, εἶχε χάσῃ τὰ νόμιμα αὐ-
τοῦ κτήματα; Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Πορτογαλίαν
ὡσαύτως ἠθέλησαν οἱ Ἰακωθῖνοι νὰ διεγείρωσι τὸ
Κοινὸν εἰς ταραχὴν καὶ Ἐπανάστασιν· θαρρύνοντες
δὲ, ὅτι ἤθελον δυνηθῇ νὰ ἐκτελέσωσι τὸν σκοπὸν
τῶν καλῆτερον μὲ ἐρεθιστικὰ γράμματα, εὔρον τῷ
ἐντὶ τὸν τρόπον, νὰ διασκορπίσωσι πανταχοῦ ἐν
πλήθος τοιούτων πρὸς ἀπάτην διεγερτικῶν γραμμά-

των· ἀλλ' οἱ Πορτογάλλοι ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ εἰς τὸ τοπικὸν σύστημα, καὶ ἔδειξαν τὰ τοιαῦτα διασπαρέντα ἀπατηλὰ γράμματα εἰς τὴν εὐαίκτησιν, ἥτις ἐνήργει ἔπειτα κατ' αὐτῶν τῶν γραμμάτων μὲ ὀφρασηριότητα καὶ καλὰς ἐκβάσεις.

121. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸν Μῆνα Ἰουνίου δὲν ἐξέζησαν εὐτυχεῖς οἱ Γάλλοι εἰς τὰ παλαιμικὰ των ἐπιχειρήματα· διότι μ' ὅλον ὅτι ὁ στρατηγὸς Γουβιὼν, ἀφ' οὗ ἐνεδυναμώθη μὲ πλεότερον σράτευμα, προὐχώρησεν εἰς τὰς Αὐστριακὰς κάτω χώρας, εἰς τὰ πέριξ τοῦ Βεφίγνου, Βερτίλλου, Μερσέ καὶ Γουαννέλλ· ὁ Αὐστριακὸς ὁμῶς στρατηγὸς τοῦ πυροβολικοῦ τάγματος, Κάμης Κλερφάυτ, ἀντιπαραταχθεὶς, ὥρμησε κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ σώματος, τῇ ἐνδεκάτῃ τὸ πρωῒ, περὶ τὰς τρεῖς ὥρας, καὶ ἐφορμήσας εἰς τὸ μετὰ κανονίων σειρᾶς περικυκλωμένου στρατόπεδόν των, ἐδίασεν αὐτοὺς, μ' ὅλον ὅτι ἀντεξάθησαν γενναίως, διὰ νὰ ὑποχωρήσωσιν, ἀφίοντες τὸ στρατόπεδον, τὸ ὅποιον εἰς τὰς ἑξ ὥρας ἦτον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Αὐστριακῶν. Εἰς ταύτην τὴν περίεασιν ἔχασαν οἱ Γάλλοι ἐπέκεινα τῶν τριακοσίων νεκρῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔκειτο καὶ ὁ στρατηγὸς Γουβιὼν· ὁ δὲ χαμὸς τῶν Αὐστριακῶν, συμπαραλαμβανόμενων νεκρῶν καὶ πληγωμένων, δὲν ἀπετέλει τὸν

ἀριθμὸν τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν. Ἐν τούτοις θέλων ὁ Γαλλικὸς στρατηγὸς Λούκνερ διὰ τὰ ἐπιφέρει κατὰ τῶν Αὐστριακῶν ἐν ὀλέθριον στρατήγημα, ὥρμησε τῇ δεκάτῃ ἐβδόμῃ τοῦ ἰδίου Μηνὸς ἀπὸ Λίλλε εἰς τὴν Αὐστριακὴν Φλανδρίαν, διὰ τὰ κυριεύσῃ αὐτήν· καὶ τῷ ὄντι σὺν αὐτῇ ἐκυρίευσεν καὶ τὸ Μένιν, "Γφερν καὶ Φούρνε.

122. Τῇ ἑκατῇ ἐνάτῃ ὥρμησεν ἐν μέρος στρατεύματος τούτου, συνιστάμενον ἀπὸ ἑξ̄ σχεδὸν χιλιάδας ἀνδρῶν, ἐναντίον ἑνὸς Αὐστριακοῦ στρατιωτικοῦ τμήματος, ἀπὸ ὑκτακοσίων ἀνδρας, διοικουμένους ὑπὸ τοῦ χιλιάρχου Μελλιού, καὶ ἰσαμένους εἰς τὸ Κουρτραί. Οἱ Αὐστριακοὶ ἐπεχώρησαν μὲν τότε εἰς τὴν ἀνωτέραν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἡ ὑποχώρησίς των ἐγένετο μὲ μίαν ἀκατάπαυσον ἀντιμαχίαν, ὥςθ' ἔχασαν περισσοτέρους, εἰμὴ τεσσαράκοντα ἀνδρας, καὶ ἡλευθέρωσαν ἅλην τὴν ἀποσκευὴν τοῦ στρατοπέδου των. Οἱ Αὐστριακοὶ στρατηγοὶ Κλερφάυτ καὶ Βωλλιού ἔβαλον εἰς πρᾶξιν κατὰ τῶν Γαλλικῶν τούτων ἐπιχειρήσεων τὰς ὄρασι-κωτέρας ἀντιπαρασκευάς, καὶ ὀρμήσαντες ἐκ δύο μερῶν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, ἐδίωξαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ μακρὰν τοῦ Κουρτραί ἀπέχον Σαρλεβέκ, κατὰ τὸ Γέντ, καὶ ἐξενοχώρησαν αὐτοὺς τόσον, ὥςθ'

δὲν ἡδυνήθησαν νὰ θέσωσι που σερεὸν πόδα. "Οθεν οἱ
 Γάλλοι ἀνεχώρησαν τὴν νύκτα ἔτι μετὰ τῆς εἰκοστῆς
 ἐννάτης ἡμέρας καὶ τριακοστῆς μετὰ πάσης ἡσυχίας
 ἐκ τῆς Πόλεως Κουρτραί, καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν
 ὡσαύτως, ἀπὸ ὅλους τοὺς εἰς τὴν ἐξουσίαν των τό-
 πους μὲ τόσην βίαν, ὥς τὸ διώκον αὐτοὺς σῶμα
 τοῦ στρατηγοῦ Βωλιου δὲν ἡδυνήθη νὰ τοὺς φθάσῃ
 που· ἀλλὰ μόνον εἴκοσι ἄνδρας ἀπὸ τοὺς Βεθουნი-
 κοὺς Ἐπαναστάτας ἠχμαλώτευσαν εἰς τὴν Πόλιν
 Κουρτραί, οἵτινες μεθυμένοι ὄντες ἐμποδίσθησαν
 ἐκεῖ. Εἰς τὴν ἀναχώρησίν των ἀπὸ Κουρτραί, ἔδω-
 κεν ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Ἰάρο τὸ Πρῶτον Παράδειγμα
 τῆς ἐν πολέμοις Γαλλικῆς σκληρότητος, ἐκ τῆς ὁ-
 ποίας ἐπομένως ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα. Διότι
 ἐπρόσαξε νὰ καυθῶσι καὶ νὰ κατερημιωθῶσι πάντα,
 ὅσα ἦσαν ὑποκείμενα εἰς καῦσιν καὶ ἐρήμωσιν. Καὶ
 τῷ ὄντι εἰς τὰ πράγματα τῆς πόλεως ἐγένοντο θυελαί
 τῶν φλογῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα ὀσπῆτια, πέντε βοῶν
 ἐπαύλεις, δύο Μύλλοι καὶ δύο λευκασήρια, εἰς
 τὰ ὅποια εὗρίσκοντο πολλαὶ χιλιάδες πανικῶν κομ-
 ματίων, πρὸς τούτοις ἐλαφυραγωγήθησαν καὶ τινα
 μέρη· ἔτι δὲ ἠκολούθησαν καὶ ἄλλαι διάφοραι ἀταξίαι
 καὶ κατασχῆταις. Αὕτη ἡ ζημία, τὴν ὁποίαν προ-
 ξένησαν οἱ Γάλλοι εἰς τὴν Δυτικὴν Φλανδρίαν,

ὑπερέβαινε τὴν ποσότητα τῶν τριῶν μυλλιονίων γροσίων.

123. Εἰς τὸν αὐτὸν Μῆνα ἤρξαντο διάφοροι Ἑγεμόνες διὰ νὰ λαμβάνωσι μὲ ζῆλον μέρος εἰς τὸν πόλεμον, ὁμοῦ μὲ τὸν τοπικὸν Κόμητα Χέσσιν κάσπελ, περὶ τοῦ ὁποῦ εἴρηται ἀνωτέρω. Ἐπὶ τούτοις ἦτον ἔμφρωντις κατὰ πολλὰ καὶ ὁ Ἑγεμὼν τῆς Σαξωνίας, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ μὲ δραστηριότητα τὰ δίκαια τοῦ Γερμανικοῦ Βασιλείου. Ἡ Ἑλβετία εἶχεν ἤδη ἀποφασίσῃ νὰ τριπλασιάσῃ τὰς ἐνούσας δυνάμεις της. Ὁ Ἑγεμὼν τῆς Πφάλτζ Παθαρίας, καὶ ἡ Φραγκονία Ἐπαρχία εἶχον εἰσέλθῃ ὡσαύτως εἰς τὰς συμφωνίας τῶν ἐνωμένων δυνάμεων. Ἡ Προυσιακὴ μεγάλη στρατιὰ, τὴν ὁποίαν ἤδη πρὸ πολλοῦ ἔπρεπε νὰ διοικῇ ὁ περίφημος Ἡρως Δούξ Βράουνσβάιγ, ἐμελέτα τὴν τελείαν καὶ ταχείαν κίνησίν της κατὰ τὸν Ῥήνον ποταμόν. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Σαρδινίας εἶχε θέσῃ εἰς τὴν Ἰταλίαν, κατὰ τὸ Χαμβεραὶ καὶ Σαβωνιέν, μίαν στρατιὰν δεκατεσσάρων χιλιάδων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἐπηυξήθη εἰσέτι μὲ ἐννέα χιλιάδων Μεδιολανικῶν στρατιωτῶν, πολλὰ μικρὰ δυνάμεις πρὸς ἀπάντησιν τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτὸν κινδύνου.

124. Ὁ Ἰούλιος Μῆν ἦν διὰ τὸν Βασιλεῖα,

καὶ δὲ ὅλην του τὴν φαμίλιαν Πολλὰ λυπηρὸς· διότι οὗτος κατετῆκετο μεγάλως διὰ τὰ συμβάντα τῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν, καὶ ἐλάλει πολλὰ ὀλίγα· ἐπειδὴ δὲν ἐπιστεύετο πλέον εἰς οὐδέν, ἀλλὰ μόνον πρὸς τὸν Δυμουριῆ, πρὸς τὸν ὁποῖον τόσον αὐτὸς, ὥς καὶ ἡ Βασίλισσα ἔτρεφον κ᾿ποιαν ἐμπιστύνην. Καὶ τοῦτο δικαίως· διότι οὗτος μόνου ἐφαίνετο, ὅτι ἐλάμβανε κ᾿ποιαν μετοχὴν εἰς τὴν σκληρὰν τύχην ταύτης τῆς δυστυχοῦς οἰκογενείας. Ἐν τούτοις ὑπῆρξε μία τῶν ἐναντιωτάτων περιστάσεων διὰ τὸν Βασιλέα, ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ Γράφ ἀφῆκε τὸ πολεμικὸν καὶ πολιτικὸν συμβούλιον, καὶ ὁ Σερβὰν, εἰς ἐμπιστευμένος τοῦ Ῥολάντ, ἔλαβε τὸν τόπον αὐτοῦ, οἱ σύμβουλοι διηρέθησαν εἰς δύο μέρη. Ὁ Λακὸς καὶ Δουραντῶν ἦσαν ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Δυμουριῆ, ὁ δὲ Σεβράν καὶ Κλεφιέρ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Ῥολάντ. Ἀμφοτέρωθεν δὲ τὰ μέρη εὐρίσκοντο μετὰξύ των εἰς ἀκαταπαύστους ἀντιλογίας· οἱ τελευταῖοι ἐγνωστοποιοῦν πάντοτε διὰ τῶν ἐφημερίδων, ὅσα ἐκ τῶν συμβουλίωντων ἔπρεπε νὰ φυλάττωσιν ὡς μυστήρια. Ὁ Δυμουριῆ δὲν ἐσιώπα εἰς ταύτην τὴν κατάχρησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἤυξανε ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἡ μετὰξύ των δύο μερῶν αὐτῶν ἔχθρα, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἐν τέλει ὁ Βασιλεὺς ἐγένετο θυμῶν.

125. Τῇ τετάρτῃ ἐψήφισεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις διὰ τοῦ προβλήματος τοῦ Σερδάν, νὰ συναθροισθῇ εἰς τὸ Παρίσιον, ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ τόπου, ἐν στρατόπεδον εἴκοσι χιλιάδων ὠπλισμένων ἀνδρῶν, ἐν προσχήματι μὲν, δι' ἀσφάλειαν τῆς μελλούσης τοῦ δεσμοῦ Πανηγύρεως, πραγματικῶς δὲ ἀπέβλεπεν ὁ σκοπὸς τριῶν εἰς τὸ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκτελέσῃ ἀσφαλές τε μετὰ τοῦτο τὰ ἐκ τοῦ μέρους τῆς προμελετώμενα κακὰ σχέδια. Ὁ Δυμαυριὲς ἀντέτεινεν ἀναφανδὸν εἰς τοῦτο τὸ πρόβλημα, Ὁ Βασιλεὺς δὲν συγκατένευσεν εἰς τοῦτο τελείως, ὁ δὲ δυνάμει τῆς αὐτῶν προδεδομένης ἀπαγορευτικῆς ψήφου· τὸ ζήτημα τῶν Πολιτῶν ἐθεώρει τὸ πρόβλημα τοῦτο, ὡς ἰδίᾳ του καταφρόνησιν· ὅθεν καὶ ἐγόγγυζε διὰ τοῦτο ἀναφανδόν· ἀλλ' ἡ δύναμις τῶν Ἰακωβίνων ὑπερίσχυσε, καὶ ἡ συνάθροισις τοῦ στρατοπέδου προγράφη. Ὁ Βασιλεὺς ἂν καὶ ἐσιώπα ἐν ὑπομονῇ εἰς τοῦτο, ἠκολούθει ὅμως τῇ ἀντετινῇ εἰς τὴν συγκατένευσιν τοῦ ψηφίσματος, τοῦ νὰ ἐξορισθῶσιν ἐκ τῆς Γαλλίας ἅπαντες οἱ τὸν ὅρκον μὴ δεχθέντες Ἱερεῖς. Ἡ ὑπομονὴ τοῦ Βασιλέως δὲ εἰς τοῦτο αἰτήγει τὴν αὐθάδειαν τοῦ Ῥολάντ, διὰ νὰ ἐπαυξήσῃ καὶ νὰ φθάσῃ εἰς μεγίστην ἀναισχυντίαν.

126. Τῇ εἰκοστῇ ἑκτῇ τοῦ Ἰουνίου ἔγραψεν

οὗτος πρὸς τὸν Βασιλέα (ἐπὶ προφάσει, ὅτι τὸ Ἱερὸν συμβουλευτικὸν αὐτοῦ χρέος τὸν παρακινεῖ τάχα εἰς τοῦτο τὸ βῆμα) ἐν γράμμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέφερε περιληπτικῶς ὅλα τὰ ἔτη τῆς παρελθούσης διοικήσεως τοῦ Λουδοβίκου, καὶ τὸ πολίτευμά του ἐν καιρῷ Ἐπαναστάσεως. Ἐξέθετο δὲ αὐτοῦ τὰ πάντα μ' ἐν ψευδὲς φῶς *), καὶ διέσρεψε πολλὰ μ' ἓνα κακώτατον καὶ ἀπανθρωπώτατον τρόπον. Τὸ ἴδιον γράμμα ἀνέγνωσεν ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν συνηθροισμένων συμβούλων. Ἐλαβὲ δὲ τὴν ἀναισχυντίαν ἐν τ' αὐτῷ νὰ τὸ εἰσάξῃ δημοσίως καὶ εἰς τὰς καθημερινὰς ἐφημερίδας. Ἦτον ἄρα θαῦμα, ἂν ὁ ἡμερώτατος Βασιλεὺς παραξυνθείς ἐκ τούτου ἐκάθηρε καὶ τὰν Ῥολάντ καὶ ὅλον τὸ μέρος αὐτοῦ; Ἀλλὰ τοῦτο τὸ φυσικὸν καὶ δίκαιον πολίτευμα τοῦ Βασιλέως, διήγειρε καὶ ἠύξησε τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπέχθειαν τῶν Ἰακωβίνων εἰς ἔσχατον βαθμὸν. Ἡ Παρ' αὐτῶν τότε κατακρατούμενη Ἐθνοσυνέλευσις ἐψήφισεν, ὅτι ἡ καθαίρεσις τῶν συμβούλων εἴλκυε μεθ' ἑαυτῆς τὴν δυσυχίαν ὅλου τοῦ ἔθνους. Οἱ ἴδιοι Γερωντισαί, οἱ τινες πάντοτε ἤθελον ἔτι τὴν διατήρησιν τοῦ Μοναρχικοῦ συστήματος, ἐπίστευον, ὅτι ὁ Λουδοβίκος δὲν ἦτον ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ, ὅς τις καθημένος ἐπὶ θρόνου, ἤθελε δυνηθῇ ν' ἀντιπαλεύσῃ μὲ τοὺς τοιούτους κιν-

*) Μὲ σοφιστικὰς ἀποδείξεις.

δυνώδεις καιρούς, καὶ εἶχον μεγίστην κλίειν διὰ τὰ ὑψώσωσιν ἐπὶ τὸν θρόνον ἀντὶ τοῦ Βασιλέως, τὸν διάδοχον, καὶ τὰ θέσωσιν εἰς τὴν πλευράν αὐτοῦ ἐν ἑξ αὐτῶν ἐκλελεγμένον συμβούλιον.

127. Ὁ ὅλον τοῦτο εὕρισκοντο εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἔτι πολλοὶ τίμιοι ἄνδρες, οἵτινες ἦσαν πιστοὶ πρὸς τὸν Βασιλέα, καὶ κατεβλίβετο μέχρι θανάτου ἡ καρδία αὐτῶν, δι' ὅσα ἀδίκως ἔπασχεν ὁ Βασιλεὺς· ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα τὰ κοινοποιῆσαι τὰ φρονήματά του· ἐξαιρουμένου μόνου τοῦ Λαφαυῆττε, ὅς τις τῇ δεκάτῃ ἑκτῇ τοῦ τρέχοντος μηνός, ἀπετόλμησε καὶ ἔγραψε πρὸς τὸ Νομοδοτοῦν Σῶμα ἐν γράμμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἔλεγε τόσον αὐτὸς, ὅσον καὶ οἱ σύνοπλοί του κρατιῶται, ὅτι ἦσαν ἐς ὑπερβολὴν δυσηρεσμένοι διὰ τὰ ἐσχάτως ἐν Παρίσιῳ συμβάντα. Εἰς ἓν δεύτερον γράμμα, τὸ ὁποῖον διεύθυνε πρὸς τὸν Βασιλέα, περικλείσας καὶ τὸ ἐν τῷ ῥηθέντι γράμματι περιεχόμενον, ἐβεβαίωσεν εἰς τὸν δυσυχῇ Βασιλέα τὴν πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸ Βασιλικὸν σύστημα κλίειν καὶ ὑπακοήν του. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἐρρίφθη ἔλαιον εἰς τὸ Πῦρ· διότι οἱ Ἰακωθῖνοι ἀπεφάσισαν τὰ βιάσασθαι τὸν Βασιλέα διὰ μιᾶς Ἐπαναστάσεως, καὶ δεχθῇ τὸ ψήφισμα πρὸς σφερέωσιν ἑνὸς κρατοπέδου εἰς τὸ Παρίσιον. Ὁ Πετιὼν εἶχε

φροντίσῃ πρὸ πολλοῦ ἤδη διὰ τὴν συνάθροισιν τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων ὅπλων· ἦσαν δὲ τότε λόγχοι προκατασκευασμένοι, ὑπὲρ τὰς ἐξήκοντα χιλιάδας, καὶ τὸ πλείοτερον μέρος αὐτῶν διαμυρατμένον εἰς τὸν λαόν, ἐξαίρετως δὲ εἰς τοὺς οἰκητὰς τῶν δύο Πρα-
σείων Ἀγίου Ἀντωνίου, καὶ Ἀγίου Μάρκου.

128. Τῇ δεκάτῃ ἐννάτῃ ἐδόθη προσηγή τοῦ πρακτέου εἰς τοὺς Προὔχοντας τῶν ἀποσατιῶν. Τῇ δὲ εἰκοστῇ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, οἱ ἐγκάτοι-
κοι τῶν ῥηθέντων Πρασείων ἦσαν ἔτοιμοι διὰ τὴν Ἐπανάσασιν, φέροντες τὰς λόγχας αὐτῶν καὶ ἄλλα θανατηφόρα ἐργαλεῖα. Σαυτέρῳ, ζηθοποιός τις, ὠ-
δήγει τοὺς Ἐπαναστάτας τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου, καὶ θυρωρός τις, Ἀλέξανδρος ὀνομαζόμενος, τοὺς τοῦ Ἀγίου Μάρκου. Ἀμφότεροι οἱ σωροὶ, συνιστάμενοι σχεδὸν ἀπὸ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, ἠνώθησαν εἰς τὴν Ἀγοράν, ὅπου πρότερον ἦτον ἡ Βασιλλία. Εἰς τὰς τέσσαρας ὥρας μετὰ τὸ μεσημέριον διέβησαν ἔμπροσθεν τῆς Ἐθνοσυνελεύ-
σεως μετὰ τρομακτικῶν φωνῶν, ὥς νὰ ἦτο τρόπον τινα ἡ Πατρίς εἰς κίνδυνον· ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ὁμῶς διετήρησεν ἄκραν σιωπὴν εἰς τὴν ἀταξίαν ταύτην· τέλος πάντων φθάσαντες ἐπὶ τὴν ἀγοράν τοῦ Ἱππο-
δρομίου (Καρουσσέλ Πλάσε) προὔχωρησαν εἰς τὸ

Κεραμικὸν Παλάτιον, χωρὶς νὰ ἐμποδίσῃ, ἢ νὰ
 δυνηθῇ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ τὸ ἐκεῖ ἱσάμενον Ἴππικόν.
 Καὶ ἀφ' οὗ ἀνέβησαν κατ' εὐθείαν πρῶτον τὴν Κλί-
 μεκα, ἤλθον καὶ ἕως εἰς τὸν Κοιτῶνα τοῦ Βασιλέως,
 Ὁ Βασιλεὺς ἔχων πλησίον μόνον τέσσαρας Ἑλβε-
 τικοὺς Γρενατίρους προσέμενε μὲ ἀδιαφορίαν τοὺς
 εἰσπορευομένους κακούργους, καὶ, ἐν ᾧ αὐτοὶ συνέ-
 τριβον τὰς θύρας, ὑπῆγε πρὸς ἀπάντησιν αὐτῶν μὲ
 τόσῃν ἀτάραχον ψυχῇ, ὥςτε ὅλον τὸ πλῆθος τῶν
 ἐπαναστατῶν ἔμεινεν ἔκθαμβον, καὶ εἰς ἀπορίαν
 τοῦ πρακτέου. Ἐτεροὶς τις ἀκολουθῶν αὐτοὺς πω-
 ρὸς, ὅς τις δὲν εἶχεν ἔτι ἰδῆ τὸ θάρρος, καὶ τὴν
 ἀταραξίαν τῆς ψυχῆς τοῦ Βασιλέως, ἔκαμε πρῶτος
 ἀρχὴν τῆς ἀταξίας.

129. Ἐν πλῆθος ἐξ αὐτῶν εἰσώρμησαν εἰς
 τοὺς κοιτῶνας τοῦ Παλατίου, συνέτριψαν τὰ ἐν
 αὐτοῖς κινητὰ σκεύη, κατηδάφισαν τὰς θύρας μὲ
 ἀξίνες, καὶ ἐφόνευσαν μετὰ θριαμβευτικῶν φωνῶν
 τοὺς φίλους τοῦ Βασιλέως· καίτινες αὐτῶν εἰσε-
 χώρησαν ἕως καὶ εἰς τὸν θάλαμον τοῦ Βασιλέως,
 καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ διατρυπήσωσι τὸ σῆθος αὐτοῦ,
 ὁ μὲν μὲ μίαν αἰχμὴν, ὁ δὲ μὲ λόγχην· ἀλλ' ὁ
 Ρέλυ, κανονίρος τις, καὶ ὁ Καρόλλε, εἷς τῶν
 Γρενατίρων, ἐτέθησαν μεταξύ αὐτῶν καὶ τοῦ Βα-

σιλέως, καὶ ἐμπόδισαν τὸν φόνον. Τότε ἔδωκαν οἱ αἰμοδόροι ἐκεῖνοι εἰς τὸν Βασιλέα ἕνα κόκκινον Πῖλον, μὲ τὸν ὅποιον καλύψας τὴν κεφαλὴν του εὐθέως, καθυσύχασε τὴν λυσσώδη ὀρμὴν των. Ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ὅμως ἀπήτουν μὲ φρικτὰς ἀπειλὰς παρὰ τοῦ Βασιλέως νὰ κατανεύσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο ψηφισμάτων, καὶ ν' ἀνακαλέσῃ τοὺς καθαιρεθέντας συμβούλους· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς πλήρης σταθερότητος δὲν ἔκλινεν οὐδαμῶς εἰς τὰ προβλήματα αὐτῶν. Ἐν τούτοις ἡ δυσυχὴς Βασίλισσα ἀνεκφράσως ἔντρομος γενομένη, ἔδραμε καὶ ἐκρύβη διὰ παραινέσεως τῶν πιστῶν της φίλων εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ Διαδύχου· ἀλλ' οἱ φονεῖς ζητοῦντες μετ' ἐπιμονῆς εὗρον αὐτήν. Ὅθεν ἐνεχείρισαν καὶ εἰς αὐτὴν ὡσαύτως ἄλλον κόκκινον Πῖλον, τὸν ὅποιον λαβοῦσα ἔθεσεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν της τρέμουσα, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τὸ σῆθος της μίαν τρίχροον Κοκκάρδαν. Ἐπειτα ἔφερον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της μίαν ῥάβδον ἔχουσαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν της σχῆμα ἀξίνης, καὶ ἐπιγραφὴν „διὰ τὴν Ἀντωνίαν“ ὡσαύτως καὶ μίαν φοῦρκαν μὲ ἕν σχοινίον, καὶ ἕν κοιμώσιον ὡμοῦ κρέατος ἐν σχήματι καρδίας. Ἡ δυσυχὴς Βασίλισσα ἤρξατο νὰ κλαίῃ πικρῶς, καὶ νὰ θεωρῇ μὲ ὄμμα πλήρες πόνου καὶ πικρῶν δακρύων τὸ πε-

ρικυκλοῦν αὐτὴν πλῆθος. Τὸ λυπηρὸν τῆς βλέμμα διεπέρασε τὰς καρδίας τῶν γυναικῶν, τῶν οὐσῶν μεταξὺ τῶν ἐπαναστατῶν, ὅθεν καὶ ἤρξαντο νὰ βοῶσι σχεδὸν ὁμοφώνως „Ζήτω ἡ Βασίλισσα! Ζήτω ὁ Διάδοχος! καὶ ὠρκίσθησαν ἐν τ' αὐτῷ διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι ταῦτα τὰ δῶρ ὑποκείμενα καὶ σεβάσματα πρόσωπα μὲ χύσιμον τοῦ αἵματός των.

130. Ὁ Κακοῦργος Σαντέρρ ἠθέλησε νὰ μετατρέψῃ τὴν περὶ τοῦτου γνώμην τοῦ πλῆθους, ἀλλ' ἀπέτυχεν· ὅθεν τρίζων μανιωδῶς τοὺς ὀνδύοντας εἶπεν „ἀπετύχομεν τοῦ σκοποῦ μένου“ καὶ λαθὼν εὐθὺς τοὺς ὀπαδοὺς του ἀπῆλθεν. Εὐθὺς μετὰ ταῦτα ἔφθασεν ὁ Πεθίων, καὶ ἐδίωξε καὶ τοὺς Σανκουλιώτας *) αὐτοῦ. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν ᾧ πλεον εἶχε παρέλθῃ ὁ κίνδυνος, ἦλθόν τινες ἀπεσπασμένοι ἐκ τῆς συνελεύσεως, καὶ προσέφερον ἑαυτοὺς διὰ νὰ φυλάξωσι τάχα τὸν Βασιλέα μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των. Εἰς τὰς ὀκτὼ ὥρας τῆς νυκτὸς ὠλιγόσευσεν ὁ ἀριθμὸς τῶν κακούργων, καὶ

*) Δηλ. Ἀβράκωτους· οὕτω ἐκαλεῖτο εἰς τὴν Γαλλίαν σκωπτικῶς τὸ πλῆθος τῆς κατωτέρας κλάσεως τῶν Πατριωτῶν ἐν καιρῷ Ἐπαναστάσεως.

εἰς τὰς δέκα δὲν εὐρίσκετο πλέον εἰς τὸ Παλάτιον
οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν, καὶ οὕτως ἀνειπήχθη τῇ ἡσυχίᾳ, ἥ-
τις δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ· διότι καὶ πάλιν συνέδῃ
τὸ αὐτό.

131. Τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ ὠμίλησεν ὁ Πεθικὺν
πρὸς τὴν συνέλευσιν λέγων, ὅτι τὸ πλῆθος δὲν ἔκα-
μεν οὐδεμίαν ἀταξίαν εἰς τὴν προλαβοῦσαν ἡμέραν,
καὶ ὅτι οἱ Σανκρουλιῶται ἐκτέλεσαν μετὰ φρονήσεως
καὶ ἀξιοῦτος τὴν διαταγὴν, ἣν εἶχον διὰ τὰ ἐγ-
χειρίσωσιν εἰς τὸν Βασιλέα μίαν ἀναφοράν. Ἡ συ-
νέλευσις ἐσιώπησεν εἰς ταύτας τὰς ψευδεῖς καὶ αὐ-
θαδῶς παρ' αὐτοῦ γενομένας ὁμιλίας, καὶ ἀφῆκε
τὸν κακοῦργον νὰ περιέρχεται ἐλευθέρως, καὶ νὰ
σχηματίζῃ ἀκωλύτως σχέδια πρὸς μελλούσας αἰ-
μετώδεις σκηνάς. Κατὰ μέρος ἐγκαλεσαὶ ὅμως ἐ-
παρρησιάσθησαν κατ' αὐτοῦ· τίμοι Πολῖται τοῦ Πα-
ρισίου ἐζήτησαν ἐγγράφως μίαν ἐξέτασιν καὶ τιμω-
ρίαν διὰ τὰ συμβάντα τῆς βδελυρᾶς ταύτης ἡμέρας·
διάφοροι Ἐπαρχίαι ἐζήτησαν ὁμοίως τὴν τιμωρίαν
ἐνὸς τοιούτου ρασιώδους κόμματος ἀνθρώπων, οἱ ὅ-
ποιοι ἐφάνησαν πραγματικῶς τόσον αὐθάδεις, ὥστε
κατεπάτησαν ὅλας τὰς νομικὰς εὐταξίας. Ὁ ἴδιος
Λαφαῦντε ἦλθε τῇ εἰκοστῇ ὀγδόῃ ἐκ τοῦ στρατοπέ-
δου εἰς Παρίσιον, καὶ ἐζήτησεν ἔμπροσθεν εἰς τὰ

Κάγγελα τῆς συνελεύσεως ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καὶ τῶν συνόπλων του τὴν τιμωρίαν τῶν κακούργων τῆς εἰκοστῆς τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη κανεὶς ἐξ αὐτῶν.

132. Εὐθύς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀκολουθοῦντος Μηνός, οἱ ἐπιβεωρηταὶ τῶν διαμεμερισμένων Παρισιάνων ἤρξαντο νὰ ἐξετάζωσι τὰ συμβάντα τῆς εἰκοστῆς Ἰουνίου, καὶ εὗρον, ὅτι οὐδεὶς τῶν τιμῶν Πολιτῶν εἶχε λάθῃ μετοχὴν αὐτῶν· ἀλλ' οἱ κυρίως Ἀρχηγοὶ τῆς αἰσχρᾶς ταύτης ἐπαναστάσεως ἦσαν οἱ δύο Προεσῶτες τῆς κοινότητος τοῦ Παρισίου, δηλ. ὁ Πρῶτος Προεσὼς αὐτῆς Πεθινὸν, καὶ Εὐμανουήλ ὁ σύνδικος αὐτῆς (ἀδουκάτος)· καθαιρεσάντες αὐτοὺς λοιπὸν, ἐξήτησαν παρὰ τοῦ Βασιλέως τὴν ἐπιβεβαίωσιν τοῦ καθαιρετικοῦ τούτου ψηφίσματος, λέγοντες, ὅτι χωρὶς αὐτῆς τὸ ψήφισμα δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἰσχύν. Ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς μὴ θελήσας νὰ ἐπικυρώσῃ τοῦτο, κατέλιπε τὴν ἐπικύρωσίν του τῇ ἐβδόμῃ Ἰουλίου εἰς τὸ Νομοδοτικὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον ἀπέστειλε πάλιν αὐτὸ τὸ ἴδιον ψήφισμα πρὸς τὸν Βασιλέα· ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι ἤθελεν ἀρνηθῇ τὴν παρὰ τῶν θεωρητῶν κριθεῖσαν ἀπόφασιν· ὁ Βασιλεὺς ὅμως ἐπεβεβαίωσε αὐτὴν παρ' ἐλπίδα. Τότε ἡσυνέλευσις ὑπερασπιζομένη τοὺς

θῶν αὐτοὺς κακούργους, ἐκήρυξεν αὐτοὺς ἁθῶους τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τοὺς διώρισε πάλιν εἰς τοὺς τόπους τῶν ἐπαγγελμάτων των.

133. Ἐν τούτοις οἱ εἰλικρινεῖς φίλοι τοῦ συστήματος ἐπεμελοῦντο διὰ νὰ ἐπισηρίξωσιν αὐτὸ πάλιν. Ὅθεν τῇ ἐβδόμῃ τοῦ Μηνὸς ὠρκίσθη ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Διῶν, Λαμαρέτ εἰς τὴν Ἐθνουσυνέλευσιν διὰ νὰ καταπαύσῃ τὰς πηγὰς τῆς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν δυσπιστίας καὶ μίσους, καὶ νὰ ἐξουθενώσῃ τὸ σύστημα τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν δύο οἰκείων. Ἀπὸ τὴν θερμότητά τῆς Δημηγορίας τοῦ ἐνθουσιασθέντες ἠγέρθησαν ἅπαντες, καὶ ὥμοσαν κατὰ τὴν αἵτησιν τοῦ Ἐπισκόπου. Μόλις ἔλαβεν ὁ Βασιλεὺς τὴν περὶ τὴν τούτου εἰδήσιν, καὶ εὐθέως ἔδραμεν εἰς τὴν συνέλευσιν πλήρης ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ἀπέδειξε πρὸς αὐτὴν τὴν χαρὰν καὶ εὐαρέσκειάν του· οἱ Δημοκρατικοὶ ὅμως, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἔμεινε πλέον τι ἱερὸν, εἶχον ἀμεάτθετον σκοπὸν νὰ γένωσιν ἐπάρκοι· καὶ τῷ ὄντι ὁ Βρισσὸς μετὰ δύο ἡμέρας ἔπειτα ἐγένετο τόπον αὐθάδης, ὥς ἐγκάλεσε τὸν Βασιλέα καὶ τοὺς συμβούλους αὐτοῦ. Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τοῦ Γουλίου ἐωρτάσθη πάλιν ἡ Πανήγυρις τοῦ θρασμοῦ, εἰς τὴν ὅποιαν ὠρκίσθησαν ὅλοι διὰ νὰ θεωρῶσιν ὡς ἄτιμον καὶ ἐχθρὸν τῆς Πατρίδος ἐκεῖνον, ὅς τις

ἤθελε θελήσῃ νὰ ρίψῃ καὶ ἓνα λόγον μόνον κατὰ τοῦ συστήματος. Ὁ ὅρκος οὗτος δὲν ἐγένετο μόνον εἰς τὸ Παρίσιον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν. Ἀλλ' οἱ τὸ ἔθνος Παρισιάνοντες εἶχον σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ μὴ διαιτηρήσωσι τὸν ὅρκον τῶν διότι τῇ δεκάτῃ ἐβδόμῃ ἐδέχθησαν τὸ ἐγκάλεσμα κατὰ τοῦ Βασιλέως, καὶ Λαφαυέττε, τὸ ὅποιον ἔκαμαν οἱ Φεδεράρτοι, *) χωρὶς νὰ θεωρήσωσι τοὺς ἐγκαλεσὰς ὡς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος. Τὸ κατὰ τοῦ Βασιλέως ἐγκαλεσικὸν γράμμα ἔθεσαν κατὰ μέρος, καὶ ἕως τότε δὲν ἐψηφίσθη τι κατὰ τοῦ Λαφαυέττε,

Διὰ νὰ ἐκτελέσωσι ταύτην τὴν κατὰ τοῦ Βασιλέως ἀποφασισθεῖσαν κακίαν, προπέμενον ἐκ Μαρσιλλίας, καὶ ἐκ τῶν Δυτικῶν μερῶν τὴν ἀφίξιν τῶν Φεδεράρτων, τοὺς ὁποίους ἐγίνωσκον καλῶς, ὅτι ἦσαν αὐθάδεις κατ' ἐξοχὴν· οἵτινες συνίσαντο ἀπὸ τὴν κατωτέραν τάξιν τῶν ἀνθρώπων,* δηλ. ἀπὸ τοὺς ταροχοποιετέρους κακούργους, ἀπὸ τοὺς εἰς τὰ Βασιλικά πλοῖα καταδικασμένους κωπηλατεῖν πταίσας, ἀπὸ Ἰταλοὺς ἐξορίστους καὶ ἀπὸ δούλους τοῦ Δημίου Γορδὰν, συνειθισμένους εἰς φόνους καὶ κλοπὰς.

*) Οὕτω ἐκαλοῦντο οἱ μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἐνωθέντες Γαλλικοὶ Πολῖται, κατὰ τὸ 1709. ἔτος, τῇ 14. τοῦ Ἰουλίου.

Οὗτοι λοιπὸν εἰσῆλθον τῇ τριακοσῇ τοῦ Ἰουλίου εἰς τὸ Παρίσιον, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ ἀταξία εἰς ταύτην τὴν Πόλιν εἶχε φθάσῃ εἰς ἔσχατον βαθμὸν.

135. Εἰς τὸ Θέατρον τοῦ πολέμου, μ' ὅλον τι δὲν ἠκολούθησαν τότε πολεμικαὶ πράξεις, τὰ Προυσιακὰ στρατεύματα ὅμως εἶχον φθάσῃ ὀλίγον αὐτ' ὀλίγον ἐπὶ τὸν Ῥήνον, καὶ συνηθροίζοντο εἰς Κολδέντζ, καὶ εἰς τὰ περίξ μέρη τῆς πόλεως ταύτης, ἀόποια ἔπρεπεν ἐν τοσούτῳ ν' ἀφήσωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν οἱ Γαλλικοὶ φυγάδες. Τῇ ὀγδόῃ ἡνώδῃ εἰς τὸν συμμαχικὸν δεσμὸν ὁ Ἐλέκτωρ τῆς Σαξωνίας· αὐτῇ τῇ εἰκοσῇ πέμπτῃ ὁ Βασιλεὺς τῆς Σαρδινίας. Ἀρχιστράτηγος τῶν Καίσαροβασιλικῶν, καὶ Βασιλοπρουσιακῶν ἡνωμένων στρατευμάτων ἀνηγορεύθη Δούξ ἀπὸ Βραουνσβάιγ Λύνεβουργ, Κάρολος Βιέλμος Φερδινάνδος. Τὰ Καίσαρικὰ στρατεύματα, ἀόποια εὐρίσκοντο ἐπὶ τὴν Γαλλικὴν γῆν, ἐτρασθήθησαν ὀπίσω εἰς τὰς Κάτω χώρας· τὸ ὑπὸ τοῦ Δουκὸς Βραουνσβάιγ διοικούμενον στρατεῦμα συνίστατο ἐκ ἐξήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν. Εἰς τὴν Λουξεμβουργικὴν Ἐπαρχίαν ἵστατο μία Αὐστριακὴ στρατιὰ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κόμητος στρατηγοῦ Κλερφάυτ· ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἵστατο μία δευτέρα στρατιὰ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Δουκὸς Χόεν λόεν, ἐκ τῆς ὁποίας ἔν

μέρος εὑρίσκετο εἰς τὸ Βραισγκάου. Ὁ Ἐλέκτωρ Ἔσσεγκάσσελ ὠδήγει τέλος πάντων ἓνα μικρὸν στρατὸν, συνισάμενον ἀπὸ δώδεκα χιλιάδας Ἑπσίου καὶ τέσσαρας χιλιάδας Προύσους. Πρὸς τοῦτοις Ἐθνοσυνέλευσις ἀπεφάσισε τῇ δεκάτῃ ἐβδόμῃ τοῦ τρέχοντος Μηνὸς διὰ νὰ ἐπαυξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατευμάτων τῆς ἑως εἰς 450,000 ἀνδρῶν.

136. Ἐν τούτῳ ἔφθασε καὶ ὁ Αὐγουςτος Μῆν, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Μοναρχία ὑπέφερε τὴν σκληροτάτην πληγὴν. Τῇ τρίτῃ τοῦ Μηνὸς τοῦτο ἔδωκεν ἔτι ὁ Πεθιὼν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν ἓν παρὰ κλητικὸν γράμμα, τὸ ὁποῖον ἦτον ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἐνορίας τῶν Παρισίων, αἷμα αὐτὸν παρεκαλεῖτο τὸ Νομοδοτικὸν σῶμα, νὰ ἀποφασίσῃ τὴν διὰ τινα καιρὸν καθαίρεσιν τοῦ Βασιλέως, καὶ ἔν τῇ Ἐγκυβερνητικῇ ψήφισμα ἐν τῇ αὐτῇ κατὰ τοῦ Λαοῦ φαυέττε. Τῇ ὀγδόῃ τέλος πάντων ἀπεφασίσθη νὰ θεωρηθῇ ἡ κρίσις κατὰ τοῦ Λαοφαυέττε· ὁ Φωβλάς ὑπερασπίσθη τὸν στρατηγὸν μὲ μίαν εὐγλωττον ὁμιλίαν τόσον, ὥστε ἅπανσιν ἡ συνάθροισις ἐνθουσιασθεῖς παρ' αὐτοῦ ἠγέρθη διὰ μίαν, καὶ ἐψήφισεν ἀθῶον τὸν στρατηγόν. Οἱ Κορδιλιέροι ἐπέμενον πάλιν νὰ συγκληθῶσιν ὅλα τὰ μέλη τῶν κριτῶν, καὶ ἕκαστος αὐτῶν νὰ δώσῃ ἰδίως τὴν ψήφον του, ἀλλὰ κα

εἰς ταύτην τὴν κατ' ὄνομα ἰδιαιτέραν ψῆφον, ὁ Λαφαυέττε ἐκηρύχθη ἀπὸ τὰ πλείοτερα μέρη αἰθῶος· ἐξ αἰτίας ὅμως τῆς ἀποφάσεως ταύτης, οἱ κριταὶ ἐξερχόμενοι τοῦ Κριτηρίου ἐπεφορτίσθησαν ἐκ τοῦ πλήθους μὲ ὕβρεις καὶ ἀπειλὰς, καὶ ὁ Βωβλὰν ἐξέφυγε μὲ μεγάλας δυσκολίας τὰς χεῖρας τῶν φονέων.

137. Τῇ ἐννάτῃ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ εἰς τὸ Κριτήριον τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἀναφορᾶς περὶ τῆς κατὰ καιρὸν καθαιρέσεως τοῦ Βασιλέως· ἀλλ' οἱ Κριταὶ ἐκπληχθέντες ἀπὸ τὰ συμβάντα τῆς προηγουμένης ἡμέρας, δὲν ἀνάφερον, τελείως περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ οἱ συνωμότης διέσπειρον διαφόρους καταλαλικάς κατὰ τοῦ Βασιλέως καὶ κατὰ τῶν ὀλίγων αὐτῷ ἔτι πιστῶν φίλων ὄντων· λέγοντες, ὅτι εἰς τὸ Κεραμικὸν Παλάτιον εὐρίσκεται κεκρυμμένον ἓν πλῆθος ὕπλων καὶ πολεμικῶν ἐφοδίων. Ὁ Βασιλεὺς μαθὼν ταύτην τὴν κατηγορίαν, καὶ θέλων ν' ἀναιρέσῃ αὐτήν, ἔγραψε πρὸς τὸν Προσφῶτα τῆς Πόλεως νὰ ἔλθῃ, καὶ νὰ ἐξετάσῃ μόνος του τὸ Φρούριον, διὰ νὰ ἴδῃ καὶ νὰ ἀποδείχῃ ἐκ τούτου, ὅτι δὲν εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ κεκρυμμένον οὐδὲν ἐχθρικὸν ὄργανον, καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπομένως νὰ ἐλκύσῃ ἀπὸ τὴν πλάνην τὸ πλῆθος· ἀλλ' ὁ Πεθιὼν δὲν ὑπῆγε. Καὶ πῶς ἦν δυνατόν

νά υπάγῃ, ἐν ᾧ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἦν τὸ κυρίως διε-
 γερτικὸν ὄργανον τῆς προμελετουμένης Ἐπαναστά-
 σεως, πρὸς ἑξαφεν τῆς ὁποίας διεσπάρησαν ταῦτα τὰ
 κατὰ τῆς Βασιλικῆς ταύτης φαμελίας ψευδῆ λόγια; Ὁ
 Βασιλεὺς λοιπὸν ἀπελπισθεὶς ἐντεῦθεν ἐσράφη πρὸς τὴν
 Εὐνοσυνέλευσιν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴ ἐπραξέτι. Ὁ Πε-
 θιών ἀπ' ἐναντίας ἐζήτει ν' ἀποθέσῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ
 του πᾶσαν ἀπολογίαν περὶ τῆς μελλούσης Ἐπαναστά-
 σεως. Οὗτος πρὸς ἐκτέλεσιν τούτου τοῦ σκοποῦ του,
 ἐκάλεσε τὸν ποτὲ Καπουτζῖνον Σιχαῦτ, καὶ εἶπεν
 αὐτῷ· ἀκούω, ὅτι σὺ θέλεις διὰ νὰ δώσῃς τὸ ση-
 μεῖον τῆς Ἐπαναστάσεως διὰ τῶν δημεγερτικῶν κω-
 δώνων· τοῦτο, ἡκολούθησε λέγων πρὸς αὐτόν, δύ-
 ναται νὰ φέρῃ εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν σου· διότι ἡ
 Ἐπαναστάσις εἶναι ἐναντία τοῦ Νομοδοτοῦντος Σώ-
 ματος· ἐπειδὴ δὲ ὁ Λαφαῦεττε δὲν ἐκτέλεσεν ἄλ-
 λοτε περαιτέρω, συνέβη ἡ Ἐπαναστάσις.

138. Ἐν καιρῷ νυκτός, τῇ ἐνδεκάτῃ ὥρᾳ,
 ἤχησεν ὁ Δημεγερτικὸς Κώδων· ἡ Ἐπαναστάσις
 ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς πάλιν ἐκ τῶν Προαρξείων τοῦ
 Ἀγίου Ἀντωνίου, καὶ Ἀγίου Μάρκου, καὶ ἐξ ἐκεί-
 νου τοῦ μέρους, ὅπου ἐτέλουν τὰς συνελεύσεις των
 οἱ Κορδιλιέροι· καὶ ὅπου ἠνώθησαν οἱ Φεδεράρτοι με-
 τοὺς ἐπαναστάτας, οἵτινες συνίσαντο ἀπὸ ἀχθοφόρους,

ἐπαίτας (ζήτησας) λησὰς τοῦ δρόμου, γυναῖκας
 φαροκυνηγῶν καὶ πόρνας, καὶ ὅλοι ὁμοῦ διευσθύν-
 θησαν κατὰ τὸ ἐν τῷ Κεραμικῷ Παλάτιον. Ἡ
 Αὐλὴ ἦτον ἐξαιρετικῶς προητοιμασμένη πρὸς ἀπάν-
 τησιν ἐκάστης προσβολῆς· τὰ πάντα ἦσαν μετὰ με-
 γίστης προσοχῆς τέλος πάντων καλῶς διατεθειμένα·
 αἱ Ἑλβετικάι καὶ Ἑθνικάι φυλακαί, τῶν ὁποίων
 ὁδηγὸς ἦτον ὁ Μανδᾶτ (εἰς τὸν ὁποῖον ἡδυνάτο· τις
 ν' ἀφιερωθῇ καθ' ὅλα), ἦσαν πολλὰ ἐπιτηδεύως τε-
 ταγμένοι· ὁ Πεθίων προσεποιεῖτο, ὅτι ἤθελε νὰ
 ὑπαντήσῃ τρόποντινα μ' ὅλα τὰ αἰτούμενα ἐκάστην
 προσβολὴν· ὅθεν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἔμεινεν εἰς τὸ
 Φρούριον, ἐπεσκέπτετο τὰς φυλακάς, καὶ ἐπρόσα-
 ζεν αὐτάς νὰ ἐπιφέρωσι βίαν κατὰ τῆς βίας· ἀλλ'
 ἐν τῷ κρυπτῷ ἔκαμεν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τοιαύτας
 ἐτοιμασίας, ὥς ὅλαι αἱ φαινόμεναι αὐτοῦ προβλε-
 πτικάι ἐπιχειρήσεις ν' ἀποματαιωθῶσιν. Ὁ τότε ὑπάρ-
 χων ἔτι μουσικὸς τῆς Κοινότητος σύμβουλος ἐφρόνει
 καλῶς περὶ τοῦ Βασιλέως. Εἶχε συμφωνηθῇ δὲ,
 ὅτι ἐὰν ἤθελεν ἡχήσῃ ὁ Δημεγερετικὸς Κώδων, νὰ
 σπεύσωσι μεμισθωμένοι ἄνθρωποι εἰς διαφόρους ἐνο-
 ρίας, καὶ νὰ ἐκλέξωσιν ἄλλον νέον Σύμβουλον τῆς
 κοινότητος, ἐπὶ προφάσει, ὅτι ὁ ἕως τότε ὑπάρχων
 εἶχε χάσῃ τὴν ἐμπισπύνην τῶν Πολιτῶν.

139. Ὁ νεοκλεχθεὶς σύμβουλος εἰσέρχεται λοιπὸν βιαίως εἰς τὸ συνοδικὸν τοῦ συμβουλίου, καὶ ἐκτελεῖ ἀμέσως μίαν τακτικὴν συνεδρίασιν· ἔπειτα προσκαλεῖ τὸν Ἀρχιεράτηγον Μανθὰτ διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ εἰς τὸ συνοδικόν· ὁ Μανθὰτ ὁμῶς δὲν ὑπῆγε πρότερον ἐκεῖ, εἰμὴ ὅταν οἱ στρατιῶταί του διὰ νὰ προσαγῆς αὐτοῦ ἐγέμισαν δευτέραν φορὰν τὰ τυφέκνα. Ἀλλὰ φθάσας ἐκεῖ ἔμεινε πολλὰ ἐκστατικός, ὅταν ἤκουσεν ἀπὸ μίαν νέαν καὶ εἰς αὐτὸν πάντῃ ἀνέλπισον καὶ ἄγνωστον συνεδρίασιν, ὅτι καθαιρεῖται τῆς ὑπουργίας του. Ἐν ᾧ δὲ ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ἀπροσδοκῆτως ἐδολοφονήθη. Τότε λοιπὸν ἐν ᾧ οἱ ἐπαναστάται καὶ ὁ κίνδυνος ἐπλησιάζον μεθ' ὁρμῆς εἰς τὸ Παλάτιον Πανταχύθεν, οἱ ὑπασπισταὶ τοῦ Βασιλέως εὐρέθησαν ἀνεπαισθήτως χωρὶς ὁδηγοῦ· ἀλλὰ καὶ ὁ Πεθιὼν ἐλήφθη κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν καὶ ἐγένετο ἀφανὴς, ἐνεργήσας πρότερον διὰ νὰ φυλακωθῇ ὑπὸ φίλων του· ἐποίησε δὲ τοῦτο, διὰ νὰ μὴ φανῇ, ὅτι καὶ αὐτὸς εἶχε μέρος εἰς ταύτην τὴν παράλογον ἐπανάστασιν· καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ δὲν ἦτο πλέον οὔτε τις ὀπρὸςάζων, οὔτε τις ὁ ὑπακούων. Εἰς ταύτην τὴν ἀκέφαλον ταραχὴν πολλοὶ ἐκ τῆς Ἐθνοσυφυλακῆς ἢ νώθησαν μὲ τοὺς ἐπαναστάτας τότε· ὁ δὲ κίνδυνος τοῦ Βασιλέως ἀποκατέστη ἐς

ἄκρον μέγας. Ὁ σύνδικος (Procuratorſindifus) τῆς Παρισιακῆς Ἐπαρχίας ἐτόλμησε διὰ τὴν ἀναγγεῖλη τοῦτο εἰς τὸν Βασιλέα, παραινῶν δηλαδὴ αὐτὸν νὰ ἀφήσῃ τὸ Παλάτιον μετὰ τῆς οἰκογενείας του, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀσφάλειαν καὶ σωτηρίαν του εἰς τὸ συνεδριασικὸν δῶμα τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Μετὰ μεγάλου πόνου τῆς ψυχῆς του καὶ διςαγμοῦ ἀπεφάσισε τέλος πάντων ὁ Βασιλεὺς νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν παραίνεσιν ταύτην· ἡ οἰκογένειά του δὲ ὑπέφερε μεγάλην δυσκολίαν ἐκ τοῦ ἐκπεσσωρευμένου καθ' ὁδὸν πλήθους, ὥς νὰ φθάσῃ εἰς τὸ δῶμα τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

140. Εὐθύς, ἐν ᾧ ἀνεχώρησεν ὁ Βασιλεὺς ἐκ τοῦ παλατίου, ὅλαι αἱ εἰσοδοὶ αὐτοῦ τοῦ παλατίου ἠνοίχθησαν διὰ τὸ πλήθος. Οἱ πολιτικοὶ στρατιῶται, οἵτινες ἦσαν ἐκεῖ πρὸς φύλκεξιν μόνον τοῦ Βασιλέως δὲν ἐθεωροῦντο πλέον ὡς ὑπὸ χρεοὶ νὰ μείνωσιν εἰς τὸν τόπον τῶν. Οἱ Ἐλθετοὶ μόνον ὑποσηριζόμενοι παρά τινων ἐκ τῆς Ἐθνοφυλακῆς ἐδοκίμασαν νὰ ἐπιφέρωσι βίαν κατὰ τῆς βίας· ὅθεν ἔρριψαν δεκαοκτὼ κανόνια μόνον κατὰ τῶν ὁρμουσίῶν φατριῶν, καὶ ἐφόνευσαν ὑπὲρ τοὺς διακοσίους ἐξ αὐτῶν, ἐπλήρωσαν δὲ ἐν τ' αὐτῷ περίπου τριακόσιοι· δὲ εἶχον ὅμως ἱκανὰ ἐφόδια πολέμου, διὰ

νά δυνηθῶσι νὰ ὑπερασπισθῶσιν ἔτι ἐπὶ πολὺ. Νικηθέντες λοιπὸν κατεσφάγησαν ἐλεεινῶς. Ἐπειτα πᾶν ὑποκείμενον, τὸ ὁποῖον εὗρέσκετο πάντοτε εἰς τὸ Παλάτιον, δηλ. ὑπηρετὰι τοῦ κοιτῶνος, Αὐλικαὶ Κύριαι, δαῦλοι, γυναῖκες καὶ παιδία, ὁμοῦ μὲ τὴν σωματοφυλακὴν ἐφονεύθησαν ὡσαύτως. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δρόμους, ὅσοι ἐφρόνουν καλῶς ὑπὲρ τοῦ Βασιλείως ἐφονεύοντο ἀπανθρώπιατα, χωρὶς διαφορᾶς καταστάσεως, γένους, ἡλικίας καὶ αξιώματος. Χρυσὸς, ἄργυρος καὶ ἄλλα πολύτιμα πράγματα καθηρπάχθησαν. Τὰ ὡραιότατα κινητὰ σκευῆ συνετρίβησαν, καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὸ πῦρ· τὸ Παλάτιον τέλος πάντων ἀνήφθη καὶ ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη, καὶ οἱ εἰς τὸ Κεραμικὸν γειτνιάζοντες οἴκοι ἐγένοντο θυσιά τῶν φλογῶν. Ἡ ζημία ταύτης τῆς ἡμέρας συμποσῶνται περίπου ἐν Μιλλιονίῳ. Ὁ ἀριθμὸς ἐκείνων, οἵτινες ἐπυροβολήθησαν (ἐτυφεκίσθησαν) ἢ ἀλλέως ἐφονεύθησαν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὑπερβαίνει χωρὶς πάσης ὑπερβολῆς, τὰς ἐξ χιλιάδας ἀνδρῶν.

141. Ἀπὸ τὰ προκριτώτερα μέλη τῆς Ἐθνο-
 συνελεύσεως ἄλλοι μὲν ἐκρύβησαν, ἄλλοι δὲ ἐκ τοῦ
 φόβου τῶν πανταχόθεν αὐτοὺς περικυκλούντων φο-
 νικῶν ὕπλων ἐσιώπων. Ἐκ τῆς συνελεύσεως, εἰς

τὴν ὁποίαν εἶχε λάσῃ τὸ καταφύγιόν του ὁ Λουδοῦ-
κος, ἔλειπον περίπου διακόσια μέλη. Ὁ Βασιλεὺς
εἶχε τὸ κάθισμά του, ὡς ἦν σύνηθες, πλησίον τοῦ
Προέδρου· ἡ οἰκογένειά του ὅμως ἐκάθητο εἰς τὰ
Κάγγελα τοῦ συνοδικοῦ Βουλευτηρίου. Ὡς δὲ ἤρ-
ξαντο νὰ φιλονεικῶσι περὶ τῶν συμβάντων τῆς ἡ-
μέρας ταύτης, ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ
εἰσῆλθον εἰς τὸν Καγγελωτὸν οἰκίσκον, ὁπισθεν τοῦ
καθίσματος τοῦ Προέδρου. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς φι-
λονεικίας ταύτης ὁ Φερνιμέδ, ὅς τις ἐπομένως ἀπε-
κεφαλίσθη διὰ τῆς Κιλοτίννας, προὔθαλε διὰ νὰ
φροντίσωσι χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ πρὸς ἐκλογὴν ἐ-
νὸς νέου Νομοδοτοῦντος σώματος, ὁ δὲ Βασιλεὺς νὰ
μείνῃ πρὸς καιρὸν καθηρημένος ἄχρι τῆς ἐλεύσεως
αὐτοῦ τοῦ σώματος. Τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐφάνη
δεκτὸν χωρὶς ἀντιλογίας· διότι ἦν τῶν ἀδυνάτων ν'
ἀπορρίφθῃ τοῦτο ἄνευ κινδύνου ζωῆς. Ὁ δὲ Βασι-
λεὺς ἔπρεπε μετὰ μεγίστης του δυσαρασκείας ν' ἀ-
κούσῃ δι' ἰδίων του ὠτίων τὴν ὑποδοχὴν τῆς ψήφου
ταύτης. Τοιοῦτω τρόπῳ λοιπὸν ἡ δεκάτη τοῦ Αὐ-
γούστου δὲν ἦν πλέον πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς πρώ-
της, ἀλλὰ τῷ ὄντι πρὸς ἀρχὴν μιᾶς δευτέρας Ἐπα-
ναστάσεως. Ὁ δὲ Λουδοῦκος ἔμεινε κατ' ἐκπληξιν
πάντῃ ἀδιάφορος εἰς τὴν ἀκρόασιν ταύτης.

142. Εἰς τὴν πρώτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἡτοιμάσθησαν εἰς τὸ Ἐθνικὸν συνοδικὸν τέσσαρες γειτνιάζοντες μικροὶ κοιτῶνες, πρὸς ὕπνον τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας, ὅπου ἔπρεπεν αὕτη νὰ ἡσυχάσῃ ἐπάνω εἰς ποταπὰ σρώμματα, ἐπὶ τὴν ψυχρὰν γῆν ἐσθρωμένα. Τὰς δὺν ἀκολουθούς ἡμέρας ἔμεινεν ὁμοίως ἡ δυσυχὴς οἰκογένεια αὕτη εἰς τὸν ῥηθέντα Καγγελωτὸν οἰκίσκον, καὶ τὰς ἀκολουθούς νύκτας εἰς τοὺς ἀνωτέρους κοιτῶνας. Τῇ δωδεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου, εἰς τὰς ἑνδεκα ὥρας τῆς νυκτὸς, ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς Βασιλικῆς ταύτης οἰκογενείας, καὶ οἱ τελευταῖοι πάντοτε ἔτι πιεσθὲν αὐτῇ μέιναντες ὑπερέται· ἀντ' αὐτῶν δὲ ἦλθε μία Ἰακωβίνων Πολιτῶν φυλακὴ, ἡ ὁποία συνίστατο ἀπὸ τὴν οὐτιδανεσέραν κλάσιν τοῦ Δήμου ἥτις καὶ παραπύκραινε τὴν δυσυχὴν σεδασμίαν ταύτην οἰκογένειαν εἰς ἐκάστην σιγμὴν μὲ πολλὰ βάρβαρα κινήματα. Τοιοῦτῳ τρόπῳ λοιπὸν, κατ' ὀρθὸν λόγον, ὁ Βασιλεὺς ἦτον ἡδὴ αἰχμαλώτος τοῦ πλήθους αὐτοῦ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι πρὸς φυλακὴν τῶν εὐγενῶν τούτων αἰχμαλώτων ἦν πρότερον ψηφισμένος ὁ οἶκος τοῦ Προέδρου τῆς δικαιοσύνης Δαντιῶν· ἀλλ' αὕτη ἡ φειδωλία, ὡς ὠνόμαξεν αὐτὴν ὁ Ἐμμανουὴλ καὶ Πεθυὼν, δὲν ἤρρεσεν εἰς αὐτούς· ὅθεν

διὰ συμβουλῆς αὐτῶν ἡ δυσυχῆς οἰκογένεια αὕτη μετεκομίσθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ εἰς τὸν Ναὸν *) ἐπὶ μιᾶς διαφανοῦς ἀμάξης, καὶ ὑπὸ μυριοτρόπων ὕδρεων ἐκ μέρους τοῦ δήμου. Διὰ τὰ δύναται δὲ ὁ μεμισθωμένος λαὸς νὰ παραπικραίνει περισσότερον καιρὸν αὐτήν, ἔπρεπε νὰ περιέλθῃ διαφόρους ῥύμας τῆς Πόλεως ἕως οὗ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν εἰρημένον Ναόν.

143. Εἰς ταύτας τὰς περιστάσεις ἐγένοντο Δημοκρατικοὶ σχεδὸν ὅλοι, οἱ ἕως τότε μὴ ὄντες ἔτι. Τὸ συμβούλιον ὅλον ἠλάχθη· οἱ τρεῖς καθαιρεθέντες σύμβουλοι ἔλαβον τόπον πάλιν εἰς τὸ συμβούλιον· δηλ. ὁ Ρολάντ, ὡς σύμβουλος τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων, ὁ Σερβάν, ὡς σύμβουλος τοῦ πολέμου, καὶ ὁ Κλαυζέρ, ὡς ἀντιαρχιεράτῃτος. Εἰς τοὺς ὁποίους ἐδόθησαν καὶ ἄλλα τρία αὐτοῖς ἄξια μέλη· δηλαδή ὁ Δαντὼν, ὡς σύμβουλος τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ὁποίου τὸν τόπον ὁμῶς τὸν ἀκόλουθον Μῆνα ἔλαβεν ὁ Γαράτ· ὁ Λεβρὺν, ὡς σύμβουλος τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, καὶ ὁ Μόγγε ὡς σύμβουλος τῆς θαλασσίας δυνάμεως. Τὸ Παρίσιον ὅλον ἔμεινε εἰς πολλὰς ἡμέρας εἰς μίαν κατάστασιν

*) Οἷτος ὁ Ναὸς εἶναι ἐν οἰκοδόμημα ἐν τῇ τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Παρισίου, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει πρὸς φυλάκωμα, χρειας τυχούσης μεγάλων ὑποκειμένων.

πολιορκίας· αἱ εἰσσοδοὶ τῆς Πόλεως ἦσαν κεκλεισμένοι, καὶ πάντες οἱ Πολῖται ἦσαν ὠπλισμένοι· τέλος πάντων ἐψηφίσθη νὰ γένῃ πλησίον τοῦ Παριτίου, πρὸς ἀσφάλειαν τῶν μελλόντων ἔργων, ἡ συνάθροις ἐνὸς στρατοπέδου ἀπὸ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν· διὰ τῶν ταιαύτων ἐπιχειρήσεων ἐκυριεύθησαν ἀπὸ φόβου καὶ οἱ ἐναρετώτεροι Πολῖται, καὶ ἤναγκάσθησαν νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰς Ἰακωβινοδημοκρατικούς.

144. Δὲν ἤθελεν εἶναι περιττὴ ἐνταῦθα ἡ προσθήκη μίᾳ ἀκριβοῦς περιγραφῆς τοῦ τύπου, ὅπου ὁ Βασιλεὺς καὶ οἰκογένεια αὐτοῦ διέτριβον πρὸς καιρόν. Ἡ Κατοικία αὐτῶν ἦτον εἰς ἓνα μικρὸν κοῦτῶνα ἐπὶ τὸν Πύργον τοῦ Ναοῦ, ὅπου εἰάν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ τις πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτῶν, ἔπρεπε ν' ἀναβῇ ἑκατὸν τριάκοντα ἀναβαθμούς (σκαλίᾳ), καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ εἶχε τὴν Ἐπισκοπὴν καὶ παρατήρησιν αὐτῶν. Διὰ νὰ ἐμποδίσωσι δὲ τὴν δυσυχὴ ταύτην Βασιλικὴν οἰκογένειαν ἀφ' ἑκάστης κοινωνίας τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, κατηδάφισαν πρῶτον ὅλους τοὺς περὶ τὸν Ναὸν οἴκους, καὶ περιεκύκλωσαν ἔπειτα αὐτὸν μὲ μίαν Τάφρου δεκαπέντε ποδῶν βάθος, καὶ δεκαεῖς πλάτος. Εἰς τὸν Βασιλέα δὲν ἦτο συγχωρημένον νὰ διαλέγῃται κατ' ἰδίαν μετὰ τῆς Βασιλείσσης, εἰμὴ ἐπὶ παρουσίᾳ ἐνὸς μέλους τοῦ συμβουλίου τῶν Πολιτῶν. Ὅταν ἐξήρχοντο πρὸς πε-

ριδιάδασιν εἰς ταύτην τὴν ξενωτάτην περιοχὴν τοῦ
 Πύργου, ἔπρεπε νὰ εἶναι ὑπὸ τοῦ ἰδίου μέλους συ-
 νωδευμένοι· ὅταν ἔτρωγον, τὸ ἴδιον μέρος ἔπρεπε
 νὰ κάθηται μεταξύ αὐτῶν· τὰ φαγητά των ἦσαν
 ἀχρεῖα, καὶ πολλάκις οὐδὲ γεύσεως ἄξια· ὁ διδόν-
 μενος αὐτοῖς οἶνος ἦτον ἐκ τοῦ ἰδίου, τὸν ὁποῖον ἔ-
 πινον καὶ οἱ φύλακες· ἔπρεπε νὰ κοιμῶνται εἰς ἰδι-
 αιτέρους κοιτῶνας, οἵτινες ἐφυλάττοντο μετὰ μερί-
 σης προσοχῆς ἀπὸ τὸ ζράτευμα τῶν Πολιτῶν. Εἰς
 ἐκάστην μισὴν ὥραν ἠλλάττετο ἡ φυλακὴ, καὶ πάν-
 τοτε ἔπρεπε νὰ τοὺς ἐρωτᾷ ὁ ἀξιωματικὸς αὐτῆς τῆς
 φυλακῆς λέγων. »Κύριε Λουδοβίκε, καὶ Κυρία Ἀν-
 τωνία εὐρίσκεσθε εἰς τὰς κλῖνας σας;« Αὕτη ἡ ἐρώ-
 τησις ἐπαναλαμβάνετο τοσάκις, ἄχρις οὗ ὃ ἀποκρι-
 θῶσι τὸ ναί. Παρόμοιαι ἐρωτήσεις ἐγίνοντο καὶ πρὸς
 τὸν διάδοχον, καὶ πρὸς τὰς δύο ἀδελφὰς αὐτοῦ·
 ἡ ἄκρα λύπη καὶ θλίψις προὔξενησαν ἀσθένειαν εἰς
 τὸν Βασιλέα· ὅθεν ἐζήτησεν Ἰατρὸν, ἀλλ' ἡ αἰ-
 ττησις τοῦ ἀπεβλήθῃ· ἐζήτησε καθαρὰ ἐνδύματα
 καὶ σινδόνια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ δὲν τῷ ἐδόθησαν.
 Μαθὼν τοῦτο ὁ Πρέσβυς τῆς Βενετίας, καὶ σπλαγ-
 χνισθεὶς ἐζήτησε νὰ τοῖς στείλῃ εἰς φυλακὴν τοιαῦτα,
 ἀλλ' οἱ ὄφρων καὶ τίγρεων ψυχὴν καὶ καρδίαν ἔχον-
 τες ἐφοβέριταν αὐτὸν μὲ φοῦρκαν, εἰάν ἤθελε δοκι-
 μάσῃ τοιαῦτον τι· καὶ λοιπὸν τοιούτῳ τρόπῳ τὰ σε-

θάσματα ἐκεῖνα Βασιλικά ὑποκείμενα, ἔπρεπε νὰ σε-
ρηθῶσι καὶ ταύτης τῆς παραμικρᾶς αἰτήσεώς τινος,
καὶ νὰ ὑποφέρωσι παντοίας θλίψεις καὶ ὀδύνας.

145. Ἡ Πρώτη φροτὶς τοῦ ὑπερισχύσαντος
μέρους ἦτο διὰ νὰ ἐλκύσῃ πρὸς τὰ ἴδια φρονήματα
καὶ εὐνοίαν τοῦ τὰ ἐπὶ τὰ σύνορα ἤδη στρατεύματα *
ὅθεν ἐσάλησαν ἐκλελεγμένοι ἀπὸ τὴν μουσικὴν τῆς
συνελεύσεως Βουλὴν πρὸς τὴν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ
Λούκνερ Δουτικὴν στρατιάν. Πρὸς τὴν Ἀρδενικὴν ὑπὸ
τὴν τοῦ Λαφαυέττε * πρὸς τὴν Φλανδρικὴν ὑπὸ τὴν
τοῦ Διλλῶν, καὶ πρὸς τὴν Νότιον ὑπὸ τὴν τοῦ Μον-
τεσκύ. Ὁ Λαφαυέττε εἶχε τότε εἶδῃσιν περὶ ταύ-
της τῆς νέας Ἐπαναστάσεως παράτινος μὲ τὰ πλη-
ροφορίας ὑπασπιστοῦ του, ὅστις ἤρχετο μὲν εἰς τὸ
Παρίσιον, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ καθ' ὁδὸν ἤκουσεν ὅλην
τὴν ἰσορίαν ταύτην, ἐπέσρεψε καὶ διηγήθη αὐτὴν
εἰς τὸν Ἀρχηγόν του. Διὰ νὰ ἀποματαιώσῃ λοιπὸν
τὸν τοῦ νομοδοτοῦντος σώματος σκοπὸν, διώρισε,
καὶ ἐφυλάκωσαν εἰς Σεθὰν τοὺς εἰς τὴν Ἀρδενικὴν
στρατιάν ἀπεσταλμένους. Αὐτὸς εἶχεν ἐλκύσῃ πρὸς ἑ-
αυτὸν καὶ πρὸς τὰ φρονήματά του τὸν Διλλῶν, καὶ
ἦν μετ' αὐτοῦ ἐνεννημένος, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ νὰ
ὀρκισθῶσιν οἱ στρατιῶται του ἐκ νέου εἰς τὸ σύστημα τοῦ
χιλιοσῶ ἑπτακοσιοσῶ ἐννενηκοσῶ πρώτου ἔτους.

Ο' ἴδιος δὲ ἤθελε νὰ ὁδηγήσῃ τὸν στρατὸν εἰς Πα-
ρίσιον, διὰ νὰ στερεώσῃ τὸ ῥηθὲν σύστημα, καὶ νὰ
ἐλευθερώσῃ ἰδίαις χερσὶ τὸν πεφυλακωμένον Βασι-
λέα· ἀλλ' ὅλα τὰ ὑπ' αὐτοῦ προμελετούμενα σχέ-
δια ἀπεματαιώθησαν· καθότι ἡ ὑπὸ τὴν διοίκησιν
αὐτοῦ στρατιὰ, πλανηθεῖσα παρὰ τῶν πρὸς κατασκο-
πὴν ἀπεσπασμένων, ἠρνήθη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, δη-
λοποιοῦσα αὐτῷ, ὅτι ἤθελε νὰ μείνῃ, ὅπου ἴστατο.
Ο' ὄρκος διὰ τὸ σύστημα τοῦ 1791. ἔτους γενόμενος
δὲν ἤρπεν εἰς τὸν Δυμουριῆ, ὅς τις τότε διωκεῖτο
ὑπὸ τοῦ Διλλῶν· ὅθεν εἴλκυσε πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸν
Διλλῶν, καταπείσας αὐτὸν, διὰ νὰ συμφωνήσῃ με-
τὴν γνώμην του. Αὕτη ἡ περίστασις συνεισέφερεν
ἴσως ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν τοῦ Δυμουριῆ μετὰ
τοῦ Λαφαυέττε προσωπικὴν ἔχθραν. Εἰς τὸν Λα-
φαυέττε λοιπὸν δὲν ἔμεινε πλέον ἄλλος τρόπος,
εἰμὴ ἢ νὰ γίνῃ θυσία εἰς τοὺς ἐχθροὺς χάριν τοῦ
ἀγαπημένου του Βασιλέως, ἢ νὰ λυτρωθῇ διὰ τῆς
φυγῆς· ὅθεν ἔκλεξε τὸ τελευταῖον, καὶ τῇ δεκάτῃ
ἀναχωρήσας ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεθ' ὅλων τῶν Πρω-
τίων στρατηγῶν, καὶ προσποιούμενος, ὅτι ἤρχετο
πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ προμαχικοῦ σώματος, ἔφυγε
πέραν τῶν συνόρων· ὅπου ἠχμαλωτίσθη, κατὰ
περίστασιν παρὰ τῶν Αὐστριακῶν. Καὶ τοιούτῳ τρό-

πω λοιπὸν ἔπρεπεν ὁ Βασιλεὺς τότε νὰ ἀποσερ-
θῇ καὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἰσχυροῦ του φίλου.

146. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὅλαι αἱ λοι-
παὶ Ἐπαρχίαι ὅλης τῆς Ἐπικρατείας ἤρξαντο νὰ
θοξάζωσι τὰ ἐναντία καὶ νὰ φρονῶσι δημοκρατικῶς,
ἢ ὅποια μεταβολὴ συνέβη βέβαια διὰ τῆς συνεργείας
τῶν ἐν Παρισίῳ εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ Βασιλείου πεμ-
θέντων πρὸς ἀπάτην Πρέσβειων. Καὶ μ' ὅλον ὅτι
πολλαὶ Ἐπαρχίαι ἐκηρύχθησαν κατὰ τῶν πραχθέν-
των τῇ εἰκοστῇ Ἰουνίου, ἀλλ' ὅμως ἐσιώπησαν πάλιν
ὅλαι διὰ τὰ εἰς τὴν δεκάτην τοῦ Αὐγούστου συμβάν-
τα. Οὐδεμία Ἐπαρχία, οὐδεμία πόλις ἐκηρύχθη
ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως τότε. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἦν γνω-
στὸν, εἰ μὴ ἡ Ἐπανάστασις ἐνεργήθη ἀπὸ μέρους τῆς
Αὐλῆς, ἢ τῶν Ἰακωβίνων· οἱ πλεῖστοι ἀποπλανη-
θέντες παρὰ τῶν ἀπεσταλμένων ἐνόμιζον τὸν Βασι-
λέα ὡς αἴτιον αὐτῆς. Τοῦτο δὲ ἐφάνη ἐπομένως
ὡς ἐπιβεβαιούμενον διὰ μιᾶς προκηρύξεως ἐκ μέρους
τῆς μουσικῆς Βουλῆς τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, εἰς τὴν
ὅποιαν ἐμπεριείχτο ἡ ἀκόλουθος Περίοδος. „Ἀ-
πασα ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ πληθὺς τῶν
μεταγενεσέρων θέλουσι δώσῃ εἰς τὴν
συνάθροισιν τὰ δίκαια, ὅτι τὰ κατὰ

τοῦ Βασιλέως αὐτῆς βήματα, τὰ ὅποια μόνον ἤθελον λυτρώσῃ τὴν Πατρίδα, ἥσαν τὸ μόνον ἔργον τῆς μετριοτήτος, τοῦ χρέους καὶ τῆς ἀνάγκης⁶⁶. Μετὰ παρέλευσιν τινῶν ἡμερῶν διεξόραγῃ μὲν τὸ κάλυμμα τῆς καταλαλιᾶς ταύτης, ἀλλ' εἰς τὸ πλῆθος διεσπείροντο πεπλασμένοι εἰδήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ἦν τρομακτικωτέρα τῆς ἄλλης, καὶ ἐκ τούτων ὁ λαὸς ἐλητημόνητε δι' ὅλου τὸν Βασιλέα, τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίδα καὶ τὴν δεκάτην ἐκείνην τοῦ Αὐγούσου.

147. Εἰς τὸ Παρίσιον ἐσύρθησαν δημοσίως εἰς τὰς φυλακάς, μετὰ τὴν φρικτωδέστατην δεκάτην ἐκείνην τοῦ Αὐγούσου, ἐν ἄμετρον πλῆθος πάσης τάξεως, ἡλικίας, καὶ γένους ἀνθρώπων· δηλαδὴ Κριταί, ἱερεῖς, εὐγενεῖς, πεπαιδευμένοι, γυναῖκες, καὶ κοράσια, τοὺς ὁποίους ἐθεώρουν ὡς μὴ δημοκρατικῶς φρονούντας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐγεμίσθησαν αἱ δημόσαι φυλακαὶ, μετεβλήθησαν καὶ τὰ μοναστήρια εἰς φυλακάς. Καὶ διὰ τὰ μὴν δυνηθῇ τὰ ἐκφυγῇ τὸν θάνατον οὐδεὶς ἐξ ἐκείνων, ὅσοι ἦσαν προδικωρισμένοι τὰ φονευθῶσιν, ἀπεφασίσθη παρὰ τοῦ Νομοδοτοῦντος σώματος, τῇ εἰκοστῇ ὁγδόῃ, διὰ προβλή-

ματος τοῦ Δαντῶν, νὰ ἐξετασθῶσιν ὅλα τὰ ὀσπή-
 τια, διὰ νὰ μὴν ᾔθελεν εἶναι κεκρυμμένα ὑποπτα
 ὑποκείμενα, εἴτε ὅπλα, εἴτε ἄλλα τινὰ πρὸς ἐμ-
 πόδιον τῆς ἀσεβῶς προμελετωμένης σκέψεώς των.
 Αἱ εἰσοδοὶ τῆς Πόλεως ἐκλείσθησαν, τὰ τύμπανα
 τῶν στρατιωτικῶν ταγμάτων ἀπύχουν, ἀναγγέλοντα
 εἰς ὅλους τοὺς Πολίτας, ὅτι μετὰ ἕξ ὥρας τὴν ἐ-
 σπέραν, νὰ μὴν ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὰς οἰκίας των. "Ολοι
 οἱ ὁδοὶ τῆς Πόλεως ἦσαν πλήρεις στρατιωτῶν κα-
 θωπισμένων. Εἰς ὅλην τὴν Πόλιν ἐπεκράτει μία
 βαθυτάτη καὶ φρικώδης σιωπὴ, ἥ τις δεκόπτετο μό-
 νον ἀπὸ τὰ βήματα τῶν ἄνω καὶ κάτω περιερχομέ-
 νων φυλάκων, καὶ ἀπὸ τὰ δάκρυα καὶ ξυναγμούς
 τῶν ἀπανθρώπως καταταρναννουμένων δυσυχῶν. "Α-
 πειροὶ τῶν εἰς τὸ πρῶτον σύστημα εὐνοϊκῶς μὴ φα-
 νέντων, ἐρρίφθησαν κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας εἰς τὰς
 φυλακάς. Ἐν ἐνὶ λόγῳ πάντες, μηδεὶνὸς ἐξαιρου-
 μένου, οἱ ἐν τῇ Πόλει διῆλθον ἐκείνας τὰς νύκτας
 καὶ ἡμέρας ἄγρυπνοι μὲ μεγίστην ταραχὴν καὶ φρί-
 κην. Εἰς ταύτην τὴν ἀνήκουσον σκληράν τῶν ὀσπη-
 τίων ἐξέτασιν συνετρίδυσαν, καὶ ἠνοίχθησαν βιαίως
 αἱ θύραι ὅλαι τῶν ταμείων, θαλάμων, ἀρμαρίων
 καὶ κιβωτίων, καὶ ἐλήφθησαν πεφυλαγμένα χρή-
 ματα, σκεύη καὶ πᾶν εἶδος ὀπλων. Εἰς τὸν αὐτὸν

καιρὸν συνεθλάσθησαν καὶ ἠφανίσθησαν ὅλαι αἱ ἐπὶ δημοσίων τόπων εὐρισκόμεναι σῆλαι, ὅλα τὰ εἰς τὰς ἐκκλησίας ἄξια θαυμασμοῦ τεχνουργήματα, ἔτι δὲ καὶ ἡ ἰδίᾳ αὐτῇ Πύλῃ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, ἣτις παρ' ὅλων τῶν τεχνιτῶν καὶ εἰδημόνων τῆς ἀρχαιότητος ἐθαυμάζετο ὡς ἐν τῶν πρώτων ἐξαιρέτων τεχνουργημάτων· τὰ τυπογραφικὰ πιεστήρια, ἐξαιρουμένων τῶν, ὅσα ἐχρησίμευον πρὸς ὑπουργίαν τῶν Γαλιωδίνων, κατεφθάρησαν· ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἐν Παρισίῳ, καὶ εἰς τὰς Ἐπαρχίας αὐτοῦ τότε συμβάντα.

148. Εἰς τοῦτον τὸν ἀλέθριον Μῆνα προὔβα-
λεν ὁ Ἰᾶν δὲ Βρυ εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, διὰ νὰ
μισθώσῃσι χιλίους διακοσίους φονεῖς καὶ νὰ τοὺς ἐ-
φοδιάσῃσι μὲ πιστῶλια, λόγχας καὶ ἐγχειρίδια, καὶ
νὰ τοὺς ὀρκίσῃσι διὰ νὰ φονεύσωσιν ὅλους τοὺς Ἡγε-
μόνας τῆς ξηρᾶς καὶ τοὺς τῆς Δημοκρατίας ἐχθροὺς
εἰρηγούς. Εἰς τὴν πρώτην μέθην τούτου τοῦ ἐν-
θουσιασμοῦ ἐχειροκροτήθη καὶ ἐπηνέβη καθ' ὑπερ-
βολὴν τοῦτο τὸ πρόβλημα· ἀλλὰ μετὰ μίαν βα-
θεῖαν σκέψιν ἐλθόντες εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἐντραπέντες
ὀπωσοῦν ἀπέβαλον αὐτό. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν
ὁ Δυμουριεὶ εἰδοποίησεν εἰς τὴν συνέλευσιν, ὅτι ἐν
γυναικάρῳ ἐφαρμάκωσεν καὶ ἐφόνευσεν διὰ τοῦ οἴνου

τετρακοσίους Αούστριακούς στρατιώτας· ἡ δὲ συνέ-
 λευσις ἀκούσασα τοῦτο ἐπήνεσε χειροκροτοῦσα τὴν μι-
 ρὰν αὐτῆς πράξιν. Ἐπὶ τούτοις ὁ Σευτερόν ἀνηγορεύθη
 κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν Ἀρχισράτης τῶν πολιτι-
 κῶν στρατιωτῶν. Πρὸ πάντων δὲ ἐδόθησαν προνόμια
 καὶ δικαιώματα εἰς ὅλους ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους
 ὁ Βασιλεὺς δὲν ἔδωκε ποτε αὐτά.

149. Εἰς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου συνέθησαν
 νικαιτινες κατὰ τῶν Γάλλων. Εἰς τὰς δύο τοῦ
 Μηνὸς διὰ νυκτὸς διέβη ὁ Δουξ Χόενλόεν τὸν Ῥή-
 νον. Οἱ Αούστριακοὶ ἀπεδίωξαν ἀπὸ Ῥύλσχαϊμ τοὺς
 Γάλλους· ὅπου οἱ τελευταῖοι, οἱ Γάλλοι δηλ. ἔχα-
 σαν πεντήκοντα ἕνα νεκροὺς, εἰκοσιπέντε αἰχμαλώ-
 τους, τεσσαράκοντα τέσσαρας ἵππους, καὶ μίαν ση-
 μαίαν. Τῇ ἕκτῃ ἐδίωξαν ὡσαύτως οἱ Αούστριακοὶ
 αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Δάμμχαϊμ, καὶ προῦχώρησεν ἡ Αού-
 στριακὴ στρατιὰ τῇ ὀγδόῃ εἰς τὸ Νάυνσατ. Ὁ ἐνω-
 μένος Προυσιακὸς καὶ Αούστριακὸς στρατὸς εἰσῆλθεν
 εἰς Σιαμπάνι. Τῇ δωδεκάτῃ προῦχώρησε τὸ προ-
 μαχικὸν τάγμα τῶν Προύσων πρὸς τὴν πόλιν Σίρκ,
 ἡ ὁποία παρεδόθη χωρὶς τινος πολεμικῆς ἀντιστάσεως.
 Τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ διὰ νυκτὸς ἐδιώχθη ἀπὸ Μαρ-
 λαῖν παρὰ τῶν Αούστριακῶν κυνηγῶν καὶ ἐλαφρῶν
 Ἰππέων ἓν Γαλλικὸν στρατιωτικὸν τμήμα, συνιστά-
 μενον σχεδὸν ἀπὸ ἑξακοσίων πεζοῦς, καὶ τεσσαρά-

κοντα ἵπποις, ἐκ τῶν ὁποίων ἐφονεύθησαν τριάκοντα τέσσαρες, καὶ ἡχμαλωτίθησαν εἰκοσιεπτὰ. Τῇ δεκάτῃ ἐννάτῃ ἐφονεύθησαν παρὰ τῶν Προύσιων εἰς τὸ Φονταὶ ἑκατὸν Γάλλοι στρατιῶται, καὶ ἡχμαλωτίσθησαν ἐξήκοντα ἑπτὰ. Τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ παρεδόθη τὸ Λογκβὺ εἰς τὴν ἐνωμένην Προυσιακὴν καὶ Αουστριακὴν στρατιάν. Οἱ ἐν αὐτῇ τῇ Πόλει εὐρεθέντες στρατιῶται ἀφέθησαν ἐλεύθεροι, ὀρκισθέντες νὰ μὴ πολεμήσωσι πλέον κατὰ τῶν ἐνωμένων δυνάμεων, καὶ οἱ πλείοτεροι τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν ἤλθον εἰς δούλευσιν τῶν φυγάδων Γαλλικῶν Ἑγεμόνων· ὁ δὲ διοικητὴς αὐτῶν ἐπνίγη. Εἰς ταύτην τὴν Πόλιν εὐρέθησαν πενήντα ἐν κανόνια, τέσσαρες Βομβάρδαί, *) καὶ δεκασκτῶ βομβοδόλα *). Πολλὰ ἐφόδια τοῦ πολέμου, ζωοτροφίαι καὶ χρήματα τοῦ πολέμου, συνισάμενα εἰς ἑκατὸν χιλιάδας λίβρας (γρόσια). Τὰ μὲν κανόνια καὶ Βομβάρδας ἔλαβον οἱ Προῦσοι μόνοι, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἐμέρισαν μετὰ τῶν Αουστριακῶν. Εἰς ταύτας καὶ εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας ἐφάνησαν καὶ ἔτι πλέον νικηταὶ κατὰ τῶν Γάλλων οἱ Αουστριακοί. Τῇ τριακοστῇ πρώτῃ ἤρξατο ἡ ἐνωμένη στρατιὰ νὰ κανανοβολῇ τὸ Φρούριον Φερτύν.

150. Εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἀκολουθοῦντος Μη-

*) Haubitzen.

*) Bombenmörser.

νός Σεπτεμβρίου ἐγένετο δῆλον εἰς τὸ Παρίσιον τοῦτο, ὅτι, δηλαδὴ ἐκ ταύτης τῆς εὐκαιρίας ὠφελήθησαν ὅλοι οἱ χαιρέκακοι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀκατανοήτως ἀπανθρώπου σκοποῦ των, διὰ νὰ φονεύσωσιν ὅλους ἐκείνους, οἵτινες ἐφαίνοντο, ὅτι εἶχον μεγάλην κλί-
σιν διὰ τὴν Βασιλικὴν κυριότητα, καὶ αὐκ ὀλίγον μῖτος κατὰ τῆς δημοκρατικῆς καταστάσεως· ἔτι δὲ καὶ ὅλους ἐκείνους, οἵτινες ὅπως ἄλλως πως εἶχον ἐλκύσῃ πρὸς ἑαυτοὺς ἔχθραν τινά. Διὰ νὰ ἐκτελέ-
σωσιν ὅμως τόσον ἀρμοδιώτερα τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐκαλέσθησαν εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ Μηνὸς πολλὰ
πρῶτ' διὰ μιᾶς δημοσίου προκηρύξεως ὅλοι οἱ Πολί-
ται, διὰ νὰ σπεύσωσιν εἰς τὰ σύνορα πρὸς ὑπάν-
τησιν τῶν μεγαλοδυνάμων ἐχθρῶν. Ὡς δὲ πρὸ τοῦ
μεσημερίου ἐρρίφθη ἐν κανόνιον ὡς σημεῖον θορύ-
βου, καὶ ἤχησεν ὁ δημεγερετικὸς Κώδων, ὅλοι τότε
ῥηπασαν εὐθὺς τὰ ὅπλα, καὶ ὤρμησαν κατὰ τῶν
ἐχθρῶν. Οἱ αἰμοβόροι Ἰακωβῖνοι προειδόντες ταύ-
την τὴν σιγμαίαν ἐνθουσιώδη εὐκαιρίαν, ὠφελή-
θησαν ὑπὲρ αὐτῆς. Οἱ μεμισθωμένοι φονεῖς ἱσάμενοι
ἔτοιμοι καὶ προβλεπόμενοι μὲ ὅπλα, καὶ μινύμενοι
μὲ τοὺς ἐφωτισμένους σωροὺς τῶν Πολιτῶν, ἐφώ-
ναζον μὲ φωνὰς παραπονετικὰς λέγοντες, ὅτι ὅ-
λον τὸ πλῆθος εἶχε θамβωμένους τοὺς ὀφθαλμούς,

ζητῶν νὰ ἀπαντήσῃ τὸν ἐχθρὸν εἰς τὰ σύνορα, ἐν ᾧ ὁ σκληρότατος ἐχθρὸς τοῦ πλήθους καὶ τῆς Πατρίδος εὗρίσκετο εἰς τὰς ἐν Περσίῳ φυλακάς· καὶ ὅτι εἰς ἡθελον σπεύσῃ εἰς τὰ σύνορα πρὸς ὑπάντησιν τῶν ἐχθρῶν, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἦσαν ἔτι μᾶλλον ἄξια θρήνου, ὥς δι' ὅλου ἐγκαταλελειμμένοι καὶ ἐκθεμένοι εἰς τὰ ἐγχειρίδια, λόγχας καὶ θανατηφόρα ὅπλα τῶν ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν. Τοιοῦτοι λόγοι ἐνήργησαν εἰς τὰς χαμερπεῖς κεφαλὰς τῶν φιλοταράχων σφόδρα; ὅθεν ἄλλοι σχεδὸν οἱ ἐφωπλισμένοι Πολῖται ἔκραζον ὁμοφώνως, εἰς τὰ ὅπλα· εἰς τὰ ὅπλα Πολῖται, μεθ' ὀπλῶν ἅς ὀρμήσωμεν κατὰ τῶν ἀχρεῶν αὐτῶν· ἅς φονεύσωμεν πρῶτον τοὺς ἐχθροὺς τῶν οἰκων μας· καὶ ἔπειτα ἔχομεν καιρὸν νὰ ἐξέλθωμεν εἰς τὰ σύνορα πρὸς μάχην καὶ νίκην κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος! μόλις προφέρθη αὕτη ἡ ἀπόφασις, καὶ εὐθὺς ἐτέθη εἰς Πράξιν.

151. "Εν μέρος τοῦ διηγερούμενου πλήθους ὥρμησεν ἐμμανῶς εἰς τὰς φυλακάς, τὸ ὅποιον ἀκολουθοῦντες μ' ἀλαλαγμὸν οἱ μεμισθωμένοι φονεῖς εἰσῆλθον εἰς αὐτάς, καὶ κατέσφαξαν ἀπανθρώπως ὅλους ἐκείνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν ἦσαν ἐσθεσμένα ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν εἰς θάνατον διωρισμένων διὰ τοῦ αἱματώδους συμβουλίου, τοῦ ὑπὸ

τὴν ἐπιστάσιν τοῦ Προέδρου τῆς δικαιοσύνης. Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν δὲν ἐθεώρουν οὔτε τὸν κατάλογον αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ἄγρια θηρία ὠρμουν καὶ κατεφόνευον τὸν τυχόντα χωρὶς διαφορᾶς τῶν ὑποκειμένων. Νέοι, γέροντες, ἄνδρες, γυναῖκες, ἔνοχοι, ἀθῶοι, Ἡκοῦργοι καὶ ἐνάρετοι ἐφονεύοντο μὲ τόσῃν μεγάλῃ ἀπανθρωπίαν, ὥςτε πρέπει νὰ ἔλθῃ τις εἰς μεγίστην φρίκην, ἂν μόνον φέρῃ κατὰ νοῦν αὐτήν. Αὕτη ἡ σκληροτάτη ἀνθρωποφονία ἐπράχθη εἰς ὅλας τὰς φυλακάς, ἀρχομένας δὴλ. ἀπὸ τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἀγίου Γερμανοῦ, καὶ διαρκούσας ἕως εἰς τὸ τοῦ Ἀγίου Βικέσρου, κειμένου ἕως ἡμῶν σάδιον ἔξω τῆς Πόλεως. Ὡς ἐτελείωσαν λοιπὸν τὸν ὠμότατον τοῦτον φόνον τῶν πεφυλακωμένων λαϊκῶν, ἐφόνευσαν καὶ ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους πεφυλακωμένους Ἱερεῖς, ἐκ μόνης ταύτης τῆς αἰτίας· καθότι δὲν ἠθέλησάν ποτε νὰ ὀρκισθῶσιν εἰς τὸ σύστημα. Ἔως καὶ παιδάκια δωδεκαετῆ, καὶ ἔτι νεώτερα ἐγυμνάζοντο παρὰ τῶν ἀνθρωποκτόνων εἰς τὸ ἔργον τοῦ φόνου· εὗρίσκοντο δὲ καὶ ἐκτρώματα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τὰ ὁποῖα ἐφώναζον πρὸς τὰ παιδάκια, εὐγετε τέκνα! ζήτω τὸ ἔθνος! ἄλλοι πάλιν ἐπήνουν αὐτὰ λέγοντες, ὅτι θάλει ἀποκατασταθῶσιν ἄξιοι Πατριῶται.

152. Εἶναι ἀξιοσημείωτον πρὸς τοῖς ἄλλοις,

ὅτι ὅλοι σχεδὸν οἱ θανεῖσαι τοῦ ἥρωος τῆς ἀπανθρωπίας Δουκὸς, Ὁρλεάνς, καὶ ἄλλοι διεγερταὶ τῆς ἀνθρωποκτονίας εὐρέθησαν μεταξὺ τῶν πεφονευμένων· ὅθεν θέλῳ ἀναφέρει τινὰ παραδείγματα τῶν γενηθησῶν τούτων ἀπανθρώπων τότε πράξεων.

153. Δὲν ἤθελεν εἶναι ἀξιόπιστον τὸ κατὰ τῆς Πριγκιπίσης Λαμβάλλ κίνημα αὐτῶν, μίᾳς τῶν πεισῶν καὶ ἡγιασμένων φίλων τῆς τεθλιμμένης Βασιλίσσης, εἰς διὰφοροι αὐτόπται δὲν ἤθελον τὸ διηγηθῆ καὶ παραστήσῃ αὐτὸ δημοσίως καὶ συμφώνως. Οἱ ἄθεοι οὗτος Δουξ Ὁρλεάνς διώρισεν αὐτὴν εἰς θάνατον· ἐπειδὴ κατὰ τοὺς τότε ὑπάρχοντας ἔτι περὶ τῆς κληρονομίας Νόμους, αὐτὸς ἦτον ὁ πλησιέστερος κληρονόμος τῶν ὑποσατικῶν τῆς. Ὅθεν ἀφ' οὗ ἐπρόσαξε καὶ ἔσυραν αὐτὴν ἔξω τοῦ Δεσμωτηρίου, ἐγύμνωσαν αὐτὴν ἀπὸ τὰ ἱμάτιά της, καὶ κατὰ χρώμενοι αὐτῇ κατεψηλάφουν ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς μετὰ τρόπον ἀναιδέεστον· ἔπειτα τὴν ἐδίαζον νὰ φιλῇ καθαιματωμένα πτώματα, τῆς ἔκοψαν τὰ βυζία καὶ ἄλλα μέλη τοῦ σώματός της, καὶ τέλος πάντων ἤρξαντο νὰ τὴν κατακομματιάζωσι. Γέρων τις ὅμως εὐρεθεὶς ἐκεῖ παρὼν, ἔλαβε συμπάθειαν διὰ τὴν κατ' αὐτῆς θηριώδη κατάχρησιν, καὶ ἤρξατο νὰ μέμφεται τοὺς ἀπανθρώπους δημίους της· ἀλλὰ καὶ αὐ-

τὸς ἀρπαχθεῖς διὰ τοῦτο καὶ μόνον, καὶ καταξέ-
 σχισθεῖς ἀμέσως χεῖρας καὶ πόδας, παρέδωκε τὸ
 πνεῦμα ὑπὸ μυρίους πόνους. Ἔτι δὲ εἰς τὴν Ἀγο-
 ρὰν τοῦ Δωφινὲ καλουμένην εἶχεν ἐτοιμάσῃ τοῦτο
 τὸ λυσσασμένον πλῆθος μεγάλην φωτίαν, ὅπου ἔ-
 φηνον ζῶντας ἄνδρας, γυναῖκας καὶ παιδιάρια, ἄνευ
 διαφορᾶς ἡλικίας καὶ ἀξιώματος. Ἡ γυνὴ τοῦ Κό-
 μητος Περιγνάν, καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτῆς ἐ-
 σύρθησαν ἐκεῖ ὑπὸ τούτου τοῦ μανιώδους πλῆθους,
 καὶ ἐγυμνώθησαν ἀπὸ τὰ ἱμάτιά των, καὶ περιχυ-
 δεῖσαι μὲ ἔλαιον, ἐψήνοντο ἡσύχως σρεφόμεναι πλη-
 σίον τοῦ πυρός. Νέος τις, ἰσάμενος ἐκεῖ πλησίον,
 λαβὼν συμπάθειαν διὰ τὴν μεγαλητέραν τῆς θυγα-
 τέρα, διὰ τὴν νὰ δώσῃ τάχιον τέλος εἰς τὰ θανατηφόρα
 πάθη τῆς, ἐφόνευσεν αὐτὴν μὲ πιστόλιον, ἀλλὰ καὶ
 οἷτος ληφθεὶς ἀμέσως ἐρρίφθηζὼν εἰς τὸ πῦρ. Ἐν
 τῷ μεταξύ τούτου ἔφερον ἀπέναντι τοῦ πυρός τού-
 του ἕξ ἱερεῖς, καὶ ἐπρόσβαξαν αὐτοὺς νὰ γευθῶσι τὰς
 ἐψημένας σάρκας αὐτῆς τῆς γυναικὸς τοῦ Κόμητος·
 ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκπληχθέντες, ἔσρεψαν
 εἰς τὰ ὀπίσω τὰ πρόσωπα αὐτῶν, οἱ αἰμοδόροι,
 διορισθέντες ἐπὶ τούτου φονεῖς, γυμνώσαντες τὸν
 πρεσβύτερον αὐτῶν, ἤρξαντο νὰ τὸν ψήνωσιν· ὅθεν
 ἀπελπισθέντες τότε καὶ οἱ λοιποὶ πέντε ἱερεῖς, καὶ

ἄλληλαγκάλισθέντες ἐρρίφθησαν μόνοι τους εἰς τὸ
 πῦρ. Γέρων τις Ἐδδομηκοντούτης Ἑλβετός, ὀνό-
 ματι Λουθέρτ, ἐρρίφθη ὡσαύτως εἰς τὸ πῦρ ζῶν μ'
 ὅλας τὰς ἐκ μέρους του ἀντιστάσεις. Ἰακωβίνός τις,
 Φίλιππος καλούμενος, ἀπεκεφάλισεν ἰδίαις χερσὶ τὸν
 ἰδιὸν του Πατέρα καὶ Μητέρα· διότι δὲν ἤθελσαν
 ν' ἀκούσωσι τὴν λειτουργίαν ἐνὸς Ἱερέως, ὅς τις εἶ-
 χεν ὁμώσῃ εἰς τὸ σύστημα. Πολλοὶ διὰ ν' ἀποφύγωσι
 τὰς ἀπανθρώπους σκληρότητας τῶν ὁμογενῶν καὶ
 συγγενῶν των ἐγίνοντο αὐτόχειρες. Τὸ αἷμα τῶν
 κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας φονευθέντων ἔρρεεν εἰς τοὺς
 ὁρόμους καὶ ρύμας τῆς πόλεως ποταμηδὸν· καθότι
 ὁ ἀριθμὸς τῶν τότε φονευθέντων ἐσυμποσοῦτο βεβαίως
 εἰς δώδεκα χιλιάδας ἀνθρώπων· ἀγκαλὰ καὶ ὁ ἴδιος
 Κύριος Λουφέτ ἀνέφερεν αὐτὸν συμποσούμενον κατὰ
 τὸν Μῆνα Ὀκτώβριον ἕως εἰκοσιοκτὼ χιλιάδων.
 Μεταξὺ τῶν φονευθέντων εὐρίσκοντο πολλοὶ μεγα-
 λοπρεπέστατοι, ἐπωφελέστατοι, φιλογενέστατοι, δι-
 καιοπραγέστατοι καὶ τιμιώτατοι ἄνδρες, ὡς ὁ σύμ-
 βουλος Μοντμορίν, καὶ ὁ Αὐτάδελφος αὐτοῦ. Ὁ
 Καρδινὰλ Ῥοχεφουκὼλτ, καὶ ὁ Δουξ τοῦ Ῥοχε-
 φουκὼλτ· ὁ ὀγδοηκοντούτης Γέρων Σομβραῖλ καὶ
 ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ· οἱ σύμβουλοι Δουπόρτ Δουτέρτρ
 καὶ Λεσσάρτ· ὁ στρατηγὸς Ἀβδακούρτ, ὁ πλούσιος

Κύριος Δελαπόρτ, ἡ Κυρία Τουρξέλ, καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἀθῶαι τῆς Αὐλῆς Κυρίαι, ὁ Ἀββὰς Λ'Ε'μφάντ, ὁ Ὑγκλεμὼν, ὅς τις ὡς πταίσης μόνον ἐθεωρήθη· διότι ἦτον ὑποτεταγμένος εἰς τὸν στρατηγὸν Λαφαυέττε.

153. Δὲν ἦτον τότε τὸ Παρίσιον μόνον τὸ θέατρον τῶν τοιούτων ἀπανθρώπων πράξεων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Ἐπαρχίας αὐτοῦ ἠκολούθησαν κατ' αὐτὸν τὸν Μῆνα τοιαῦται φρικωδέσονται βδελυραὶ σκηναί· κυρίως ὅμως εἰς τὰς Πόλεις Ράιμνις, Μῶξ, Λιὼν, Κάεν, Γρεναβλ καὶ εἰς ἄλλας χώρας. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐξάλησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν ἀπὸ Ὀρλεάνς πεντήκοντα τρεῖς αἰχμάλωτοι, διὰ τὰ φόνευσαν εἰς τὰς πλήρεις φόνου πεδιάδας τοῦ Παρισίου· μ' ὅλον τοῦτο οἱ διψασμένοι αἱμοβόροι δὲν ἠδύναντο νὰ περιμείνωσι τὴν ἔλευσίν των, ἀλλὰ σωροὶ ἐξ αὐτῶν τῶν μεμισθωμένων θημίων ἀναθάντες τὰς ἀμάξας ἔσπευσαν εἰς Φερσαλλίαν πρὸς ὑπάντησιν καὶ φόνον τῶν ἀξιοθακρύτων ἐκείνων, οἵτινες προσέμενον μὲ ἥσυχον πνεῦμα τὴν Ἐλευθερίαν των, χωρὶς νὰ ἐλπίζωσι κακόντι, καὶ τοὺς ἐφόνευσαν μὲ θηριώδη ὀρμὴν. Πόσον ὅλη ἡ ἐπικράτεια ἐβυθίσθη εἰς λύπην καὶ φρίκην διὰ τῶν τόσων ἀνηκούσων ἀπανθρώπων γάτων πράξεων, πόσον καὶ πᾶς ἀθῶος ἄνθρωπος

ἐντ' αὐτῷ τρέμων ἑρρίπτε τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὰ μέλλοντα περιστατικά, φοβούμενος πάντοτε μήπως καὶ αὐτὸς ἤθελεν εἶναι εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀθῶων ἐκείνων θυμάτων τῆς κακίας αὐτῶν, δύναταί μιν εὐκόλως νὰ ἐννοηθῇ, ἀλλὰ νὰ περιγραφθῇ ἱκανῶς οὐδέποτε.

Κατὰ ταύτην τὴν ἐλσεινήν κατάστασιν τῶν πεφοβισμένων ἀνθρώπων ἐγίνωσκον καλῶς νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξαίρετα οἱ Ἰακωβῖται πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ των, ὅς τις ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ γένωσιν ἀσφαλεῖς Κύριοι τοῦ Νομοδοτοῦντος σώματος. Καὶ πρὸ τούτου ἐγίνωσκον καλῶς ἔτι νὰ διευθετήσωσι τὸ πλῆθος τοιοῦτω τρόπῳ, ὥς ἐκήρυξαν, ὅτι ἡ ὑπάρχουσα Νομοδοσία θέν ἦτον ἱκανῶς ἰσχυρὰ νὰ ἰατρεύσῃ τὰς πληγὰς τῆς Ἐπικρατείας, καὶ νὰ χύσῃ εὐλογίαν ἐπ' αὐτήν· τούτου ἕνεκα καὶ ἐζήτησαν ἐν τ' αὐτῷ νὰ καθαιρεθῇ ἡ Νομοδοσία αὕτη, καὶ νὰ συντεθῇ ἄλλη νέα συνάθροισις ὑπὸ τὸ ὄνομα μιᾶς νέας Ἐθνοσυνελεύσεως χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ πρὸς ἐκλογὴν τῶν ὑποκειμένων. Ὅθεν διέδοσαν τὴν φήμην, ὅτι εἰς τὴν μέλλουσαν Ἐθνοσυνέλευσιν θέλει ἐκτελοῦνται πολλαὶ καὶ ἀναγκαιόταται ὑποθέσεις, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὁποίων καὶ αὐτοὶ οἱ θαρράλαιοτεροι ἄνδρες μόλις ἤθελον εἶναι ἱκανοί· ἐπειδὴ ἡ

συνελεύσεις αὐτῇ θέλει καταγίνεται κυρίως πρὸς
 κατάπαυσιν τῶν ἀμεγερσιῶν, ἀνακάλυψιν τῶν ἀ-
 πατειώνων, καὶ τιμωρίαν τῶν ἀπίστων. Διὰ ταιούτων
 ἀπατηλῶν ὁμιλιῶν ἔκαμαν προσεκτικοὺς τοὺς ἐκλέ-
 γοντας Πολίτας εἰς τὰς συναθροίσεις, ἐκ τῶν ὁποίων
 φοβούμενοι εἶχαν ἀπομακρυνθῇ πολλοὶ καλοὶ πατριῶ-
 ται· ὅθεν ἐνήργησαν, ὥστε τὰ πλείω μελέη τῆς
 μελλούσης συνελεύσεως νὰ ἐκλέγωνται ἐξ αὐτῶν.
 Διὰ νὰ δύνωνται ὅμως τὰ εἰς τὸ Νομοδοτικὸν σῶμα
 καθήμενα Ἰακωθινὰ μέλη, (τὰ ὅποια διὰ τῆς δο-
 λιότητος, ὑποκρίσεως, κακίας καὶ ἀπανθρωπίας των
 εἶχον ἀποκτήσῃ μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν μέγα
 ὄνομα) διὰ νὰ δύνωνται λέγω νὰ καταθλίβωσιν ἀκα-
 ταπαύτως τὸ πλῆθος, νὰ δεσπίζωσι, καὶ νὰ καθ-
 υποτάττωσιν αὐτὸ ὑπὸ τοὺς πόδας των, οἱ δὲ λοιποὶ
 Ἰακωθῖνοι ἐν τ' αὐτῷ ν' ἀποκτήσωσι δόξαν καὶ πλού-
 τη, (ἐπεὶ αὐτοὶ ἦσαν τότε τὸ ἰσχυρότερον τῆς
 Ἐθνοσυνελεύσεως μέρος) ἀνῆρσαν τὸν νόμον· διὰ
 τοῦ ὁποίου τούτου ἔργου, ἐκωλύοντο τὰ ἐλλείποντα
 μέλη, τὰ πρὸς ἐκλογὴν ἱκανὰ ὄντα, ἀπὸ τοῦ νὰ θύ-
 νωνται νὰ συνθέσωσιν ἄλλο νέον Νομοδοτικὸν σῶμα.
 Τούτου δὲ αὐτῷ γενομένου, ἐκλέχθησαν ὡς μέλη
 τῆς συνελεύσεως καὶ αἱ αἰσχροτάται κεφαλαὶ τῆς
 πατρίας, δηλ. ὁ κόλαξ καὶ κακοῦργος Ροβεσπιέρ,

ὁ φρικτὸς Δαντιὺν, ὁ μακρινὸς Μαρὰτ, τὸ τερα-
τόμορφον Θηρίον, ὁ Ὁρλεὰνς, ἢ ὡς τανῦν ὀνομά-
ζεται Ἐγαλίτ, ὁ Πεθιὼν, ὁ Μανουήλ, ὁ Σιαδῶτ,
ὁ Καμίλλ Δεσμουλίνς, ὁ Πανίς, ὁ Λεξένδρ, ὁ
Κολλὸτ Χερβοᾶ καὶ ἄλλα διάφορα τοιαῦτα καὶ
μόνα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς κακίας ἐπιτήδεια τέρατα.

154. Τὰ πρὸς τὴν νέαν συνέλευσιν ἐκλε-
χθέντα μέλη ἔφθασαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς Παρίσιον.
Τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ τοῦ τρέχοντος Μηνὸς Σεπτεμ-
βρίου διελύθη ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα Νομοθεσία ὑπάρχουσα
δευτέρα Ἐθνοσυνέλευσις, καὶ αὐτ' αὐτῆς εἰσῆχθη
ἡ τότε νεοεκλεχθεῖσα. Ταύτης δὲ Πρώτος Πρόεδρος
ἦτον ὁ διὰ τὰ ἐγκλήματα τοῦ γνωστοῦ Πεθιὼν. Ἀλλ'
ἐξ ἀρχῆς ἔτι ἦσαν διηρημένα τὰ μέλη τῆς συνελεύ-
σεως ταύτης εἰς δύο φατρίας, καὶ τῆς μὲν μιᾶς
ἦτον Ἀρχηγὸς ὁ Πεθιὼν, τῆς δὲ ἄλλης ὁ Ροβεσπιέρρ.
Εἰς τὴν Πρώτην συνεδρίασιν εὐθὺς προὔβαλεν ὁ
Κολλὸτ Χερβοᾶ, ὅτι κατὰ μίαν δώδεκα αἰώνων μαρ-
τυρίαν ἡ Μοναρχία δὲν ἦτον ὠφέλιμος ποτὲ εἰς ἓνα
τόπον, οἷος ἦτον ἡ Γαλλία. Εἰς τοῦτο τὸ πρόβλημα
ἤρξαντό τινες ἀντιλογίαι κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον,
ἀλλ' αὗται δὲν διήρκεσαν ἐπὶ πολὺ· διότι ἀμέσως
ἐψήφισεν ἡ συνέλευσις τὴν καθαίρεσιν καὶ δι' ὅλου
ἀποβολὴν τῆς Βασιλικῆς ἀξίας, καὶ ἐκήρυξε τὴν

Γαλλίαν ἔκτατε ἐλευθέραν Δημοκρατίαν. Οὕτω λοιπὸν ἐγένετο ἐντελής ἡ Ἐπανάστασις· ἀνηρέθη ὅλος ὁ ἕως τότε ὑπάρξας τρόπος τῆς διοικήσεως, καὶ ὁ Λουδοβίκος, ὅς τις πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἦν τὸ ἀντικείμενον ἐνὸς ἀπεριορίστου Σεβασμοῦ, κατεσχῆθαι μόνον ἀπλοῦς Πολίτης. Ἐκ τούτου τοῦ καιροῦ ἤρξαντο οἱ Γάλλοι ν' ἀριθμῶσι νέαν χρονολογίαν, καὶ νὰ ἐκδίδωσι τὰ νέον Μηνολόγιον, περὶ τοῦ ὁποίου ῥηθήσεται κατωτέρω, ὅπου ἀνήκει.

155. Κατὰ τὸν ἀκόλουθον Μῆνα Ὀκτώβριον προὔχωρησαν τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα εἰς τὴν Καμπανίαν μετ' ἀλλεπαλλήλους εὐτυχεῖς ἐκβάσεις. Εἰς τὰς δύο τούτου, περὶ τὴν μίαν ὥραν μετὰ τὴν μεσημβρίαν, παρεδόθη τὸ Φρούριον Βερτὺν εἰς τοὺς Προύσους μετ' συνθήκην, ὅτι οἱ ἐν αὐτῷ εὐρεθέντες στρατιῶται νὰ ἐξέλθωσιν ἐκεῖθεν, λαμβάνοντες μετ' ἑαυτῶν μόνον τέσσαρα κανόνια· εἰς τὴν αὐτὴν καιρὸν σχεδὸν καὶ τὸ στρατεῦμα τοῦ στρατηγοῦ Κλερφαῖ ἐκυρίευσεν καὶ τὴν μικρὰν πόλιν Στενὰ καλουμένην τῇ δὲ τετάρτῃ τὰς δύο περιτειχισμένας πόλεις Λωννὰ καὶ Ῥουβὰϊξ. Πρὸ μιᾶς ἡμέρας εἶχεν ἔλθῃ εἰς τὸ στρατεῦμα ὡς ἀνώτατος Ἀρχιστράτηγος τῶν Γαλλικῶν στρατευμάτων ὁ Διμουριέ, ὅστις ἐδοκίμασεν οἷς νὰ εἰσέλθῃ μ' εἰς μέρος τοῦ στρατοῦ του εἰς τὸ

Αούστριακὸν Βραβάντ, ἀλλ' ἀποκρουθεὶς ἐπέσρεψε
 πάλιν εἰς τὰ σύναρα· ὅθεν δια νυκτὸς μεταξὺ τῶν
 ἑξ καὶ ἑπτὰ τοῦ Μηνὸς κατεδιώκετο ἀπὸ τὰ σύνορα
 ἀκαταπαύτως ὑπὸ τῶν Αούστριακῶν, ἕως οὗ τέλος
 πάντων ἦλθε καὶ ἐσρατοπέδευσεν εἰς τὸ Μώλδ. Τῇ
 ἐγὼσῃ ὠρμησαν οἱ Αούστριακοί, καὶ ἐκυρίευσαν τὴν
 ὀχυρὰν πόλιν, Ἁγιον Ἀμάντ καλουμένην, ἥτις ὑ-
 περασπίζετο ἀπὸ δύο χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἑξ κα-
 νόνια, εἰς τὴν ὁποίαν εὗρον μέγα πλῆθος ζωοτρο-
 φῶν. Μετ' οὐπολὺν καιρὸν πάλιν ἐδίωξαν τοὺς Γαλ-
 λικοὺς στρατιώτας ἐκ τῆς πόλεως Κουνίμες, ὅπου
 ἐκυρίευσαν πάλιν τέσσαρα κανόνια, καὶ πολλὰ ὀ-
 πλα· ἔπειτα ἐδίωξαν καὶ τὸν στρατηγὸν Δυμουριέ
 ἀπὸ τοῦ ἐν Μώλδ στρατόπεδον, καὶ ἐσρατοπέδευσαν
 αὐτοὶ ἐκεῖ.

156. Τὸ μέγα ἐνωμένον στρατεῦμα, τὸ διοι-
 κούμενον ὑπὸ τοῦ Δουκὸς Βραουνσβάϊκ, ἔκαμεν ὡσαύ-
 τως μεγάλας προβάσεις προχωροῦν κατὰ τὸν δρόμον
 τοῦ Παρισίου. Τῇ ἐνδεκάτῃ ἀνεχώρησεν ἀπὸ Βερ-
 τὺν, καὶ διευθύνθη κατὰ τὰς ξενὰς διαβάσεις τοῦ
 Σιαμπάνι, ὅπου ἐδίωξε τοὺς Γάλλους διὰ μιᾶς
 μάχης ἀπὸ τοῦ Γράνδ πρέ, οἵτινες τὴν ἀκόλουθον
 νύκτα ἐσρατοπέδευσαν εἰς τινὰ ὀχυρὸν τόπον, εἰς τὸν
 Ἀγιον Μεν-χούλτ. Τὸ ἐνωμένον στρατεῦμα προ-

χώρησε μακρύτερα, καὶ ἠθέλησε τῇ εἰκοστῇ νὰ βιά-
 σῃ τὸν ἐχθρὸν, διὰ τὸ ἀφήσῃ τὸν λόφον Λαλοῦν.
 Ὅλον τὸ σράτευμα ἐπροθυμεῖτο μεγάλως νὰ δείξῃ
 τὴν ἀνδρείαν του κατὰ τῶν ἐχθρῶν· ὁ Δουξ ὁμῶς
 δὲν ἀφῆκε τὸ περὶ τὸν σράτευμα νὰ ἔλθῃ εἰς ὁρμὴν,
 ἀλλ' ἐπρόσαξε μόνον νὰ ῥίπτωσι κανόνια, ἔπειτα δὲ
 μεταβαλὼν γνώμην, ἐπρόσαξε νὰ παύσῃ ἡ μάχη·
 διὸ καὶ ἐπομένως ἐκλήθη ἡ πολεμικὴ πράξις ἐκείνη,
Κανονοβολισμὸς τοῦ Βάλμου. Ὅλος ὁ σκοπὸς τῶν εἰς
 τὴν Γαλλίαν προχωρούντων τούτων ἐνωμένων στρα-
 τευμάτων, ἀπέβλεπε εἰς τὸ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν δυ-
 στυχὴ Βασιλικὴν οἰκογένειαν ἐκ τῆς φυλακῆς, ἀλλὰ
 παρ' ἐλπίδα ἀπεματαιώθη· τούτου ἕνεκα καὶ ὁ Λου-
 δοβίκος ἐγκατελήφθη μετὰ τῶν οἰκείων εἰς τὴν εἰ-
 μαρμένην. Αἱ αἰτίαι, αἱ ὁποῖαι προξένησαν ταύτην
 τὴν ἀπροσδόκητον ἀπόφασιν τοῦ Δουκὸς Βραουνσβαϊκ,
 δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀναφερθῶσι μὲ βεβαιότητα· καὶ
 μ' ὅλον ὅτι λέγονται πολλαὶ, τὸ μέλλον ὁμῶς μόνον
 θέλει ἀνακαλύψει τὴν ὀλήθειαν, ἢ τὸ ψεῦδος αὐ-
 τῶν· μεταξύ τούτων εἶναι καὶ ἡ ἀκόλουθος αἰτία,
 τὴν ὁποίαν ὁμῶς εὐθεὶς θάματα νὰ θεωρήσῃ ὡς βε-
 βαίαν· διότι φέρει ἐν ἑαυτῇ πρόδηλα ἔχνη ψεύδους·
 λέγουσι δηλαδὴ, ὅτι ὁ ἴδιος Λουδοβίκος παρεκά-
 λωσε διὰ γραμμάτων τὸν Δοῦκα νὰ μεταβάλῃ τὸν

σκοπόν του, νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ μὲ ὥπλισμένην χεῖ-
ρα· διότι δι' ἐνὸς τοιούτου ἐπιχειρήματος ἔμελλε νὰ
κινδυνεύσῃ ἡ ζωὴ αὐτοῦ καὶ ὅλης τῆς οἰκογενείας
του· οἱ δὲ σύμβουλοι τοῦ Λουδοβίκου πρὸς ἐξακο-
λούθησιν τοῦ βήματος τούτου ἐλέγετο, ὅτι ἦσαν ὁ
Εὐμανουὴλ, ὁ Πεθιὼν καὶ ὁ Κερσαίντ, οἱ τινὲς
ὑπεσχέθησαν πρὸς αὐτὸν μὲ Ἱερὰς βεβαιώσεις, λέ-
γοντες, ὅτι τοῦτο ἦν τὸ μόνον μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου
ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἐλευθερώσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν οἰκο-
γένειάν του. Εἰς τοῦτο ἐπιστηριζόμενοι τινὲς θέλουσι
νὰ ἀποδώσωσι τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὤτε
Εὐμανουὴλ, καὶ ὁ Κερσαίντ ἠναντιώθησαν πάσῃ
δυνάμει ἐναντίον τῆς καταδίκης τοῦ Βασιλέως.

157. Εἰς ταύτην τὴν ἐποχὴν λοιπὸν τελειού-
ται ἡ δευτέρα Ἱστορικὴ Περίοδος τῆς Γαλλικῆς Ἐ-
παναστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν τόσον εἰς τὴν Γαλλίαν,
ὅσον καὶ εἰς τὸ Θέατρον τοῦ πολέμου ἔλαβε τὴν ἀρ-
χὴν τῆς μίᾳ ἀξιόλογος καὶ αἰωνίως ἀξιομνημόνευτος
μεταβολῆς. —

ΤΕΛΟΣ

Παροράματα τῆς εἰσαγωγῆς.

Σελ.	σχ.	
9	1	ιδιαιτέρα — ιδιαιτέρων ἀνθρώπ.
24	12	ἐναντίου — ἐναντίον τοῦ κοινού.
38	1	ζυγοσθμῶνται — ζυγοσθμῶνται.
41	23	ἐναντίου — ἐναντίου
64	18	δὲν ἡδυνάται — δὲν ἡδύναντο

Παροράματα τῆς ἱστορίας.

3	14	γηραλαίου — γηραλέου
4	15	Λουδοβίκον τὸν ποθ — Λουδοβίκον πόθητὸν
4	24	τοῦ ἐγχωρίου Μονάρχου — τοῦ κατὰ και- ρὸν ἐγχωρίου Μονάρχου.
5	1	γογγύξη — γογγύξη
5	5	δυσσημάντων — δασημάντων
5	14	προσφερόμενα — προφερόμενα
6	17	διαρραγῶσι — ἐκραγῶσι
9	1	νὰ εὐτυχῆσῃ — νὰ εὐτυχίσῃ
9	12	μαθ' οὗ — μεθ' οὗ
9	19	ἀπεκατεστήθη — ἀποκατεστήθη
12	4	μία τῶν συναιτιῶν — ἐν τῶν συναπτῶν
13	3	ὡς ἔπρεπε — ὥς ἔπρεπε
14	13	Παλλατίω — Παλατίω
14	16	διό καὶ ἔλαβε — διὰ καὶ κατὰ τὴν ἐξ- ἡγήσασθαι — ἐξελήσασθαι τοῦ ἔλαβε
15		ὡς τις εὐτύχουσε — εὐτύχισε
18	6	ἀγγαρίαι — ἀγγαρείαι
18	14	νὰ λάβῃαι τὴν — νὰ λάβῃαι δύναμιν
23	12	Κώδικας — Κώδικας
24	15	συμφωνίαν — ἀσυμφωνίαν

Σελ. σέχ.

- 27 7 Γρενόδ — Γρενάδ
27 13 μεταβληθῶσιν — ἀναβληθῶσιν
28 10 θάρρυνόμενος — θάρρῶν
29 16 Δωφίνε — Δωφινέ
30 1 νὰ γίνωνται αἱ συμβουλαὶ — νὰ γίνωνται
τὰ συμβούλια.
31 8 ἀναστροφὴν — ἀνατροπὴν
32 8 Πρεβάντσαν — Προβάντσαν
32 13 ἐμπόριον ρούχων — ἐμπορικὸν ἐργασή-
ριον ρούχουν.
33 19 Κλούψ — Κλούμπ
35 16 πολλὰ κοινῶν ἐπιδεξιότητων — ἐπιδε-
ξιοτάτων
36 11 συνοδευμένη — συνοδευμένη
46 15 Δωφίνε — Δωφινέ
54 1 ἀπεκατέση — ἀποκατέση
54 15 σαμενος — ισόμενος
57 σχόλειον οἰκοδόμημα — οἰκοδόμημα
58 16 μόνον ἀπὸ 15 — μόνον ἀπὸ 115
68 12 Πολιτάρχης — Πολιτάρχης τοῦ Παρισίου
75 16 δημηγερσίαν — δημεγερσίαν
84 9 ἡ δοικὸν — ἡδονικὸν
110 13 το-λάχισον — ταύλάχισον
114 8 ὑξέρησεν — ἀπεςέρησε
137 25 προῦδόθησαν — προδύθησαν
143 23 ἐπιχειρίσεις — ἐπιχειρήσεις
144 24 κρεμνισθῇ — κρημνισθῇ
163 5 Κομβλεντζ — Κοβλέντζ
165 21 μέ ἐν γραμμῇ — μέ ἐν γράμματι
168 20 δέν ἦσαν — δέν ἦσαν
171 10 εἰς — ἐν ᾧ πρότερον
173 10 ἀπὸ δεχθῇ — ἀποδεχθῇ
174 18 μετήλλαξαν — μετήλλαξαν

Σελ. στίχ.

178	24	τὸν τόπον τῆς — τόπον τῆς
181	10	ἐνάντις — ἐάν τις
192	14	Καίσαρος — Καίσαρος
266	12	ἡμῖν — ἡμῖν

Σελ. τῆς Εἰσαγωγῆς

68

Σελ. τῆς Ἱστορίας

277

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΥΘΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ

ΣΤΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

